

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

Özgü Yayınları
Cemal Nar Kitaplığı: 3

Yazarın Adı: **Cemal Nar**
Kitabın Adı: **Sistem ve Şeriat**
Editör: **İsmail Kutlu Özalp**
Bilgisayar Uygulama: **Mustafa Yiğit**
Kapak Tasarım: **Yunus Karaaslan**

Baskı ve Cilt:
Step Ajans Matbaacılık Ltd. Şti.
Göztepe Mah. Bosna Cad. No: 11 Bağcılar- İSTANBUL
Tel: (0212) 446 88 46 Matbaa Sertifika No: 12266

1. Baskı: 2014

© Özgü Yayınları, 2014

Özgü Yayıncılık ve Tanıtım Hizmetleri San. Tic. Ltd. Şti.
Çatalçeşme Sok. Defne Han No: 27/18 Cağaloğlu - İSTANBUL
Tel: (0212) 511 38 26 - (0212) 511 75 52
info@arkkitap.com
www.arkkitap.com

SİSTEM VE ŞERİAT

CEMAL NAR

Özgü Yayınları

2014

CEMAL NAR

07. 01. 1955 de Kahramanmaraş/ Hartlap'ta doğdu. 1973 de Diyarbakır İmam Hatip Lisesini, 1977 de Kayseri Yüksek İslam Enstitüsü'nü bitirdi ve aynı yılda Andırın Lisesine din dersi öğretmeni olarak atandı. 1980 de tayin edildiği Kahramanmaraş İmam Hatip Lisesinde eğitim ve öğretimin yanında Arapça ve İslami ilimlerde özel dersler aldı ve uzun yıllar değişik yerlerde sohbet, vaaz, seminer, konferans ve yazılarıyla halk eğitimine katkı sundu, irşad ve tebliğ hizmetlerinde bulundu. Aynı okuldan 2003 yılında emekli olan yazar, halen okuma, yazma, irşad ve tebliğ çalışmalarını sürdürmektedir. Evli ve dört çocuk babasıdır.

Cemal Nar yazılı çalışmalarının bir kısmını www.cemalnar.com sitesinde yayınlamakta, sohbet, vaaz, ders, seminer, konferans gibi sözel ve görsel çalışmalarının bir kısmını da videolar halinde www.ilimistan.com sitesinde sunmaktadır. 2007 yılının başından beri başta www.habervaktim.com internet haber sitesinde olmak üzere birçok sitede köşe yazarlığı yapmaktadır. İnternette yazarın binden fazla makalesine erişilmektedir.

Yayınlanmayı bekleyen birçok hazır eseri olan yazarımız Cemal Nar'ın, yayınlanmış kitapları şunlardır:

- 1- Anılar ve İbretler
- 2- Bu Sistemden İslam'a
- 3- İslamlaşma Bilinci
- 4- İslam Sancısı
- 5- Arş Gölgesi
- 6- Tasavvufun Anahtarı
- 7- Alimin Önderliği
- 8- İslam'da Devlet ve Siyaset
- 9- İlim ve Özgürlük
- 10- İlim ve İktidar
- 11- İmanın Kıymeti ve Korunması
- 12- İman ve Etkisi
- 13- Aydınlanma Yolu Tasavvuf
- 14- İnançta Arınma
- 15- İnançta Kirlenme
- 16- Okuma Aşkı
- 17- İslam'a Göre Irkçılık ve PKK Ekseninde Kürt Sorunu
- 18- İnsana Ulaşmak
- 19- Cihad ve Zafer Şartları
- 20- İnancın Kıvancı

İthaf

Kendi Devlet ve Medeniyeti için Müslüman bir toplum inşa etme adına canıyla, malıyla, ilmiyle, ameliyle, kelamıyla, kalemiyle ve kütüphanesiyle hizmet eden, yaşadığı şehrin din, tarih ve kültürüne büyük katkılar sunan, aynı zamanda ilim, irfan, sanat ve kültür alanında çalışanlara karşılıksız maddi manevi destek vererek müzahir olan, nevi şahsına münhasır hocalarımızdan muhterem Yaşar Alparslan Üstadımıza, bir muhabbet ve teşekkür ifadesi olarak ithaf olunur.

Cemal Nar

İÇİNDEKİLER

Önsöz.....13

Birinci Bölüm

Bir Zamanlar Şeriat

CUMHURİYET KURULURKEN 21

Bizim Gençlik Yıllarımızda 21

Devletin Şeriatı 23

Dini Vicdana Gömmek 28

Devletin Kuruluş Felsefesi 31

Devletin İnkâr ve Aşağılaması 36

Şeriatı “Teokrasi” İftirası 38

Cumhurbaşkanının Ağzından.....42

HALK ŞERİAT İSTERSE? 44

Aynı İnkâr Söylemleri.....44

Gerçek Demokrasi Örneği 45

Şeriat İngiltere’de.....46

Tahkim Mahkemeleri 47

Aklın Yolu Bir 48

Kanun Millet İçindir.....50

Seleflerimize Minnet ve Şükran.....51

NEDEN ŞERİATA KARŞILAR?..... 53

Gelelim Şimdilere	53
Neden Böyleydi?	56
Bir Utanç Belgesi	57
Şeriat Cumhuriyete Karşı mıdır?	58
Batı Böyle İstedi.....	60
Şeriat İftira	62
Saltanat İle Hilafet Farkı	65
Geçmişimize Saygı Gereği.....	68
Bir Özeleştiri	70
Şeriatı Kaldırma Yanlışı.....	71

ŞERİAT, İRTİCA VE DARBELER..... 74

Şeriat Laikliği Kabul Etmez.....	74
Laiklik Yahudilik ve Hıristiyanlıktır	76
Bizim Zavallı Alıncı	78
Şeriatçı Kazım	81
Laik Bakkal	82
Şeriat ve Darbeler	83
“Ah Şu Şeriatçılar”	85
Artık Yeter!	86
Put Kıran Sorular.....	87

İkinci Bölüm

Şeriatı Tanımak

ŞERİATİ TANIYALIM..... 91

Bizim Sözlüklerde Şeriat	91
--------------------------------	----

Arap Dil Bilginlerine Göre Şeriat.....	94
Ansiklopedilerde Şeriat.....	96
Şamil'den Hamdi Bey.....	99
DİA'dan Sayın Türcan.....	102
Şeriatı Takdir Tanımaylıdır.....	113
Şeriatın Bölümleri.....	116
Şeriatın Özellikleri.....	117
Şeriatın Amaçları.....	121
Zaman İçinde Şeriat.....	123
İki Tür Şeriat.....	126
Şeriat Her Çağa Yeter.....	126
İnsan ve Evren Ne Kadar Değişiyor?.....	128
HER MÜSLÜMAN ŞERİATÇİDİR.....	130
Madem Şeriat İslam'dır.....	130
Öyleyse Şeriat Mecburiyettir.....	131
Varlık Amacımız Şeriattır.....	133
Şeriat İzzetimiz ve İftiharımızdır.....	135
Şeriat Allah'ın İkramıdır.....	139
Şeriata Davet Vazifemizdir.....	141
ŞERİATI İNKÂR VE AŞAĞILAMA KÜFÜRDÜR.....	145
Şeriatı İnkâr ve Aşağılama Küfürdür.....	145
İkrah Halinde Şeriatı İnkâr.....	146
Şeriatı İnkâr ve İlga.....	150
Şeriat Cahili Sözde Aydınlar.....	150
Neden Şeriata Karşılar?.....	152

Bilerek mi Karşılar?.....	152
İşte Bir Aydın Daha.....	153
Nerdesin Ey Akıl?.....	155
Şeriat Dogma mı?.....	156
Peygambere İnan Şeriatına İnanma Olur mu?.....	158

Üçüncü Bölüm

İşte Şeriat

İLKELERDE ŞERİAT	169
Kur'an'la İnen Şeriat	165
Kur'an Anayasamızdır	167
Şeriat Allah'ındır.....	170
Yasama Yetkisi Allah'ındır.....	171
Şeriat Bağlayıcıdır.....	175
Şeriat Adildir	181
Şeriatın Kaynakları.....	182
Şeriatsız Ümmet Yoktur	185
Milletlere Şeriat Uyarısı	186
Hız. Musa ve Kavmine	187
Hız. İsa ve Kavmine	188
Hız. Muhammed (sav) ve Kavmine	188
Şeriata Uymamak Azaptır.....	189
Beşeri Kanunlar Küfürdür	192
Küfrün Sonu Yamandır	192
Laik Kanunlar Küfürdür	194
Peygamber İtaat İçin Vardır.....	197

Şeriat Teslimiyet İster	198
Şeriatla İlgili Ayetler.....	200
Uygulamada Şeriat.....	203
Hz. Peygamber Devrinde Şeriat.....	203
Mekke Döneminde Şeriat.....	207
1. Namaz.....	208
2. Temizlik: Gusül, Abdest ve Necasetten Taharet.....	209
3. Cuma Namazı	210
Medine Döneminde Şeriat	211
Birinci Yıl	211
1. Hutbe:	211
2. Ezan:	211
3. Nikâh:	212
4. Cihad	212
5. Belediye Nizamı:	213
İkinci Yıl:	213
1. Oruç:	213
2. Bayram Namazları:	214
3. Fıtır Sadakası:	214
4. Kurban:	214
5. Zekât:	214
6. Kiblenin Değiştirilmesi:	215
7. Ganîmetler ve Taksîmi:	215
Üçüncü Yıl	217
1. Miras Hükümleri:	217

2. Boşanma:	218
Dördüncü Yıl:	218
1. Yolculukta Namazın Kısaltılması ve Korkulu Durumlarda Namaz:	218
2. Recm Cezası:	219
3. Arâzî İktâ'ı:	219
4. Teyemmüm İle İlgili Tamamlayıcı Hükümler ve Ay Tutulması Sebebiyle Namaz:	219
5. İffete İftira Cezası (Haddu'l-Kazf):	220
6. Örtünme ve Evlere İzin Alarak Girme Hükümleri:	220
7. Hac ve Umre:	222
Beşinci Yıl:	223
1. Yağmur Duâsı Namazı:	223
2. İlâ:	223
Altıncı Yıl:	224
1. Hudeybiye ve Anlaşma Kaideleri:	224
2. Hac ve Umre Yolunda Engellenme:	224
3. Alkollü İçkilerin ve Şans Oyunlarının Yasaklanması:	224
4. Zihâr:	225
5. Vakıf:	226
6. İsyân ve Haydutluğun Cezâsı:	226
Yedinci Yıl:	227
1. Bazı Yiyeceklerin Yasaklanması:	227
2. Zirâî Ortaklık:	227
Sekizinci Yıl:	228

12 ❖ Sistem ve Şeriat

1. Mekke'nin Kutsiliği ve Dokunulmazlığı:	228
2. Kısâs:	229
3. Alkollü İçki Satışının Yasaklanması:	229
4. Müddetli Evlenmenin Yasaklanması:	230
5. Hukuk Karşısında Eşitliğin İlanı:	231
6. Kabir Ziyaretine İzin Verilmesi:	232
Dokuzuncu Yıl:	232
1. Çıplak Tavâfin Yasaklanması:	232
2. Mulâ'ane:	233
Onuncu Yıl:	234
1. İnsan Haklarının İlanı:	234
2. Vasiyet, Neseb, Nafaka ve Borçla İlgili Hükümler:	237
3. Cezanın Şahsiliği Prensibi:	238
4. Vasiyetin Üçte Birle Sınırlandırılması:	239
5. Faizin Yasaklanması ve Akitlerin Serbest Bırakılması:	239
Şeriatın Genel Çerçevesi.....	241
1- İbâdetler:	242
2- Muâmeleler:	242
3- Ukûbât:	243
Şeriat Karşısında İnsanlar	245
Sonsöz.....	247
Temel Kaynaklar.....	249

Önsöz

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ان الْحَمْدُ لِلَّهِ نَحْمَدُهُ وَنَسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ وَنَعُوذُ
بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا*
مَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ وَمَنْ يُضِلِّ فَلَا هَادِيَ
لَهُ* وَاشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ
وَاشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ... أَمَّا بَعْدُ

Kabul edelim ki bu çağda İslam karşıtlarının pazarlık gücü kuvvetli, elleri sağlam, teklifleri de çok kurnazcadır. Zehiri yine altın tasta sunuyorlar. Bizi incitmeden öldürmek istiyorlar yani. Çok merhametli oluşlarından mıdır dersiniz?

Asla! Kurnaz oluşlarından!

Bu asrın İslam düşmanı politikacıları, askerleri, düşünürleri, sermaye sahipleri, hatta maalesef yer yer hocaları, ilahiyatçıları, vel-hasalı topyekun emperyalistler ve kuklaları, “insan ruhunun derinliklerindeki kalıcı izler ve etkilerin kolay kolay sökülüp atılamayacağı” gerçeğinin idrakinde olarak, İslam’ı yok etmek için, Müslümanlara doğrudan dinlerinden dönmeyi teklif yerine, din dışı bir hayat yaşamayı teklif etmişlerdir.

Bu teklifin yaldızlı kelimeleri ise, “aydınlanma, çağdaşlaşma, laiklik, sekülerizm,” hatta “demokrasi, halk iradesi, parlamanto” gibi kavramlardır. Bu kavramlarla varılmak istenen hedef, bir Müslümana, Müslümanca bir hayat yerine, din dışı, dini öncelemeyen, belki öteleyen, dini kayda almayan, yok sayan bir hayatı yaşatmaktır.

Böyle bir hayat ise, İslam açısından aslında sırat-ı müstakîm’den sapmak ve dalalete giden bir yola girmektir. Ama kimse ona “kafir” olduğunu söylemeden, kendisi de “irtidat ettiği,” yani dinden çıkıp küfre düştüğünü, “mürted” olduğunu bilmeden bu yola girmek ve değerli ömrünü yele vererek bitirmektir.

Çünkü İslam kayda alınmadan yaşanan bir hayat, baştan sona inkar, günah ve fıska, yani Allah Teâlâ’ya isyan edip baş kaldırmayı içermektedir haliyle.

Nefisler, eğitim ve terbiyeden geçmeden önce, yani bilgi ve salih amel ile donatılarak belli bir mücahededen geçirilmeden önce, zaten “emmâre”dir. Yani günaha meyilli, günahı isteyen, hatta günahı emredendir.

İnsanın uyacağı iki otorite vardır; Ya Allah, ya nefis. Şeytan, sadece nefsin yardımcısıdır, o kadar.

İnsan, Allah Teâlâ’ya itaat ettiği oranda Müslüman, inkar ettiği oranda kafir, isyan ettiği oranda fasık, facir ve günahkardır.

Şimdi burada kelamî bir proplem olan “amel imandan bir parça mıdır, değil midir?” konusuna girmek istemiyoruz. Demek istediğimiz şu: insan karar verecek; hayatı Allah Teâlâ’nın iradesine, yani istek ve buyruğuna göre mi yaşayacak, yoksa O’ndan bağımsız olarak kendi irade ve istediği gibi mi?

O’ndan bağımsız olarak, kendisi istediği gibi yaşamamanın adı dine göre “heva”dır ve bu da küfürdür. Din “heva”ya, “nefsi ilah edinmek”

diyor. Ama “çağcıl” düşüncede işte buna “özgürlük, bağımsızlık, laiklik, sekülerizm, çağdaşlaşma, aydınlanma,” hatta giderek “pozitivizm,” “ateizm” diyorlar. Veya kendilerince bir anlaşma yaparak “deizm” diyorlar. Yani kendi kendilerine çalıp oynuyorlar. Hepsinin ortak özelliği, hayatı Allah’ı hesaba katmadan yaşamaktır. Allah’tan bağımsız, dilediğince ve özgürce yaşamak...

İşte bize göre küfre atılan adımlar buradan başlar. Bunlar, din açısından bir sapmadır, dalalettir. Aslında herkes, hadi diyelim birçokları bunun bilincindedir, ama kimisi halkın kınamasını ve dışlamasını umursamaz, açıkça söyler, kimisi de çeşitli çıkarlarını kaybetmek istemediğinden “takiyye” yapar, açıkça söylemez veya kelimeleri tahrif eder, çarpıtır. Bilindiği gibi özgürlüğün olmadığı ortamlarda takiyye, demagoji, tahrif ve çarpıtmalar olağan işlerdendir.

Örnek verelim. Mesela içki, kumar, mesela zina, mesela homoseksüellik. O cenah içki içer veya içmez. Keyfine kalmış. İçerse bireysel bir davranış, içmezse yine öyle bir tercih. Kimse karışamaz, kınayamaz. Zina da öyle, homoseksüellik de öyle. Bireysel bir tercihtir ve insan buna karar vermede özgürdür. Kimse karışamaz, kimse kimseyi bunları yapıyor diye kınayamaz.

Peki İslam bunun neresinde?

İslam içkiye de, kumara da, zinaya da, homoseksüelliğe de haram diyor ve toplumda yapılmasına izin vermiyor. Yapanı da yargılıyor ve ceza veriyor. Bunların haram olduğunu inkar etmek, İslam’a göre kesinlikle dinden çıkmadır. Bunların haram ve yasak oluşuyla alay etmek, çirkin görmek de aynen inkar gibidir. Buna fıkihta “irtidat” denir, bunu yapana da “mürted” denir.

Bunların haram olduğunu inkar etmeyen, ama nefesine mağlup olarak, kusurunu itiraf ederek yapanlar da büyük günah işlemiş olur-

lar. Yani dünyada ve ahirette cezalandırılmayı hak etmişlerdir. Derhal tövbe etmeleri gerekir.

Peki, çağdaşlık, laiklik, sekülerizm, özgürlük, aydınlanma denilen laflarla sunulan hayat bunun neresinde?

Hiçbir yerinde! Aralarında bir ilgi, bir alaka yoktur. İslam bir vadide, bu çağdaşlık, laiklik, sekülerizm, özgürlük, aydınlanma denilen laflarla sunulan bu çağdaş düşünce ve yaşam tarzı ise bir başka vadide...

Şimdi demokrasi de aslında ikinci safta kendine yer edinmiş gibidir. “Laik olunmadan demokrat olunmaz” deniliyor. Bunun anlamı şudur: “İslam’ın emir ve yasaklarını inkar etmeden, bireysel ve toplumsal hayattan İslam’ı atıp dışlamadan demokrat olunmaz.”

Bazı Müslümanlar da şöyle diyor: “Bize İslam’ı atmamızı söylemeyin. Bunun mümkünü yok. Fakat bize dinimizi yaşayacağımız bir alan bırakın, hiç olmazsa o alanda dinimizi öğrenebiliriz ve yaşayalım, ama aynı toplumda din dışı yaşamak isteyenlere de karışmayalım. Aslında İslam’ın ‘iyiliği emretme ve kötülüğü nehyetme’ ilkesine göre karışmamız lazım, günahlara müdahale etmemiz lazım. Müslüman olmamız bunu gerektirir. Fakat eğer ortak payda olacaksa, ideal demokrasiye erişinceye kadar, fıkıh usulünde geçen “zaruret” adına, hadi biz de bundan taviz verelim.”

Peki, bu masum isteğe ve bizim katılmadığımız tavize, hiç düşünmeden alay ve hakaret ederek, “laiklikten asla ödün verilemez” naralarıyla cevap vermek, neyin ifadesidir?

Bize göre imanın kaybedildiği alan işte burasıdır.

Bu kitabı okumaya başlarken uyaralım, bırakın bu ülkede Müslümanların sayısının %99 oluşunu, acaba “ben Müslümanım” diyenlerin % kaçını gerçekten Müslümandır.

Bu açıdan konu önemlidir. Eğer Müslüman olmak ve Müslüman kalmak sizin için de önemliyse, oturup yeniden düşünmeniz gerekir. Bu dünyada yaşayan bizim hepimiz içinde yaşadığımız hayatı, yürürlükteki sistemi, kullandığımız kavramları, yani topyekun söylemlerimizi ve eylemlerimizi yeniden düşünüp değerlendirmemiz gerekir.

O yüzden bu kitap çok önemlidir.

Cemal Nar
Kahramanmaraş
Şubat 2014

BİRİNCİ BÖLÜM:

BİR ZAMANLAR ŞERİAT

CUMHURİYET KURULURKEN

Bizim Gençlik Yıllarımızda

Hatıralar bugünlerde daha bir tatlı gelmeye başladı. İhtiyarladık mı ne?

Evimde eskileri karıştırırken bazı kitap ve dergileri gördüm. İçi-mi buruk bir sevinç kapladı.

Bir derginin kapağında “Şeriat İslam mı?” kapak yazısını görünce daldım gittim gençliğime...

“Şeriat İslam mı?”

Güldüm. “Sözlüklere soralım” dedim içimden. Herhalde bize bir şeyler söyler.

Bizim öğrencilik yıllarımızda “şeriat,” şimdiki zamanlarla hiç kıyas kabul edilmez bir şekilde çok tehlikeli bir kelimeydi. Onu ağzına alan insan, dostları arasında olsa bile, şöyle sağına soluna bir bakar, çevreyi kontrol ederdi. Hocalar, vaaz ederken bile çoğu kez açıkça “şeriat” demez, ille de demek gerekirse “şer-i şerif” derlerdi.

Peki neden güldüm ve daldım gittim, sormayacak mısınız? Hemen anlatayım: yıl sanırım 1977 idi. “Şeriat” kelimesini kapağa taşıyan ilk dergi, “Şûra”, kendini kurtarmak için enteresan bir yol seçmişti: Büyük harflerle “Şeriatçı Gazete” yazmış, altına da küçücük harflerle “olur mu?” diye soruya çevirmişti. Ama soru moru dinle-

mediler, toplattılar dergiyi. 163. madde kılıç gibi kesiyordu inananları o zamanlar.¹

Aynı yıllarda, 1970 li yıllarda, tercüme eserlerle Seyyid Kutup, Muhammed Kutup, Mevdudi, Hasan el-Benna, Ali en-Nedvi'leri tanıdık. İslam'ın bir nizam olduğunun farkına vardık.

Siyasette İslam'ın seslendirildiği, "Milli Nizam Partisi"nin bu yüzden açılıp kapandığı yıllardı o zamanlar.

Biz gözümüzü açıp baktığımızda "Büyük Doğu Dergisi" batıp çıkıyordu. Sezai Karakoç "Diriliş"i, yedi güzel adam "Mavera"yı çıkarıyordu. MTTB, Akıncılar gençliği fikren yetiştirirken, Mahmud Sami Ramazanoğlu, Mehmed Zahid Kotku gibi merhum meşayihler halka ve gençliğe maneviyat ve edep aktarıyor, aşıyorlardı.

Hepsinin zemininde İmam Hatiplerin müstesna bir yeri vardı. İHL ve Yüksek İslam Enstitüsü davanın öğretmen ve hocalarını yetiştiriyordu. Süleyman Efendinin "Kur'an Kursları" da özellikle köylerde gençler ve halk üzerinde etkiliydi. Sistem sarsılıyordu.

Bir de çok etkin ve yaygın bir Nurcular hareketi vardı, ülkeyi şefkatli ve merhametli bir ana kucağı gibi sarmıştı "medrese" denilen evler, daireler ağıyla. O yıllar onlar için bölünme ve politikada boğulma yıllarıydı ama, daha önceki yılların telkin ettiği saygı ve sevgi kredileriyle hâlâ etkinlikleri canlı ve diriye. M. Fethullah Gülen Hoca genç ve diri bir sestir, Risalelerden çok siyeri nazara veriyordu heyecanla, ağlayarak, coşarak. Dava bilinci çok üst seviyeden aktarıyordu sahabe örneğiyle.

1 *Tevhid dergisinin* kapağına bakar mısınız: "Ş...İN ÜSTÜNLÜĞÜ TARTIŞILMAZ. Merak eden teslim olsun anlasın!" (Sayı 24) "Ş....in" ne demekse artık sen anlayacaksın.

Hele hele Üstat Bediuzzaman'ın, Divan-ı harp'de, pencereden asılan, idam edilenleri göstere göstere “sen şeriat istiyormuşsun” diyen hakimlere verdiği şu cevap, hayranlık uyandırmaktan öte heyecandan tüylerimizi diken diken ediyordu:

“Şeriatın bir hakikatına bin ruhum olsa feda etmeye hazırım. Zira şeriat, saadet sebebidir, sırf adalet ve fazilettir.”

Bu arada İrandaki Humeyni önderliğinde gerçekleştirilen “İslam Devrimi” de gerçekten muhteşemdi. O gün devrimin heyecanı her şuurlu Müslümanı sarmıştı. İleride bu devrimi şia mezhebiyle ihraç etmek istemeleri, mezhepçilikteki taassupları, Suriye’de Müslümanları havadan bombalayan Sosyalist kafir Hafız Esed’i desteklemeleri gibi dış politikadaki hataları henüz olmadan o günlerde Humeyni bir efsaneydi. Özel hayatındaki zahid ve mütevazılığı, binbir eziyet, işkence, sürgün, evlat, akraba ve dava arkadaşlarını şehit verme acıları gibi imtihanlardan geçerek davasında gösterdiği sabitkademliği, dürüst ve emin kişiliği ile dünya Müslümanlarına heyecan veriyordu.

Bütün bu atmosfer içinde şeriat kelimesi artık Müslümanların hemen her fırsatta kullandıkları çok sevimli ve heyecanlı bir kelime oluyordu. Posta kartları “Şeriat İslamdır” diye çıkıyor ve postahanelerden şehirden şehire uçuşuyordu.

Peki devlet ne yapıyordu?

Devlet inkar, iftira ve aşağılama ile kurtulacağını sanıyordu.

Niçin, nasıl bir inkar ve iftira?

Görelim.

Devletin Şeriatı

Yeni laik devlet, yani Türkiye Cumhuriyeti, eski Osmanlı İslam Devletini yıkarak yerinin bir kısmına oturmaya çalışmıştı. Bu

yetmiyormuş gibi İslam ile alakalı her ne yönetim, kurum, kanun, maarif ve medeniyet esasları ve hayat tarzı varsa onları yok ederek yerine Batıdan, bizi işgal ederek yok etmeye çalışan, İstiklal Marşımızda “çılğın,” “alçaklar,” “uluyan tek dışı kalmış canavar,” “hayasızca akın,” “namahrem el” diye bahsedilen “Batı” ülkelerinden tercüme ve aşırma ile almaya kalkınca, halkın sevgisini daha baştan kaybetmişti. Çünkü Mustafa Kemal, Anadoluya geçerken ısrarla bir şey söylüyordu: “Aiz Padişah Efendimizin emri ile burdayız. Amacımız vatani düşman işgalinden kurtarmak, hilafet ve saltanatı korumak, Padişah Efendimiz ve ümmete hizmet etmektir.”

Bütün yetkiler kendisine geçip iş bittiğinde ise, padişah ve sülalesini vatandan kovuyor, hilafet ve şeriatı kaldırıyor, yeni devleti İslam Şeriatı ile değil, Hıristiyanların kanunları ile yönetmeye kalkıyor, başta İslamî eğitim ve kılık kıyafet olmak üzere dini ve milliyeti hatırlatan eskiye dair her şeyi çirkin görerek mahkum ediyor ve yasaklıyordu.

Şimdi şeriat, hilafet ve saltanatı yıkarak gelen bu zihniyet, nasıl olur da şeriatı ve hilafeti övebilirdi? Nasıl olur da Padişahlara “iyi insanlardı” diyebilirdi? Sormazlar mıydı adama, “iyi idi de niye yok ettiniz” diye?

Bu yüzden yeni devlet kendini tam olarak Osmanlı İslam Devletinin karşısında görünce, ona ve İslam’a savaş açmak zorunda hissetti kendini ve bu savaşı çok acımasızca başlattı ve çok insafsızca devam ettirdi.

Şimdi koca koca bazı tarihçi ve siyaset adamları, Osmanlı için “şeriat devleti değildi. Kanunları örfi idi, şer’i değildi” diye koca koca yalanlar ve palavralar sıkarken, bir yiğit çıktı ve Osmanlının binlerce

kanunlarını yayınlayarak yalan balonlarını ilmin ve hakikatin altın iğnesiyle bir anda patlatıverdi.

Kimdi bu yiğit ve o eserleri hangisiydi?

O yiğit, Arapça, Hollandaca (Flemenkçe), İngilizce ve Farsça bilen Prof. Dr. Ahmed Akgündüz idi ve o eserleri de şunlardı:

Osmanlı Kanunnameleri ve Hukuki Tahlilleri, 12 cilt.

Türk Hukuk Tarihi, 2 cilt.

Mukayeseli İslam ve Osmanlı Hukuku Külliyyatı.

İslam Hukukunda ve Osmanlı Tatbikatında Vakıf Müessesesi.

Şer'iyye Sicilleri, 2 cilt, Heyet ile birlikte.

Belgeler Gerçekleri Konuşuyor, 5 cilt.

Bugün başta Halil İnalçık olmak üzere devletin tezini savunanlar mahcup olmuşlardır. İnsan, kendi görüşleri yerine “resmi görüşü” temel alan ve onun için gerçekleri çarpıtarak kendi değerini katleden, gerçekten de büyük olan ilim adamlarına ne kadar üzülse azdır!

Evet, işte bu sistem, yerine oturduğu şeriata olmadık iftirayı atmaya, bunu da ilim diye yutturmaya başladı. Öyle ki şeriat deyince insanların aklına ancak “asmak, kesmek, kelle uçurmak, kan dökmek” geliyordu. Onun merhametli bir din, adaletli bir hukuk ve parlak bir medeniyet olduğu gerçeği gizleniyordu. Adını müsbet olarak anmak bile yasaklanıyordu. Sadece mekteplerdeki yalan yanlış iftiralarla yetinilmiyor, bütün edebiyat, sinama, tiyatro ve müzik bu işe alet ediliyordu.

Bundan sonra artık Türkçede “şeriat” deyince sözlük anlamına ve genel olarak kullanılan mânâsına bakılmaksızın, yalnızca İslâm'ın toplum ve devlet düzeni için getirdiği kurallar akla getirilmektedir.

O da yanına “orta çağ ürünü,” “çağdışı,” “katı,” “dogma,” “kan emici” gibi bir sürü menfi sıfatlar ekleyerek.

Kimileri de bu kelime ile yalnızca İslâm ceza hukuk sistemini kasdetmektedir. O da, insanî özelliklerinden ve hikmetinden uzak ve çok kaba bir şekilde “zina edeni taşlayarak öldürmek, azıcık bir malı çalan fakirin elini kesmek, harama bakanın gözünü çıkarmak, adam öldüreni muhakkak öldürmek” gibi, hep can yakan, kan akıtan ve insanı korkutan biçimde sunuluyordu. Meseleye bilimsel bir açıdan bakılmadığı için bu kavram, pek çok kesim tarafından eksik ve yanlış tanınmaktadır. Kimileri de bu kelimeyi kendi bakışıyla değerlendiriyorlar, ona olumsuz bir anlam yükleyip bununla Allah’ın aziz dini İslâm’ı tartışma zeminine çekmek istiyorlardı.

Bütün bunlar zaman içinde zakkumu andıran meyvelerini veriyordu. o yüzden bugün bile bir çok kimseler kendilerine göre bir “şeriat” tanımı yapıyorlar, sonra da kendi uydurdukları tanıma göre İslâm’a karşı olumsuz tavır alıyorlar. Hatta Müslüman olduğunu iddia eden pek çokları da bu yanlış bilgilenme yüzünden Allah’ın dini İslâm’ı yanlış anlıyorlar, yanlış tanıyorlar, bilmeden kendi değerlerine, içinde yaşadıkları toplumun değerlerine karşı çıkıyorlar. Kavram kargaşası meydana getirip kafaları karıştırıyorlar.

Maalesef günümüzde “şeriat” kelimesi en yanlış tanınan, üzerinde çok fazla güdültü yapılan kavramlardan biridir. Kavramların yerli yerine oturmaması ve özellikle bazı çevrelerin resmî imkânları kullanılarak meydana getirdikleri olumsuz hava yüzünden sapla saman birbirine karışmaktadır. İşte Müslüman evlatlarını dinsiz, imansız bir duruma düşüren bu can yakıcı acı ve korkunç durumu biz bir çok eserimizde söz konusu etmiş, özellikle de “İmanın Kıymeti ve Korunması,” “İnançta Arınma,” “İnançta Kirlenme,” “Müslüman

Toplumlarda Kafirleşme Sorunu” ve “Bu Sistemden İslam’a” kitaplarımızda anlatmaya çalışmıştık.

Artık İslam düşmanı kötü niyetli bozguncuların ve komünizm, sosyalizm, kapitalizm, faşizm, kemalizm gibi kendi ideolojilerini topluma bir dünya görüşü, bir yaşama biçimi olarak dayatıp saltanat sürmek isteyenlerin yanlış görüşlerini bir tarafa bırakıp olaya bilimsel açıdan bakmak zamanı gelmiştir.

Bilinmelidir ki, her kavram gibi şeriat da kendi bağlamında kendi âit olduğu ortam ve sistemde bir anlam kazanır. O kavramı alanından ve âit olduğu yerden koparır, içerisini kendiniz doldurmaya kalkarsanız; bu bir kişilik kayması, ilme ihanet olduğu kadar, o kavramla ifade edilen şeyi insanlara arzu edildiği gibi doğru dürüst sunmanız da mümkün değildir.

Sonuçta “şeriat,” Arapça kökenli bir kelimedir ve İslâm geldikten sonra, sözlük anlamını aşarak kavram-terim halini almıştır. Öyleyse, onun ne olduğunu anlamak için onun köküne, sözlük anlamına, kullanılış sahasına, neler hakkında kullanıldığına bakmak gerekir. Bu da kitabımızın 2. Bölümünün başında yeterince yapılmıştır hamdolsun.

Şimdi aklı başında olan herkes görüyor ki, bu kavramın bu denli yanlış tanıtılması; İslâm’a karşı olan, onun bir hayat sistemi olarak yaşanmasını istemeyen zalim bir sistemin, o sistemi halka zorla dayatarak götürmeye çalışan elit, jakoben, batıcı bir kadronun çabasıdır. İslâm’a doğrudan karşı olduklarını söyleyemeyen bu münkirler, bu kavrama verdikleri olumsuz anlamın gölgesine sığınarak yaşamak istiyorlar. Onu kötü, zalim, eksik, çağdışı gösterip kitleleri İslâm’ın getirdiği ölçülerden uzaklaştırmaya, ya da İslâm’ın ahlâk ilkelerinden uzak durmalarını sağlamaya çalışıyorlar.

Dini Vicdana Gömmek

Yeni kurulan Cumhuriyetin kurucu kadroları, İslam Medeniyetini inkar ederek Batı Medeniyetine yönelirken, “Stokholm sendromu” diye nitelenen “düşmanına aşık olan sersem” gibiydiler.² Daha dün ülkesini işgal eden düşmanlarına, savaştığı düşmanlarının medeniyetine sığınıyorlardı şimdi.

Neden Böyle Yapıyorlardı?

Belki yeni savaşlardan ve acı mağlubiyetlerden korkuyorlardı. Belki Batı'nın kendisini üstün gören ırkçı tavrından tırsmış, “acaba böyle yaparsak bize merhamet ederler mi?” ümit veya hüsnü kuruntusu ile böyle yapıyorlardı. Belki de bu kadro kendi din ve medeniyetini çirkin görerek, resmen eski dinlerinden çıkıyor, yeni dinlerine girerek kafir oluyorlardı. Batı'nın din ve medeniyetini benimseyerek, “gelin bizi adam edin” diyorlardı hasımlarına.

Kim bilir, belki başından beri böyle anlaşmışlardı galiplerle. Ya da başından beri onlardandılar da biz bilmiyorduk. Okullarda bize okutulan tarihin nasıl yalanlarla dolu olduğunu artık bilmeyenimiz mi var?

Çağımızda Batı'daki modern devletler ve sistemler çoktan “laiklik” düşüncesine geçmişler, din ve toplumu ona göre tanzim etmeye

2 “Stokholm sendromu,” rehinenin kendisini rehin alan kişiyle olası diyalog sürecinde oluşan duygusal anlamda sempati ve empati oluşması olarak özetlenebilecek psikolojik durumu anlatan literatür terimidir. Psikiyatrist Nils Bejerot tarafından adlandırılan sendrom, ismini 1973 yılında İsveç'in başkenti Stockholm'de yaşanan bir olaydan almaktadır. Banka soyguncusu tarafından altı gün boyunca rehin tutulan bir kadın, soyguncuya duygusal olarak bağlanır. Serbest kaldığında soyguncuyu savunmakla kalmaz, nişanlısını terk ederek kendisini rehin alan banka soyguncusunun hapisten çıkmasını bekler. (http://tr.wikipedia.org/wiki/Stokholm_sendromu)

başlamışlardı. Batılilar “din özgürlüğü” derken din’in iman, ibâdet ve ahlâkının fert vicdanında yaşatılmasını ve asla devlet yönetiminde etkili olmamasını, aile, sosyal kurum ve kuruluşların dinden uzak tutulmasını istiyorlardı. Toplumlarda dinî ilkelerin olsa olsa bir kültür olarak kalmasını istiyorlardı. Onlar bu anlayışlarıyla Kur’an’ın daha önce haber verdiği gibi “Kitab”ın bir kısmını alıp bir kısmını terkettiklerini ortaya koyarlar.³

Dine bu kadar umursamaz, önemsemez, hatta inkar edici olarak bakan bu düşünce biçimine sahip olanlar, işlerine geldiğinde, çıkarlarını savunduğunda, “Din’in kendi sosyal statülerini destekleyecek, konumlarına zarar vermeyecek kısmına” ancak râzı olurlar. Onların yanında din, hayata yön veren bir inanç değil, bir vicdanî kanaat veya bir kültürel değerdir. Böyleleri, din’in kendilerinin ve toplumun hayatına yön vermesini ve bütünüyle etkin olmasını asla istemezler.⁴

Böyle düşünenler, Allah’ın gönderdiği din’i ve O’nun emir ve tavsiyelerini kendi toplum modellerine aykırı gördükleri için beğenmez ve kabullenmezler. Kendileri, insanlar ve toplumlar için, Allah’ın gönderdiği temel inançlardan farklı olacak şekilde hüküm koyarlar, yani kendi şeriatlarını kendileri koyarlar. Allah (c.c) böyleleri hakkında bakınız ne buyuruyor: *“Yoksa onların birtakım ortakları mı var ki, Allah’ın izin vermediği şeyleri, dinden kendilerine şeriat kıldılar? Eğer ‘fasıl-karar’ kelimesi olmasaydı, elbette aralarında hüküm hemen verilirdi. Gerçekten zâlimler için acıklı bir azap vardır.”*⁵

Allah’ın vahy ile gönderdiği din’in iman ilkeleri Allah’ın hükmü olduğu gibi; namaz, oruç, zekât, iyilik etme, sadaka verme ve benze-

3 Bkz. Bakara, 85.

4 Hacc, 11.

5 Şûrâ, 21.

ri ibâdetler; aynı zamanda, 'şöyle evlenin, mirasınızı şöyle pay edin, şu suçlara ceza verin, insanlarla şöyle ilişki kurun, Allah'tan şöyle korkun, adâleti yerine getirin' gibi emirler de Allah'ın hükümleridir. Bunların arasında ibâdet olarak fark yoktur. Rabbimiz tarih boyunca insanlara tek bir din'i, İslâm'ı göndermiştir. Bu dinin temel inanç esasları değişmemiş, hep aynı kalmıştır.

İlk peygamberden son peygambere kadar bütün peygamberler bir şeriatla sorumlu tutulmuşlardır. Bir sonra gelen elçi, ya bir önceki peygamberin tebliğ ettiği şeriatı sorumlu oluyor, ya da bazı küçük değişikliklerle yeni bir şeriatı tebliğ ediyordu. İslâm şeriatı, öz açısından aynı kalmış ve Hz. Muhammed (s.a.s.)'le tamamlanmış, son şeklini almıştır.

Rabbimiz Peygamberimize bu şeriatın verildiğini söyledikten sonra ona uymaya dâvet ediyor:

*"Sonra seni de bu emirden (bu işten) bir 'şeriat' üzerinde kıldık; öyleyse sen ona (o şeriate) uy ve bilmeyenlerin hevâ (istek ve tutku)larına uyma. Çünkü onlar, Allah'tan gelecek hiçbir şeye karşı kesin olarak seni bağımsız kılamazlar. Hiç şüphesiz zâlimler, birbirinin velîsidirler. Allah ise, muttakîlerin velîsidir."*⁶

Böylece Hz. Muhammed (s.a.s.)'in tebliğ ettiği İlâhî şeriat, kendinden önceki bütün şeriatları yürürlükten kaldırmıştır. Artık kıyâmete kadar bütün inananlar bu İslâmî şeriate uymak durumundadırlar.

Bizim için biricik gerçek bu iken, birileri de kalkıp Batının kokuşmuş kanunlarını, yani kendi şeriatlarını daha kamil, daha faydalı ve yararlıdır diyerek bize zorla dayatıyor. Üstelik bunu hiç değiştiremeyeceğimizi, yeniden kendi şeriatımıza asla dönemeyeceğimizi söylüyor.

6 Câsiye, 18-19.

Nedenmiş bu?

Çünkü bu devlet bu felsefeyle kurulmuş! Kurucu irade böyle istemiş!

Hoppala!

Bana ne ölüp gitmiş adamlardan?

Ben benim hayatımı mı yaşıyorum, onlar adına onların hayatını mı?

Kendi hayatımı yaşıyorsam, öyle saçmalık olur mu? Ben mesela tatlıyı çok sever, acıyı hiç sevmem. Ama birileri bana diyor ki “kurucu irade acıyı çok sever, tatlıyı sevmezdi. Sen de acı yiyecek, tatlı yemeyeceksin!”

İşte saçmalık budur! İşte “vesayet” denilen delilik budur. Böyle aptallık, saçmalık ve budalalık konuşmaya bile değmez.

Bir yanlış varsa ona asla dur diyememek, yanlış, eksik, hatayı bile bile sürdürmek, insan gibi akıllı bir varlığa yakışır mı?

Bizim şeriatımıza “dogma” diyerek karşı çıkanların kendi yaptıkları maskaralığa bakar mısınız?

Devletin Kuruluş Felsefesi

Yeri gelmişken bir gerçeğe daha dokunalım: Şeriat karşıtları sık sık “Devletin Kurucu İradesinden/Felsefesinden” bahsederler. “Ona muhalif bir şey yapamazsınız” derler ardından da. Bizi o felsefeye mahkum ederler. Onu öyle kabul etmek zorundaymışız. Onu değiştirmeye kalkışırsak, devletin zinde güçlerini karşımızda bulurmuşuz.

Çağdaş uygarlık düzeyi nereye varırsa varsın, demokrasi ve insan hakları ne derse desin, hukukî ve ahlâkî anlayışlar ne kadar ge-

lişirse gelişsin, yönetim biçimi, iktisat ve eğitim, sanayi ve kalkınma nerelere ulaşırsa ulaşsın, biz 1923 yılında kurulan devletin o günkü felsefesine bağlı kalacakmıştık öyle mi?

Hani siz “dogma”ya karşıydınız?

Hani şeriate da bu yüzden karşıydınız?

Hani “Allah Teâlâ’nın ayetlerini değiştirmek imkansız, ama çağ yerinde durmuyor, ilerliyor ve gelişiyor. Çağa ayak uydurmak lazım. Bir yerde çakılıp kalınmaz. Bu yüzden din ve şeriate bağlı kalmak gericilik ve yobazlıktır” diyordunuz. “Bu da iç ve dış barışı tehlikeye atmaktır. Çağdaş devlet olmak ve kalkınmak için hiçbir dogma kabul etmemek gerekir” diyordunuz.

Kendinizi Allah Teâlâ’dan daha âlim, daha yapıcı ve yaratıcı, daha muhkem, sağlam, faydalı kanun koyucu, daha hikmetli ve akıllı sistem kurucu zannediyordunuz?

Şimdi din, hukuk ve ahlak ile ilim ve tekniği karıştırıyor, cahillüğünüzü ortaya koyuyorsunuz. Şimdi din, hukuk ve ahlak ile bilim ve teknik arasındaki ilişki ne derecededir? Dindar olmak ile geri kalmak, fakirleşmek, yoksullaşmak arasındaki bağ nedendir? Güneşe tapan Şintoist Japonlar o gülünç dinleriyle nasıl ilim ve teknolojide ileriye gittiler? Ateizm, materyalizm ve Konfüçyanizm ve daha binbir çeşit dinler arasında Çin nasıl kalkındı? Bu ineğe tapan, heykele tapan Budist ve Hinduist Hindistanlılar neden bilgisayar yazılımında dünyada söz sahibidirler. Neden ülkelerinde en modern teknikler kullanılıyor?

Evet, siz sürekli “dogma”ya karşı çıkarken, şimdi nasıl olur da “kurucu irade” dogmasını dolma gibi yutturmaya kalkarsınız millete? Laikliği, demokrasiyi, aydınlanmayı, Atatürk ilkelerini, devrim yasalarını nasıl bir dogmaya dönüştürmeye kalkışsınız?

Bu iki zıt fikri de siz söylüyorsunuz?

İslam söz konusu oldu mu “dogmaya hayır” diyorsunuz, “kurucu irade,” “laiklik,” “Atatürk ilkeleri” deyince, asla değıştirelemez ve vazgeçilemez dogmalar kabul ediyorsunuz.

Biz de bu halinize bakarak soruyoruz, “hangi sözünüz doğru?”

“Birisini almak için öbürünü atmak gerekir, hangisi atılacak olandır?”

“Yoksa iki zıt ve çelişkili şeyi birleştirme gibi akıl ve mantık dışı bir şey mi söyleyeceksiniz?”

Evet, hangisi doğru?

Yoksa ikisi de yalan ve yanlış mı?

Sonra başka bir teknik konu var: Hangi yılın kurucu iradesi, devlet felsefesi?

Meclis açılırken olan 1923’lerin ve 1924 Anayasasının devlet felsefesi mi, yoksa gücün tek elde toplandığı 1930 ve daha sonraların felsefesi mi?

Yani meşhur tabirle Tek Parti Dönemindeki CHP’nin felsefesi ile mi?

“Dogma” meselesine ileride II. Bölümde bir başlık altında yine dokunacağız biraz. Onu şimdilik burda bırakalım da, isterseniz bu tartışmayı bitiren bir sözü aktaralım sizlere. Bakın, Mustafa Kemal 1.11.1937 tarihinde Meclis’i açış nutkunda ne diyor:

“Aziz milletvekilleri, dünyaca malum olmuştur ki, bizim devlet idaresindeki ana programımız, Cumhuriyet Halk Partisi programıdır. Bunun kapsadığı prensipler, idarede ve siyasette bizi aydınlatıcı ana hatlardır. Fakat bu prensipler, gökten indiği sanılan kitapların dogmaları ile asla bir tutulmamalıdır. Biz, ilhamlarımızı, gökten

ve gaipten değil, doğrudan doğruya hayattan almış bulunuyoruz. (Alkışlar).⁷

Bu konuşmada geçen “gökten indiği sanılan kitaplar” hangileri oluyor?

Müslümanın amentüsünde bir de “kitaplara iman” vardır. Bu kitaplar “semavîdir,” yani “gökten inmiştir.” “Gök” burada “yüceliği” temsil eder. Gökten, yani yüceden, yani Yüce Allah’tan inmiş kitaplar vardır. Bunlar Tevrat, Zebur, İncil ve Kur’an’dır. İlk üçü az çok tahrif olmuş, değişmiş, bozulmuş ve kısmen de olsa kaybolmuştur. Ama Kur’an-ı Kerîm’in bir ayeti bile kaybolmamış, bozulmamıştır.

Şimdi “Mustafa Kemal’in kasedettiği bunlar değildir” diyen bir Allah’ın kulu çıkar mı?

Bilemem!

Çıkarsa nasıl açıklar?

Onu da bilemem!

Mustafa Kemal “Biz, ilhamlarımızı, gökten ve gaipten değil, doğrudan doğruya hayattan almış bulunuyoruz” diyor ve alkış sesleri geliyor.

Acaba Mustafa Kemal alkışlanan sözleriyle burada neyi kasediyor?

Onu da bilemeyebiliriz.

Ya Mustafa Kemal’in sözlerini alkışlayanlar bu alkışlarla neyi kasediyor? Gökten inen Kur’an-ı Kerîm’i inkar mı ediyorlar? İçeriğini iptal mı ediyorlar? Hayattan koparıp atmamak mı istiyorlar?

Buradan tam bir cevap gelmeyince gelin şimdi cevabını hem bildiğimiz, hem de yasaklama kanunu olmadığı için cevabını korkmadan rahatlıkla verebileceğimiz bir soru soralım:

⁷ Kaynak: Millet Meclisi Tutanak Dergisi D.V,C.20,Sa.3

“İlhamını gökten ve gaipten alan bir kul var mıdır?”

Evet, vardır!

Peki kimlerdir?

Hız. Adem ile başlayan ve zaman içinde bütün kavimlere gönderilen Peygamberler ve tüm zamanlara ve mekanlara, çağından kıyamete kadar var olan tüm insanlara gönderilen alemşümül, evrensel peygamber Hız. Muhammed Mustafa (s.a.v)’dir.

Bunlar gökten ve gaipten ne alıyorlar?

“Vahiy” alıyorlar.

O ne demektir?

Allah Teâlâ’nın Peygamberine bildirdiği ilâhî sözleri, kelâmı demektir. Yani Kur’an ve sair kutsal kitaplar ile suhuf lar demektir.

Nitekim 2. sûre olan Bakara sûresinin ilk ayetleri iman açısından üç sınıf insandan bahseder:

1- Gayba ve Vahye İman Eden Müslümanlar: 2-5. ayetler.

2- Gayba ve Vahye İman Etmeyen Kafirler: 6-7. ayetler.

3- Gayba ve Vahye İman Etmediği Halde Etmiş Gibi Gözüken Münafıklar: 8 vd. ayetler.

İşte o ayetler şunlardır:

“1. Elif. Lâm. Mim.

2. O kitap (Kur’an); onda asla şüphe yoktur. O, müttakiler (sakınanlar ve arınmak isteyenler) için bir yol göstericidir.

3. Onlar gayba inanırlar, namaz kılarlar, kendilerine verdiğimiz mallardan Allah yolunda harcarlar.

4. Yine onlar, sana indirilene ve senden önce indirilene iman ederler; ahiret gününe de kesinkes inanırlar.

5. İşte onlar, Rablerinden gelen bir hidayet üzeredirler ve kurtuluşu erenler de ancak onlardır.

6. Gerçek şu ki, kâfir olanları (azap ile) korkutsan da korkutmasan da onlar için birdir; iman etmezler.

7. Allah onların kalplerini ve kulaklarını mühürlemiştir. Onların gözlerine de bir çeşit perde gerilmiştir ve onlar için (dünya ve ahirette) büyük bir azap vardır.

8. İnsanlardan bazıları da vardır ki, inanmadıkları halde “Allah’a ve ahiret gününe inandık” derler.

9. Onlar (kendi akıllarınca) güya Allah’ı ve müminleri aldatırlar. Halbuki onlar ancak kendilerini aldatırlar ve bunun farkında değildirler.

10. Onların kalblerinde bir hastalık vardır. Allah da onların hastalığını çoğaltmıştır. Söylemekte oldukları yalanlar sebebiyle de onlar için elîm bir azap vardır.”

Bütün bu sözlerin neyi ifade ettiği gayet açıktır. İman bakımından ne ifade eder, değerlendirmeyi herkes kendisi yapsın. Ama kimse bize “dogma”ya karşı çıkar gibi gözüküp de asılsız astarsız “dogma” dayatmasın. zira o tür “dolmalara” karnımız toktur.

Devletin İnkâr ve Aşağılaması

Biz maceraya devam edelim. Devlet aynı havasında devam ediyordu. Yetkili üst düzey bürokratlar, yargı, ordu, üniversite çirkin bir dil ile dere tep düz gidiyordu şeriatı inkâr ve aşağılamada.

Oysa Anayasa herkese din ve vicdan özgürlüğü tanıdı. Hiç kimse din ve inancından ötürü suçlanamaz, hakaret ve alaya maruz kalamaz, dininin emir ve ibadetlerini yerine getirmesinden ötürü

aşağılanamazdı. Hatta onlara göre inançlar tartışılmazdı. Herkesin eğrisi, doğrusu kendine idi. Beğenmeyen kabul etmezdi, o kadar.

Mesela bir Hindu, ineğe taparmış, sana ne? Taparsa o tapar. Beğenmezsen sen tapmazsın, olur biter. Bu yüzden aşağılayamazsın onu. Alaya alamazsın, kötü söyleyemezsin, ibadetine de karışamazsın.

İyi ama haklı olarak biz de soruyorduk:

“Hindu’ya, Budist’e, Şintoist’e, animiste, natüraliste, Yahudi’ye, Hıristiyan’a gösterdiğiniz bu sözüm ona “çağdaş” tavrı, bu müsamaha, hoşgörü ve anlayışı, bu insanî ve barışçıl dili, biz Müslümanlara, biz şeriatçılara niye göstermiyorsunuz? Bize bu farklı muamele neden? Bu vatanın evladı olmamızdan mı? Bu toprakların dedelerimizin şehit kanları ile sulanmasından mı?

Evet, herkese nazik ve kibar davranırken, bize yapılan bu hakaret ve cezalandırmalar neden?”

“Siz başkasınız!”

Nasıl başkayız?

“Siz şeriatçısınız. Şeriat ise orta çağın karanlığıdır!”

İneğe tapanlara gösterdiğin müsamahaya ne oldu? Karanlıksa benim karanlığım, sana ne? İstersen inkar et, istersen sen yaşama, ama bana da karışma. Bu da benim dinim, inancım. İnsan hakları çerçevesinde en tabii hakkım.

“Olmaz. Herkese olur, sana olmaz.”

Neden?

“Bizim özel şartlarımız var.”

Nedir o şartlar?

“İslam aynı zamanda dünya ve devlet dinidir. Kendine göre hukuku vardır. Batılı devletlerle anlaşmamız var, biz İslam hukukunu, şeriatı attık, Batı hukukunu ve yaşam biçimini aldık.”

Aldınsa sen aldın, bana ne? Bana danıştın mı şeriatı atalım da Batı hukukunu alalım mı diye?

“Sana niye danışayım ki! Sen karanlık orta çağ bağılısı, örümcek kafalı, akli hayra şerre yetmez birisin. Sen aydınlanma ve çağdaşlaşmayı anlamazsın. Seni döve döve adam etmesini bilirim ben.”

İşte benim devletim bu idi o zamanlar. İşini de, yani vatandaşa işkence işini de doğrusu çok iyi biliyordu. O yüzden vatandaşın; devleti temsil eden bir memurdan, mesela bir askerden, polisten, savcıdan, hakimden, hatta bekçiden bile korkuyor, gördüğünde ödü patlıyordu.

Ne güzel çağdaşlık ve aydınlanma değil mi?

İşte laiklik bu idi o zamanlar...

Şeriata “Teokrasi” İftirası

Fakat siyasetçiler halk uyandıkça azıcık da olsa değişmişti, öyle ulu orta açıktan şeriat düşmanlığı yapamaz olmuşlardı. Artık meydanlarda “Şeriata karşıyız” diyemiyorlardı. Devlete ve devrimlere bağlılıklarını bildirmek için kendilerince icap ettikçe artık “teokrasiye karşıyız” diyorlardı.

Bu üslup ve ifade biçimi de yeni tartışmalara sebep olurdu: Teokrasi nedir?

“Teokrasi, dinî otorite organlarının siyasi otorite organları yerine devlet idaresini elde tuttuğu devlet biçimidir. Teokrasi en yalın an-

lamda “devlet işlerinden bir tür ruhban sınıfının sorumlu olduğu ve devlet işlerinin dini temellere dayandırılmaya çalışıldığı sistemdir.”⁸

Acaba İslam’da teokrazi var mıdır?

Ne alakası var. İslam’da yönetim yetkisi kendinde olan bir “ruhban/din adamı” sınıfı mı var?

Asla!

Hatta İslam’da “din adamı” mı var?

Asla!

---

8 <http://tr.wikipedia.org/wiki/Teokrazi>. Tarifi aldığımız Vikipedi, özgür ansiklopedi şu bilgileri de verir: “Teokrazi teriminin kökeni Yunanca θεοκρατία (theokratia)’dan gelmektedir. Tanrı düzeni (Josephus) demektir. Kelime Yunanca Teos’dan dönüşmüştür. Theos kelimesinin kökeni Hint Avrupa dillerinde dinî kavramlar içinde yer alır. Theos’un anlamı tanrı, Kratos’un anlamı ise düzen demektir. Kelime Yunancada Tanrı’nın Düzeni anlamına gelir. Teokrazi kelimesi hiçbir dilde de gerçek anlamında kullanılmamıştır. İngilizcede kaydedilen ilk kullanım 1622 tarihlidir. İlahi Esin Altındaki Papazların Hükümeti olarak (Tevrat’ta Krallardan önce kullanıldığı şekliyle) anlaşılmıştır. 1825’ten sonra ise Din adamlığına ve dine dayalı politik ve sivil güce teokrazi denilmiştir.

Din kurallarının geçerli olduğu sistem olan teokraside, kurallar ya dini kuralların aynısıdır, ya bunlardan büyük ölçüde etkilenmiştir ya da dini kurallarla çelişik olsa dahi dini temellere dayandırılır veya meşrutiyet için dayandırılması gerekir. Teokrazi ile yönetilen ülkelerde hukuk sisteminin dine dayandırılması gerekir, hukuki kararların en yüksek mercii bir tür ruhban sınıfıdır. Teokratik sistemin dayandırıldığı dine göre ağırlığı ve önemi çeşitli olsa da, bu sistemde doğma mantığı ve akli durum göz önünde tutulur; çoğu zaman mantıkî, akli ve pratik durumlar kabul edilen dogmalara adapte edilmeye çalışılır. Teorik anlamda, sistemin temeli dogmadır, diğer her türlü bilgi ikincil önem ve plandadır. Toplumsal yapı, hukukî yorumlar, eğitim ve kişisel hak ve özgürlükler dinî kurallara göre uygulanır.

Son zamanlarda laik devlet Diyanet Kurumu ile “din görevlisi” atadı, o kadar. Dikkat ederseniz “din adamı” değil, “din görevlisi.”

Teokrasi ile şeriat aynı mıdır?

Asla!

Şeriat, kaynağı Kur’an ve Sünnet olan İslam’dır. Özellikle de İslam’ın hukuk bölümüdür. Bu da bir sınıfın değil, kendisini ilim ile yetiştirmiş her alimin (müftü, müctehid, fakih vs.) söz sahibi olduğu bir sivil alandır.

Peki böyle söyleyenlerin maksatları nedir?

Müslüman halktan korktukları için açıkça “şeriata karşıyız” diyemediklerinden, onu kasederek “teokrasiye karşıyız” diyorlar. Yoksa bu ülkede ne Vatikan, ne kilise hakimdir, ne de “ruhban sınıfı” vardır.

Peki şeriata karşı çıkanların dinen hükmü nedir?

Kesinlikle dinden çıkmak, mürted olmaktır.

Dinden çıkmış ve küfre düşmüş ise bunun birey, aile ve toplum açısından dini ve dünyevi neticeleri nedir?

Şimdi bunu burada anlatmak uzun kaçır. Biz bütün bu soruların cevabını “İnançta Arınma” ve “Müslüman Toplumlarda Kafirleşme Sorunu” kitaplarımızda açıkladık, şimdi tekrar ederek okuyucuyu sıkmayalım.

Devlet yönetiminden şeriatı çıkarıp atan Türkiye bu haliyle “Daru’l-harp” midir, yoksa hâlâ Osmanlı’da olduğu gibi “Daru’l-İslam” mıdır? Bunu bilmenin uygulamada ne gibi neticeleri olabilir?

Halkımız yıllar içinde din ve şeriat hakkında büyük bir bilince ermişti. Bunu da atasözlerimize ve deyimlerimize yerleştirerek düşüncesinin ve imanının temel taşlarını örmüştü. Mesela şu atasözüne bakınız: “Baş başa bağlı, baş da şeriata.” Ne demek? “Biz Müslüman-

lar bir halifenin yönetimi altında Daru'l-İslam'da, Allah Tealanın kanunlarına itaat ederek yaşıyoruz. Biz, yöneticilerimiz şeriatla bağlı kaldığı sürece onlara bağlıyız, buyrukları altında onlara itaat ederiz. Ama yönetici de toplum için konulmuş olan kanunlar ne diyorsa onu uygular, onun dışına çıkamaz. Çıktığı zaman bizim ona itaat borcumuz da biter.

Ama neylersin ki atalarımıza acı tecrübeler şunu da söyletmiş: “Zor kapıdan girerse, şeriat bacadan çıkar.”

Yani zorbalığın hüküm sürdüğü yerde dinin emirleri, yasakları, kanun ve kuralları olan şeriat artık yürümez. Atasözü bugün “reel politik,” ya da “defakto” denilen çıplak gerçeğe işaret ediyor. Acı da olsa vaziyet budur. Cumhuriyetle olan da budur zaten. Yeni düzen bütün gücüyle şeriatla yüklenmiş ve onu öldürmeye karar vermiştir. O da bacadan kaçmış, milletin aydınlık gönlünde misafir olmuştur. Zulüm kısmen kalkınca, o da gönüllerden odalara, odalardan evlere, evlerden yavaş yavaş sokağa inmiştir. İnşallah birgün gelecek asıl makamına yeniden oturacaktır. Asıl makamı, devletin baş köşesidir. O zaman yine “baş başa bağlı, baş da şeriatla bağlıdır” diyecek, “şeriatın kestiği parmak acımaz” inancının huzur ve mutluluğunu yaşayacağız. İnşallah!

Ama bütün bunların olması için yukarıdaki soruların üstünde düşünmeli ve cevaplarını bulmalıyız. Doğrusu bunlar hayatî önemi haiz çok önemli sorulardır ve cevaplarının her Müslüman tarafından merak edilip mutlaka öğrenilmesi gerekir. Çünkü mesele iman küfür meselesidir ve bugün dahi aynı önemini korumakta ve haliyle bilinmesi gerekmektedir. Bir başka ifade ile, Allah Teâlâ'nın nimetini biraz da olsa hak etmek için çabalamak gerekmektedir.

Cumhurbaşkanının Ağzından

Biz o zamanlar daha öğrenciydik. Zamanın Cumhurbaşkanı Fahri S. Korutürk, o zamanlar çok yaygın olan anarşinin sebebi olarak gösterilen komünizm ile şeriatı kıyaslamış ve açıktan açığa “Özellikle şeriata düşmanınız. Şeriat komünizmden daha tehlikelidir” demişti. Bu söz bildiğim kadarıyla ilk defa açıktan söyleniyordu ve o günlerde büyük dalgalanmalara sebep olmuştu.

Aslında onlar açısından bakıldığında bu söz çok da yanlış değildi. Çünkü komünizmin bu ülkede bir halk tabanı yoktu, komünizme bir halk desteği de yoktu. O yüzden ondan öyle çok korkmaya değmezdi.

Nitekim Türkiye’de komünistliği yasaklayan ceza hukukundaki 141 ve 142. maddedeki kanunlar kalktı ve bugün bu ülkede “Türkiye Komünist Partisi” kuruldu ve seçimlere katıldı. Buyrun bakın; işte internet siteleri: www.tkp.org.tr

Fakat şeriatı yasaklayan 163. Madde de kalktı ama “Şeriat Partisi” veya “İslam Partisi” kurmak hala yasak. Gerekçe, “din partisi laikliğe karşıdır, kurulamaz.” Oysa laiklik ve demokrasinin işlediği Batı’da “Hıristyan Demokrat Parti”ler var. Buna ne buyrulur?

Bırakın böyle bir parti kurmayı, tüzüklerinde olmadığı ve yetkili bir kimsenin öyle bir beyanı da olmadığı halde, sırf niyet okuyarak, “bunlar şeriatı getirecek” diye bu ülkede benim yaşayarak gördüğüm Milli Nizam Partisinden bu yana kaç parti resmen kapatıldı, bunu herkes biliyor.

Bu zulüm değil de nedir?

Nerde kaldı insan hakları ve din, inanç özgürlüğü?

Bu mudur çağdaşlık?

Şimdi soralım, bu kafa aydın bir kafa mıdır, yoksa örümcek bağlamış kapkara bir kafa mıdır?

İşte sistemin şeriatı her şeyden daha tehlikeli görmesinin gerekçeleri ve açık belgeleri...

HALK ŞERİAT İSTERSE?

Aynı İnkâr Söylemleri

Evet, geçen bölümde anlattık, devlet dine ve Şeriate böylesine düşmanca bakıyor ve yok etmek için bütün gücünü kullanıyordu. Oysa o din ve Şeriat halkın diniydi, imanıydı, Őeriatıydı. Yani o bu milletin saadeti, huzuru ve barışıydı. Birlik ve beraberliğinin, sevgi ve saygısının, kardeşlik, dayanışma ve yardımlaşma duygularının temeli idi. Bu yüzden söylem bazında da olsa “halkın başı Şeriate bağlıydı.” Ona güveniyor, onda huzur buluyor ve “Şeriatın kestiği parmak acımaz” diyordu.

Acaba bu yüzden mi sisteme göre Şeriat, bizim ülkemizde terör, anarşi, kargaşa, karmaşa, ihtilal, kan dökme, malları ve canları zayı etmenin pratikteki diğer adı olan komünizmden daha tehlikeliydi?

Fesühanelah!

İnsaf ve akıl bunun neresinde idi Allah aşkına?!

İşte bugün görülüyor ki komünizm diye bir Şey kalmadı, sayıları “Kelaynak kuşları” kadar var ya da yoklar. Fakat Şeriat Müslümanların gönüllerinde dipdiri yaşıyor.

O günleri bırakın, bugün bile ne saçmalıklar söylenebiliyor. Bu ülke için en büyük tehlike bölücülük ve PKK terörüdür. Binlerce can almış, ekonomiyi felç etmiş, sosyal barışı, huzur ve istikrarı bozmuş, insanlar arasına kin ve nefret tohumları saçmıştır. Ama

kimi üst düzey yetkililer kalkıyor, “Şeriat PKK’dan daha tehlikelidir” diyebiliyorlar!

Ne diyelim, Allah akıl fikir versin!

Böylesi beyinsizlerin yönetiminde yaşamının ne kadar zillet olduğunu bilmem ki söylemeye gerek var mıdır?

Milletin sevmediği bu adamlar ve çirkin söylemleri hala sürüyorsa, acaba orada demokrasi var mıdır? Yoksa seçimler, partiler, sandıklar birer hikaye midirler? Bu yüzüzlerin bu hikayelerden alınan senaryoların tiyatroya çevrilmelerine diyecekleri acaba nedir?

Sistem, İslam’a tavrını hiç değiştirmede, değiştirmiyor. Bizim kanaatimize göre kendi rızasıyla hiç değiştirmeyecek de.

Gerçek Demokrasi Örneği

Malumdur ki dünyanın şarkında veya garbında millet bir şeyi isterse, iradesini bu istikamette gösterirse, onun önünde kimse durmaz. Devlet de, sistem de, hukuk da millet için vardır. Bugün herkes “hakimiyet kayıtsız şartsız milletindir” sözünde müttefiktir. Yetkililer zaman zaman “yetkisini millettten alarak” diye söze başlarlar ya, aynen öyle, millet ne isterse o olur.

Millet bir gün gelir İslam Şeriatını isterse, “demokrasi” diyen sözünün eri herkes buna istese de istemese de “eyvallah” demek zorundadır. Bunun aksini düşünmek İslam açısından “münafıklık,” sistem açısından ise “takiyecilik” ve “eyyamcılık” olur.

Halk İslam Şeriatını istemezse, bizim yapabileceğimiz bir şey var ise de, ama diyebileceğimiz bir şey yoktur. Zorla güzellik olmadığı gibi, zorla Müslümanlık da olmaz.

“Yapabileceğimiz bir şey var” demiştik. O da şudur: Biz her halükarda bu halkı islam ve şeriat adına bilgilendirmek ve bilinçlen-

dirmek için yazmaya, konuşmaya ve çalışmaya devam ederiz. Yani davet, tebliğ ve irşat çalışmalarını kesintisiz sürdürürüz. Ama asla cebir ve şiddetle bir işimiz olmaz bizim. Halkı ikna edebilirsek ne mutlu bize. Değilse, vazifemiz tebliğ etmektir, o kadar.

Fakat bu düşüncelerimizi beğenmeyenlere ve halk istese de İslam Şeriatına karşı çıkacaklara şunu sorarız:

“Sizin halkın iradesine saygınız “özde mi, yoksa sözde mi?”

“Siz sözünüzün eri misiniz, yoksa takiyyeci bir eyyamcı mısınız?”

“Örnek aldığınız Batılı gayr-i müslim toplumlarda olanlara bakınız da ibret alınız.”

Şeriat İngiltere’de

İşte bizimkilerin örnek aldığı bir ülke İngiltere. İlginç şeyler oluyor orada. İnanılamayacak şeyler oluyor ve biz ummadığımız için hayretle seyrediyoruz. Sonra da bizim devrimbaz yobazlara bakıyoruz, siz de görüyor musunuz diye...

Büyük devlet, kendinden emin, sorunları gören ve çözüm üreten devlettir.

Bir zamanlar Osmanlı da öyleydi. Hani şu “bizim” olduğuna tam karar veremediğimiz, hala “övsek mi, sövsek mi?” diye kara kara düşündüğümüz büyük ve muhteşem Osmanlı. Dünyaya barışı, huzuru, gerçek laikliği, yani din ve hukuk özgürlüğünü, yerel dil, kültür ve kıyafetleri tanıyan Osmanlı.

Saydığımız her alanda sorunlu olan TC, hala Osmanlı’dan ürüyor ve ondan gerekli dersleri alamıyor.

Ama İngiltere Osmanlıdan dersini alıyor ve büyüklüğünü gösteriyor işte. Gel de eseflenme!

Onlara “helal olsun” diyoruz. Bize de Akif’in dediğini diyoruz:

“Göster Allah’ım, bu millet kurtulur tek mucize;

Bir utanmak hissi ver gaip hazinenden bize.”

İnşallah, Allah’tan umut kesilmez.

Medya’ya düşen ilginç haber şu: “İngiltere’de yedi ay önce tartışması yapılan şeriat mahkemeleri artık resmileşti. Şimdilik beş kentte faaliyete geçecek mahkemelere bir yıl içinde iki tane daha katılıyor.

Londra, Birmingham, Bradford, Warwickshire ve Manchester kentlerinde faaliyete geçecek olan mahkemeler sadece Müslüman toplulukların boşanma, adi ve mali suçlarla ilgili sorunlarını bir üst mahkemeye götürmeden çözmeye çalışacak. Adı “Müslüman Tahkim Mahkemesi” olacak bu kurumlar ceza veremeyecek. Mahkemelerin baş hâkimi olarak Şeyh Faizu’l-Aqtab Siddiki atandı.

Laiklerin karşı çıktığı gelişmelere olumlu bakan Anglikan Kilisesi Başpiskoposu Rowan Williams “sosyal entegrasyonun güçleneceğini” söylemişti.⁹

Bu tür bir mahkemenin bir devlete ne zararı var?

Hiç!

Tahkim Mahkemeleri

Dünyanın bir çok ülkesinde böylesi “Tahkim Mahkemeleri” var ve tıkr tıkr çalışmaktadır. Bizde de bir ara bu mahkemeler gündeme geldi. Fakat laikçi yobazların şiddetli reddi ile unutuldu gitti. Şimdi Ak Parti hükümeti yeniden gündeme getiriyor, ama o da unutuyor. Neden acaba? Sistemin amansız silahşörleri içeride yaman mücadele ederek engel

---

9 (http://www.habervaktim.com/haber/33982/ingilterede_5_kente_seriat_mahkemesi.html)

mi oluyor, yoksa yoğun gündemden ötürü bunu unutuyor mu? Bakalım engel ve gaflet muhalefetini aşarak bu işi başarabilecekler mi?

Neden karşı çıkarlar buna? Anlaşılır gibi değil doğrusu. Ama biz iyi anlıyoruz onları. Biliyoruz; korkuları yine şeriattır.

Aslında iyi niyetle bakarsanız herkesin buna sevinmesi gerekir. Çünkü bu uygulama mahkemelerinin yükünü hafifletir. İşin tabii olanı böyle düşünmek, böyle demektir.

Önemli olan sorunun karşılıklı anlayış içinde çözülmesi değil midir? Öyleyse ne güzel, anlaşmazlık yaşayan insanlar gönüllü “Tahkim Mahkemesi”ne gidiyor ve sorunlarını çözüyorlar. Yok, anlaşamazlarsa, zaten diğer mahkeme orada hazır duruyor. Öyleyse bu uygulamayı eleştirenler kimlerdir ve neden yaparlar bunu?

Burada da karşımıza çıkanlar, yine bizim başımızın püsküllü belası olan laiklerdir. Gerekçeleri de “bunun ülkede resmi hukuka paralel ikinci bir hukuk sistemi doğuracağıdır.”

Varsın doğursun, ne zararı var? Önemli olan insanların karşılıklı rıza ile sorunlarının çözülmesi değil midir?

Bunu düşünmek ve kavramak kafa ister, bilgi ister, medeni cesaret ve özgüven ister, insana ve özgürlüklere saygı ister, din ve vicdan hürriyeti ister, başkalarının mutluluğunu da düşünmek ister...

Laik kafada bu erdemler ne gezer!

Kimse kızmasın, ben gördüğümü, bildiğimi yazıyorum.

Aklın Yolu Bir

İngiltere’de şeriat mahkemeleri açılması gündeme geldi ve karara bağlandı. Karara karşı çıkanların gerekçeleri “bunun ülkede resmi hukuka paralel ikinci bir hukuk sistemi doğuracağı endişesidir.” Kararı savunanlar ise, şeriat hukukunun İngiltere’deki Müslüman

toplumda zaten “Şeriat Mahkemesi” kanalıyla uygulandığını, hiç olmazsa son uygulamayla bu yapıların resmi denetim altına alınmış olacağını belirtiyorlar. Olay bu kadar basit.

Haksızlar mı? Böylesi daha iyi değil mi?

Bizim ülkemizde de durum aynısı değil mi? Devlet şeriatı yasaklamış ama sanki ülkemizde Şeriat Mahkemeleri yok mu?

Diyanet’in verdiği fetvalar neyin nesidir? Müftülüklere günde kaç davalı gelir ve meselelerini dine göre çözer giderler. Bunun anlamı nedir? İşte size adı konmamış “tahkim mahkemeleri.”

Ya da cemaatların güvendikleri hocalarına gelen ve sorunlarını çözenlere ne demeli? Devletin hiç tanımadığı alimlere, hukukçulara gelen ve meselesini orada kısa zamanda ve masrafsızca çözenlere ne demeli? Bunlar bu ülkede her gün yaşanan gerçeklerdir.

Sorunları çözme yerine onlardan korkarak gizlemek, üstünü örtmek, çöpleri halının altına atarak yok saymak, küçük, basit ve beceriksiz devletlerin işidir. Sorunlarla yüzleşmek, yaka paça olmak ve uğraşp, didinip çözmek, büyük devletlerin işidir. İngiltere bu kararıyla büyük devlet olduğunu gösterdi.

Anglikanın lideri Canterbury Başpiskoposu Rowan Williams şöyle diyor: “İngiltere’nin bazı yurttaşları kendilerini İngiliz hukuk sistemine bağlı hissetmiyorlardı. O halde Müslümanlar “kültüre bağlılık” ile “devlete bağlılık” gibi iki keskin alternatif arasında seçime zorlanmamalı, ailevi ve malî meselelerde isterlerse şeriat kanunlarını uygulayabilmeliler. Bu, onların kendilerini İngiliz toplumunun bir parçası hissetmeleri için elzemdir.”

İşte akıl ve mantık budur. İşte çıkar böyle korunur. Türkiye Cumhuriyeti Devleti de vatandaşlarının kendisini sevmesini ve gönülden bağlanmasını istiyorsa, aynısını yapmalıdır.

Kanun Millet İçindir

Sonra şu gerçek hiçbir zaman unutulmamalıdır ki, kanunlar insanlar için vardır. Uygulandığı insanların ihtiyaçlarını karşılamak, sıkıntı ve zorluklarını gidermek, sorunları yok etmek, böylece milletin mutluluğunu sağlamak için vardır. Daha açık bir ifadeyle kanunlar millet için yapılır, kanunlar için millet yapılmaz.

Ülkemizde de zaman zaman din ile devlet karşı karşıya gelmektedir. Bunun çözümü çok kolaydır. Nasıl mı? Eğer kanunlar hukuk metodolojisi göz önüne alınarak yapılırsa, sorun kalmaz. Çünkü bu metod kanun yapıcıya der ki: “Bir kanun yapılırken, her şeyden önce dikkat edilmesi gereken husus, o kanunların halkın inancına, örf ve adetlerine, hayat tarzına ters düşmeyecek bir şekilde yapılmasıdır. Kanun yapımı ile ilgili bütün hukuk usul ve metodoloji kitapları bunu emreder zaten. Eğer siz bu kuralı çiğneyerek veya arkaya atıp görmezlikten gelerek kanun yaparsanız, o kanun daha baştan uygulama şansını kaybetmiştir, güdük ve düşük bir kanun olarak ölmeye mahkumdur.

Sonra, ya müftülük aracılığı ile ya da yetkili mahkemeler oluşturarak, dileyen insanların, başta “ahval-i şahsiye” olmak üzere, yani öncelikle evlenme, boşanma, nafaka, miras, karşılıklı akitler, ziraat, ticaret vs. hukuku olmak üzere, tüm sorunlarını dini hukuka göre çözmeye imkan tanınmalıdır. İnsanlar devleti meşgul etmeden, masrafa sokmadan sorunlarını barış içinde çözüyorlarsa, devlete bundan dolayı ancak teşekkür etmek düşer. Hatta madalya veya ödül verse yeridir.

Şimdi soralım; tamamen gönüllülük esasına dayanan bu uygulamanın kime ne zararı vardır?

Kendilerini hiçbir şeye zorlamayan bu uygulamaya akılsız İngiliz laikçiler karşı çıkmışlardır. Ne dersiniz, aynı uygulama devletin

izin ve yetki vermesiyle bizim ülkemizde de olsa, acaba “Müslüman laikçiler” (!..) sizce karşı çıkarlar mı?

Biz biliriz onları. Karşı çıkmak ne demek? Yeri göğü inletirler ve zinde güçlere davetiye çıkarırlar: “Daha ne duruyorsunuz? Şeriat devleti kuruldu, vatan elden gidiyor. Millet büyük bir tehlike içindedir. Rejim tehdit altındadır. Darbe yaparak gelin devlete el koyun, bunu yapanları yok edin.” Halkmış, milli iradeymiş, demokrasiymiş, çoğulculukmuş, gözlerinde sıfırdır onların.

Seleflerimize Minnet ve Şükran

Yukarıda “bir zamanlar şeriatın ne vaziyette olduğunu” yazmıştık. Hal böyle olunca o hem yasak, hem de korku dolu bir kelimeydi. “Şeriatçılık,” aynen “kömünizm” gibi, “terörizm” gibi, “anarşizm” gibi en büyük suç idi. Devlet, yürütme ve yargı erkleri eliyle ne işkence yapsa ve ne ceza verse yerinde ve haklı idi. Kimse onları savunamazdı. Onların kaderi zindanlarda eziyet ve işkence çekerek inim inim inlemektir.

Biz şimdilerde hamd-ü senalar olsun ki bu mevzuda çok çok rahatız. Görüyorsunuz ki bu başlık altında çok rahat yazıp çiziyorum. Bizlere bu günleri gösteren Allah Teâlâ'nın lütuf ve keremine ne kadar şükretsek azdır.

Çünkü az önce azıcık değindiğimiz gibi, bir zamanlar bu ülkede öyle zalim bir dönem vardı ki, “Allah” kelimesinin basın yayında geçmesi yasaktı. İslam'ı savunmak, “irtica” sayılarak en azından 163. Maddeden zindana atılmak demektir. Yazı hayatında olup da zindana girmeyen bir Allah'ın kulu sanki yoktu. Bu o kadar sıradanlaşmıştı ki, artık cezaevlerinin adı “Medrese-i Yusufiyye” olmuştu. Yazan ve konuşan her Müslüman orada bir eğitimden geçer ve icazet alırdı.

Mesela anlatılır; Necip Fazıl merhum “Büyük Doğu” dergisini basar, dağıtımına verir ve büroda oturup polisi beklerdi. Onlar da çok geçmez gelirler, alır götürürlerdi. Karakol, mahkeme ve doğru hapis-hane. Çıktığında macera kaldığı yerden devam ederdi. Öldüğünde bile üstünde devlete hapis borcu vardı. Onu da cenazesini taşıyanlara çektirdiler. Nasıl mı? Nezarete atarak!

Açık söylüyorum, bizim bugün yazıp söylediklerimizi dedelerimiz zamanındaki âlimler yazıp söyleseydiler, belki de idam edilirdi. Bu yüzden eserlerinin nasıl eksik ve zaman içinde tamamlanır olduğunu biz “İmanın Kıymeti ve Korunması” kitabımızda örnekleri ile yazmıştık, bakılabilir. İşte bu yüzden biz onlara ne kadar teşekkür etsek azdır. Evet, zor zamanda bu bayrağı şerefle taşımış ve bize aktarmış olan selef-i salihine çok çok minnet ve şükran borçluyuz. Bazı basit sebeplerle onların hizmetini görmemek ve onların kıymetini bilmemek, kelimenin en hafifi ile nankörlük ve cahilliktir. Bu yüzden bu ülkede İslam davasını ilk defa kendileri dile getirmiş gibi konuşup övünen kimi yeni yetme cahil tavırları beğenmiyor, onları, daha önce hizmet eden seleflerini iyi tanımaya, daha olgun olmaya ve kıymet bilmeye davet ediyoruz.

Daha dün denilecek kadar yakın olan 28 Şubat darbe günlerinde çektiklerimiz bile, onların çektiklerinin yanında binde birdir. Fakat yine de ders verdiğimiz okullarda, konuştuğumuz camilerde, gittiğimiz dernek ve vakıflarda bizi izleyenleri az çok tanır, fişlendiğimizi bilir, kitap ve yazılarımızdan mahkemeye giderdik. Kitaplarımızdan bazıları başka şehirlerde basıldığından gurbet ellerde mahkeme kovalar, cezalar yerdik. Bunlar dahi bizden evvelkilerin çektikleri yanında hiçtir.

NEDEN ŞERİATA KARŞILAR?

Gelelim Şimdilere

Bugün siz Şu yazıları okuyorsanız ya, geçen bölümün sonunda dediğimiz gibi itiraf edelim ki bu bizim cesaret ve kahramanlığımızdan değildir. Zamanın gereğine göre hareket etmektir. Kendi hakkımızı da yemeyelim, güya “İslam Davası” güdenler arasında hala “Şeriat” kelimesini ağzına alamayanlar olduğu gibi, bir de sanki bir marifet yapıyormuŐ gibi “biz konuşup yazarken ‘Şeriat meriat’ demiyoruz” diye övünenler bile vardır.

Üstelik yle de kibirli ve kendini beđenmiŐlerdir ki!

Bunlardan birisini dinlemeye bizi de davet etmişlerdi. Adam bir vakıf binasında konuşuyor. Bir çok kibar insan da davet edilmiş bizim gibi. Bizim kela konuŐurken “biz konuŐurken ‘Şeriat meriat’ demiyoruz” demesin mi? BaŐımdan aŐađı sanki bir kazan kaynar sular döküldü.

Hatta kalkıp gitmek istedim ama beni davet edenleri hatırladım. Bir de “gelen misafire tepki gösterdi, fitneye sebep oldu” denmesin diye sabrettim. Yaptığı çirkinliği ve edepsizliği anlatmak için, konuŐması bitince, yine de rezil edip utandırmamak için kenara çekerek tenhada: “Sylemediğin Şu ‘Şeriat’ nedir anladık da, söyler misin bu “meriat” ne oluyor?” dedim. Adam aptal aptal yüzüme baktı cevap yerine.

Biz “Bu Sistemden İslam’a” kitabımızı bastırırken, avukat arkadaşlarla istişare ettik. 163. Madde kalkmıştı. Ama arkadaşlar tedirgindi. “Doğrudan suç yok, ama yargıda bir alışkanlık var, yargıçlarda kötü bir teamül var hocam, yetiştikleri o anlayışı kolay kolay terk edemiyorlar. Fakat yine de siz bilirsiniz” dediler. Biz de “ biz tanınmayan bir yazarız. Eğer suç yoksa çarpıcı bir isim verelim ki dikkat çeksin, kendini okutsun, en azından bir mesaj versin” diyerek kitabın adını öyle koyduk. İlk günlerde bir şey yoktu. Ama kitapta o zamanlar “zaman aşımı” olan bir yıl dolmadan 28 şubat post modern darbesi gerçekleşti. Zaten fişlenmiştik ve takip ediliyorduk. Kitap Ankara’da basıldığı için, oranın savcılığı marifetiyle zaman aşımının son haftasında mahkemeye verildik ve aslan gibi on aylık cezaı da yedik.

O sözleri kırklı, ellili yıllarda yazarlar söyleseydi, gör sen neler olurdu! Mesela Bediuzzaman Said Nursî (k.s) söyleseydi, muhakkak idam edilirdi. O imanı, sırf iman hakikatlerini yazdığı için yıllarca yok yere o diyardan bu diyara sürgün ettiler, garip ve yalnız bıraktılar, suçsuzluğunu bile bile komplo kurarak zindanlara attılar, kış günlerinde taş zeminlerde sobasız yatırdılar, bekledikleri gibi ölmeyince bu sefer zehirlediler. Öldürmeyen Allah öldürmedi. Ya bir de devlet ve düzeni yazsaydı, muamelat ve şeriat karşısında yürürlükteki rejim ve kanunların durumunu yazsaydı, kim bilir başına neler gelirdi!

Buna rağmen kimseye beddua etmedi. “Milletimin imanını selâmette görürsem, Cehennem’in alevleri içinde yanmaya razıyım. Çünkü vücudum yanarken gönlüm gül gülistan olur” diyecek kadar insanlara şefkat ve merhamet doluydu. En öfkelendiği yerde şöyle haykırmıştı:

“Ben, sizin bana vereceğiniz en ağır cezanıza da beş para vermem ve hiç ehemmiyeti yok. Çünkü ben kabir kapısında, yetmiş beş

yaşındayım. Böyle mazlum ve masum bir-iki sene hayatı, şahadet mertebesiyle değiştirmek, benim için büyük saadettir.”

O günlerde hem şeriatı dile getirmek, hem de zalim kanunun pençesinden kurtulmak için ne ifade ve üslup araştırmalarına gidildi, ne yollara sapıldı, ne komiklikler sergilendi, ancak yaşayanlar bilir...

Mesela bir kısım yazarlar, Milli Eğitim Bakanlığının bastıracağı şark klasikleri başta olmak üzere bütün yayınlarını tarar, aralarında şeriatın İslam olduğunu, şeriatın faydalı ve güzel olduğunu ifade eden cümleleri alır, kendilerinin bastıracağı kitapların ifadeleriyle kendilerini vururlardı. O günlerde özellikle Ahmet Selami mahlasıyla yazan bir yazar bunu yapardı. “Biz değil, sizin bastırduğunuz kitaplarınız şeriat için böyle söylüyor” der, cezadan kurtulmaya çalışırlardı, ama nafille. 163. Madde kılıç gibi keserdi o zamanlar. Buna rağmen o karanlık günleri yazan ve dini savunan yazarlarımız vardı, biz geldik yetiştik. Cezaevinden korkmayan, evinden, yurdundan, işinden, ortamından, rahatından, huzurundan davası için geçen yazarlar, zindandan mektup yazarlardı. İşte Necip Fazıl, Kadir Mısıroğlu, Hasan Basri Çantay, Osman Yüksel Serdengeçti, Eşref Edip, Cevat Rifat Atilhan, Sadık Albayrak, Şule Yüksel Şenler, Mustafa Yazgan, Hasan Hüseyin Ceylan, Mustafa İslamoğlu ve eski yeni daha nice yazarlarımız o dönem o maddeden mahkum olmuşlardır. Bediuzzaman Said Nursî (kd. s.) ise sanki hiç evinde değildir. Ya hapishanede tutuklu, ya da sürgünde göz hapsindedir. Biz hem bunların fiilî mücadelesini görür, hem de yazdıklarını okuyarak dava adına bilgilenir ve bilenirdik.

İşte yakın tarihi anlatan kitaplar, neler yazıyorlar neler! Okuyan dehşet içinde kalıyor, ya yaşayanlar?!

Peki neden böyleydi? Devlet kendi insanına bu zulmü neden reva görüyordu?

Neden Böyleydi?

Devlet, cumhuriyetle beraber şeriatı karşı amansız bir mücadele vermişti. Çünkü cumhuriyet, şeriatı yıkarak gelmiş ve şeriatın da kendisini yıkarak yeniden gelmemesi için gerekli bütün devrimleri yapmış, kanunları koymuş, tedbirlerini almıştı. En tabii insan hakkı olan din ve inanç hürriyetini bile askıya alarak bütün yasaklayıcı ve engelleyici yasaları çıkarmıştı. Evet, nedeni çok basitti. Ettiğini biliyordu. Nedeni can ve intikam korkusu idi.

Cumhuriyet döneminde yapılan devrimlerin hepsinin ortak özelliği, bir daha geri gelmemek üzere şeriatı yok etmektir. Hilafeti kaldırırken (3.3.1924), şeriatın sorumlu “Şer’iyye ve Evkaf Bakanlığı” lağvedilerek (3.3.1924), “Tevhid-i Trdrisat Kanunu” çıkarılıp medrese ve tekkeleri kapatırken (3.3.1924), İslam harflerini Batılıların harfleri ile değiştirirken (1.11.1928), “cihad-ı fer’iye” denilen camilerde tefsir, hadis, siyer ve ahlak ilminin temel eserlerinin okutulması yapılan eğitim ve öğretimin yasaklanması (1.1.1926), şapka giymeyi mecbur ederek Müslümanca kılık kıyafeti bozarken (25.11.1925), İslamî kimlik ve kişilik oluşturan “şeyh, seyyid, efendi, paşa vs.” yasaklanması (26.11.1926), takvimi ve ölçüleri değiştirirken, İslamî eğitimi yasaklarken, ezanı ve Kur’an-ı Kerim’i Türkçe okutmaya kalkışırken, içki, kumar, fuhuş, gece hayatı vs gibi bütün haramları helal sayarken, evet, devlet bütün bunları yaparken, yanında halk yoktur. Halk zaten hiç sorulmamıştır. Halkın istekleri baştan beri göz ardı edilmiştir.

En büyüğü Doğuda “Şeyh Said İsyanı” (13.2.1925) ve “Dersim İsyanı” (1937) olarak bilinenler olmak üzere ülkenin hemen her yerinde irili ufaklı yer yer bu sisteme başkaldırılar olmuşsa da, başka-

larına da gözdağı vermek ve behre göstermek, gözlerini korkutmak için isyancılar acımasızca ezilmiştir.

Bugün bu halka sormadan yapılan inkılaplar ve onların zorla kabul edilmesi için yapılan zulüm ve ezmelerde “biraz ileri gidildiğini” devlet de kabul eder, ama “o günün gereği buydu” diyerek yapılanlara sahip çıkar, özür dilemez.

Bir Utanç Belgesi

Bırakın özür dilemeyi, devletin vatandaşlarıyla sözleşmesi sayılan Anayasa’ya bir madde koyar. Der ki o maddede, “bizim yakın tarihimizde millet istememesine rağmen, zorla, baskıyla, cebir ve şiddetle kabul ettirdiğimiz kanunlar, aslına bakarsanız kanun yapma ruhuna aykırıdır. Çünkü millete istemediği kanunları yapıp uygulamak hukuk ilminin temel değerlerine, ruhuna, mantığına ve metoduna terstir. Bu kanunlar insan haklarına ve demokrasiye de aykırıdır. Bu halleriyle bu çağda asla kabul edilemezler. Fakat biz yine de dayatıyoruz, kimse bunları özgür bir anayasa ruhuna aykırı olduğunu iddia edemez ve öyle yorumlayamaz.”

Şaka yaptığımızı sanmayın. Hele iftira ettiğimizi hiç aklınıza bile getirmeyin. Az çok hukuk ve tarih okuyanlar o maddeyi çok iyi bilir. Bilmeyenlere de biz bir iyilik yapalım da buraya alıntılatalım:

“Beşinci Kısım

Çeşitli Hükümler

I. İnkılâp kanunlarının korunması

MADDE 174- Anayasanın hiçbir hükmü, Türk toplumunu çağdaş uygarlık seviyesinin üstüne çıkarma ve Türkiye Cumhuriyetinin lâiklik niteliğini koruma amacını güden, aşağıda gösterilen inkılâp kanunlarının, Anayasanın

halkoyu ile kabul edildiği tarihte yürürlükte bulunan hükümlerinin, Anayasaya aykırı olduğu şeklinde anlaşılabilir ve yorumlanamaz:

1. 3 Mart 1340 tarihli ve 430 sayılı Tevhidi Tedrisat Kanunu;
2. 25 Teşrinisâni 1341 tarihli ve 671 sayılı Şapka İktisâsı Hakkında Kanun;
3. 30 Teşrinisâni 1341 tarihli ve 677 sayılı Tekke ve Zaviyelerle Türbelerin Seddine ve Türbedarlıklar ile Bir Takım Unvanların Men ve İlgasına Dair Kanun;
4. 17 Şubat 1926 tarihli ve 743 sayılı Türk Kanunu Medeniyle kabul edilen, evlenme akdinin evlendirme memuru önünde yapılacağına dair medenî nikâh esasları ile aynı kanunun 110 uncu maddesi hükmü;
5. 20 Mayıs 1928 tarihli ve 1288 sayılı Beynelmilel Erkamın Kabulü Hakkında Kanun;
6. 1 Teşrinisâni 1928 tarihli ve 1353 sayılı Türk Harflerinin Kabul ve Tatbiki Hakkında Kanun;
7. 26 Teşrinisâni 1934 tarihli ve 2590 sayılı Efendi, Bey, Paşa Gibi Lâkap ve Unvanların Kaldırıldığına Dair Kanun;
8. 3 Kânunuevvel 1934 tarihli ve 2596 sayılı Bazı Kisvelerin Giyilemeyeceğine Dair Kanun.”

İşte bu sistemin ruhu budur, karanlığa ak, aka karanlık diyeceksiniz. İyiliği kötülük, kötülüğü iyilik göreceksiniz. Öyle olmasa da siz öyle göreceksiniz!

Şimdi tam da burada akla bir soru geliyor:

Şeriat Cumhuriyete Karşı mıdır?

İyi ama şeriat cumhuriyete karşı mıdır ki bu zulümler reva görüldü dine ve millete?

Ne münasebet?

Peki, öyleyse bu acılar nedendi?

Güya cumhuriyeti saltanat ve hilafetten korumaktı.

İyi ama şeriat cumhuriyete karşı mı idi? Saltanat, yani padişahlık mı istiyordu?

Ne münasebet!

Soru şuydu: “Şeriat cumhuriyete karşı mıdır?”

Cevap basitti: “Ne münasebet?”

“Peki, bu acılar neden?”

“Cahilliklerinden.”

“Nasıl yani?”

Nasılı şu: Cumhuriyet ile laiklik arasında aynılık kabulü vardır. Şeriat, Cumhuriyete karşı değildir ama laikliğe mutlak ve muhakkak karşıdır. Onlar ise “laiklik olmadan cumhuriyet ve demokrasi olmaz, öyleyse şeriat bize karşıdır” diyorlar. Ama burda da yanılıyorlar. Çünkü dünyada laik olmadan cumhuriyet olan çok ülke var.

Şeriat niçin cumhuriyete karşı olsun ki? Sanki şeriat padişahlıktır, krallıktır.

Yok öyle bir şey.

Güya “şeriat istemek irtica imiş.” Yani geriye dönüş imiş. Oysa şeriat “hukuk” demektir. Hukuk istemek nasıl suç olabilir ki?

Niye ve neye irticadır şeriat? Yani nereye geriye dönüştür?

Cevap hazır: “Padişahlığa, köleliğe, orta çağın karanlığına, ilkelliğe, cahillliğe geri dönüş istemektir.”

Yalan söyleyenin Allah belasını versin mi?

İslam Şeriatı zulme, diktaya, krallığa en fazla karşı çıkan bir dindir.

İslam Şeriatı zulme karşıdır, çünkü hukukun üstünlüğünü, adaleti, eşitliği ve barışı ister. Hukuk, devlet başkanı, üst düzey yöneticiler dahil herkese hakimdir. Kanunlar herkese eşit olarak uygulanır. Adalet mülkün temelidir.

İslam şeriatı diktatörlüğe, krallığa, saltanata karşıdır, onun için yöneticisinin ehil olanlar arasından seçimle iş başına gelmesini emreder. İşler şûra, yani istişare, meşveret ve danışma ile yönetilir. Böyle bir din ve sistem Cumhuriyete neden karşı olsun ki?

Ama öyle dediler ve İslam'ı hem de iftira ederek devlet kurumlarından, kamusal alandan, resmî hayattan kovdular. Halkın hayatından da kovmaya çalıştılar. Dindarları devlete sokmadılar. Devletin imkanları, sanayi veya başka yatırımlar ve imkanlar için kredi ve teşvikleri, ithalat ve ihracat işleri, büyük hazine toprakları, giden gayr-i müslimlerin mal, mülk ve arazileri, düzenle işbirliği yapan İslam'ı uzak, hatta karşıt insanlara peşkeş çekildi. Olanlara her türlü destekler verilirken, dindar insanlar devletin her imkanından mahrum edildi. Ellerinden gelse hayat hakkı bile ellerinden alınacaktı.

Batı Böyle İstedi

Bir gün tarihler daha açık seçik yazacaktır. Osmanlının yıkılıp yerine Batılı bir devletin kurulması, aslında Batılı büyük devletlerin bir projesi idi. Ortam buna göre hazırlandı. Türkiye buna göre İngiltere, Fransa, İtalya tarafından işgal edildi. Sonra da işgal kendiliğinden bitirildi ve savaşmadan geri çekildi. Aslında Kahramanmaraş'taki Fransızlara karşı halkın verdiği savaş da erken başladığı için proje dışı bir savaştı. Sadece Yunanlılar kışkırtılarak Anadoluya çıkarıldı. Ama söz verilen silah ve para yardımları bile verilmedi ve Türkler ile baş başa bırakıldı. Yunanlılar vaziyeti görünce oyunu anladılar. Geri

çekilmeyi çoktan kafalarına koymuşlardı. Bu sırada çıkan savaş da bahaneleri oldu.

Gerçekten de ortada büyük bir senaryo vardı ve oyun çok yaman oynanmıştı. Bu oyunu daha o günden farkederek yazan Mustafa Sabri Efendiye göre bu oyundan maksat, Batıcı bir gurubu devletin başına getirmek ve vatan kurtaran aslan pozisyonundan kazandıkları güçle Batıcı devrimleri gerçekleştirmek idi. Yani Osmanlı İslam Devletini yıkarak, onun yerine onun topraklarında bir sürü yeni Batıcı İslam dışı devletler kurdurmak. Merkeze de Türklerin önderliğinde Batıcı, İslam'ı tamamen hayatından dışlamış, Hıristiyanların kanunlarını ve siyaset biçimlerini almış, laik, ırkçı bir devlet kurdurmak idi. Böylece Müslümanların gücünü ebediyyen kırmak ve kendisine mahkum kılmak istiyorlardı. Haçlılar, karşısında savaşacak bir İslam gücü istemiyorlardı bir daha. Her zaman ve zeminde onları istedikleri gibi rahatça sömürebilmeli idiler.

Hasan Hüseyin Ceylan'ın, "Cumhuriyet Döneminde Din Devlet İlişkileri"¹⁰ kitabından okuduğumuza göre Mustafa Kemal daha 26 yaşında iken 1907 de Bulgar Türkolog'u Manolov'a, ne yapacaklarını, yani ileride "Atatürk İlkeleri ve İnkılapları" olarak bilinecek her şeyi anlatmıştı.

Yine orada kaynakları ile geçer, ki bu olay "Nutuk"da da anlatılır, 19 Mayıs 1919 da Samsun'a çıkan Mustafa Kemal, Erzurum'daki kongreden sonra daha üç ay geçmeden, Sivas'tan Ankara'ya geçerken, 7-8 Temmuz 1919 gecesi, misafir kaldıkları evde, yanındaki güvendik adamı Mazhar Müfit Kansu'ya, ileride yapacağı devrimleri, onun şaşkın bakışları arasında not ettirir.

---

10 Hasan Hüseyin Ceylan, *Cumhuriyet Döneminde Din Devlet İlişkileri*, I-III. 10. Baskı, Rehber y. Ankara.

İzmit'te İstanbul gazetecileriyle yaptığı basın toplantısında da aynı görüşler vardır.¹¹

Yani Mustafa Kemal devrim ve ilkelerini çok önceden düşünmüş ve tesbit etmişti. Fakat içinde iyi saklamasını bilmiş, zaman ve zemine göre hareket ederek yapacaklarını safha safha gerçekleştirmişti. Eğer onun bu davasını bilseydiler, daha sonra “Lozan’ı kabul etmezler” diye kendisinin feshederek yerine yenisini seçtirdiği TBMM’nin I. üyeleri ona bu fırsatı daha baştan asla vermezlerdi.

Her ne ise, İslam asla saltanat ve veliahtlık rejimi değildir. Bütün ruhu ve açık ilkeleri ile buna karşıdır.¹² Ama buna rağmen İslam’a bu iftira yapılmıştır. Fakat “kuru pislik adama bulaşmaz” dendiği gibi, bu iftira da tutmamıştır hamdolsun. Fakat “çamur at, tutmasa da izi kalır” dendiği gibi, bu arada bir çok insanın dinden soğumalarına sebep olmuşlardır. Bundan İslam değil, bazı insanlar zarar görmedi değil.

Şimdi olaya biraz daha yakından bakalım isterseniz.

Şeriatı İftira

Şeriat için “saltanat ve padişahlık rejimidir” diye öyle bir iftira attilar, zaten kendini tanıtmaması yasak olan bu mübarek kelime, bu iftiranın altında kaldı uzun zaman. Yani o temiz ve parlak kelimeyi öyle bildiler insanlar, öyle gördüler ve soğudular ondan. Halbuki hiç alakası yoktur.

Fakat bu iftira öyle yayıldı ki, onun dostları bile yer yer bu yanlışla düştüler. Çünkü gerçeği bilmiyorlardı. İşte size “hayır, hayır ve asla” dedirten acı bir örnek:

¹¹ Bkz. Age. I. 82-83.

¹² Bu konuda geniş bilgiler için bkz. Cemal Nar, *İslam’da Devlet ve Siyaset*, Toprak y. İst.

Sevdiğim ve saydığım bir yazarımızdan, Sevgili Yavuz Bahadıroğlu'ndan hiç ummadığım şu satırları okuduğumda çok şaşırdım doğrusu:

“Dört halifeden sonra, hilafet maalesef saltanata inkılap etti. Müslümanları halife hükümdarlar yönetmeye başladı. Seçim kalktı, saltanat babadan oğula geçmeye başladı. Bunun ne kadar İslami olduğunu bilmiyorum, ama İslama aykırı olduğunu iddia etmek de zor. Dönemsel olarak siyasetin gereği yapılmıştır. Tabii ki saltanat “bize özgü” bir anlayış değildir. Dört halife sonrasında iktidar olan Abbasi ve Emeviler de aynı sistemle yönetilmişlerdi.”¹³

Bu satırları sıradan biri yazsaydı şaşırmaz ve kale almazdık. “Cumhuriyetin ürettiği beyni yıkanmış bir kafa” der geçerdik. Ama sevdiğim bir yazar kardeşim hem “bilmiyorum” deyip hem de “ama” ile çok rahat bir halet-i ruhiye ile yanlış şeyler yazınca, tipik bir örnek olarak “bu yanlış düzeltmek gerekir” demek zorunda kaldım.

Yazıda önce bir durum tespiti yapılmış: “Dört halifeden sonra, hilafet maalesef saltanata inkılap etti. Müslümanları halife hükümdarlar yönetmeye başladı. Seçim kalktı, saltanat babadan oğla geçmeye başladı.”

Hay başlamaz olaydı ama maalesef böyle oldu. Bu doğru bir tesbittir. Bizim tarihimizin en talihsiz olaylarından biridir bu maalesef. İslam'ın bütün kazanımlarını kayba çeviren çok acı, çok acımasız bir olaydır. Bu bir “irtica” bile olamazdı. Çünkü cahiliye dönemi Araplarında bile olmayan, ama etraf devlet ve ülkelerde sürekli var olan ve hatta bugün bile süren bir çirkin olaydı bu.

İslam, insana ve yönetime bir seviye ve şeref getirmişti saltanatı kaldırmakla, ama insanlar ne yazık ki onun kıymetini bilemediler.

13 http://www.habervaktim.com/yazar/6346/yurek_mektuplar.html

“Bunun ne kadar İslami olduğunu bilmiyorum,” diyor sevgili Yavuz Bahadıroğlu kardeşimiz. Buna inanamıyorum. Daha doğrusu inanmak istemiyorum. “Tevazu göstermiş” diyecektim, ama arkasındaki cümle maalesef buna mani oluyor: “Ama İslama aykırı olduğunu iddia etmek de zor. Dönemsel olarak siyasetin gereği yapılmıştır.” Bu cümleler olmasaydı üstünde konuşmaya gerek duymayacaktık.

Hayır, hayır ve asla saltanat İslamî değildir. Allah Teala İslam’ı, düşmanlarının iftiralarından koruduğu kadar dostlarının hatalarından da korusun. Saltanat ve veliahtlık usulü kesinlikle İslamî değildir ve bu yolla seçilenlerin halifeliği de geçersizdir. Onlar olsa olsa kral ve padişah olurlar, ama asla “halife” olamazlar. Zaten olmamışlardır da. Yazarın dediği gibi belki “dönemsel olarak siyasetin gereği yapılmıştır” olabilir, zaruretler devreye girebilir, ama asla İslamî olamaz, onu temsil edemez. Tevil götürmeyecek kadar açık bir zırvadır bu.

Böyle söylemek, geçmiş padişahlara hakaret ve hizmetlerini yok saymak değildir. Onların çabasını takdir ve kıymetini bilmek, ayrı bir bahistir. Konumuz o değil tabi.

“Dönemsel olarak siyasetin gereği yapılmıştır” demek, saltanata bir mazeret üretmektir ki çok tehlikelidir. Bu gün İslam düşmanları Müslümanları hala “saltanat istemekle” suçlarlar. Oysa yeryüzünde krallık ve saltanatla fiili mücadele eden ve onu yenen, onun yerine ilk defa seçimle devlet başkanı olma ve halkın gönüllü katılımıyla iktidarı teslim alma (biat) güzelliğini ortaya koyan, daha “cumhuriyet” ve “demokrasi” bilinmezken seçimle iktidara geliş gibi bunların temel ilkelerini dünyaya fiilen öğreten İslam’dır.

“Hak şerleri hayreler” denilmiştir. Kim bilir, “hal”i gitmiş “kal”i kalmış “hilafet”in kaldırılması, “dönemsel olarak siyasetin gereği yapılmıştır” çaresizliğini yok edecek bir gerekliliğe dönüşmüştü belki de...

Ruhu çoktan uçup gitmiş bir cesedi kaldırdılar hilafeti kaldıranlar. Bahçedeki korkuluk gibi bu ceset, kimi kargaları korkutarak zararlarını kısmen önlemiş olmakla iş görmüş olabilir. O dahi ayrı bir mevzu...

Hatta bu cesedi kaldıranların aklına hiç gelmemiş olabilir ama kim bilir, “yenisi aslî özellikleri korunarak kurulsun” diye belki de “saltanata dönüşmüş hilafet,” onlar alet edilip bir ilahî tecellî olarak kaldırılmıştır. Hikmetinden süal olunmazmış...

Bugün insanlığın yakaladığını iddia ettiği hukukun üstünlüğü, adalet, eşitlik, seçme ve seçilme hakları, düşünce ve ifade hürriyeti, kamu malının harcamasının denetimi... gibi bir çok güzellikler hilafetle yaşatılırken, maalesef Emeviler döneminde saltanat ve veliahtlığa geçişle bütün bu güzellikler kaybolmuş, bunların yerine baskı, zulüm, zorbalık ve işkence hakim olmuştur. Başta Ebu Hanife olmak üzere nerdeyse bütün imamların işkence görmesi, hatta bazılarının zindanlarda ölmesi, işte bu haksız, hukuksuz ve onursuz saltanat rejimi yüzünden olmuştur.¹⁴

Saltanat İle Hilafet Farkı

“Hilafet” ile Sevgili Peygamberimizin “ısırcı krallar” dediği “saltanat” arasında kabil-i telif olmayan zıtlıklar vardır. Batulılar, “İslamî Hilafetten” çok faydalanmışlar ve bugünkü demokrasinin temelle-

14 Biz Müslümanların yeniden dirildiği ve doğrulmaya çalıştığı bu zamanda, tekrar o tehlikeye düşmemelerini ihtar için *“İslam’da Devlet ve Siyaset”* kitabımızı yazdık ve bu konuları enine boyuna orada işledik. “Toprak Yayınları”ndan çıkan bu kitabı kardeşlerimize acizane öneririz. Aynı yayınevinden çıkan *“İlim ve İktidar”* kitabımız da bu konuları işler. Yine oradan çıkan *“İlim ve Özgürlük”* kitabımız, cumhuriyet adı altında her kurumda korkunç bir saltanatın nasıl devam ettiğini anlatır. Evet, habis bir ur bütün hücrelerimizi istila etmiş, “saltanat”tan kurtulmak kolay olmuyor maalesef...

rini oralardan almışlardır. Ama onlar maalesef Müslümanlardan bir bilgiyi alırken, genellikle kaynağını söylemeyerek “bilgi hırsızı” durumuna düşmüşlerdir. Aslında her konuda böyledirler ve son zamanlarda Fuad Sezgin Bey gibi bir çok alimler bilim tarihini yazarak onların bu konudaki foyalarını güzel ortaya koymuştur.

Yanlış anlaşılmasın diyerek şunu da ifade edelim ki, batıların temel ilkelerini bizden aldıkları, ama kendilerine de adapte ederek uydurdukları “demokrasi,” bugünkü haliyle her açıdan, özellikle de “kanun koymada, yaşamada, yani hakimiyetin kaynağını belirlemede tek yetkilinin halkın iradesi olması” bakımından İslamî değildir. Laiklik ilkesinin de temelini oluşturan bu düşünce, “hakimiyetin mutlak olarak Allah’ın hakkı olduğunu” söyleyen İslam düşüncesi ile asla bağdaşamaz. Ama Müslüman halk, kendi iradesiyle İslam’ı seçebilir. O zaman, işin laiklik boyutu dışlanırsa, İslam ile demokrasi geçinebilir. Onların bizden alıp kendilerine uyarladıkları demokrasiyi, biz de onlardan laikliği dışlamış olarak alıp kendimize uydurabiliriz. Bizim burada vurgulamak istediğimiz, asla laiklik bataklığına düşmeden, seçim ve sandık ile halkın iradesinin tesbitinin kabul edilmesi gerçeğidir.

Sonuç itibariyle bu “saltanat ile hilafet farkı” meselesi, her aydınımızın bilmesi gereken “önceliklerimiz” arasındadır ve açık yüreklilikle söyleyelim ki bunun ehemmiyetinin takdir edilememesi bizi üzmektedir.

Burada bir inceliğe dikkat çekelim de yanlış anlamalara meydan vermeyelim. O da haklı olarak padişahlarını seven bu milletin, sonuçta iktidarı ele geçirme konusunda yanlış yöntem üstüne oturan padişahları koruma refleksiyle ilmi bir meseleye duygusal yaklaşıp yanlış düşmeleridir. O yanlış götüren sebep de şudur: “iktidara gelme yön-

temi dine ters olsa da adam iyidir. İşte Osman Gazi gibi, Fatih gibi, daha öncelerden Emevî Ömer b. Abdülaziz gibi mesela... Bunlar ve benzerleri saltanat yoluyla gelmişler, ama iyi işler yapmışlar. Şimdi biz bu adamlara “kötü” mü diyeceğiz? Gayr-ı İslamî mi diyeceğiz?”

Hayır! Padişahlarımızın yönetime geliş yöntemi yanlıştır, ama iş başında iken iyi işler de yapmışlardır. Yanlış yöntemle iktidara gelmek başka şey, gelince iyi işler yapmak başka bir şeydir. Yanlış yöntem İslamî değildir, iyi işler İslamîdir.

Tabi ki burada tarih içinde yaşanan bir zorluk vardır ve o da şudur; bir padişah, sıra kendine gelince, bunu nasıl reddeder? Bunu ondan nasıl bekleyebiliriz? Sıra kendine gelen padişah ister istemez “kardeşim, bunu ben icat etmedim. Ama şimdi sıra bana geldi. Benden padişah olmamamı, iktidar için seçimi ortaya koymamı nasıl beklersiniz?” diye kendini savunacaktır herhalde. Belki de saltanat ahlakı içine sindiği için bu duygular aklına bile gelmeyecektir.

Kabul etmek gerekir ki, saltanat devam ederken tekrar dört halife devrinde olduğu gibi “tahlif,” “şûra” veya “halkın seçimi” gibi bir usule dönmeyi beklemek biraz zordur tabi. Onun için biz, Osmanlı'nın sonunda bu ruhu gitmiş cesedi kalmış halifelüğün, biz istemesek de kaldırılması için, “belki de aslına uygun olanın tekrar gelmesi için bir fırsat olabilir” anlamında şunları söylemiştik:

“Hatta bu cesedi kaldıranların aklına hiç gelmemiş olabilir ama kim bilir, ‘yenisi aslı özellikleri korunarak kurulsun’ diye belki de saltanata dönüşmüş hilafet, onlar alet edilip bir ilahî tecellî olarak kaldırılmıştır. Hikmetinden süal olunmazmış...”

Bu mesele bizim için çok önemlidir ve bunun üstünde durmaya devam edeceğiz.

Geçmişimize Saygı Gereği

İslam, bütün yönleriyle birey ve aileyi esas aldığı kadar, aynı zamanda devlet ve toplumu da esas alan bir dindir.

İslam, dini korumak, irşat ve tebliğ çalışmalarıyla yaymaya çalışmak, İslam Hukukuna göre yargıyı yürüterek adaleti sağlamak, cezaları infaz etmek, İslam ülkesinde emniyet ve asayiş sağlamak, barış ve huzuru temin etmek, aynı zamanda İslam devletini, ülkesini ve Müslümanları iç ve dış tehdit ve tehlikelerden korumak, maddi ve manevi cihada her an hazır tutmak, devletin gelir ve giderlerine bakmak, sosyal refahı, gelişme ve kalkınmayı sağlamak, memurları ehliyete göre tayin edip denetlemek ve bütün kamu hizmetlerinin aksatılmadan yapılmasını sağlamak gibi görevlerin yerine getirilmesi için, şartlarına uygun adaylar arasından layık olan birisinin, ümmetin özgür seçim ve biatiyle devletin başına halife olarak gelmesini istemiştir.

Bunun aksine, “halkın seçimi” ve gönüllü “biatı” reddedilerek, meşru halifenin hayatında ya da ölümünden sonra, “seçim,” “şura” ve “istihlaf” gibi bilinen meşru usullerin dışında hilafet makamının zorla ele geçirilmesi ve bunun arkasından da yine halktan zorla bey’atının alınması, İslam’ın temel esaslarına uymayan, dolayısıyla kabul edilmesi mümkün olmayan gayrı meşru bir yoldur.

Başta İmam Maverdi gibi geçmişte “Ahkamu’s Sultaniyye” yazan bazı alimlerin, ümmeti fitneden, yani anarşi, terör ve iç savaştan korumak amacıyla, zarurete dayalı bir ruhsat olarak bunu meşru görmeleri, olsa olsa kendi zamanları ile kayıtlı istisnâî bir hüküm olabilir.

Buna göre Peygamber Efendimiz (s.a.v)’den sonra şartlarını taşıdıkları hilafeti hakkıyla yürüten peş peşe beş halife gelmiştir. Hz.

Muaviye b. Ebî Süfyan'ın iktidarı ele geçirmesinden sonra gerçek hilafet dönemi sona ermiş ve saltanat dönemi başlamıştır. Bundan sonra gelen yöneticiler, halife ismini taşıyalar bile hakikatte hükümdardırlar, sultandırlar. Yani padişah veya kraldırlar.

Burada dikkat çekmek istediğimiz husus şudur: Biz usul açısından yapılan yanlışlıklardan ve bunun getirdiği olumsuzluklardan bahsederken, Emevîlerden günümüze kadar gelen koca bir İslam tarihini “bizim değildir” diyerek asla inkar ediyor değiliz.

O tarih içinde yaşayan bir kısım Müslümanların ellerinden geldiğince İslam'ı yaşadıklarını ve yaşatmaya çalıştıklarını da asla inkar ediyor değiliz.

Bir şey daha var; Müslümanlar geçmişlerini hayırla yad ederler. Selefe saygı İslam toplumunun en temel ilkelerindedir. İlim adamları değişik açılardan tarihi ve toplumu irdeler ve incelerken, onların dersler ve ibretler için çıkardıkları tenkit noktaları ve notları da, geçmişini kötülemek anlamına gelmez.

Şimdi biz, “İslam'da Devlet ve Siyaset” kitabımızda da yazdığımız gibi, “sivil veya asker milyarlarca Müslümanın, başlarındaki amirlerle beraber İslam'ı yaymak için ortaya koydukları insanüstü çabayı, nihayet onu doğduğu topraklardan alıp doğunun, batının, güneyin ve kuzeyin en uzak noktalarına kadar atlı ya da piyade, karda kışta, sıcakta ayazda, aç susuz, yayan yapıldak, per perişan olarak, insan ve tabiatla savaşa savaşa olağanüstü gayretlerle götürmelerini asla ve kat'a inkar ediyor değiliz.

Binlerce yöneticinin, komutanın, alimin, edîbin, mürşidin, müridin, katibin, sanatkarın, mimarın, mühendisin, öğrencinin, seyyahın, eşrafın, esnafın, askerinin ve işçinin, aşık ve hamarat bir kızın

elindeki gergefte nakış işler gibi işlediği ve adeta bir dantel ahenginde ördüğü eşsiz İslam Medeniyetini de asla görmezlikten gelemeyiz.

Bu nankörlüğü asla ne yaparız, ne de yapmak isteriz, varsa yapan, onları da hoş karşılamayız. Bilakis biz selefimizi sever, minnet ve şükranla anar, kusurları için bağışlanma diler, rahmet dualarımızı sunarız.

Bizim çabamız daima doğruyu görmeğe ve göstermeğe çalışmak, hayra çağırarak, şerden, yanlıştan ve bid'attan sakınmak ve sa-kındırmaktır.

İslam tarihi hatasıyla sevabıyla bizim tarihimizdir ve bizim dersler ve ibretler alacağımız mektebimizdir. Onu inkar ve reddetmek aklımızdan bile geçmez.

Ancak ölçümüz İslam'dır. Hataları ve sevapları da onun mihenk taşıyla değerlendirir, dersimizi ona göre alır, son hükmü ise Yüce yaratıcımızın engin rahmetine havale ederiz.”

Bir Özeleştirisi

Ama ne yazık ki İslam Devlet ve Şeriatının başına Emeviler döneminde “saltanat” ve “veliahtlık” taşı düşmüştür. Bu yüzden kafalar sersemlemiş ve bir daha da asr-ı saadette uygulanan “hilafet”e dönüşmemiştir maalesef.

Bunun suçu İslam Şeriatında değil, maalesef Müslümanlardadır.

Saltanatın ceberut yönetiminde İslam Şeriatının Kamu İdare Hukuku yazık ki hakkıyla işlenememiştir. Çünkü alimler canlarından korkmuşlardır.

İmam Muhammed'in bu konuda yazdığı bir kitaptan ötürü neredeyse katledile yazdığını ve başına gelen acı olayları “İslam'da Devlet ve Siyaset” ile “İlim ve İktidar” kitaplarımızda yazmıştık, bakılabilir.

Şeriatı Kaldırma Yanlışı

Bugüne gelirsek maalesef Müslümanlar şimdi, “şeriatı ilga etmek,” yani “şeriatı yürürlükten kaldırmak” gibi çok daha büyük ve çok daha korkunç bir hata yapıyorlar. Bu sefer sadece hak hukuk ve hürriyetler değil, İslam’ın bir kısmını inkar sebebi ile, ne acıdır ki iman da elden gidiyor.

İman nasıl elden gidiyor?

Kısaca cevabı şudur:¹⁵ İslam, insana dünya ve ahiret mutluluğunu kazandırmak için Allah Teâlâ’nın koyduğu kanunlardır. Bu kanunların bir adı da “şeriat”tır. Laiklik ise Allah Teâlâ’nın elinden kanun yapma yetkisini alıp, o yetkiyi insanlara vermektir. Bunu yapmak aslında kim-senin hakkı da değildir haddine de düşmez, üstelik gücü de yetmez.

Yetmez ama buradan geriye bir tortu kalır. O da Allah ve O’nun dini gözetilmeden, doğrudan insan aklı ve tecrübelerine dayanarak devlet ve dünya hayatını düzenlemek için kanunlar yapmaktır. “Laik/ beşerî kanun” deyince bu “din dışı, dini dışlamış, Allah’ın yetkisine, alanına, işine soyunmuş kişilerin yaptığı” kanunlar akla gelir.

Öyleyse bu neyi ifade eder?

İslam laikliği kabul etmez, onu “Allah Teâlâ’nın uluhiyet, rububiyet, hakimiyet gibi sıfat ve fiillerine karışmak” olarak küfür sayar.

Küfür ise kat kat karanlıktır. Fakat ne acıdır ki çağın tahrifçileri, zamanın bozguncuları, tıpkı şimdiki Batılıların ataları olan ehl-i kitabın yaptıkları gibi,¹⁶ Kur’an’da küfrü ifade eden sıfat ile İslam’ı ifade eden sıfatın yerlerini değiştirdiler ve “Şeriat karanlık, laiklik

15 Uzunca cevaplar için bkz. Cemal Nar, “İnançta Arınma,” “İnançta Kirlenme” ve “Müslüman Toplumlarında Kafirleşme Sorunu.”

16 “Hakkı batıla karıştırmayın, bile bile gerçeği gizlemeyin.” (Bakara 42).

aydınlıktır” dediler. Oysa hakikat tam tersidir. İslam aydınlıktır, o geldiğinde zaten karanlık kalmaz.¹⁷

Dünün ehl-i kitabı olan Yahudi ve Hıristiyanlar Müslümanlara diyorlardı ki: “Bir de: “Yahudi veya Hıristiyan olun ki doğru yolu bulasınız” dediler. De ki: “Biz Hakka doğru yönelmiş bulunan İbrahim’in dinine tabi oluruz. O hiçbir zaman müşriklerden olmadı.”¹⁸

“Bir de “Yahudi veya Hıristiyan olanlardan başkası cennete asla giremez” dediler. Bu onların kendi kuruntuları... Sen de ki: “İddianızda doğruysanız haydi delilinizi ortaya koyun.”¹⁹

Oysa onlar Hz. Muhammed’in “Resulullah” olarak sunduğu “İslam’ın,” Hz. Musa ve İsa’nın sunduğu aynı ilahi din olan “İslam” olduğunu, ellerindeki yazılı ve sözlü kaynaklardan çok iyi biliyorlardı. İşte bunu ifade eden iki ayet:

“De ki: Ey Ehl-i Kitap, niçin Allah’ın ayetlerini inkâr ediyorsunuz? Halbuki Allah yaptığınızı her şeyi görmektedir. De ki: Ey Ehl-i Kitap! Siz gerçeği görüp bildiğiniz halde, niçin Allah’ın yolunu eğri göstermeye yeltenerek iman edenleri Allah yolundan menediyorsunuz? Allah yaptıklarınızdan habersiz değildir.”²⁰

Sonra da Allah Teâlâ’nın Müslümanları sevgi ve itaat hakkında onlara karşı uyardığını görüyoruz. Bu konuda gerçekten çok yekun tutan ayetlerden bir iki örnek görelim.

“Ey iman edenler! Eğer Ehl-i Kitaptan bir kısmına uyacak olursanız, iyi bilin ki onlar sizi imanınızdan sonra küfre çevirmek isterler.

17 “De ki: Hak geldi, batıl yıkılıp gitti. Çünkü batıl, yok olmaya mahkûmdur.” (İsra, 81); “Hayır! Biz gerçeği söyler, gerçeği yaparız! Hakkı batılın tepesine indiririz de beynini parçalar, bir anda canı çıkar o batılın! Allah hakkındaki böyle boş düşüncelerinizden ötürü yuh aklınıza, yazıklar olsun size!” (Enbiya, 18)

18 Bakara, 135.

19 Bakara, 111.

20 Al-i İmran, 98-99.

Sizler nasıl küfre dönebilirsiniz ki önünüzde Allah'ın ayetleri okunuyor, aranızda Allah'ın Resûlü bulunuyor? Kim Allah'a gönülden sınıksız bağlanırsa muhakkak ki o doğru yola konulmuştur.”²¹

“Ey iman edenler! Yahudi ve Hıristiyanları velî edinmeyin. Onlar ancak birbirlerinin velisidirler. Sizden kim onları velî edinirse o da onlardandır. Allah böylesi zalimleri doğru yola iletmez.”

“Kalbinde nifak hastalığı olanların, içlerinden: “Ne olur ne olmaz, başımıza bir felâket gelebilir, şimdiki durumumuz değişebilir, onun için biz tedbirimizi alalım” diyerek, kâfirlerle dost olmak için onların yanına girip girip çıktıklarını görürsün. Umulur ki Allah yakında bir zafer ihsan eder veya kendi tarafından peygamberi vasıtasıyla münafıkların maskelerini düşürme gibi bir başka durum ortaya çıkar da onlar içlerinde gizledikleri bu nifaktan dolayı pişman olurlar.

Onların içyüzlerini ancak o zaman keşfeden müminler de birbirlerine: “Vay canına! Onlar değil miydi, siz müminlerle beraber olduklarına dair vargüçleriyle yemin edip duranlar!” Ama sonunda ne oldu? Gösteriş için yaptıkları bütün işleri boşa gitti, dünyada da ahirette de ziyan edenlerden oldular.”²²

---

21 Al-i İmran, 100-101

22 Maide, 51-53.

ŞERİAT İRTİCA VE DARBELER

Şeriat Laikliği Kabul Etmez

Bu tanımlardan ortaya çıkan gerçek, din ile şeriatın aynı şeyler olduğu hakikatidir. Burada öncelikle kastedilen “teşri” meselesi şüphesiz ki din’in ahkâm bölümüdür. Kişi ve toplum hayatını düzenleyen kurallardır. Bu bakımdan şeriat, daha doğrusu İslâm şeriatı denildiği zaman akla, İslâm’ın miras, medenî ve idare hukuku; idari ve toplumsal kuralları, cezaları, emirleri, yasakları, ibâdet ve ahlâk hükümlerini içine alan bölümü akla gelmektedir. Bunu şöyle ifade etmek mümkündür: İslâm iki ana bölümden meydana gelmektedir: İlki, akaid, yani inanç esasları, tevhid ilkeleridir. İkincisi Şeriat, yani dinin fertle ve toplumla ilgili bütün sosyal, ekonomik, hukukî, ahlâkî ve ibâdet hükümleridir.

Bu yüzden İslâm bütün unsurları ve bölümleriyle bir bütündür, bölünme ve parçalanma kabul etmez. İnanç esaslarını ahlâkla ilgili kurallardan, ibâdetle ilgili hükümlerini fert ve aile hayatını düzenleyen kurallardan ayırmak mümkün değildir. İnanç ilkelerini, ibâdeti düzenleyen kurallardan ayırmak mümkün değildir. İnanç ilkeleri ile ibâdeti düzenleyen İlahî emirler arasında fark yoktur. Mü’minlere Allah için kulluk yapmayı emreden İslâm, kulluğun sınırını her alanda Allah’ın ölçüleriyle hareket etme noktasına kadar uzatmaktadır. Onlara namazı emreden din, ahlâklı olmayı da, ticarete dürüst olmayı; helâl yollardan para kazanmayı da emretmektedir.

Laiklik devlet hayatında uygulanan bir sistemdir. Tamamen dinsiz, tanrıtanımaz ateist insanları hariç tutarsak, birey bazında laiklik olmaz. Çünkü özel hayatında laik olmak, hayatına dini karıştırmamak demektir. Bu ise din ile tüm ilgiyi kesmek anlamına gelir ki, dünyada dinle tüm ilişkisini kesen insan sayısı çok azdır. Zaman zaman Allah'ı düşünen, O'nun huzurunda sorumluluğa inanıp bunun gereklerini yapan, namaz kılan veya evinden besmele ile çıkan, Cuma ve bayramlarda olsun namaz kılan, ara-sıra Kur'an okuyan veya para vererek bâtıl yollarla da olsa ölmüşlerine Kur'an okutan, hâsılı hayatının bazı aralıklarında da olsa din ile ilgili iş yapan, yani dini tam yaşamasa da, çok azını yaşasa dahi "ben Müslümanım" diyen kimse, hayatına dini karıştırmaktadır. Onda din, şu veya bu ölçüde vardır. Öyle ise o kimse laik değildir. Çünkü dinî duygu taşımakta; din, hayatının tamamına olmasa da bir kısmına egemen olmaktadır. Demek ki o, tamamen din dışı yaşamamaktadır.²³

"Ben hem Müslümanım, hem de laikim" diyen kimse, kendi özel hayatında laik olduğunu iddia ediyorsa, bu, tutarlı bir söz değildir, tamamen saçmalamaktır. Çünkü dinin çok az kısmını ve hayatının çok az kısmında da olsa dini hayatına uygularken laiklikten ayrılmaktadır. Dünyada çok nâdir insan dinî duygudan tamamen uzak, dinle ilgisiz, yani laiktir. Dininin çok küçük bir gereğini yapan kimse, hayatına dini karıştırdığı için laik değildir, olamaz. Ama, bilinçli olarak insan ille de "ben laikim!" diyorsa, bu kimseye Müslüman demek de mümkün olmaz; yani insan hem laik hem Müslüman olmayacağı için, ya Müslümandır, ya da laik, yani dinlere karşı tarafsız, çok dinli, dini kendine karıştırmayandır.

23 Bkz. Süleyman Ateş, *Kur'an Ans.*, 19/326).

Özellikle İslam'a göre toplumu Allah'ın indirdiği yasalar yönetmelidir. Allah, her topluma, peygamberleri aracılığı ile ilahî yasalar/kanunlar, yani şeriat indirmiştir. Allah'ın indirdiği hükümleri/yasaları uygulamayanlar kâfir, zâlim ve yoldan çıkmış fâsik olurlar.²⁴

Netice itibariyle İslâm tarihi boyunca 'şeriat' kelimesi, 'Din'in eş anlamlısı olarak anlaşılmıştır. Birçok kaynakta din ile şeriatın aynı mânâda kullanıldığını görmekteyiz. Kur'an, dinden kaynaklanan bir şeriat'tan söz etmektedir.

"Allah, dini dosdoğru ayakta tutun ve onda ayrılığa düşmeyin" diye Din'den Nûh'a vasiyet ettiğini ve sana vahyettiğimizi, İbrâhim'e, Mûsâ'ya ve İsa'ya da vasiyet ettiğimizi sizin için de teşrî' etti (şeriat yaptı). Senin kendilerini çağırmakta olduğun şey, müşrikler üzerine ağır geldi. Allah dilediğini buna seçer ve içten kendisine yöneleni hidâyete eriştirir."²⁵

Laiklik Yahudilik ve Hıristiyanlıktır

Allah Teâlâ'nın şu ayeti de ilginçtir: "Ne Yahudiler ne de Hıristiyanlar, sen onların dinlerine tabi olmadıkça asla senden razı olmazlar. Sen de ki: "Allah'ın hidayet yolu olan İslam, doğru yolun ta kendisidir. Sana gelen bunca ilimden sonra onların heva ve heveslerine uyacak olursan, Allah'a karşı hiçbir koruyucu ve yardımcı bulamazsın."²⁶

Ayet açıkça ifade ediyor ki "Ne Yahudiler ne de Hıristiyanlar, sen onların dinlerine tabi olmadıkça asla senden razı olmazlar."

Nitekim Müslümanlar dinlerinde sabır kadem olunca, onlar da bir türlü razı olmadılar Müslümanlardan. İslam ile her ortamda

24 Mâide, 45-47.

25 Şûrâ, 13.

26 Bakara, 120.

her türlü hile ve entrika ile savaştılar. Müslümanlar da çok şükür onların dinine girmediler, onların heva ve heveslerine tabi olmadılar. Allah yolunda cihat ettiler. Ta zamanımıza kadar vaziyet böylece devam etti gitti. Ama bugün Yahudiler ve Hıristiyanlar, Müslümanlardan bu bakımdan umut kesmişlerdir. Yapılan onca misyoner faaliyetlerine karşın Müslümanlar dinlerini bırakıp da ne Yahudi oldular, ne de Hıristiyan oldular. Adı “Ahmet, Mehmet, Hasan, Hüseyin” olanlar hiçbir zaman “Corc, Maykıl, Charles, Bush” isimlerini almadılar. Camiyi bırakıp da havra ya da kiliseye gitmediler.

Fakat batıl davalarından umut kesmeyen Hıristiyanlar yeni bir taktik denediler ve kısmen başarılı da oldular. O takdik de şu idi: “Artık Müslümanları Müslüman olmaktan çıkmaya ve bizim dinimize girmeye davet etmeyelim. Çünkü yaşadık, gördük, bunda bir başarı elde edemedik. Üstelik buna karşı tepki duyanlar, dinlerine daha çok sarılıyorlar. En dini bilmez cahili ve yaşamaz fasığı, günahkârı bile buna reaksiyon gösteriyor. Hatta kızıyor, daha çok dindar oluyor. Öyleyse bu faydasız işi bırakalım ve şunu deneyelim: Müslümanları şeriatından soğutalım, onlara laikliği sunalım. Buna göre adı Müslüman kalır, ama kendisi bir Yahudi veya Hıristiyan gibi yaşar.”

İşte bu tuttu. Adı Müslüman olan bir çok insan, laikliği benimsedi, şeriatından yüz çevirdi. Şimdi rahat rahat (!) içkisini içiyor, kumarını oynuyor, her türlü haramı ve faizi yiyor, kucağına elin karısını kızını alıp oynuyor, şehvetini haram yollardan dilediği gibi gideriyor, kılık kıyafetini, açıklık saçıklığını keyfince ayarlıyor, gece gündüz bir kafir gibi yaşıyor, ama Müslüman olarak kalıyor, gavur olmuyor. Nihayet ölünce de cenazesi dünyada hiç uğramadığı veya bayramdan bayrama, cumadan cumaya az uğradığı camiye getirilip oradan mezarlığa gömülüyor.

İşte size çağdaş, laik, demokrat, aydın bir Müslüman. Ne güzel yaşayıp gidiyorlar langırt öteye...

Bizim Zavallı Almancı

Bu vaziyet bizim için korkunç bir vaziyettir. Bu vaziyette bazen ağlanacak, bazen de gülünecek çok olaylar cereyan etmektedir. İşte size önce ağlanacak bir olay:

Almanya'ya giden bir Türk işçisi, sabah akşam beraber yaşadığı bir Alman'a sık sık "Müslüman ol" telkininde bulunuyor, o da reddediyormuş. Adam bir gün cana gelmiş ve demiş ki:

"Ulan ben niye Müslüman olayım? Sabah akşam seninle beraberiz. Benden ne farkın var? Ben alkol içiyorum, sen de içiyorsun. Ben zina yapıyorum, sen de zina yapıyorsun. Ben keyfimce konuşuyor, eğleniyor, oynuyorum, sen de aynısını yapıyorsun. Farkımız nedir ki beni senin gibi olmaya davet ediyorsun. Ulan utanmaz, ben hiç olmazsa haftada bir Pazar kiliseye gidiyorum, sen onu da yapmıyorsun. En son camiye ne zaman gittin? Hal böyle iken ayıp olmuyor mu senin ikide bir beni İslam'a davet etmen?"

Bizim sözde Müslüman mahcup olmuş, bir daha Alman arkadaşına Müslümanlık teklifinde bulunmamış. Öyle ya, Allah Teâlâ'nın emrini ne bilsin cahil adam!

"Ey iman edenler! Yapmayacağınız şeyleri niçin söylüyorsunuz? Yapmayacağınız şeyleri söylemeniz, Allah katında büyük gazap gerektiren bir iştir."²⁷

Gerçekten iman etmiş samimi Müslümanların söz ve eylemleri arasında uyumsuzluk olmaz. Müslümana yakışan tutum, söylem ile eylem arasında tutarlılığın olmasıdır. En azından buna mümkün

---

27 Saf, 2-3.

mertebe dikkat etmek gerekir. Ayetlerde bu dikkat ve özeni göstermek gereğini bildirilmektedir. Bunun aksine bir davranış kişinin hem sözünün geçersiz olmasına, hem de muhataptan da öte Allah Teâlâ'nın katında değerinin düşmesine sebep olur.

Ancak bu ayeti yanlış da anlamamak lazımdır. Yani bu ayet bir Müslümanın kendisinin yaşamadığı dini konuları başkalarına asla anlatamayacağı anlamında değildir. İnsan yeri gelir, dini anlatırken yapmadığı şeyleri de anlatabilir bir bütünlük oluşsun için. Ama bu bizim Almancı kadar aşırı da olmamalı elbette. Yoksa ters teper. Din, yapılan iyiliklerin icap etmedikçe ulu orta anlatılmasını da hoş karşılamaz. İnsanın kendisini övmesi, başkasının sevgisini kazanması, bir çıkar sağlaması için amel etmesini riya ve süm'a olarak çirkin görür. Ama yeri gelir, örnek vermek için iyi niyetle anlatılabilir. Hatta öğretmen ve hocalar bu konuda serbesttirler. Öğretme adına yaptıklarını da yapmadıklarını da anlatabilirler.

Şu gerçeği de söyleyelim ki yorum eksik kalmasın: Ayet, geçmişte yapmadığı şeyleri "yaptım" diye yalan söyleyenleri ve yapmayacağı ya da yapamayacağı halde "yapacağım" diye söz verenleri de azarlamaktadır. Ayetten asıl amacın zaten bu olduğunu söyleyenler de vardır.

Buna göre ayeti iki şekilde yorumlamak mümkündür: bir, kişinin yapmayacağı bir şeyi vaad etmesi, iki, kendi fiilleri hakkında gerçeğe uymayan bir beyanda bulunması, yapmadığını yapmış gibi anlatması.

Yaşadığı toplumda daima çevresine güzel örnek olmak durumunda olan mü'minin söylemi ile eylemi örtüşmeli, söz, fiil ve davranışları inancına ters düşmemelidir. Bizim Almancıda olduğu gibi aksine bir davranış, toplumda güzel ahlakın, dürüstlüğün ve güven duygusunun zedelenmesine, hatta yok olmasına sebep olabilir. Bu,

insanları fesada ve huzursuzluğa götürür. Böyle bir toplumda insan, mutlu olamaz, maneviyatını geliştiremez, Allah'ın rızasını ve sevgisini kazanamaz. Onun için Allah Kur'an'da mü'minlerin söylem ile eylemlerinin birbiriyle uyumlu olmasını, verilen söz ve yapılan sözleşmelere uyulmasını istemektedir.

Eylem ve söylem bütünlüğüne dair Rabbimizin şu emri de dikkat çekicidir: “İnsanlara iyilik etmelerini emrediyorsunuz da kendinizi unutup musunuz?”²⁸

Böyle yapıyorsak hemen vaz geçmeliyiz bundan. Şayet insanlara tavsiye ettiğimiz şeyi evvela kendimiz yapmıyorsak, yasak ettiğimiz şeyi kendimiz yapıyorsak, söylediklerimizin muhatabımızca kabul edilmesi ve onlara uyulması mümkün olamaz. Çünkü biz ancak yaptıklarımızla etrafımızdakileri etkileyebiliriz.

Bu ayet görüldüğü gibi kişinin başkasına iyiliği, güzelliği, yararlı şeyleri, ibadetleri, Allah ve Peygamberine itaati emrederken kendisinin unutmamasını, yani söylediklerini yapmamasını kınamaktadır. Ancak yukarıda yaptığımız uyarıyı bu ayet için de yapmalı ve yanlış anlama yüzünden toplumsal bir görevi terk etmemeliyiz. O da “iyiliği emretme, kötülüğü nehyetme” ilkesidir. Bir iyilik gördüğümüzde teşvik etmeli, kötülük gördüğümüzde de uyarmalı, olumlu tepki vermeliyiz. Bu ayete bakarak “kendi hayatımızda uygulamadığımız şeyleri başkasına söylememiz doğru değildir,” şeklinde bir anlam çıkarmamalıyız.

İnsan doğru, iyi ve güzel olan şeyleri kendisi yapmalı, başkalarını da bunları yapmaya davet etmelidir; kendisi kötü, çirkin, günah ve yararsız şeyleri bırakmalı, başkalarına da bunları terk etmelerini söylemelidir. İdeal olanı budur. Ancak insan kendisi iyi olan şeyleri yapamıyor, kötü olan şeyleri terk edemiyor diye iyiliği emretme ve

---

28 Bakara, 44.

kötülükten sakındırma görevini terk edemez, ederse bir görevi terk etmiş, böylece kusuru ikiye çıkmış olur. Birinci kusur, iyi olan şeyi yapmamak, haram, günah fiili işlemek; ikinci kusur ise, emr-i bi'l-ma'ruf ve nehy-i ani'l-münker görevini terk etmektir. Dolayısıyla insan kendisi uygulayamasa bile öğüt vermek, iyilikleri emretmek, kötülükleri nehyetmek görevini yapmalıdır.

Şeriatçı Kazım

Ramazan ayında mahallemden uzak bir camide yatsı öncesi vaaz veriyordum. Bir Efendi bizi ısrarla bir akşam iftara davet etti. Zaman çok dar olduğundan nazikçe reddettimse de ısrarına mağlup oldum. Evini tarif etti. Kolay bir tarifti ama iki ev arasında şaşırдық, bir tercih yapamadık. Az ötede orali olduğunu zannettiğimiz bir gence yaklaştık ve adamın adını soyadını söyledik. Adam “ha, şu bizim Şeriatçı Kemal mi? İşte şu ev” dedi. Biz arkadaşlar adama teşekkürden sonra görüşmeye başladık. Ne güzel bir tanınma değil mi?

Ama sonra da üzüldük. Eğer bu mahallede “şeriatçı” olarak tek siz varsanız, artık bu da lakap gibi tanınmak için kullanılıyorsa, burada şeriatçı olan çok azdır demektir. Bu yorum da bizi üzdü doğrusu. Yahu o şeriatçı da sen değil misin? Şeriatçı olmayan Müslüman olur mu? Asla! Müslüman, şeriata iman eden adam demektir.

Bunu bizim Tekerek köyündeki dostumuz “Şeriatçı Kazım”a sorduk. Dedik ki:

- Her Müslüman şeriatçıdır arkadaş. Sen bu adı tek başına nasıl aldın?

- Hocam ben Risale-i Nur okurken basıldım, mahkemede yargılandım ve hapsedildim. Suçum da şeriatçı olmakmış. Hapishane-

ye girince oradaki mahkumlar başıma toplandılar. “Allah kurtarsın” faslından sonra sordular:

- Kazım Efendi, sen iyi bir adama benziyorsun. Seni ne diye içeri attılar? Suçun ne senin?

- Benim suçum “şeriatçı” olmakmış. “Sen şeriatçısın” diye içeri attılar. Ne yapayım, “ben şeriatçı değilim” diyemem ki! Her Müslüman zaten şeriatçıdır. Babam, şeriat Allah’ın dini değil midir? El-hamdulillah hepimiz de şeriatçıyız.

Laik Bakkal

Yıllar önce şimdi kim olduğunu tam hatırlayamadığım bir arkadaşşımdan duymuştum. Hatta olay nerde olmuş, şimdi onu bile tam hatırlayamıyorum. Vay ihtiyarlık vay, bizi böyle unutkan etti. Ama bunların ne önemi vardı ki. Asıl olan olayın kendisidir, Allah Teâlâ’nın lütfu keremine şükür onu unutturmadi. Şimdi de yazdırarak daha sağlam bir kayda bağlatıyor. Bundan sonra onu unutsak dagam değil. Zira bunda da var bir hayır, demek böyle gerekiyor.

“Görelim Mevla neyler / Neylerse güzel eyler.”

Sahi, Kur’an kıssaları da böyle değil midir? Sadece ders ve ibret alınacak olay var. Ne zaman, ne zemin, ne şahıslar. Çünkü ders almak için bunlar bilinmese de olur.

Her neyse, memleketin birinde mahallenin bakkalı hacca gitmiş. Mahalle de çok sevinmiş buna. Artık fahiş fiata mal satmaz, bizi kötü malla kandırmaz, karaborsacılık yapmaz, borçluları çok sıkıştırılmaz falan filan demişler. Gelince de ziyaretine gitmiş, tebrik etmişler, zemzem içip hurma yemişler.

Bakkal olmuş “Hacı Bakkal Efendi.” Fakat mahalleli çok geçmeden sükut-u hayale uğramış. Çünkü bizim bakkalda hiçbir değişiklik

yok. Yine aynı eski bakkal. Bu sefer başlamışlar dedikoduya, “bu nasıl hacı?” diye.

Bize sorsalar, biz deriz ki, “hacda iyilik küpü yok ki! Hani boya küpü olur da boyacı iplikleri batırınca hemen renk değişir, hac öyle değil. İnsan iyi olmaya kendisi karar vermeli, ilim öğrenmeli, ibadetlerine itina etmeli, kötülüklerden uzak olmaya azmetmeli, nefsiyle mücahede etmeli, iyi arkadaşlar edinmeli, helal lokma yemeli, velhasıl uğraşmalı, didinmeli de öyle iyi bir Müslüman olabilmeli. Yoksa zemzeme batırmakla adam değişmiyor orda. Kendisi çabalayaca falan filan...”

Ama mahallenin öğretmeni mi ne, Başaran beye bakkalı şikayet etmiş ve eklemiş: “Bu ne biçim Müslüman?”

Başaran Bey gülmeye başlamış ve demiş ki:

- Tam sizin istediğiniz gibi bir Müslüman!
- Ne demek istiyorsun?
- Sizin dediğinizi demek istiyorum!
- Biz ne diyormuşuz ki?
- Yahu yıllar yılı siz anlatmadınız mı bu millete, “din başka, dünya başka” diye. “Laiklik dünya işine din işini karıştırmamaktır” diye.
- Eee, dedik bunu!
- İşte bu bakkal da tam “laik bakkal.” Aynen sizin dediğiniz gibi, din işi diye hacca gitmiş, ama haccını hiç dünya işine karıştırmamış. Aynı eskisi gibi dünya işine devam ediyor. Niye şikayet ediyorsunuz ki?!
- !...

Vallahi bravo! Lafı gediğine koymuş, helal olsun komşuma! Biz iki saat anlatsak ya anlardı, ya anlamazdı o laik adam. Ama artık bu çıplak gerçeği görür de anlamazsa, aptalın tekidir demek ki...

Şeriat ve Darbeler

Genellikle ülkede söz sahibi olan etkin elitler Batıcı, laikçi, sekülerist, maddeci, zevkçi bir dünya görüşü içinde kendilerince bir yaşam biçimi geliştirdiler. Oturmuş temel bir inanç ve ilkeler bütünlüğü, bir ahlak ve değerler sistemi yoktur hayatlarında ve tarzlarında. Terkettikleri İslam din ve medeniyetinden de mahrumdular. İşte daha çok ortada kalmış, Cemil Meriç'in ifadesiyle "araftakiler," "müstağripler," bir yerde seçkin elitler, askerler, siyasiler, kamu yöneticileri, yargıdakiler, eğitimciler, sanayiciler ve medyadakiler şeriatı öğrenmeye çalışacaklar mı, yoksa iki dinden avare böyle ruhî çatışmalar arasında muzdarip yaşamaya devam edecekler mi?

Kendileri bilir elbette. Biz herkese değer verir, herkesin imanından dolayı kaygı güder, gam çekeriz. Bu bizim Müslüman kişiliğimizin bir gereği ve Allah katındaki sorumluluğumuzun icabıdır. Fakat daha da önemlisi sade halkın din ve medeniyetini öğrenmesidir. Bize göre bu büyük bir davadır. Çünkü sonuçta etkin olan halktır, halkın iradesidir. Halk nasılsa idareciler de öyle olur. İnsanlar, layık oldukları yönetimi başlarında bulurlar. Fakat yine de bir ülkeye yön veren maddi manevi güçler vardır. Onlar cahil kalırlarsa, ortalık on yılda bir toz duman oluyor.

Türkiye'de bu zamana kadar darbeler için irtica birinci sebep gösterilmiştir hep. Diğer iki sebep daha vardır konuşulan, bölücülük ve ekonominin kötüye gitmesi. Ama onlar hep geri planda kalmıştır.

Ekonominin kötüye gitmesi darbe sebebi olabilir mi?

Hayır!

Çünkü para, sermaye, üretim ve ihracat pek komuttan anlamaz. Asker "enflasyon düş" diye komut verse de, ekonomi onu dinlemez.

Ekonominin darbeye etkisi, olsa olsa darbe yapanların ülkeyi soyanların emrinde olması gerçeğidir maalesef. Darbe öncesi ve sonrası sanayici, iş adamı, banka ve finans sektörü, darbeci komutanlar iş birliği ile para ve sermaye transferleri, sonuçta darbe yapanların görünen görünmeyen bütçeleri, işin mali yönünü açıkça ortaya serer.

Bölücülük de bu ülkede olmaz. Çünkü halkın böyle bir derdi yoktur. Müslümanlar kardeştir ve asla ırkçı olamazlar. Sistem ve sahiplerinin ırkçılığı ancak kendilerini bağlar ve kendilerine zarar verir. Biraz da millete zarar vererek onların canını yakabilirler, ama işte o kadar. Yapay sorunlar ülkeyi bulandırabilir, ama bu halkın dinden gelen birlik ve sağduyusunu asla yok edemez.

Geriye bir irtica kalmıştır bahane olarak ve biz bunu defaatle yaşadık maalesef. En son 28 Şubat Post Modern Darbesi'nin bağrımıza vurduğu paslı hançerin yarası daha geçmedi. O da irtica kılıklı "ülkeyi yağmalama, soyup soğana çevirme" macerasından başka bir şey değildi ne yazık ki. Böyle olmasına rağmen anamızı ağlatmadı da değil yani.

"Ah Şu Şeriatçılar"

Bizim bu yanlış anlayış karşısında halet-i ruhiyemiz bozulmuş, moralimiz sifira inmiş iken ve bu düşünceleri şiddetle reddederken, bir de sen git onlara sor bakalım, acaba onlar ne kadar dertlilerdir bizden! "Açma kutuyu, söyletme kötüyü" derler ya, hadi bir sor hele, kim bilir neler neler diyecekler?

"Ah bir de şu şeriatçılar olmasa ne güzel olurdu! Yaşayıp gidiyorlardı ne güzel bir Batılı (yani kafir) gibi. Şu sözlerle hayatın tadını kaçırıyorlar, yaşama sevincini öldürüyorlar insanın. Baksana şu sözlerle, neler diyorlar neler:"

Yok, laiklik kafirlikmiş.

Yok, şeriat İslam'dır, şeriatsız Müslümanlık olmazmış.

Yok, din ve vicdan özgürlüğü bizim de dinimizi öğrenme ve yaşama hakkımızı garantiye almış.

Yok, İslam hayatın her alanında yaşanmalıymış.

Yok, şeriata dil uzatmak, inanç özgürlüğüne saygısızlıkmış... vs.

Her yerde bu gibi sözleri söylüyorlar...

Üstelik gün geçtikçe de çoğalmasalar...

Her okula, fakülteye yayılsalar...

Devleti ele geçirmeye çalışsalar...

Dinlerini vicdanlarına hapsedseler!

Din kalpten ağıza, ağızdan eve, evden sokağa, sokaktan iş yerine, oradan kamusal alana çıkmaya bir!

Artık gündem çok karışıktır. Siyaset çok karışıktır. Yönetim çok karışıktır. Ordu, emniyet, memurlar, dernekler çok karışıktır. Halk da çok karışıktır.

Artık “şeriat, padişahlık, saltanat, hilafet, cumhuriyet, demokrasi, laiklik, devrim, reform, insan hakları, aydınlanma, çağdaşlaşma, modernizm, küreselleşme” vb. kelimeler ve kavramlar, birer kurşun gibi kullanılıyordu. Kimse içeriğini bilmeden veya değerlendirmeden birbirlerini vurmaya çabalıyorlardı bu kelimelerle...

İşi “kahrolsun şeriat” diye mitingler tertipleyip sokaklarda yürümeğe kadar götürdüler. İnsanları en çok fişlemeler ve haklarında dosya tanzim etmeler, mahkemelerde en çok açılan davalar, ne yazık ki şeriat isteme, irticai faaliyette bulunma, laiklik karşıtı olma, demokrasi ve devlet düşmanlığı, dinin siyasete alet edilmesi, din istismarı türü davalar olmuştur...

Artık yeter!

Bu ayıp bitmeli!

Bu toz duman içindeki kör dövüşü, yerini ilme ve hukuka bırakmalıdır.

Çok şükür bırakıyor da. Şimdi herkes işin aslını araştırıyor. Sistemin sahipleri ne kadar kafa karıştırırsa karıştırın, medya ne kadar çarpıtırsa çarpıtın, üniversite ve okullar ne kadar örtmeye çalışırsa çalışsın, yargı ne kadar kinini kusarsa kussun, artık halk, özellikle de gençlik soruyor, sorguluyor ve araştırıyor:

Put Kıran Sorular

Artık başta Milli Eğitim olmak üzere Medya'nın, kamusal alanın ve sokağın "kafirleştirme" veya bir başka ifadeyle "mankurtlaştırma" muamelesinden geçmiş halkın beyninden etrafa yağmur gibi sorular yağıyor ve cevapların oluşturduğu sızıntıların birleşmesiyle kabaran ırmaklardan sulanan memleket yeniden yeşererek yeşilleniyor hamdolsun. İşte o bereketli soruların bazıları:

Şeriat nedir?

Şeriat İslam mıdır?

İçerik, kapsam, iman ve uygulamada aralarında ne gibi farklar vardır?

Bir Müslüman şeriatı ret edebilir mi?

Şeriatı inkar, şeriate hakaret, kişiyi küfre götürür mü?

Şeriat, çağdaş hukuk anlayışına, temel insan hak ve özgürlüklerine aykırı mıdır?

Şeriat, modern yaşama biçimine aykırı mıdır?

Şeriat, laikliğe ne kadar aykırıdır? Aralarında müştereklik var mıdır?

Şeriat, saltanat ve krallık mıdır?

Şeriat, insanı, özellikle de kadını ezmiş midir?

Şeriat, akla ve ilme karşı mıdır?

Şeriat, teokrasi midir?

Şeriat, uygulamada çok mu katı ve şiddetlidir?

Şeriat, şiddet ve terör müdür?

Şeriat, özgürlüğe aykırı mıdır?

Şeriat, Arapçılık mıdır?

Şeriat, Arap emperyalizmi midir?

Şeriatsız İslam olmaz mı?

Şeriatta reform yapılabilir mi?

Sorular, sorular, sorular...

Ve bu sorular, elbette cevap isteyen çok ciddi sorulardır. Çünkü doğrudan iman, insan ve hayat ile alakalıdır. İnsan, zihnindeki bu sorulara doğru cevaplar bulamazsa, hatta inkar olmasa bile bu konuda şek ve şüpheler taşıyorsa, o insanda iman yoktur demektir. Çünkü iman kesin inançtır, şek şüphe kaldırmaz. İmanın zan ve tahminle, tereddütle işi yoktur.. Şek, şüphe ve tereddütle, zan ve tahminle iman asla yan yana olmaz.²⁹

Gerçekten bu sorular iman açısından hayatî sorulardır ve cevabı muhakkak bilinmelidir. Öyleyse öğrenmeye başlayalım mı?

---

²⁹ Bu konuda bilgi edinmek için şu kitabımıza bakabilirsiniz: "*Müslüman Toplumlarda Kafirleşme Sorunu*"

II. BÖLÜM:
ŞERİATI TANIMAK

ŞERİATİ TANIYALIM

Bizim Sözlüklerde Şeriat

Bütün bu sorulara cevap vermeden önce “şeriat İslam mıdır?” sorusuna, “evet” diyerek başlayalım. “Evet, şeriat İslam’dır. Hem de İslam’ın ta kendisidir şeriat”

Sözlüklere baktığımızda da din ile şeriatın aynı anlamda kullanıldığını görüyoruz. İşte size bir kaç örnek:

D. Mehmet Doğan, *Büyük Türkçe Sözlük*’te der ki: “Şeriat:

1. Yol, geniş yol, doğru yol.

2. Kaynak.

3. Allah’ın kulları için koyduğu din, ed-din.

4. İlahi kanun, dinin amel (uygulama) ile ilgili hükümlerinin bütünü.

5. Dinin zahiri ve dünya ile ilgili hükümlerinin tamamı.

6. İslamiyetin kitap halindeki kanunu, Kur’an-ı Kerim.

7. Ayet ve hadiselere dayanan İslam kanunu, İslam hukuku.

Şeriatci, şeriat taraftarı, dindar.

Şeriatcilik, şeriat taraftarlığı, dindarlık.”³⁰

İşte bu da Türk Dil Kurumunun sözlüğü: “Şeriat: Ar. Şeriat

---

30 D. Mehmet Doğan, *Büyük Türkçe Sözlük*, s.1023.

a. (şeriat) din

b. Kur’andaki ayetlere, Hz. Muhammed’in sözlerine dayanan İslam kanunu, İslam hukuku.

Güncel Türkçe Sözlük, şeriat: Müslümanlıkta dinsel yasa ve kurallar.

BSTS / Tarih Terimleri Sözlüğü 1974³¹

Şu sözlüğü de kelimenin aslını/orijinalini yazdığı için görelim: “Şeriat: Ar. şarīʿat شريعة din, yasa, özellikle İslam hukuku Ar. şarʿ شرع şer³²”

Başka sözlüklere baktığımızda da din, İslam ve şeriatın aynı manaya kullanıldığını görüyoruz. Şeriat; itaat edilen bir kanunlar manzumesi olduğu için “din,” gidilecek yol, hüküm, elde edilecek kaynak olması bakımından da “şeriat” denilmesiyle ortaya şöyle de bir tarif çıkmıştır: “Allah’ın kullarına meşru kıldığı din.”

Prof. Dr. Ali ŞAFAK, “Hukuk Terimleri Sözlüğü”nde şu tanımları yapıyor:

“Şeriat, dini ve hukuki hükümler, kurallar ve sistemler.

Şeriatçı: Belli bir hukuk sistemi mensubu. Özel olarak bizde başka dini değil yalnızca İslam’ı ve kurallarını ön planda tutan ve savunular için kullanılır.

Şeriatçılık: Belli bir hukuk sistemini savunma, hukuktan yana olma. Özel olarak TCK’daki hükmü ile İslam’ı ve hükümlerini propaganda etme davranışı.”³³

Şeriat için “Sosyal Bilimler Sözlüğü” şöyle der:

“1. İzlenen yol, hukuk sistemi, İslam hukuk sistemi.

31 <http://tdkterim.gov.tr/bts/>

32 <http://www.nisanyansozluk.com/?k=%C5%9Feriati>

33 Bkz. A.g.e. s. 550-551.

2. Bir toplumda yaşayan bütün fertleri bağlayıcı nitelikteki kuralların, helal ve haramların tümü.”³⁴

Şeriata düşman olan bu sistemin bastırıldığı “Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü”³⁵ şeriatı şöyle tanımlıyor:

“Allah tarafından Peygamber vasıtasıyla va’z ve tebliğ olunan hükümleri havi ilahi kanun yerinde kullanılır bir tabirdir.”

İslam ise, Hz. Allah’ın, Resulullah (s.a.v.) aracılığı ile insanlığa gönderdiği inanç, ibadet, hukuk ve ahlak esaslarıdır. Geniş manasıyla din, akıl sahiplerini, kendi arzu ve iradeleriyle bizzat hayra ve iyiye sevk eden ilahi kanunlardır.

Kıscası din, ilahî kanunlardır. İşte şeriat da odur.

Tarifleri karşılaştırdığımızda İslam, din, ve şeriat için şu ortak özellikleri açıkça görürüz:

Bunlar ilahî kanunlardır.

Allah tarafından konulmuş, peygamber tarafından duyurulmuştur.

Akl sahiplerine hitap eder.

Zorla, baskıyla, cebir ve şiddetle değil, arzu ve ihtiyar ile, yani hür irade ve serbestlikle benimsenip tercih edilmesi esastır.

İnanç, ibadet, hukuk ve ahlak gibi hayır ve iyilikleri kapsar.

Nitekim bu benzerliğe kaynağımız da dikkat çeker: “Şeriatın Türk Hukuk Lügatindeki izahı şöyledir: “İbadet ve muamelata müteallik olan dinî ahkâmın heyet-i mecmuasıdır ki bunlara “ahkam-ı şer’iyye-i ilmiyye” denir. Cem’i “şerayı”dır. Bu takdirde hem ahkam-ı

34 Ömer Demir, Mustafa Acar, a.g.e. s.211.

35 M. Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, III. 341 vd.

asliyye denilen itikadiyyatı, hem de ahkam-ı fer'iyye denilen ibadât, ahlak ve muamelatı ihtiva etmiş olur.”

“Şer'i, şir'a, meşr'a hükümleri esasen insanı bir nehre, bir su menbâna götüren yol manasındadır. Dinî ahkam da insanları içtimai ve manevi hayatın mabihî'l kıvamı (kıvamı onda) olan bir feyz ve i'tilaya yetiştirecek bir tarikat-ı ilahiyye olduğu cihetle şer'i ve şeriat namını almıştır.”³⁶

Günümüzde Türkçe'de günlük konuşmalarda kullanılan 'meşrû' kelimesi, şeriata, kanuna ve olması gerekene uygun olan, yani “yasal” demektir. Bugünkü Arapça'da büyük caddelere 'şâria' denilmektedir. Bu bağlamda bütün insan topluluklarının sahip olduğu kurallara ve uydukları kanunlara sözcük anlamıyla 'şeriat' demek mümkündür. Çünkü şeriat kelimesi, tâkip edilen yoldur, üzerinde yürünülen caddedir, uyulan kurallar bütünüdür. İnsanı bir su kaynağına ulaştıran yoldur, metottur, hukuktur.

Arap Dil Bilginlerine Göre Şeriat

Şeriat³⁷ kelimesi Bahr'de insanların ırmaklardan ve benzerlerinden su almaya gittikleri yerdir, denilmiştir. Din şeriatı da bu anlamdadır. Çünkü insanlar ondan, Allah'ın emirlerine, rahmetine ve yakınlığına ulaşır.

Râgıb, “şer”in masdar olduğunu sonra geniş yola isim yapıldığını, “şer,” “şir'a” ve “şeriat” denildiğini ifade ettikten sonra, “Bu da dinde ilahî yol için istiare olarak kullanılmıştır.” demiştir. Bazıları şeriata, şeriat denilmesinin su yoluna benzetme ile olduğunu söylemişlerdir. Çünkü, hakikat ve doğruluk üzere ona bağlanmanın hem

³⁶ A.y.

³⁷ Ankebut, 17; Şura, 13; Maide, 48.

susuzluğunun giderileceğini, kana kana su içeceğini, hem de temizleneceğini ifade etmişlerdir. Tıpkı su gibi.³⁸

Şeriat, Kur'ân'da tek bir ayette geçmektedir: "Habibim! Seni de emirden bir şeriat'ın üstüne memur kıldık. O halde sen ona tabi ol."³⁹

Şeriat Arap dilinde, şera'a fiil kökünden türemiştir. Bu fiil lügatlerde açıklamak, tavzih etmek, izhar etmek anlamlarına gelir.⁴⁰ eş-Şari'at, su ve benzeri bir gaye için insanı bir ırmağa, bir su kaynağına götüren yol demektir. Master halinde kullanıldığında da "geniş su yolu" anlamına gelir. Suyun çıktığı yere "minhâc," takip ettiği yola da "şeri'a" adı verilir.⁴¹ Ebu's-Su'ûd, şeriatla su yolu arasındaki ilgiyi şu şekilde açıklar: Su insan hayatında ne kadar önemli ise, dinin de, ahiret yurdunu kazanmadaki yeri ve önemi öyledir. Bundan dolayı dine şeriat denmiştir.⁴²

Bu kelime Kur'ân'da isti'are yoluyla dini bağlamda kullanılmıştır. Buradaki isti'arenin suyun kaynağına değil de, kaynağa giden yola yapılması dikkat çekicidir. Dini bağlamda bunun anlamı şudur: eş-Şeriat, tarihin herhangi bir döneminde, bir topluma, bir peygamber aracılığıyla açılan yoldur.⁴³

Câhiliye şiirinde bu kavramın lügat manasının kullanıldığını görmekteyiz. Meselâ, o dönemde şairlerin üstadı olan İmru'l-Kays bir şiirinde bu kelimeyi kullanarak şöyle demiştir: "Yaban eşekleri

38 Mehmet Yaşar Soyalan, *Elmalılı Tefsirinde Kur'ani Terimler ve Deyimler*, Ağaç Yayınları: 302. (4317)

39 Câsiye, 18.

40 İbn Manzûr, a.g.e., 8/176.

41 el-İsfahâni a.g.e., s. 379.

42 Ebu's-Su'ûd, Muhammed b. Muhammed, *İrşâdu Akli's-Selim ilâ Mezâye'l-Kurâni'l-Kerîm*, Kahire, tsz., 3, 71.

43 el-İsfahâni, a.g.e., s. 379.

arzu ettikleri suyun kaynağını gördüklerinde, orada bulunan okçular sebebiyle, göğüslerinin kana bulanacağından korktuklarından...”⁴⁴

Araplar, su kova vasıtasıyla değil, kendiliğinden çıkar ve kesintisiz akarsa, buna “şeri’a” derlerdi. “Şeri’a”nın bir diğer manası da ağzına su koymaktır.⁴⁵

Dil bilginleri “şeriat” kelimesinin dini manasını şöyle değerlendirmişlerdir:

el-Leys; “Allah’ın, kullarına vazettiği oruç, hac, zekât, nikâh ve buna benzer ibadetler “şeriat” diye isimlendirmişlerdir”⁴⁶ demektedir.

Katâde ise, dinin tek olduğunu, fakat şeriatların farklı olduğunu⁴⁷ belirterek ayette yer alan “şeria’t” kelimesini bir nevi tanımlamıştır.

Tahânevî’ye göre “şeriat”; akıl sahibi insanları, övgüye layık olan hür iradesiyle, ahirette ve dünyada kendi menfaatleri olan, bizzat iyiye sevk etmek için Allah tarafından konulmuş bir sistemdir. Diğer bir ifâde ile herhangi bir peygamberin Allah tarafından insanlara getirdiği hükümlerdir. Bunlardan pratikle ilgili olanlarına fer’î ve amelî, inançla ilgili olanlarına ise asli hükümler denir.⁴⁸

Ansiklopedilerde Şeriat

Ansiklopediler sözlüklere göre biraz daha çok ve derin bilgiler sunarlar. Bu bakımdan “şeriat” kelimesi için ansiklopedilere bakmanın, konuyu daha iyi kavrama açısından yararlı olacağı malumdur. Bu bakımdan da bir hayli zenginiz çok şükür. Çünkü konuyu değişik açı-

44 İmru’l-Kays b. Hucr b. Amr, *Divânu İmru’l-Kays* (şerh: Hasan es-Sendûbî) Mısır, tsz., s. 206.

45 İbn Manzûr, a.g.e., VIII, 175.

46 İbn Manzûr, a.g.e., VIII, 176.

47 a.g.e., a.y.

48 Tahânevî, Muhammed b. Ali, *Keşşâfu Istilâhâtı Funûn*, İnan, 1927, 1/759.

lardan işleyen bir hayli ansiklopedilerimiz vardır. Bizde ilk yerli İslam ansiklopedisi sayılan “Şamil İslam Ansiklopedisi,” “şeriat” maddesini bir uzmanına, Hamdi Döndüren’e yazdırmıştır. Bu yüzden onun kıdem hakkına saygı göstererek, o maddeyi iktibas etmek istiyorum.

Şamil'den Hamdi Bey

“Şeriat, insanı bir ırmağa, su içilecek bir kaynağa ulaştıran yol. İlâhî emir ve yasaklar toplamı. Ayet, hadis ve icmâa dayanan ilâhî kanun. Din, dinin amele ilişkin hükümlerinin bütünü. Dinin dışı yansıyan görüntüsü ve dünya ile ilgili hükümlerinin tamamı.

Şeriatla eş anlamlı olan “şer” kelimesi yalnız “İslâm şeriatı” anlamında kullanılırken, şeriat kelimesi diğer kanunlar için de kullanılabilir. “Musa'nın şeriatı,” “Zerdüş şeriatı” gibi.

Şer' kelimesinin çoğulu kullanılmaz. Şeriat'ın çoğulu “şerâyi” dir. Şeriat'ın eş anlamlısı olan “Şir'a” da sözlükte; yol, mezhep, metot, âdet, benzer, tek, suya giden yol, anlamlarına gelir. Ancak şeriat sözcüğü diğerlerine göre daha çok şöhret kazanmış, bütün emir ve yasakları ve diğer hükümleriyle “İslâm dini” karşılığında kullanılmıştır. Buna göre, İslâm şeriatı denildiği zaman daima, Allah'ın Hz. Muhammed (s.a.v) aracılığı ile insanlara gönderdiği İslâm dini ve onun özellikle amele ilişkin hükümleri anlaşılır. Şâri'; Şeriât koyan, teşri' ise; Şeriat koymak, kanun çıkarmak demektir. Kelimenin terim anlamı Mekke'de inen şu ayette görülür:

“Sonra seni bu işte apaçık bir şeriat sahibi kıldık. Sen ona uy. Hakkı bilmeyenlerin heva ve heveslerine uyma” (el-Câsiye, 45/18).

Yine Mekke'de inen şu ayette İslâm'ın önceki şeriatların devamı olduğu belirtilir. “Allah dini doğru tutmanız ve onda ayrılığa düşmemeniz hususunda Nuh'a tavsiye ettiği, sana vahyettiğimiz, İbrahim'e,

Musa'ya ve İsa'ya tavsiyede bulunduğumuz dinle ilgili hususları size şeriat olarak koydu” (eş-Şûrâ, 42/13).

Aynı sûrenin 21. ayetinde de inançtan yoksun olanlara hitaben; “Yoksa onların, Allah'ın izin vermediği hususlarda kendileri için din-den şeriat koyan ortakları mı var?” buyrulmuştur.

Bu ayetlerden anlaşıldığı gibi şeriat ve eş anlamlısı olan kelimeler Allah'ın insanlar için koyduğu bütün hükümleri kapsamaktadır. Bu hükümleri vazedenin bizzat Allah olması itibarıyla O'na “Şâri-i Hâkim” veya “Şâri-i Mübîn” denildiği gibi, aynı isimler Hz. Peygamber için de kullanılır. Çünkü o da bir peygamber olarak, yeni hükümler koymuş veya Kur'an'ın hükümlerini tamamlayıcı esaslar getirmiştir. Bu yüzden Hz. Muhammed de “Şâri” dir. Ancak O'nun koyduğu hükümler vahyin kontrolü altındadır. O'ndan vahye aykırı bir söz, fiil veya takrir zuhur ederse, Allah bunu düzeltir. Yanlış olan veya değişmesi gereken hükmün yerini vahiy alır. Kur'an'da şöyle buyrulur:

“O, kendi arzu ve hevasından konuşmaz. Onun her konuştuğu, Allah tarafından vahyedilen bir vahiyden başka bir şey değildir” (en-Necm, 53/3,4)

İslâm Şeriatı temelde Kitap, Sünnet, İcmâ ve Kıyas delillerine dayanır. Bir hükmün İslâmî nitelik taşıması bu kaynaklardan birisine dayanmasına bağlıdır. Kur'an, Hz. Peygamber'in 12 yıl Mekke, 10 yıl da Medine dönemi olmak üzere toplam 22 yıl ve birkaç aylık peygamberlik süresinde tamamlanmıştır.

“Bugün size dininizi tamamladım. Size olan nimetimi de tamamladım ve sizin için İslâm'ı din olarak seçtim” (el-Mâide, 5/3).

Bu dinin tamamlanması iki devrede olmuştur. Mekke'de Müslümanların sayısı az ve henüz kendilerini savunacak düzenli bir güce sahip olmadıkları için, bu devrede şeriatın dünyaya ve devlet düze-

nine ait hükümlerini uygulama imkânı yoktu. Bu yüzden Mekke'de inen sûrelerde daha çok inanç, ibadet, ahlâk ve fazilet konuları yer almış ve geçmiş milletlere ait ibret verici kıssalar anlatılmıştır.

Medine döneminde ise artık evlilik, boşanma, nafaka, miras, ticaret, tarım, cihad, ceza hukuku müeyyideleri gibi devlet düzeni içinde yaşayan bir toplum için gerekli olacak bütün şer'î hükümler gelmiştir. Bunların bir bölümü Kur'an'da, daha geniş bölümü de hadislerde yer almıştır. Artık Müslümanların, şer'î hükümlerin uygulanmasını gerektiğinde zor kullanarak sağlayabilecek bir güce kavuştukları, Bedir, Uhud, Hendek gazveleri gibi düşmanla yapılan savaşlarda kendilerini savunabildikleri, ya da düşmanı yenilgiye uğrattıkları görülür.

Böylece şer'î hükümler ekonomik, sosyal, kültürel, siyasal bir sistem olarak bir bütünlük içinde uygulanmaya başlanmıştır. Bu arada ekonomik alanda faiz, karaborsacılık, aldatmaya dayalı fâhiş kâr yasaklanırken mufâvaza, inan, mudârabе, vücuh ve sanâyi şirketi gibi "kâr ortaklıkları" yoluyla sermaye piyasası düzenlemeleri getirilmiştir. Altın, gümüş gibi ölçü ya da tartı ile satılan standart malların kendi cinsleriyle eşit ve peşin, farklı cinsle peşin olarak mübadele edilmesi prensibinin getirilmesi, özellikle altın ve gümüş paranın enflasyona karşı satın alma gücünü korumasını sağlamıştır.

Çünkü faiz yasağı altın ve gümüş çeşidini kendi içinde ağırlık olarak (veznen) birbirine eşitlemiştir. Yani 10 gr. 22 ayar altın bilezik ile 100 gr. 22 ayar altın para satın alma gücü bakımından eş değer sayılmıştır. Bütün altın ve gümüş stoklarını eşitleyen bu prensip sağlam bir para anlayışını ortaya çıkarmıştır .

İslâm'ın amele yönelik esaslarını kapsayan şeriat hükümlerini klâsik fıkıh kaynakları üç ana bölüm içinde incelemiştir. İbadetler, muâmeleler ve ceza hukuku.

1- İbadetler: İbadet genel anlamda Allah'ın hoşnut ve razı olduğu her çeşit ameli kapsamına alır. Özel anlamda ise, ayet ve hadislerde özel şekil ve şartları belirlenen ibadetler kastedilir. Namaz, oruç, hac, zekât, cihat ve kurban ibadete örnek verilebilir. İbadetler Müslüman'ın ruh ve mana zenginliği kazanarak olgunlaşmasını sağlar. Namaz mü'minin miracı, gönüllerin sevinci, rükû ve secdeleriyle kulluğun görüntüsüdür. Oruç, bedeni ve ruhu açlıkta eğitime, nefsi sabra alıştırmaya, yoksulun halini anlama, yasaklara uymaya melekeli kazanma eğitimidir.

Hac, varlıklı mü'minlerin yeryüzünden her yıl tek kutsal bölgede toplanarak ırk, renk, dil, soy, devlet, ülke, belde farklarını kaldırarak bütün mü'minleri tek safta ve aynı çizgide birleştiren kökenleri ilk peygambere kadar uzanan Hz. İbrahim ve oğlu İsmail'le sembolleşen büyük bir ibadettir. Zekât da zenginle yoksul arasında köprü vazifesi gören önemli bir sosyal güvenlik müessesesidir.

Bir İslâm ülkesinde zenginlik sınırları içinde bulunan Müslümanların altın, gümüş, nakit para, döviz ve ticaret mallarının % 2,5'u, hayvancılık sektörünün zekâtı, tarım ürünlerinden alınacak onda bir veya sulama yapılan yerden yirmide bir, madenlerden beşte bir oranında alınacak zekât yoksul kesimin mesken problemi dahil bütün ekonomik sıkıntılarını çözecek güçtedir.

2- Muâmeleler: İnsanlar arasında medenî, ticarî, ekonomik ve sosyal bütün ilişkileri, insanların devletle ve devletlerin de birbirleriyle münasebetleri bu bölümde yer alır. İslâm doğumdan ölüme kadar evlenme, boşanma, nafaka, velâyet, vekâlet, vesâyet, miras,

nafaka, alış-veriş gibi toplum hayatının gereği olan tüm medenî muâmelelere ait hükümler getirmiştir.

Hatta sofrâ âdâbından tuvalet âdâbına, komşuluk âdâbından, komşu ülkelerle yapılacak savaş ve barış hükümlerine kadar her alanla ilgili düzenlemeler yapmıştır. Avrupa ülkelerinin devletler hukuku alanında çok gerilerde olduğu bir dönemde ayet ve hadislerde bu konuda yer alan önemli savaş-barış ve ikili ilişkilerle ilgili hükümler burada zikredilebilir.

3- Ceza hukuku: Bir İslâm ülkesinde İslâm emir ve yasaklara uymayan ve toplum düzenini bozmaya çalışanlara karşı bedenî, mâlî veya caydırıcı bir takım ceza hükümleri getirilmiştir. Kısas, recm, celde, kazf, hapis, diyet, erş, hükümetü'l-adl gibi cezalar bunlar arasında sayılabilir (“Ukûbât” “Kısas,” “Kazf,” “Diyet” maddeleri).

“Şeriat hükümleri Kitap, Sünnet, İcma ve Kıyastan başka, fer’î deliller adı verilen istihsan, maslahat, örf, önceki şeriatlar, sahabe kavli, istishab gibi delillere dayanılarak müctehitlerce bir sistem halinde açıklanmıştır. Ebû Hanîfe (ö. 150/767), Şâfiî (ö. 204/819), Mâlik b. Enes (ö.179/795) ve Ahmed b. Hanbel (ö. 241/855)’in temsil ettiği fıkıh ekolleri şer’î hükümleri bir bütünlük içinde sistemleştirdiler. Ana prensipler ortak olmakla birlikte ayrıntılarda farklı yaklaşım, tefsir ve teviller İslâm hukukuna esneklik kazandırdı.

Böylece çeşitli ülke, yöre ve kültür yapısı içinde yaşayan mü’minler bu esnekliklerden yararlanarak tercih ettikleri yönde İslâm’ı yaşama ve uygulama imkânı buldular. Ayrıntıdaki bu yorum zenginliği İslâm’ın her asra intibakında da önemli rol oynadı.

II. yüzyıldan itibaren bu mezhep oluşumları yaşanırken Ca’feriye-İmamiye ekolü de gerek akîde ve gerekse şer’î hükümlerin ba-

zısını yorumlamada çoğunluktan ayrıldı. Ehl-i beyt dışındaki râviler aracılığı ile gelen tüm hadislerle karşı itimatsızlığını ortaya koydu. Böylece “ehl-i sünnet” adı verilen çoğunluk tarafı ile “şîa” denilen bu ekol arasında hadis delili farklı bir kapsam kazandı. Bir imama inanıp bağlanmayı inanç esası haline getiren şîa, kendine özgü farklı bir İslâm toplumu oluşturdu. Ehl-i sünnet tarafıyla delillerin tartışılmasına, müzakere ve münakaşasına girmedikleri için de çoğu zaman gizli, kapalı devre ve tek yanlı kaynaklara dayalı akide ve fıkıh ekolü oluşturdular. Bu arada ehl-i sünnetin mensuh saydığı “mut’a nikâhı” gibi hükümleri meşrû sayarken, içlerinden “gulât-ı şîa” denilen aşırıları Hz. Ebû Bekir, Ömer ve Osman (r. anhüm) gibi en önde gelen sahabe büyüklerine sövecek derecede ehl-i sünnete karşı bir muhalefet içindedirler.

Şeriat hükümlerinin dayandığı aslî ve talî delillerin bilimsel münakaşası yapılarak, İslâm dünyasındaki yorum farkından kaynaklanan görüş ayrılıkları giderilebilir. Çünkü Kur’an, İslâm toplumuna en sağlam yolu gösterir, yüce Allah ayet ve hadisleri ihlâsla ve iyi niyetle yorumlamaya çalışanların idrak, anlayış ve ufuklarını açar. Vahiy ve sünnete bozguncu ve kötü te’vil amacıyla yaklaşanları da saptırır, ufuklarını daraltır (bk. el-İsrâ, 9; el-Kasas, 56; Al-i İmrân, 7, 8; el-A’râf, 146).⁴⁹

DİA’dan Sayın Türcan

Diyanet İslam Ansiklopedisi 38. cildin 571 ila 574. sayfalarında Talip Türcan’ın kaleminden bize şeriatı tanıtan güzel bir madde sunar. Sayfa 574 ila 577 arasında da Mahmut Aydın’ın kaleminden “Diğer Dinlerde Şeriat” hakkında bilgiler verir. Şimdi biz ikinci maka-

49 Bkz. Hamdi Döndüren, *Şamil İslam Ans.* “şeriat” md.

leyi okuyucuların araştırma zevkine havale ederek şeriatı tanıtan ilk makaleyi yerini işaret ettiğimiz kaynaktan iktibas etmek istiyoruz.

“Şeriat, “İslâm’a ait dinî, ahlâkî ve hukukî hükümler bütünü anlamında bir terim. Sözlükte “bir yöne doğru açılarak uzayıp gitmek, açık olmak; açık hale getirmek” anlamlarındaki şer’ kökünden türeyen şeriat (çoğulu şerâi’) ve şir’at kelimeleri “insanların ya da hayvanların su içtiği, açıkta olan ve kesilmeyen akarsu; bu suya giden yollar” mânalarına gelmektedir. Zamanla “açık ve doğru kurallar, yerleşik davranış biçimi (âdet)” ve yahudi şeriatı, Hıristiyan şeriatı tamlamalarında olduğu gibi- “bir semavî dine dayanan hükümler bütünü” anlamlarında kullanılan bu kelimelerin İslâm kaynaklarında kazandığı terim anlamı hakkında farklı yaklaşım ve açıklamalar vardır (aş.bk.). Kur’ân-ı Kerîm de biri şeriat olmak üzere şer’ kökünden türemiş isim ve fiiller beş yerde geçer. Bunlardan, İsrâiloğulları’nın avlanma yasasıyla ilgili olarak sınanmasına dair ayette geçen ve balıkların durumunu tasvir eden “şurraan” (su yüzüne çıkararak, akın akın) kelimesi (el-Ârâf 7/163) dışındakiler “bireysel ve toplumsal hayatı düzenleyici din esaslı kurallar” veya “bu nitelikte kural koymak” mânasında kullanılmıştır (el-Mâide 5/48; eş-Şûrâ 42/13, 21; el-Câsiye 45/18; Râgıb el-İsfahânî, et-Müfredât, “şr’a md). Bu anlamla kelimenin kökündeki “su kaynağına götüren yol” anlamı arasında semantik bir ilişki vardır. Şeriat ve şir’at kelimelerinin “yerleşik davranış biçimi” mânasında kullanımı da böyle bir ilişkinin varlığını teyit etmektedir. Şer’ kökünden türeyen isim ve fiiller hadislerde ve sahâbe sözlerinde kök anlamlarına bağlı şekilde sıkça geçtiği gibi şeriat kelimesi ve çoğulu İslâm’ın itikadî ve amelî hükümlerini bazan tek tek, bazan da bir bütün halinde ifade edecek biçimde kullanılmaktadır (Müsned, III, 439; IV, 188; Buhârî, “Savm,” 1; Ebû Dâvûd, “Fiten,” 6). “Şeraa”

fili “Allah’ın hüküm koyması” anlamında Abdullah b. Mes’ûd’un bir sözünde yer almakta (Müslim, “Mesâcid,” 257), ancak temel hadis kaynaklarındaki hadislerde ve sahabe sözlerinde “şer’i” nitelemesi yer almamaktadır.

İslâmî değerler bütününü ifade eden ve İslâm düşüncesinde merkezî bir konuma sahip olan şeriat ve şer’ kavramları klasik kaynaklarda tarih boyunca din kavramından daha çok vurgulanmıştır. Ancak bunların İslâmî ilimler literatüründe yaygınlık kazanıp terimleşmesi II. (VIII.) yüzyıldan sonra olmuştur. Bu yüzyıla ait kaynaklar incelendiğinde terim anlamında şer’ ve şeriatın sonraki dönemlere göre oldukça az kullanıldığı görülmektedir. Telifi II. (VIII.) yüzyılın sonuna rastlayan Şafîi’nin er-Risâle’sinde (s. 92) şeriat kelimesi terim anlamında bir defa çoğul haliyle geçmektedir. Belirtilen süreçte telif edilen kaynakların şer’ ve şeriata ilişkin kullanım biçimi hadislerdeki kullanım biçimi ile paralellik göstermektedir. Meselâ Şâfi şeriat kelimesini genellikle tek bir hüküm anlamında kullanmaktadır (el-Üm, 3/457; 4/359-360; 11/25, 100; 14/412-413; 15/79-80). Buna karşılık şeriatın klasik dönemde neredeyse tamamen “şer’î hükümler bütünü” mânasına tahsis edildiği görülmektedir. Kelimenin çoğul şeklinin “ilmüş-şerâi” tabirinde olduğu gibi (Pezdevî, 1/29-32) “ahkâm” (meşrûât) anlamında kullanılması sonraki dönemlerde de devam etmiştir. Bu kavramların İslâmî düşünce biçimine yön veren niteliğini, gerek itikadî gerekse amelî hükümlerin kaynağına ve nasıl elde edileceğine ilişkin tartışmalarla birlikte kazanmaya başladığı anlaşılmaktadır. Bu da kelâm ve sonrasında fıkıh usulü disiplinlerinin oluşum sürecine denk gelmektedir.

Şer’ (şeriat koymak) kelimesi masdar olmakla birlikte Arapça’da masdarlar ism-i fâil ve ism-i mef’ûl anlamı taşıyabildiğinden klasik

döneme ait eserlerde şer' bazan "şâri" veya "meşrû" mânasına gelecek biçimde kullanılmıştır. Meselâ "ce-aleş-şer'u" (şer' şöyle hükmetti) gibi anlatımlarda (Serahsî, el-Mebsût, 4/205; 5/207; 6/6) şer' "şâri" anlamındadır. Nitekim Lâmişî (VI/XII. yüzyıl), fukaha terminolojisinde şer' kelimesinin "şer'i hükümlerin koyucusu" anlamına geldiğini belirtmektedir (Kitâb fi usûli'l-fikh, s. 53). İlâhî irade tarafından konulan hükümler bütününü ifade etmek üzere (meşru' mânasında) kullanıldığında ise şer' şeriat kavramıyla eş anlamlı olmaktadır (Cessâs, 1/164, 392). Aynı şekilde "ebâhathüş-şeriatü" (şeriat mubah kılmıştır) gibi anlatımlar da olduğu gibi (İmâmü'l-Haremeyn el-Cüveynî, s. 367) şeriat bazan da "şâri" mânasında kullanılmıştır. Wilfred Smith, masdar olan şer' kelimesinin bağlama göre anlamının değişebildiği gerçeğini gözden kaçırdığı için şer' ve şeriat terimlerinin kavramsal içerikleri arasında farklılık bulunduğunu ve birinin diğerinin yerine kullanılamayacağını ileri sürer (Onünderstanding İslam, s. 96-97, 98). Ancak başta fıkıh usulü eserleri olmak üzere klasik literatürde bu kavramların kullanılma biçimi onun sınırlı sayıda kelâm kaynağını inceleyerek ulaştığı bu sonucu desteklememektedir.

Şâri' denildiğinde, "Allah'tan başka hüküm koyucu yoktur" ilkesi gereği (Seyfeddin el-Âmidî, 1/72) hakikatte yalnızca Allah kastedilmekle birlikte Hz. Peygamber de şer'i hükümleri tebliğ etmesi sebebiyle mecazen şâri' diye nitelenebilmektedir. Şâri' kelimesiyle fukahanın kastedilmesi ise söz konusu değildir. Ancak İbrâhim b. Mûsâ eş-Şâtîbî, müftünün de (müctehid/fakih) Peygamber gibi ilâhî iradeyi tebliğ etmesi ve kendi ictihadına göre mükelleflerin fiilleri hakkında hüküm vermesi dolayısıyla bir bakıma şâri' sayıldığını ifade etmektedir. Ona göre müftünün şeriat olarak bildirdiği husus-

lar ya nas şeklinde bir nakildir ya da naslardan istinbat edilmiştir. Müftünün kendi görüş ve ictihadına göre hüküm verme yetkisinin bulunması, âdeta onun kendisine tâbi olunması ve sözüne uyulması vâcib olan (gerekten) bir şâri' makamında bulunduğunu gösterir. Asıl hilâfet yani Peygamber'in yerini tutma budur; çünkü hüküm koymak ancak şârie ait bir yetkidir. Hatta nassa dayalı hükümlerin ve gerekçelerinin anlaşılıp somut olaylara uygulanmasında da müftü şâri' gibi hareket etmektedir. Bu sebeple müctehidlerin fetvaları mukallitler (avam) için şer'i deliller konumundadır (el-Muvâfakât, 4/244-246, 292-293). Norman Calder, Şâtıbî'nin bu yaklaşımından hareketle yorum faaliyetlerinin yaratıcı yönünü vurgulamak amacıyla ve nâdiren görülen bir anlam genişlemesiyle fakihlerin de şâri' diye nitelendirildiği tesbitini yapmaktadır (El2 |İng.], IX, 322).

Şeriat/şer' kelimesi klasik döneme ait literatürde kapsam bakımından biri geniş, diğeri dar olmak üzere iki anlamı belirtmek için kullanılmaktadır. Geniş anlamda şeriatla, Allah tarafından insanlar için din olarak öngörülen hükümler bütünü kastedilmektedir (Kurtubî, XVI, 163). Öngörülen hükümlerin aslı/itikadî ya da fer'i/amelî nitelikte olması arasında şeriatın kapsamına girme bakımından bir fark bulunmamaktadır. Belirtilen kavramsal içeriğiyle şeriat "din" ve "millet" karşılığıdır; şeriat, din ve millet kelimeleri aynı hükümler bütünü göstermektedir. Adlandırmada ortaya çıkan farklılık kavramın niteliğine ilişkin olmayıp itibarîdir. İlâhî irade tarafından öngörülen hükümler bütününe konulmuş olmaları yönüyle şer'/şeriat, kendilerine uyulması yönüyle din ve yazılmaları yönüyle de millet denilmektedir. Şeriat teriminin dinî hükümleri ifade edecek genişlikte kullanımına, fıkıh tanımında başvurulan "şer'i amelî hükümler" tamlamasında yer alan şer'i nitelemesi örnek gösterilebilir. Fıkıh usulcülerinin büyük

çoğunluğuna göre şer’î nitelemesi, tanımda ilâhî iradeye nisbet edilen itikadî ve amelî hükümlerin tamamını ifade etmekte, amelî nitelemesi de söz konusu hükümler bütünü içinde fikhın alanını belirlemektedir. Benzer şekilde bazı Hanefî usulcileri Kur’an, sünnet ve icmâî ifade etmek amacıyla usûlü’l-fıkh yerine usûlü’ş-şer’ tamlamasını tercih etmekte (Pezdevî, 1/2; Ebû’l-Berekât en-Neseî, 1/8) ve şer’ terimiyle yalnız fikhî hükümlerin değil, itikadî hükümlerin de kastedildiğine işaret etmektedir; çünkü Kur’an, sünnet ve icmâ fikhın yanı sıra usûlü’l-dîni teşkil eden hükümlerin de kaynağıdır. Terimin geniş anlamda kullanımına bir diğer örnek “fürûu’ş-şer’” tabiridir. Meselâ Fahreddin er-Râzî, taklidin itikadî değil amelî hükümler alanında câiz olduğunu belirtmek için bu tabire başvurmaktadır [el-Mahsûl, 11, 527. 529, ayrıca bk. tür. yer). Burada geniş anlamıyla kullanıldığında ve, “Hüküm koyucu Allah, hükmü açığa çıkarana ise şeriattır” ifadesinde görüldüğü gibi (Bahrül-ulûm el-Leknevî, 1/25) ilâhî iradenin bir tezahürü olması açısından ele alındığında şeriat teriminin Allah’ın hitabı (hitâbullah) kavramıyla örtüşmediğini belirtmek gerekir; çünkü hitâbullah tabiri, yalnızca şer’î (itikadî ve amelî) hükümler şeklinde tezahür eden ilâhî iradeyi değil, onun yanı sıra Allah’ın zâtına, insanların bizzat kendilerine ve eşyaya yönelik bildirmelerini içermektedir. Bu sebeple şeriat ve hitâbullah kavramları arasında bir örtüşme değil tam girişimlilik söz konusudur.

Dar anlamda kullanıldığında şeriat tabiriyle yalnız değişime konu olabilen hükümler, yani her peygambere ve onun tebliğ dönemine göre farklılaşabilen hükümlerin yanı sıra Kur’an ve sünnetteki neshe açık hükümlerle ictihadî hükümler de kastedilmektedir. Şeriat kavramı dar anlamında alındığında din kavramı, başta tevhid olmak üzere nebevî gelenek boyunca bütün toplumlara tebliğ edil-

miş itikada ilişkin hükümlerle sınırlandırılmış olmaktadır ki bu tür hükümlerin zaman içinde değişmesi düşünülemez; çünkü itikadî hükümler olması gerekeni değil olanı belirtir ve gerçeklik üzerine kuruludur. Şu halde dar anlamıyla şeriat “amelî hükümler bütünü” diye tanımlanabilir; hatta bazı kelâmcı ve usulcülere göre bu anlam şeriatın tek ve aslı anlamını temsil etmektedir. Bu yaklaşımda dinî hükümler şer’î ve gayri şer’î kısımlarına ayrılır. Şer’î hükümler sadece şeriat yoluyla bilinebilen hükümlerdir ki bunlar da nazarî (usulî) ve amelî hükümler biçiminde tasnif edilir. Şer’î amelî ahkâm denildiğinde amelî kaydı itikadî hükümleri değil nazarî hükümleri kapsam dışında tutmaktadır. Zira, “Allah’a iman etmek vâciptir” ya da, “Peygamber’i tasdik etmek vâciptir” gibi itikadî hükümler, şer’î delillerle değil “akıl yoluyla bilinmesi gereken hükümler” mânasında şer’î hüküm kapsamına girmez. Burada nazarî hükümle kastedilen icmân hüccet olması gibi hükümlerdir. Ancak nazarî hüküm tabiri bazılarında göre hem itikadî hem usulî hükümleri içerecek genişliktedir (Sadrüşşerîa, I, 22-23). Şeriat teriminin dar anlamda kullanımı geniş anlamı gibi erken döneme aittir. Nitekim Katâde b. Diâme (ö. 117/735) dinin tek, şeriatın ise muhtelif olduğunu söyleyerek iki kavramı birbirinden ayırmakta ve şeriatı “farzlar, hadler, emir ve nehiyeler” biçiminde tanımlamaktadır (Taberî, VI, 365; XXV, 191). Yine onun, “Tevrat’ın bir şeriatı, İncil’in bir şeriatı ve Kur’an’ın bir şeriatı vardır ... Buna karşılık kendisinden başkasının kabul görmeyeceği tek din peygamberlerin getirdikleri tevhid ve ihlâstır” şeklindeki ifadelerinden (a.g.e., VI, 365) şeriatı neshe açık amelî hükümler bütünü halinde gördüğü anlaşılmaktadır. Benzer şekilde Ebû Hanîfe de peygamberlerin getirdikleri dinin tek, şeriatların ise muhtelif olduğunu söylemektedir (el-‘Âlim ve’l-müte’allim, s. 13-14). Bu ifadelerde

ictihadî hükümlere değinilmiş olmamakla birlikte şeriatın değışime konu olabilen hükümler anlamına vurgu yapıldığı görülmektedir. Ebü Hanife'nin, "Dinde fıkıh ahkâmda fıkıhtan daha üstündür" biçimindeki sözünden din kelimesini itikadî hükümleri belirtmek için kullandığı anlaşılmaktadır (el-Fıkhü'l-ebsat, s. 36).

İslâmî ilimler alanındaki çağdaş eserlerde şeriat terimini sadece nas yoluyla bildirilen hükümlerle sınırlayan yaygın yaklaşımın aksine usulüne uygun biçimde yapılmış bir istinbat (ictihad) işlemi sonucunda elde edilmiş olması da hükmün şer'ilik niteliğini kazanması bakımından yeterlidir. Çünkü şeriat ilâhî iradenin hüküm şeklinde tezahüründen ibarettir. İlâhî irade, Kur'an ve sünnet nasları ile sabit olan hükümler biçiminde açığa çıkabileceği gibi istinbat yöntemleriyle elde edilen hükümler olarak da tezahür edebilir. İstinbat, ilâhî iradenin keşfine yönelik bir işlemdir. Bu açıdan istinbat yoluyla elde edilen hükümler de naslarla sabit olanlar gibi şer'îdir. Nitekim Takıyyüddin İbn Teymiyye, gerek nassa gerekse istinbata dayanan hükümlerin şer'iliğinde bir kuşku bulunmadığı için onların sırf elde edilmiş tarzlarını ve bağlayıcılık düzeylerini dikkate alan bir yaklaşımla "şer'-i münezzel" ve "şer'-i müevvel" biçiminde bir ayırım yapmaktadır (el-Furkân, s. 73-75). Her ne kadar İbn Teymiyye, şer'-i münezzele tâbi olmanın herkesin üzerine vâcip olmasına karşılık şer'-i müevvele tâbi olmanın vâcip olmadığını belirterek bunların bağlayıcılık düzeylerinin farklılığına dikkat çekse ve İslâm hukuk biliminde nasla sabit hükümlerin diğerlerine göre bir önceliği ve üstünlüğü bulunsa da bağlayıcılığın, ilke olarak şer'î hükmün nassa ya da ictihada dayanıp dayanmamasıyla ilgili değil onun ilâhî iradeye aidiyetindeki (şer'iliğindeki) kesinlik derecesiyle ilgili olduğu kabul edilmektedir. Ayrıca ictihadî bir hüküm mutlak şekilde bağlayıcılığı bulunmayan

hüküm demek değildir. İctihadi hüküm onu istinbat eden müctehidi ve ona uyan kimseleri bağlar. Şer'-i müevvel niteliğindeki bir hükmün yargı yetkisine dayanması halinde ise bağlayıcılığı hukukî bakımdan (kazâen) şer'-i münezzel niteliğindeki hükümlere benzetilmiştir. Nitekim Şehâbeddin el-Karâfi, yargı kararının hem şer'î niteliğine hem de bağlayıcılık düzeyine dikkat çekmek üzere, onun Allah'tan vârit olan bir nas gibi olduğunu belirtmektedir (el-İhkâm, s. 129). Bu tesbitler ışığında hükümler bütünü olarak tanımlandığında fıkıhla şeriat kavramları arasında şer'ilik açısından bir ayırımı gidilmesinin isabetli olmadığı görülmektedir.

Klasik literatürde şer'î nitelemesinin üç temel işleve sahip bulunduğu tesbit edilmektedir. İlki bir meseleyle ilgili yargı ya da değerlendirmenin kaynağına ilişkin vurgudur. Meselâ şer'î delil ya da şer'î hüküm tabirlerinde şer'î nitelemesi nitelenen hususun ilâhî iradeyle alâkasını belirtmektedir. Şer'î nitelemesinin bu işlevi ne olmadığından hareketle "aklı olmayan" biçiminde açıklanmaktadır. Aklı olmayan denildiğinde sırf akıl yoluyla bilinemeyecek bir nitelik ya da akıl yoluyla ulaşılmayacak bir yargı kastedilmektedir. Buna göre bir niteleme ya da değerlendirmenin akli olmadığı söylendiğinde, onun akla aykırı veya akıl dışı olması değil, akıldan doğmadığı ve aklın yetki alanı dışında bulunduğu anlatılmak istenmektedir. Şer'î nitelemesinin bu anlamında görüş birliği bulunmakla beraber Hanefî fıkıh usulünde benimsenen görüş, eşyaya ilişkin iyilik ve kötülüğün akıl yoluyla kavranabileceği, fakat buna bağlı olarak elde edilecek hükmün şer'î kıymetinin bulunmadığı doğrultusundadır (bk. Hâkim; Hüsün ve Kubuh)

Emevîler'den itibaren İslâm devletlerindeki ikili hukuk yapısını ifade etmek üzere başvurulan şer'î hukuk ve örfî hukuk tabirleri huku-

ku koyan kaynak iradeye ilişkin birer vurgu anlamı taşımaktadır. Örfi hukuk, özellikle kamu hukuku alanında olmak üzere şeriatın aksini öngörmediği ve kamu yararının gerekli kıldığı konularda devlet başkanlarınca yapılan düzenlemelerden ibarettir. Bu hukuk, kaynağını örf ve âdetten alabileceği gibi devlet başkanının ortaya çıkan yasama ihtiyacını bizzat takdir etmesine de dayanabilir. Kamu otoritesinin, özellikle kamu hukuku alanında dinin (şer) genel ilkelerine ters düşmeyecek düzenlemeler ve uygulamalar yapma yetkisi anlamında kullanılan “siyaset” kavramı, devlet yönetimi ve yargıyla ilgili düzenlemelerin şer’in “insanların yararını (maslahat) gerçekleştirme” şeklinde formüle edilen temel amacının dışında olmadığını belirtmek için “şer’iyye” nitelemesiyle birlikte anıla gelmiştir (bk. Siyâset-i Şer’iyye) Fakat tarihî süreçte ortaya çıkan bir kısım düzenlemelerin etkisiyle klasik literatürde bazan kanun ve yasa tabirlerinin şeriatı aykırı tasarrufları belirtmek üzere kullanıldığı da görülmektedir. Şer’i nitelemesinin ikinci işlevi, olanın bildirilmesi veya betimlenmesinin değil olması gerekene ilişkin bir yargının söz konusu olduğunu vurgulamaktır. Buna göre meselâ, fikhın tanımlanmasında başvuru olan şer’î amelî ahkâm tamlamasındaki şer’î nitelemesine, “Âlem hâdistir” veya “Bütün parçadan büyüktür” gibi akli ve “Ateş yakıcıdır” gibi hissî hükümleri fikhın kapsamı dışında bırakmak amacıyla yer verilmiştir. Akli ve hissî hüküm tabirleri doğrulanmaya ve yanlış sayılmaya açık önermeleri, şer’î hüküm tabiri ise olması gerekeni öngören yaptırımı (normatif) önermeleri temsil etmektedir. Şer’î nitelemesinin üçüncü işlevi nitelenen hususun kaynak iradeye uygunluğunu göstermektir. Şer’î nitelemesi, ilke olarak aynı anda “hem uhrevî (diyânî) hem dünyevî (kazâî/hukukî) geçerlilik” anlamında bir meşruiyeti ifade eder. Meselâ şer’î boşama denildiğinde Kur’an ve sünnet’te öngörülen biçime uygun şekilde ger-

çekleştirilen boşama işlemi kastedilir ki bu, hukukî bakımdan geçerli bir işlem olmanın yanında uhrevî sorumluluğu da kaldırıcı niteliktedir. Fakat klasik doktrinde Kur'an ve Sünnet' te öngörülen biçime uyulmadan yapılan boşama işleminin (et-talâku'l-bid'î), çoğunluğa göre uhrevî bakımdan sorumluluk gerektirmesine rağmen dünyada hukukî sonuçlarını doğuracağı kabul edilmektedir. Bu durumda bid'î boşamanın mukabili olarak kullanılan şer'î boşama tabiri dinî boşama kavramına denk düşmektedir. Şer'î nitelemesi yalnızca dünyevî geçerliliği belirtmek için de kullanılabilir. Meselâ şer'î borç denilince uhrevî bakımdan olmasa bile hukukî bakımdan talep edilebilir borç kastedilir. Şu halde şer'î nitelemesi değerlendirme ölçütlerine göre değişebilen bir meşruiyeti göstermektedir ve söz konusu meşruiyet ilâhî iradeye uygunluğu temsil etmektedir. Bu hem diyâneten hem de kazâen olabileceği gibi bazan yalnız diyâneten, bazan da yalnız kazâen bir uygunluk biçiminde gerçekleşebilir. Bu sebeple şer'î nitelemesindeki vurgunun hukukî değil öncelikle dinî-ahlâkî olduğunu mutlak şekilde ileri süren yaklaşım (Smith, s. 99), kelimenin sadece dünyevî meşruiyeti ifade edecek biçimde kullanılabilirdiği dikkate alınca geçerliliğini kısmen yitirmektedir. Bir hükümler bütünü olarak şeriatın beşerî davranışları öncelikle uhrevî sorumluluk açısından değerlendirdiği ve dünyevî değerlendirmenin de buna uygun düşmesi gerektiği açıktır. Nitekim şer'î hükümlerin tasnifinde dikkate alınan beş hüküm kategorisi dinî niteliklidir. Fakat menfaat çatışmaları üzerine kurulu beşerî ilişkileri düzenleyen şer'î hükümlerin uhrevî ve dünyevî meşruiyeti aynı anda temsil etmesi her zaman mümkün olmamaktadır. Yargı kararları bunun en açık örnekleridir. Çünkü uhrevî değerlendirme kişilerin içsel tutumlarını esas aldığı halde dünyevî değerlendirme nesnel olmak zorundadır ve bu sebeple de biçimseldir. Şu halde şe-

riatı oluşturan hükümlerin her biri uhrevî sorumluluğu kaldırıcı bir meşruiyeti garanti etmediği gibi şer'i nitelemesi de her zaman uhrevî geçerlilik anlamında bir dinilik-ahlâkîlik vurgusu taşımamaktadır.”⁵⁰

Şeriatı daha yakından tanımak için sözlüklere ve ansiklopedilere baktık. Şimdi bu tanıma işini burada bitirirken, onun bölümlerine bir göz atarak bu bahsi taçlandıralım isterseniz.

Şeriatı Takdir Tanımaylardır

Belki size “gereksiz tekrar” gibi gelecektir, ama bu kadar alıntıdan sonra bunları böyle yüzüstü bırakmak bize doğru gelmedi. Bunların bir özetini yaparak konunun icmalini sunmak istedik. Bu yüzden şimdi bu bölümü bitirirken şeriatın anlam, içerik, amaç ve özelliklerini tamamlamak istedik. Ta ki şeriatı anlama ve tanıma konusunda bir eksik veya gedik kalmasın. Okuyucularımız büyük fıkıh ve fıkıh usulü kitaplarının altında ezilmeden, bu konuda derli toplu bilgiler edinsin.

Evet, şeriat; sözlükte, insanı bir ırmağa, su içilecek bir kaynağa ulaştıran yol anlamına gelir. Dinde ise ilâhî emir ve yasakların hepsi demektir. Yani şeriat, kaynağı ayet, hadis ve icmâ olan ilâhî kanunlardır.

Aslında her dinin şeriatı vardır. Şeriatı olmayan din olmaz. Ancak bu kelime bu coğrafyada İslâm ile yan yana gelince gerçek anlamını ifade eder olmuştur. O yüzden şeriat denildiği zaman hemen akla ilk gelen, Yüce Allah'ın Hz. Muhammed (s.a.v.) aracılığı ile insanlara gönderdiği İslâm dini ve onun özellikle amele ilişkin hükümleri, kanunlarıdır.

---

50 Bkz. DİA, 38. 571-574. Bibliyografya alınmamıştır, oradan bakılabilir.

Bilindiği gibi İslam Dini, iman, ibadet, hukuk ve ahlak adıyla dört bölümden meydana gelir.

İslam Dininin iman esaslarından bahseden bölümüne “akaid” denir.

Akaid’in akli ve nakli bilgilerle açıklama ve savunmasını yapan ilim dalına ise “kelam” denir.

İyi veya kötü huy ve ahlak esaslarından bahseden bölümüne, “ahlak” denir.

İbadet ve hukuk, bir başka deyişle amel ve uygulamaya ilişkin bölümüne de “fıkıh,” “hukuk” dendiği gibi “şeriat” da denir.

Bir başka deyişle dinin dışı yansıyan bölümü, yani kişinin aile, çevre, toplum ve devlet ile ilgili hükümlerine “şeriat” denilir.

Şeriat ile beraber şu kelimeleri de bilmemiz gerekir.

Şâri’; şeriâtı koyandır. Bu asaleten Allah Teâlâ’nın hakkıdır. O’ndan başkası kanun koyamaz, koysa da reddedilir. Ancak O, bu konuda Sevgili Peygamberimizi (s.a.v) de vekaleten yetkilendirmiştir. Çünkü Resulün koyduğu hükümler vahyin kontrolü altındadır. O’ndan vahye aykırı bir söz, fiil veya tahrir çıkmaz. Velev çıksa bile, Allah Teala bunu düzeltir. Yanlış olan veya değişmesi gereken hükümün yerini vahiy alır. Kur’an’da şöyle buyrulur:

“ O, kendi arzu ve hevâsından konuşmaz. Onun her konuştuğu, Allah tarafından vahyedilen bir vahiyden başka bir şey değildir.”⁵¹

O yüzden Müslümanlar, Peygamber Efendimiz (sav) kendilerine ne vermişse alırlar, neden nehyetmiş ise ondan da kaçınırlar. Peygamberler iş olsun diye değil, itaat olunsunlar diye gönderilmiştir.⁵²

51 Necm, 3-4.

52 “Biz hiçbir peygamberi, Allah’ın izni ile, kendisine itaat olunmaktan başka bir gaye ile göndermedik.” (Nisa, 64)

Bu yüzden Peygamber Efendimize (s.a.v) itaat, aynen Allah'a itaattir. Ona isyan, aynen Allah'a isyandır.⁵³

İşte bu iki kaynaktan belirtilen şeriat aynı zamanda “*münzel şeriat*” da denir. Yani yücelerden indirilmiş şeriat. Bunu daha önce de görmüştük, hatırlarsanız.

Belli bir ilmî ve dinî seviyeyi yakalamış müctehitlerin, usul-ü fıkhıta bildirilen belli kaide ve kurullarla Kur'an ve Sünnetten çıkarıldıkları hükümler anlamındaki icthatlar da aynı kaynaktan sayılır. Yani o da dinî bir teşri'dir, dini bir yasama faaliyetidir. Bu metotla konulan kanunlara da “*müevvel şeriat*” denir.

Teşri'; şeriat koymak, kanun çıkarmak, yasama işini yapmaktır.

Kelimenin bu anlamı şu ayetlerde görülür: “Sonra seni bu işte apaçık bir şeriat sahibi kıldık. Sen ona uy. Hakkı bilmeyenlerin heva ve heveslerine uyma.”⁵⁴

“Allah dini doğru tutmanız ve onda ayrılığa düşmemeniz hususunda Nuh'a tavsiye ettiği, sana vahyettiğimiz, İbrahim'e, Musa'ya ve İsa'ya tavsiyede bulunduğumuz dinle ilgili hususları size şeriat olarak koydu.”⁵⁵

Bu ayetlerden anlaşıldığı gibi şeriat Allah'ın insanlar için koyduğu bütün hükümleri kapsamaktadır. Bu hükümleri koyanın asaleten bizzat Allah olması itibarıyla O'na “*Şâri-i Hakîm*” veya “*Şâri-i*

53 “Biz hiçbir peygamberi, Allah'ın izni ile, kendisine itaat olunmaktan başka bir gaye ile göndermedik.” (Nisa 80); “Peygamber size ne verdiyse onu alın (ne emrettiyse onu yapın). Size ne yasak ettiyse ondan da sakının (ona muhalefet etmeyin). Allah'tan korkun; çünkü, (Peygamber'e muhalefet edenlere karşı) Allah'ın azâbı çetindir. ” (Haşr, 7); “O kendi arzusu ile söylemez. O(nun söylediği) kendisine vahyedilenden başka bir şey değildir.” (Necm, 3-4)

54 Câsiye, 18

55 Şûrâ, 13

Mübîn” denildiği gibi, aynı isimler vekaleten Hz. Peygamber için de kullanılır. Çünkü o da bir peygamber olarak yeni hükümler koymuş veya Kur’an’ın hükümlerini tamamlayıcı esaslar getirmiştir. Bu yüzden Hz. Muhammed de “*Şâri*” dir.

İslâm Şeriatı temelde Kitap, Sünnet, İcmâ ve Kıyas delillerine dayanır. Bunlardan sonra gelen başka tali ve fer’î deliller de vardır. Fıkıh Usulü İlmi bunları anlatır. Bir hükmün İslâmî nitelik taşıması için bu kaynaklardan birisine dayanması gerekir.

Şeriatın Bölümleri

İslâm’ın amele yönelik esaslarını kapsayan şeriat hükümlerini klâsik fıkıh kaynaklarımız yedi ana bölüm içinde incelemiştir.

1- İbadetler: Abdest, gusül, teyemmüm, temizlik, namaz, oruç, hac, zekat, kurban gibi, Allah ile kul arasındaki ilişkileri düzenleyen hükümler.

2- Ahval’üş-şahsiyye ve Aile hukuku: Şahıs, aile, evlenme, boşanma, vasiyet, miras, temel insan hakları gibi konularla ilgili hükümler.

3- Muamelat: Alış-veriş, ticaret, iktisat, helaller, haramlar, borçlar hukuku gibi konularla ilgili hükümler.

4- Ahkam’ü-sultaniyye: Hakimiyet, hilafet, şûra, devletin görevleri vb. ile ilgili hükümler.

5- Ukubat: Had, kısas ve ta’ziri gerektiren suçlar ve cezaları ile ilgili hükümler.

6- Siyer ve Cihad: Müslümanlar ile gayr-ı müslimler arasındaki ilişkiler, zımmilerin, müste’menlerin ve harbîlerin hukuku ile ilgili hükümler.

7- Adab ve Muaşeret: Kılık-kıyafet, vazife ve sorumlulukla ilgili hükümler.

Hayrettin Karaman yazdığı fıkıh eserleriyle bu tasnifi yürürlükte olan kanunların tasnifine çevirmiş ve hukukçulara kolaylık getirmiştir. Bu tür mukayeseli çalışmalar, şeriatın güzelliği kadar üstünlüğünü de ortaya çıkaracaktır.

Sonuçta diyebiliriz ki Hz. Peygamber'in Allah Teâlâ'dan alarak bize sunmuş olduğu İslam Şeriatı, yani hukuk mirası, kıyamete kadar insanların bireysel ve toplumsal bütün problemlerini çözecek ve bütün ihtiyaçlarını karşılayacak nitelik ve zenginliktedir. O, ibadetlerden tutun da siyasî, idarî, hukukî, malî, ticarî, sanayî, ictimai, eğitim, sanat, kültür ve medeniyet alanlarına varıncaya kadar hayatın her alanını bir bütünlük içinde düzenleyen, çok yüce ve çok faydalı bir büyük sistemdir.

İnsanlık kömünizm, kapitalizm ve faşizmden çok çekmiş ve bunları terketmiştir. Şimdi çaresizce bunların karmasından oluşan bir sistemi denemekte ama sorunlarını çözememektedir.

İşte şeriat tam da bu sırada, dün insanları mutlu etmenin avantajını da taşıyarak, kendisini insanlığa bir kere daha sunmaktadır. İnsan, dertlerine çare arıyorsa, artık bunu daha fazla görmezlikten gelemez.

Gelirse ne olur?

Kendisi bilir.

Allah Teâlâ'nın kimseye eyvallahı yoktur.

Şeriatın Özellikleri

Şeriatın kendine has bazı özellikleri ve diğer laik ve beşeri hukuka karşı üstünlükleri ile ilgili çağımızda mukayeseli olarak çok güzel kitaplar yazılmıştır. Bu alanda Abdulkadir Udeh, Vehbe Zuhayli, Yusuf

Kardavî, Abdulkadir Zeydan, Mustafa Zerka gibi birçok çağdaş fıkıhçımız bu konuda özel eserler kaleme almışlardır. Şeriatın bu yönündeki üstünlüklerini araştırmak ve yazmak bizim için bir vazifedir ve bunu iyi bir şekilde yapmamız elzemdir. Ancak biz bu kitabın, ilmin ağırlığından uzak tutarak rahat okunan güncel bir kitap olmasını arzu etmiş, öyle planlamıştık. Belki yukarıda iki ansiklopediden alıntı ile bu sözümlü azıcık unutmuş gibi olduysak da onu bir zaruret bildik. Şimdi bu konuda sevgili kardeşim Ramazan Pak Beyin “Delil ve Hükümleriyle İslam İlmihali” kitabından kısa bir alıntı yapmak istiyorum:

1- İslam hukuku ilahîdir: İslam hukuku mükemmeldir. Çünkü kaynağı ilahîdir. İslam hukuku yücedir. Çünkü Allah’ın kanunlarıdır. Haşa hiç Allah ile kulu mukayese edilebilir mi? Hiç Allah’ın kanunları ile beşerî kanunlar bir tutulabilir mi? İslam hukuku evrenseldir, vazgeçilemez. Kaynakları: Kur’an, Sünnet, icma ve kıyastır.

2- İslam hukuku, vicdanları terbiye ederek, insanları iyiliğe sevmeye, kötülükten uzak durmaya sevkeder. Bunun için de her fiil için, dünyevî ve uhrevî olmak üzere iki karşılık koymuştur. Dünyada yaptıklarının karşılığını göremeyen bir kimse, ahirette, yaptığının karşılığını tam olarak göreceğine inanır. İnsan hayatına tesir eden en güçlü müeyyide Allah korkusu ve âhirette hesap vereceği inancıdır. Diğer hukuk sistemlerinde böyle bir müeyyide yoktur.

3- İslam hukuku yalnız kötü ve suç sayılan fiilleri cezalandırmakla kalmamış, iyi fiil ve davranışlara da manevî mükafât koymuştur.

4- Diğer sistemlerde kanun koyma yetkisi, anayasanın tayin ettiği bir hey’ete âit olduğu halde, İslam hukukunda bu yetki, ilim ve ehliyet ile elde edilir. Bu ilim ve ehliyet sahiplerine müctehit denir. Müctehidlerin ictihatlarını kanunlaştırma yetkisi ise devlet başkanına ve şûra üyelerine âittir.

5- Günlük problemleri bir nizama bağlamakla yetinmeyen İslam hukuku, ıslahatçı ve yenilikçidir. İki günü birbirine eşit olanı zarrarda sayar. Müslüman, iyiyi, güzeli, faydalıyı, daima araştırmalı ve nerede bulursa almalıdır.

6- İslam hukukunda din; ibadet, ahlak, hukuk ve ekonomi kurallarını da içine alır. Müslüman, hukuka riâyet ederken yalnızca ceza, tazminat, mahrumiyet gibi maddî ve dünyalık motiflerin tesirinde değildir. İtaat ve riayet ettiği hukuk kaidelerinin, Allah iradesini temsil ettiğine inanmakta, bu sebeple de ibadet duygusu, sevap ve ebedî saadet beklentisi içinde bulunmaktadır.

7- İslam hukukunda, gerçek manada kanun koyucu Allah'tır. Müctehidlerin yaptığı, O'nun açık iradesini nasslardan tesbit etmek, yoruma müsait olanları yorumlamak, ilmin, teknolojinin ve sosyal hayatın gelişmesine göre kullarının doldurmasını istediği boşlukları doldurmaktır. Müctehidlerin bütün bu faaliyetler neticesinde ortaya koydukları hükümler, kendileri ve müctehid olmayan diğer Müslümanlar için bağlayıcıdır, kanun gibidir. Müslümanların seçtiği başkan ve meclis üyeleri (Şûrâ hey'eti), ya müctehitlerin yaptığını yaparak, yahut da onların icthatlarını esas alarak, kanun yapabilirler.

8- Laik ve demokratik sistemlerde hukuk, halkın iradesine tabidir. Halkın adalet telakkisi ışığında, onların ihtiyaçlarına cevap vermeyi hedefler.

İslam hukukunun hedefi ise, halkın fert ve cemiyet olarak hukukî ihtiyaçlarını karşılamak yanında onları, Allah tarafından vahyedilmiş bulunan hak, hukuk ve adalet ilkelerine göre terbiye etmek, bu ilkelerin toplum hayatında gelişmesini sağlamaktır.

9- Sosyal ve ekonomik müesseseler ile, bunları tanzim eden hukuk kaidelerinin, zaman ve mekana göre değişmesi zaruretine karşı-

lık, ilahî kanunların beşer tarafından değiştirilemeyeceği prensibini, İslam hukuku şu ilkelerle telif eylemiştir:

a) Kitap ve Sünnet'te ifade edilen hukuk kaidelerinin ve hükümlerin sayısı azdır ve teferruattan ziyade genel kural şeklindedir. Miras, aile, helal-haram gibi bazı konulardaki detaylı hükümler değişmeyeceği, insanların bunların değişmesine ihtiyaçları bulunmadığı için ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Devletin şekli, akit, şirket vb. konularda ise “seçim, meşveret, karşılıklı rıza” gibi genel prensipler konmuş, bunların değişen şartlara göre uygulanması Müslümanlara bırakılmıştır. İctihad yoluyla kanun koymak ve hukuku geliştirmek için geniş bir imkan ve meydan bırakılmıştır.

b) İslamın anayasası durumunda olan Kur'an ve Sünnet'in kesin hükümleri değiştirilemezken, bunlara bağlı olarak yapılan ictihada ve maslahata dayalı hükümler, zamanın değişmesiyle değişebilir.

c) Değişmez hükümler karşısında fert ve toplum olarak Müslümanlar, dara düşer, onları uygulayamaz hale gelirlirse- ki bu ancak geçici zamanlar için olabilir- bu takdirde “Zaruretler yasakları ortadan kaldırır.” prensibi ortaya konur. İslamın esasında: “Kolaylaştırma, hoşgörü ve insana gücünün yetmeyeceği şeyler teklif olunmaz” prensipleri de vardır.”⁵⁶

Ali Ünal da bir makalesinde şeriatın şu temel özelliklerini sıralar:

1- İslâm Şeriatı hiçbir ortak olmadan yalnız Allah'ın koyduğu bir şeriattir.

2- Dünya hayatı sürdükçe geçerli olacaktır.

3- İnsan hayatını ilgilendiren her şeyi ihtiva etmektedir.

56 Ramazan Pak, a.g.e. s. 22-24. Aynı konu hakkında bkz. Hayrettin Karaman, “İslam Hukukunun Hususiyetleri,” *Mukayeseli İslam Hukuku*, I. 29; Yusuf el-Kardavî, *İslam Hukuku Teori Pratik*, Bir Yay., İst. 1983. s. 27 vd.

4- İnsan hayatına kolayca adapte olabilecek yapıdadır. Ne boşta bırakır ne de bunaltır.

5- Beşeri sistemlerin aksine, insanlardan belli bir kitlenin yararına değil, bütün “insanlığın” hayrına gelmiştir.

6- Allah’tan olma özelliği ile diğer sistemlerden fazla olarak insanlara maddî ve manevî müeyyideleri aynı anda uygular. Polis korkusu ile Allah korkusunu birleştiren, çoğunlukla din “Allah korkusu”nun polisiye tedbirlere lüzumu kaldırdığı, diğer sistemlerdeki “vicdan” kavramından daha üstün bir manası, müeyyidesi vardır. Bu, şeriat’ın cezayı “dünyevi” olduğu kadar “uhrevi” olarak da bildirmesinden kaynaklanmaktadır.

7- Hayat hangi yönde değişirse değişsin çağ ve mekânda uygulanabilecek bir siyasi sistem öngörmesidir. İslâm’ın belki de en kolay kavranabilecek yönü “siyasi” yönüdür. Onun adı ne demokrasidir, ne de başka bir şey. Ne güçlü bir azınlığın, ne de bir halkın hakimiyeti söz konusudur. İslâm Şeriatı, halkları da ortadan kaldırarak Hakkı ve onun hakimiyetini getirmiştir.”⁵⁷

Şeriatın Amaçları

İslam hukukunun gayesi, iyi olanı almak, kötü ve zararlı olanı atmak ve insanların dünya ve âhirette mutlu olmalarını sağlamaktır. Bunun için de “İnsan Hakları ve Hürriyetlerinin” temeli sayılan şu beş esasın korunmasını amaçlar:

1-Dîni Muhafaza:

Dîni muhafazadan maksat; îtikâdî, amelî ve ahlâkî hükümlerin korunması, bu hükümlerin öğretilmesi, yaşanması ve yaşatılmaya çalışılması, batıl inançların, sapık fikirlerin, din yüzünden baskıla-

57 Ali Ünal, *Sosyal Bilimler Ansiklopedisi*, Risale Yayınları, I. 2.

rın ortadan kaldırılması, dİne karşı savaşanlarla mal ve can ile cihad yapılmasıdır.

2-Nefsi (canı) Muhafaza:

İslam insanların hür, bağımsız, eşit ve kişilikli olarak yaşaması için her türlü tetbirin alınmasını istemiştir. İnsanların yaşama hakkı vardır, öldürülemez. Hürriyet hakkı vardır, köle yapılamaz. Eşitlik hakkı vardır, farklı muâmele yapılamaz. İnanma, ibadet yapma, düşünme, düşüncesini ifade etme hakları vardır, bunlara müdahale edilemez.

Nefsi muhafazadan maksat; insanların maddî ve mânevî hayatını bütün yönleriyle korumaktır. İslam'da kan dökmek, insanların namusuna, şerefine dil uzatmak, alay etmek yasaklanmıştır. Ancak hiç kimşenin dinine, düşüncesine, ibadetine karışılmaz. Esasen İslam, din yüzünden oluşan baskıları ortadan kaldırmak, insanın şerefli, onurlu ve huzurlu bir hayat yaşayabilmesi için Allah tarafından gönderilmiştir.

3-Aklı Muhafaza:

İyiye kötüden, güzeli çirkinden, hakkı bâtıldan ayırabilmek ve Sırat-ı Müstakîm'i anlayıp seçebilmek için aklın korunması gerekir. İslam önce aklın batıl inançlardan, sapık fikirlerden, hurafelerden arındırılıp, İslam îmanı ve doğru bilgilerle donatılmasını ister. Bununla beraber, insanları düşünemez hale getiren alkollü içkilerden, uyuşturucu maddelerden, şehveti kabartan zina ve fuhşun her türlüşünden uzak durulmasını ister.

İlimden, irfandan ve îmandan mahrum bir akıl, doğru yolu bulamayacağı gibi, şerefli ve güzel bir hayatın yaşanmasına da engel olur.

4-Nesli ve Aileyi Muhafaza:

İslam nesli ve aileyi korumak için, zinayı ve zinaya götüren yolları haram kılmış, evlenmeyi ve akrabalık hukukuna riâyet etmeyi teşvik etmiş, aile fertlerinin karşılıklı hak ve vazifelerini tesbit etmiştir.

5-Malı Muhafaza:

İslam malı korumak için; hırsızlık yapmayı, malı sahibinden zorla almayı, faizi, karaborsacılığı, her türlü hileyi, aldatmayı, israfi ve kumarı... haram kılmıştır. Çünkü bunlar haksız kazançtır. Ayrıca çalışmayı, dünya nimetlerinden faydalanmayı teşvik etmiştir. İslam, emeğe saygı gösterilmesini, kimsenin malına zarar verilmemesini ve haksız kazanç sağlayanlara ağır cezalar verilmesini istemiştir.

Zaman İçinde Şeriat

Biraz derinden bakarsak “İslam Dini” ile “İslam Şeriatı” arasındaki ince farklılığı da görürüz; “İslam Dini” inançlar dahil bütün bir ilahi kanunlar iken, “şeriat” özellikle uygulamaya ait olan kanunlardır.

Bilindiği gibi “İslam Dini” Hz. Âdem’in (a.s) peygamberliği ile başlar, Hz. Muhammed’in (s.a.v) risâlet’i ile kemale ererek nihaî şeklini alır. Bu, Allah Teâlâ’nın katında geçerli olan biricik dindir.⁵⁸

Bu süreç içinde dahi İslam Dininin iman ve ahlak esasları değişmez. İbadetler bölümü ise zaman içinde kısmen değişen ilahi özellikler taşır. Yani Hz. Âdem’in (a.s) peygamberliğinden beri namaz, oruç, zekât, zikrullah vs. ibadetler vardır. Ama mesela namazın rekât sayısı, kılınma şekil ve mekânı, orucun tutulma vakit ve keyfiyetleri gibi ve benzeri bazı durumlar, tarih içinde kısmi değişiklikler geçirmiştir. Bir örneğini de Tahiru’l-Mevlevîde gördüğümüz “Müslümanlıkta İbadet Tarihi” türü eserler bu konuları işlerler. Nitekim şu ayetti az önce görmüştük:

“O size, dinden Nuh’a tavsiye ettiğini, sana vahyettiğimizi, İbrâhim’e, Mûsâ’ya ve İsa’ya tavsiye ettiğimizi şeriat yaptı.”⁵⁹

58 Âl-i İmran, 19.

59 Şûrâ, 13.

Bu ayette bütün peygamberlere vahyedilen din yasalarının “ruh birliğine” işaret edilmiştir. Allah; Nûh’a, İbrâhime, Mûsâ’ya ve İsa’ya tavsiye ettiği din esaslarını, Hz. Muhammed (s.a.s.) vâsıtasıyla Müslümanlara da meşrû kılmıştır. Din Allah’a kulluk ve ibâdet yoludur. Bütün peygamberlerin getirdiği inanç prensipleri aynıdır. Öteki peygamberlere vahyedilen temel inançlar, Hz. Muhammed (s.a.s.)’e de vahyedilmek sûretiyle yeni Müslümanlara, tevhid ümmetlerinin yolunda gitmeleri emredilmiştir. Hz. Muhammed’de vahyedilenlerin özü, önceki peygamberlere vahyedilenlerden farklı değildir. Bütün peygamberlere ve ümmetlere dini doğru uygulamaları ve dinde ayrılığa düşmemeleri emredilmiştir.

“Senden önce hiçbir peygamber göndermemiştik ki: ‘Benden başka ilâh/tanrı yoktur, Bana kulluk ediniz’ diye vahyetmiş olmayalım.”⁶⁰ ayetinde buyurulduğu gibi bütün peygamberlere yalnız Allah’a ibâdet/kulluk yapmaları vahyedilmiştir. Zâten İslâm’ın mânâsı da Allah’a teslim olmak demektir.

Bu anlamda İslâm, bütün peygamberlere gönderilen dinin adıdır, anlamıdır. Bütün dinlerin özü İslâm, yani Allah’a tapmak, yalnız O’na teslim olmaktır. Hz. Peygamber (s.a.s.): “Biz peygamberler topluluğu, baba bir kardeşleriz, dinimiz birdir.”⁶¹ buyurmuştur.

Mâide sûresinin 48. ayetinde her ümmet için bir şeriatın, yani hukuk sisteminin, bir davranış tarzının belirlenmiş olduğu bildirilmektedir. Bu şeriatlerin hepsi tevhid temeline dayanır. Fakat hukuk ve ibâdet şekillerinde farklar olması doğaldır. Toplumların ihtiyaçlarına göre gönderilen şeriatlerde tedricî değişiklikler yapılmıştır. Öndeki şeriatlerde haram olan bazı eylemler, sonraki şeriatte helâl

60 Enbiyâ, 25.

61 Buhârî, Enbiyâ 48; Müslim, Fedâil 145.

kılınmış veya bunun tersi olmuş, gerekli şartları ortadan kalkan bazı hükümler neshedilmiştir. Nesh, şeriatlar arasında olur. Ancak inanç esaslarında nesh olmaz, o konu hepsinde birdir. Şeriata gelince, ondan maksat insanların bireysel ve toplumsal hayatlarındaki ihtiyaçlarını görerek ve sorunlarını çözümlenerek yaşamalarını kolaylaştırmak ve mutlu etmektir. Hal böyle olunca, zaman içinde insanların ilim, sanat, teknik, teşkilat, yönetim, medeniyet ve kültür seviyelerine göre, dinin şeriat kısmının tarih boyunca değişmesi, yenilenmesi ve gelişmesi hem makul, hem tabii, hem gerekli hem de vakidir. Öyle ise şeriat, dinin en çok değişen ve yenilenen kısmıdır diyebiliriz.

Allah'ın tarih boyunca bütün insanlara gönderdiği tek din İslâm'dır ve şeriat, bu din'in yukarıda sözü edildiği gibi daha çok 'dünyevî', yani ferdî ve içtimâî hayattaki idarî, sosyal, medenî, cezaî ve ekonomik yasaları kapsayan yanıdır. Tarih boyunca şeriat'ın da temel prensipleri ve temel kuralları değişmeden kalmış olmakla birlikte, içtimâî şartlar çerçevesinde birtakım ikinci dereceden meselelerde ufak tefek değişiklikler olmuştur. Hz. Rasul'ün (s.a.v) getirdiği şeriat, bütün önceki şeriatları tasdik edici, onlardaki geçerliliği devam eden hükümleri devam ettirici, fakat kıyamete kadar geçerli ve bakî olmasıyla artık bütün şeriatlar'ı neshedici ve yeni hükümler de koyucu olarak tarihteki yerini almıştır. Artık insanlar onun (s.a.v) getirdiği şeriatla, yani hep aynı olan ve hiçbir esası değişmeyen dinin Hz. Muhammed (s.a.v) tarafından getirilen şeriatıyla yükümlüdürler.

Bütün bu değişim ve yenilenmeler ile İslam Dini son şeklini almış, bu nimet böylece tamamlanmış ve en mükemmel, en olgun halini almıştır: "Bugün size dininizi ikmal ettim, üzerinize nimetimi tamamladım ve sizin için din olarak İslâm'ı beğendim."⁶²

İki Tür Şeriat

Bir de şunu bilmek gerekir ki, İslam'da doğrudan doğruya Kur'an ve Sünnetin açıkça beyan ettiği hükümler vardır. Bunlara, özel ifade-
siyle “*münzel şeriat*” denir. Yani bunlar “doğrudan Allah'ın indirdiği”
şeriatıdır. Bunlar değişmez, kesin ve bağlayıcıdır. Bunların inkârı,
alaya alınması, faydasız bulunması, çirkin görülmesi insanı dinden
çıkartır, kâfir eder.

Bir de, Kur'an ve Sünnetteki hükümlerden kıyas ve icthad yolu
ile İslam âlimlerinin çıkardığı şeriat, yani ilahî kanunlar vardır.
Kur'an ve sünnete dayandıkları için bu kanunlara da “*müevvel şeri-
at*” denir. Yani, tevil edilmiş, yorumlanmış şeriat demektir. Bu şeriata
uymak da vaciptir.

Şeriat Her Çağa Yeter

Şeriata “dogma” diyenler der ki: “Kur'an-ı Kerîm'in ahkam, yani
kanunla ilgili ayetleri 300 veya 500 ayettir. 1500 de kanunları bildiren
ahkam hadisleri vardır. Siz her ayet ve hadisle toplumun bir soru-
nunu çözerseniz, toplam 2000 sorunu çözersiniz. Halbuki toplumun
sorunları bundan daha çoktur ve sürekli de değişmektedir. Bu kadar
ayet ve hadis ile sürekli değişen ve yenilenen sorunları çözemeyiniz.
O yüzden beşerî, laik kanunları almak zorundasınız.”

Oysa bilmedikleri bir şey var; İşte bu “*müevvel şeriat*” sayesin-
de müctehitlerimiz, yani icthada ehil İslam Hukukçuları, yeni çı-
kan bütün meseleleri halletmek için, Kur'an-ı Kerîm'in ve Sünnet-i
Seniyye'nin naslarından, fıkıh usulü ilminde bildirilen belli kaide ve
kurallara göre, belli bir metodoloji ile ihtiyaç duyulan her konuda,
her alanda yeni hüküm, kanun, yasa çıkarırlar. Böylece bu icthad, bu
yasama sayesinde İslam'da teşrî, yani kanun koyma, yasama canlıdır,

sürekli ve faaldir. Çağın ihtiyaçlarını karşılamaya ve her sorunu çözmeye muktedir. Dolayısıyla şeriata “çağdışı” veya “ortaçağın karanlığı” yanında “donuk, dogma” demek, “insanlığın ihtiyacına cevap veremez” demek, iki kat cahilliktir.

Bunlar itiraz ediyorlar: “O zaman müctehitlerin Kur’an ve Sünnette olmayan, ama onlara kıyas ile çıkardıkları kanunlar, ilahî olmaz, beşerî olurlar. Ona niye “Allah Teâlâ’nın kanunları” anlamında “şeriat” diyorsunuz?”

Bunlara verilecek iki cevabımız var. İlki şu: “Madem müctehitlerin belli kaideler çerçevesinde çıkardıkları kanunlar da sizinki gibi beşerî, insanî oluyor, öyleyse niye itiraz ve reddediyorsunuz? Kabul edin gitsin!

Hadi cevap verin, niyedir itirazınız? Nasıl dogma diyeceksiniz bunlara? Demekki değilmiş, çağın ihtiyacını da karşılıyormuş, iyi ya, niye kabul etmiyorsunuz?

İkincisi, bu kanunlar da İslam Kanunları sayılır. Çünkü Kurân ve Sünnet doğrultusunda, onların maksatları gözetilerek, onların ruhunu yansıtacak kaide ve kurallara göre çıkarılıyor. Yasaların anayasa aykırı olamayacağı gibi, asla onlar da Kur’an ve Sünnete aykırı olamaz.

Ama yine de hata ihtimali olduğundan o kanunlara nezaketen “Allah’ın kanunu” yerine “falanın ictihadı” denilir. Böylece bir hata olursa, o hata veya yanlış Allah’a değil, o kanunu öyle hükmedene gider. Fakat referans alınan temel dayanaklar dinin iki asıl kaynağı olunca, ona, tamamen insan aklından çıkan “laik kanun” muamelesi de yapılmaz.

Öyle ya da böyle, şeriata “dogma” diyen büyük bir ayıp ve aymazlık içindedir. Kendini bir kere daha sorgulamasını tavsiye ederiz.

İnsan ve Evren Ne Kadar Değişiyor?

Aslında şunu da sorgulamak gerekmez mi: İnsan ve evren ne kadar değişiyor ki? İnsanın insanlığı, yani insanî karakteri ne kadar değişiyor? İnsanın ihtiyaçları, duyuları, hattâ çevresi ve hayatını kışatan doğum, ölüm, evlenme, üreme gibi olgular ne kadar değişiyor? İnsanın vücut yapısı, organlarının şekil ve fonksiyonu ne kadar değişiyor? Hayır, bunlar hiç değişmiyor. Değişen, ancak hayatın ve çevrenin karmaşıklığı ve basitliğine göre, bir takım ilişkiler ve maddî ihtiyaçları tatmine yarayan araçlardır, vasıtalar. Bunların yanısıra, her zaman karşılaşılabilecek savaş, afet, kıtlık, salgın hastalıklar gibi olağanüstü durumlar da yasa ve kurallarda geçici değişimleri gerekli kılabilir. Fakat bütün bunlar bilinmez şeyler değil ki? İnsanın insanlığı, maddî manevî yapısı, temel insanî özellikleri ve ihtiyaçları, duyuları, güdüleri, arzuları ve nihayet içinde yaşadığı tabiat ve hayatın aslı olguları zamana ve mekâna bağlı olmadan varlığını sürdürmektedir. Yani bunlar hiç bir zaman değişmediklerinden, onun hayatını düzenleyecek temel yasalar ve değişen ve değişmeyen yasaların dayanağı temel ilkeler hiç bir zaman köklü değişime uğramayacaktır.

Bütün bu yasa ve kuralların belli bir hedefi vardır, o da bireysel ve toplumsal hayatında, hatta bu hayat sonra gelecek olan öteki hayatta, yani ahirette insanı mutlu kılmaktır.

O zaman soracağız: “Nasıl bir insan, nasıl bir toplum, nasıl bir dünya, nasıl bir çevre?”

Bize göre cevabı basit ve kesindir: “Allah Teâlâ'nın yarattığı bir insan, bir toplum, bir dünya, bir çevre ve bir din, bir şeriat.”

İşte, tüm yasa, kural ve prensiplerin varlığı ve niteliği, bu sorulara verdikleri cevaba bağlıdır. Ya şeriat, ya laiklik! Ya da şöyle söyleyelim: Ya İslam, ya küfür!

İslâm insanı en temel özellikleri içinde ele alır. Her şeyden önce insan dünyada misafirdir, burdan sonra kendisini bekleyen sonsuz bir ahiret hayatı vardır.

O bu toprağın çocuğudur. Yeryüzüne ayak basmadan önce, yer ve gökleri, güneşi, ayı, yıldızları ve diğer gezegenleri, havası, suyu, ateşi, ışığı ve toprağı, her türden bitkileri ve hayvanları, melekleri, cinleri ve şeytanları, kısaca her şeyiyle kâinat ve özelde yeryüzü onun hayatı için hazırlanmış durumdadır. Gördüğü, bildiği her şey, değişmez ilâhî yasalara bağlı olarak, belki daha doğru bir deyişle, her an Allah'ın vahyi doğrultusunda davranarak hayatını sürdürmektedir. Bu yüzden, kâinat'ta tam bir ahenk, tam bir düzen ve tam bir "sulh" hakimdir. Çünkü kâinat'ın tek bir Yaratıcısı, tek bir Rabbi ve tek bir Maliki vardır. Her şey, bu tek olan'ın, eşi, benzeri, dengi, ortağı olmayan Allah'ın hükümleri istikametinde varlığını sürdürmektedir. Kâinat'ta muazzam bir "Şeriat" hakimdir. Bu şeriat, Allah Teala'nın bu kainata koyduğu "Fitrî ve Tekvînî Şeriat'tır." Bu bakımdan şeriat, insanın kendi iradesi dışındaki hayatı, mesela doğumu, ölümü, rengi ve şekli, annesi-babası ve ülkesinin seçim ve tayini, doğum-ölüm tarihi, tüm bedeni, acıkması, susaması, üşümesi, yanması, sevmesi, yermesi vs. de dahil olmak üzere bütün kâinatın tabî olduğu ilâhî yasalar veya ilâhî vahyin hükümlerinin genel adıdır.

Sonuç itibariyle "Şeriat İslam mıdır?" sorusuna, "evet, Şeriat İslam'dır" denebilir. Öyle ise buna göre şeriata karşı çıkmak, onu alaya almak, aşağılamak, hakaret etmek, ona inandığı ve onu yaşadığı için birisini alaya almak, aşağılamak, hakaret etmek, insanı kesinlikle dinden çıkarır, küfre düşürür. Bunu böyle iman edip kabullenmek de insanı mürted yapar, yani dinden çıkararak kâfir eder.⁶³

63 Bu konuda "*İnançta Arınma*" ve "*Müslüman Toplumlarda Kafirleşme Sorunu*" kitaplarımıza bakılabilir.

HER MÜSLÜMAN ŞERİATÇIDIR

Madem Şeriat İslam'dır

Madem buraya kadar yazdıklarımızdan kesinlikle anlaşlmıştır ki “Şeriat İslam mı?” sorusunun doğru ve kesin cevabı “evet”tir, öyle ise bir Müslümanın “şeriatçı” olmasından daha tabi ne olabilir?

Evet, şeriat İslam olunca, haliyle her Müslüman da şeriatçidir. Bu Müslüman olmanın vazgeçilmez bir gereğidir. Aksini söylemek abes ve gülünçtür. Çünkü büyük bir din bilmezliktir, cehalettir.

Samimi Müslümanlar şu veya bu sebeple, daha çok da yanlış yönetim ve eğitim, kötü arkadaş ve kötü çevre sebebiyle böyle bir cehalet içine düşmüşlerse, kendilerine bu yazılan ilahî gerçekleri anlatanlara çok teşekkür ederek imanlarını kurtarmaya bakmalıdırlar. Bu “imanı kurtarma işi” ise dini bilmekle, okuyup öğrenmekle veya bir bilene sorup öğrenmekle olur.

Çağımızda bilgi kanalları bu kadar çok ve erişmek de bir o kadar kolay iken, öyle yapmayıp da, kendilerine ilahî gerçekleri anlatan ya da yazanlara kızarak dil uzatan ve haksızca sataşanlar, hatta düşmanlık yapanlar, öncelikle kalplerine bakmalıdırlar. Acaba orda ne var?

Eğer iman varsa, o iman Allah'tan gelenlere içtenlikle inanma ve tam bir teslimiyet ister.

Bütün bunların tabii sonucu şudur: Bir Müslüman kalbine İslam'dan başka bir din, şeriattan başka bir kanun koyamaz, koymalıdır. Neden?

Öyleyse Şeriat Mecburiyettir

Neden olacak, madem şeriat İslam'dır, öyleyse Müslümanlar için mecburiyettir, o kadar!

Neden mi?

“Müslüman” kelimesinin anlamı “Allah Teala'ya teslim olan”dır da ondan.

Müslüman, Allah'a ve Resulüne kesinlikle iman ve itaat borcundadır da ondan. Allah bir şeye hükmetti mi Müslümana düşen ancak itaat etmektir, bu konuda Müslümana muhayyerlik yoktur.

Evet, kesin bir gerçekten bahsediyoruz. Allah ve Resulü bir emir verdiğinde veya bir yasak koyduğunda, Müslümanlar için onu alıp almama, uyup uymama seçeneği yoktur. İşte birkaç ilgili ayet-i kerime:

“Allah ve Resûlü herhangi bir meselede hüküm bildirdikten sonra, hiçbir erkek veya kadın mü'minin o konuda başka bir tercihte bulunma hakları yoktur. Kim Allah'a ve Resulüne isyan ederse besbelli bir sapıklığa düşmüş olur.”⁶⁴

“Ey iman edenler! Allah'a ve Resulüne itaat edin, Kur'anı ve Resûlullah'ın öğütlerini işitip dururken ondan yüzçevirmeyin. İtaat kulağıyla işitip dinlemedikleri halde, bir de yalan atıp “işittik!” diyenler gibi olmayın. Çünkü Allah katında yerde gezinen canlıların en kötüsü, o düşünmeyen sağır ve dilsizlerdir.”⁶⁵

Hz. Muhammed'i (s.a.v) Allah'ın Resulü kabul etmenin mânası, onun tebliğ ve tatbik ettiği inanç, düşünce ve yaşayış tarzını kabul etmek, bu hususlarda onu örnek almaktır. Yoksa Allah onu, insanlar

---

64 Ahzab, 36.

65 Enfal, 20-22.

peygamberliğine şehadet etsinler, fakat ondan başka önderlere, liderlere, hakimlere, başkanlara, otoritelere tabi olsunlar diye göndermemiştir. Bu yüzden Hz. Peygamber (s.a.v) da şöyle buyurmuştur:

“Arzu ve heveslerini, benim getirdiğim ölçülere uydurmadıkça, sizden hiçbiriniz mü’min olduğunu iddia edemez.”

İtaat konusunda şu ayet-i kerime çok çok önemli ilkeler sunmaktadır:

“Ey iman edenler! Allah’a itaat edin. Resûlüne ve sizden olan ulu’l-emre de itaat edin. Eğer Allah’a ve ahirete iman ediyorsanız, hakkında ihtilafa düştüğünüz meseleyi Allah’a ve Resûlüne arzediniz. Böyle yapmanız hem daha hayırlı, hem de netice bakımından daha güzeldir.”⁶⁶

“Ulu’l-emr” kelimesi geniş kapsamlıdır; Müslümanların herhangi bir işinin başında olan her yöneticiye şamildir. Din alimleri, ülke yöneticileri, onların başında gelirler. İşte birkaç hadis-i şerif:

“Emrettiği şey günah olmadığı sürece, bir Müslümanın, hoşlanmasın veya hoşlanmasın, yöneticinin emirlerine itaat etmesi gerekir.”

“Allah’a isyanda (günah olan bir konuda) başkasına itaat haramdır. İtaat ancak meşru hususlardadır.”

“Sizin başınızda doğru olduğu gibi yanlışı da uygulayan yöneticiler olacaktır. Böyle bir durumda kim yanlış şeylerden nefret ederse sorumluluktan kurtulacaktır.”

Bunun üzerine ashabdan bazıları: “Böyle yöneticilere karşı savaşmayacak mıyız?” diye sorunca Hz. Peygamber (s.a.v): “Namazı kıldıkları müddetçe, hayır!” diye cevap vermiştir. (Müslim)

Yukarıdaki ayetin hemen arkasından gelen ayetler konuya daha bir açıklık getirmektedir:

⁶⁶ Nisa, 59.

“Baksana, hem sana indirilen hem de senden önce indirilen kitaplara inandığını iddia eden o münâfıkların yaptıklarına! Kalkıp azgın şeytanın önünde muhakeme olmak istiyorlar. Halbuki onlara o şeytanı reddetmeleri emri verilmişti. Şeytan da onları haktan büsbütün saptırmak ister. Kendilerine “Haydi Allah’ın indirdiği Kur’an’ın hükmüne ve Resûlün hükmüne gelin!” denildiğinde münafıkların senden iyice geri durduklarını görürsün.”⁶⁷

Eğer bir Müslüman gerçekten Müslüman ise, Allah Teâlâ’nın kanunlarını inanarak, severek ve beğenerek kabul etmek ve onlara, yargıda aleyhlerinde bile olsa içlerinde bir rahatsızlık duymadan kesinlikle itaat etmek zorundadır:

“Hayır, hayır! Senin Rabbin hakkı için, onlar aralarında ihtilaf ettikleri meselelerde seni hakem kılıp, sonra da verdiği hükümden ötürü içlerinde hiçbir sıkıntı duymaksızın sana tam bir teslimiyetle bağlanmadıkça iman etmiş olmazlar.”⁶⁸

Bir Müslüman için ortada cebir, şiddet, zorlama yoksa İslam dışı bir başka kanunu alması ve hayatında uygulaması haramdır. Mesele bu kadar açık ve nettir.⁶⁹

Varlık Amacımız Şeriattir

Biz ileride daha geniş olarak göreceğiz ama söz buraya gelmişken hemen belirtelim ki Kur’an, kanun olarak en güzel ahkâmın, yani insan hayatına hükmetmesi gereken en güzel hükümlerin, yasaların, Allah’ın hükümleri, yasaları, kanunları olduğunu ve başka hükümlerin ancak cahiliyye hükmü olduğunu;⁷⁰ günlük hayatlarının her saf-

67 Nisa, 60-61.

68 Nisa, 65.

69 Bu konularda geniş bilgi için “İnançta Arınma” kitabımıza bakılabilir.

70 Maide, 50.

hasında, karşılaştıkları her meselede Allah'ın hükmü dışında nefislerine, işlerine gelen hükümlere veya başka "dinler" in veya sistemlerin hükümlerine başvurup ittiba etmenin imanla bağdaşmayacağını,⁷¹ başka hükümleri bilerek ve inanarak Allah'ın hükümlerine tercihin küfür, Allah'ın hükümlerini tasdikle beraber, nefsin arzularına veya bir takım menfaatlere kapılarak başka hükümleri tercihin zulüm, Allah'ın ahkâmının üzerini sislerin örttüğü, hakkın batıla, doğrunun yalana karıştığı bir zamanda Allah'ın hükmünü araştırmadan başka hükümlerle hükmetmenin fisk olduğunu⁷² açıkça beyan etmektedir.

İslâm dışındaki beşer yapısı sistemler, insanın hayatını içtimaî, idarî, hukukî, iktisadî, medenî ve eğitim alanında kuşatan yasaları yapma ve insana dünya hayatındaki yolunu çizme yetkisini, önceden doğmuş olmak, kahraman ve isim yapmış olmak, mal-mülk, nüfuz etki ve güç sahibi olmak, belli topraktan, belli aileden, belli soydan ve belli renkten gelmiş olmak, belli makam ve mevkiye sahip olmak, belli yararlıklar göstermiş olmak gibi nedenlerle bir veya birden fazla kişilere, ya da bir ulusun tamamı adına, yine bazı odaklarca çizilen çizgiler içinde kalmak ve belirtilen yolu aşmamak kaydıyla o ulusça seçilen kişilere verirken, İslâm, bütün insanların yaratıcı, yaşatanı, öldürüp diriltecek olanı ve tüm kâinatla birlikte insan bedeninin de itaat ettiği her şeyin Maliki olarak bu yetkiyi Allah'a bırakır ve bu şekilde insanlar arasında tam bir eşitliği sağlar.

Önceden veya sonradan doğmuş olmanın, güçlü, paralı ve nüfuzlu olmanın, belli bir makam, mevki veya ün sahibi olmanın, belli bir toprağa, aileye, ulusa ve reнге ait olmanın bu yetki açısından İslâm nazarında hiçbir değeri yoktur ve bir insan Allah'ın kulu, yara-

71 Nisa, 65.

72 Maide, 44; Casiye, 47.

tiği ve insan olmak açısından diğerlerinden Allah yanında en ufak bir ayrıcalığa sahip değildir. “Hükümün ancak Allah’a ait olması”nın anlamı işte budur ve İslâm nazarında bütün insanlara düşen, birbirleri üzerinde haksızlığa, hak gasbına ve tecavüze yeltenmeden, birbirleri üzerinde yine kendi yapısı olan yasalarla sulta kurmadan hep birlikte Allah’ın çizdiği yola, yani şeriatı teslim olmalarıdır.⁷³

Şeriat İzzetimiz ve İftiharımızdır

Allah Teâlâ’ya iman eden Müslümanlar neden ona itaat ederek şeriatına teslim olmasınlar ki? Bundan daha tabii ne olabilir? Üstelik bundan daha yararlı ne olabilir?

Nasıl mı?

Bir kere daha gündeme getirelim. Bilindiği gibi Yüce Allah, önce şu muhteşem evreni yarattı. Sonra evrenin içinde en güzel, en değerli varlık olan insanı yarattı. Ve insana; “Al sana muhteşem bir kullanma kılavuzu. Bu evreni bu kullanma kılavuzu ile kullanırsan, hem faydalanır, hem de beni memnun edersin. Değilse, hem fayda yerine zarar görür, hem de beni gücendirirsin” dedi.

Bu kullanma kılavuzu İslam’dır.

Biz Müslümanız hamdolsun. Bundan büyük bir izzet ve şeref duyuyor, iftihar ediyoruz.

Biz rastgele oluşmuş kör bir tesadüfle gelmedik bu cihana. Bu cihan da kör bir tesadüfün eseri değildir. Biz ve evren, dilediğini bildiği gibi yaratan bir yaratıcının tercih ve takdiriyle varız. Hatta hangi zaman ve zeminde, hangi ortam ve şartlarda, hangi görev ve kabiliyetlerle yaratılmamız da tamamen O’na ait takdir ve tercihtir.

73 Bkz. Ali Ünal, *Sosyal Bilimler Ansiklopedisi*, “şeriat” md.

Biz Müslümanız, Allah (azze ve celle)'nin insan dahil evrene koyduğu "sünnetullah/Allah'ın kanunları" (kimileri ona 'tabiat kanunları' diyor) ile, birey ve topluma koyduğu "fıkıh, şeriat, İslam Hukuku" da denilen İslam kanunları, bir çarkın dişlileri gibi uyum içerisinde çalışır. Aynı tornadan bir ustanın eliyle çıkan motor aksamı gibi, bu iki kanun beraber çalışırsa, insana huzur ve mutluluk getirir. İşte ideal hayat budur.

Evet, biz Müslümanız, Allah (azze ve celle)'nin bizim için indirdiği dinine razı olduğumuz gibi, bizim için biçtiği takdirine de razı olmuşuz, bizim için çizdiği kaderine de teslim olmuşuzdur hamdolsun. Bundan büyük bir şeref, büyük bir izzet, büyük bir iftihar ve büyük bir mutluluk duyuyoruz. İslam'ı hakkıyla yaşayamasak, Yüce Allah'a hakkıyla kulluk yapamasak da, hep bunu söyleyecek, bunu yaşayacak, bunu yaşatmaya çalışacağız.

Zaman zaman -Allah zorluklarla denemesin- gerek korkudan, gerek açlıktan, gerek acı, bela ve musibetlerden, gerek amansız işkencelerden ötürü sesimiz soluğumuz çıkmasa da, hiç kimse, hele hele İslam düşmanları, asla bizim bu davadan vazgeçtiğimizi akıllarına getirmesinler.

Allah'ım!.. Bu vadimizin hep geçerli kalmasını senden istiyor, yâr ve yardımcımız olmanı diliyoruz. Daima "Hasbünallah ve ni'me'l-vekil, ni'me'l-mevla ve ni'me'n-nasir" diyoruz ve buna hep inanıyoruz. Amenna ve soddakna.

Bize göre bütün Peygamberlerin getirdiği din, aynı dindir. Yani İslam'dır. Onun için bütün peygamberler, tıpkı Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) Efendimiz gibi hak peygamberlerdir. Onlara da, getirdikleri Kitaplara da iman etmek, imanımızın temel esaslarındandır.

“Keşke” demenin bir faydası yok ama biz yine de diyelim, keşke o kitaplar da iyi korunabilseydi de kaybolmasalardı, ya da tahrif edilmeselerdi, dinimiz için temel bir kaynak olurdu. Çünkü, fıkıh usulümüze göre, “bizden öncekilerin şeriatı,” bazı şartlar dahilinde tıpkı bizim şeriatımız gibidir.

Ama bu gün maalesef “İlahî Kitap” deyince elimizde güvenebileceğimiz sadece Kur’an kalmıştır. Kur’an bize “doğru yolun Allah’ın yolu” olduğunu bildirir. Bu yol, Allah (azze ve celle)’nin kendilerine nimet verdiği “nebilerin, sıddiklerin, şehitlerin ve salihlerin yolu” olan “İslam” yoludur.

Evet, bu yol aynı zamanda Hz. İbrahim’in, Hz. Musa’nın ve Hz. İsa’nın da yoludur.

Peki, bu gün o peygamberlere nispet edilen dinler, yani Yahudilik ve Hıristiyanlık onların dini değil midir?

Elbette değildir.

O Peygamberler bir dinle geldiler ve o din de İslam’dır. İşte ayet-i kerime: “Allah katında hak din, İslam’dır. O Ehl-i Kitabın ihtilafları, kendilerine gerçeği bildiren ilim geldikten sonra, sırf aralarındaki haset ve ihtiras yüzünden olmuştur. Allah’ın ayetlerini inkâr edenler bilsinler ki, Allah çabuk görür onların hesabını. Buna karşı seninle münakaşaya kalkışanlara de ki: “Ben yüzümü, özümü Allah’a teslim ettim. Bana bağlı olanlar da O’na teslim oldular.” O Ehl-i Kitapla, Kitap ehli olmayan ümmilere (müşriklere) de ki: “Siz de teslim olup Müslüman olmaya var mısınız?” Eğer Hakka teslim olup İslam’a girerlerse doğru yolu bulmuş olurlar. Yok, eğer yüz çevirirlerse, Sana düşen görev, sadece hakkı tebliğdir. Allah kullarını hakkıyla görür.”⁷⁴

74 Al-i İmran, 19-20.

İslam üç anlama gelir:

1-İtaat edip boyun eğmek.

2-Silme, yani barışa girmek, selâmete kavuşmak.

3-İbadette tam samimi olmak, ihlas ile hareket etmek.

Bu ayetler, aynı zamanda Kur'an'ın bütün insanlığa hitap eden evrensel bir tebliğ olduğunu gösterir. Zira bu tasnifin dışında insan topluluğu yoktur. Ehl-i Kitap: Hıristiyanlar, Yahudiler gibi kutsal semâvi kitapları olanlar; ümmîler ise: genel olarak müşrikler ve arap müşrikleri gibi kitapsız dinlere mensup olanlardır. Ayırım Arap-Arap olmayan tarzında değil, böyle pek kapsamlı bir tasnif ile yapılmıştır.

Bu hakikate göre geçmişte yaşayan bütün Peygamberler mesele bugün gelmiş olsalar, yine ellerinde Kur'an'la İslam'ı arz ederlerdi insanlara. Çünkü Allah Teala katında başka bir din yoktur ki! Hz. İsa (a.s) da semadan nüzul ettiğinde elinde Kur'an-ı Kerim olacak ve onun ahkamıyla hükmedecektir.

Ayette belirtildiği gibi Yahudilik ve Hıristiyanlık, onların getirdiği dinin maalesef bozulmuş, aslı özelliklerini kaybetmiş halidir ve bu açıdan onlarla bir ilgisi kalmamıştır. İslam'a göre onlar, aslı hak olmasına rağmen, daha sonra yaşadığı bozulma ve değişim yüzünden artık "batıl" olmuş dinlerdir.

İslam'ı da onlara benzetmek için "dinde reform" yapmak isteyen zavallılar maalesef yok değildir. Özellikle batıcı-laikçi çevreler, İslam'ın, şeriatı ile dünyayı düzenleme taleplerini bitirmek için bunu çok istemektedirler. Ama emellerine asla eremeyeceklerdir. Çünkü Kur'an-ı Kerim Allah Teala tarafından korunmaya alınmıştır.

Bütün mesele bunu Yahudi, Hıristiyan ve ümmilere anlatabilmektir.

Bunun bir faydası da, İslam'dan başka her dine saygı gösteren “yerli çağdaş Müslümanlara” olurdu. Belki bu sayede kendi dinlerine de az çok saygı duyarlardı “yerli mankurt”lar.

Şeriat Allah'ın İkramıdır

İnsanlar şu gerçeğin üstünde iyi düşünmelidirler: Şeriat, madem Allah'ın kanunlarıdır, elbette güzel olacaktır, nitekim güzeldir de. Çünkü onu koyan, bizi ve kâinatı yaratan Allah Teâlâ'dır.

Kâinat ne kadar güzelse, dünya ve içindekiler ne kadar harika ise, insan yaratılışı ne kadar güzelse ve bütün bunlar Allah'ın güzel yaratıcılığına delalet ediyorsa, bunu bütün ilim adamları avamdan daha iyi biliyor ve görüyorlarsa, aynen öyle, ilim adamları avamdan daha kesin bir bilgi ve iman ile itiraf etmelidirler ki, o kâinatı yaratan Allah Teâlâ'nın koyduğu kanunlar olan şeriat da en az o kâinat kadar güzeldir, o kadar harikadır, o kadar menfaatimize ve maslahatımıza uygundur. Çünkü o Allah Teâlâ'nın bizim için yarattığı bir nimet, lütuf ve ikramıdır.

“Şeriatın kestiği parmak acımaz” atasözünde de ifadesini bulduğu gibi bu aziz millet şeriata inanmış, onu ta yürekten benimseyerek kabullenmiş ve mümkün mertebe pratik hayatında yaşamıştır.

“Baş başa, baş da şeriata bağlı” diyerek her Müslüman şeriata bağlı olan başa, yani Halife'ye ve onun atadıklarına gönülden bağlı kalmış, memlekette kanun hakimiyetinin verdiği huzur ve mutluluğun tadını çıkarmıştır. Tarih de buna şahittir, dost ve düşman da buna şahittir.

Bunun aksini iddia etmek cahilliktir, ideolojiktir, politiktir, demagojidir, lafazanlıktır. Asla ilmî değildir, aklî değildir. Bunda ülke için bir menfaat ve maslahat da yoktur.

Aksini söyleyenler, bunu ispat etmelidir. En azından bunun ispatı için buna iman edenlere izin vermeli ve ortamını hazırlamalıdır. Şeriatı yasaklamak, şeriatçılığı suç saymak dinde, din hürriyetinde samimi olmaktan öte, aynı zamanda hukukun temel mantığına, insan haklarına, din, vicdan ve düşünceyi ifade özgürlüğüne, ilme ve akla aykırılıktır.

Ankebut sûresinin ilk ayetlerinde de bildirildiği gibi, şurası tarihî bir gerçektir ki Müslümanlar, her zaman zora talip olmuş ve üstlerine düşenleri yapmışlardır. Bu gün onlarla tartışmak isteyenlerle, zorlukları göze alarak tartışabilirler, tartışıyorlar da. Hem eserleri de ortada. Şeriatı öğrenmek isteyenler, konulan bütün sunî engelleri kolayca aşabilir ve gerçeğe erişebilirler.

Sonuç itibariyle şeriat Allah Teâlâ'nın bir lütfu ve ikramı olduğu gibi aynı zamanda o şeriat ve ona iman eden şeriatçılar da insanlık için birer nimettirler. Şeriatsız bir dünya, adaletsiz ve saadetsizdir.

Şu şiir, sıradan bir şaire değil, büyük bir Şeyhü'l-İslam'a, İbn-i Kemal'e aittir.

*“Şeriat kim saray-ı kibriyâdır,
Hakikat mülküdür, muhkem binâdır.
Anın bir taşını her kim koparsa,
Yerine başını koymak revâdır.”*

Netice olarak diyebiliriz ki, Hz. Peygamber'in bırakmış olduğu İslam Şeriatı, yani fıkıh ve hukuk mirası, yanına aldığı icthad müessesisiyle kıyamete kadar insanların bütün hukuki problemlerini çözmek için vaz' olunmuştur ve insanların bütün ihtiyaçlarını karşılayacak nitelik ve zenginliktedir.

Şeriat ferdî ve toplumsal olarak ibadetlerden tutun da siyasî, idarî, hukukî, malî, ticarî, sanayî, ictimai, eğitim, sanat, kültür ve medeniyet alanlarına varıncaya kadar hayatın her alanını bir bütünlük içinde düzenleyen çok yüce, çok parlak, çok faydalı bir büyük sistemdir.

Bu mübarek sistem dün bazen tamamen, bazen de kısmen uygulanmıştır ve başarılı olarak insanlığı mutlu etmiştir. Bugün Osmanlı tecrübesi hala sözde uygar dünyaya örnek olacak ilkeleri içermektedir. Bugün dahi o vazifesini yapmak için kendi insanını ve sırasını beklemektedir: “(Bu zafer) günlerini Biz insanlar arasında böyle çeviririz, tâ ki Allah, iman etmiş olanlarınızı ayırt etsin ve içinizden şehitler çıkarsın. Yoksa Allah zalimleri sevmez.”⁷⁵

Allah Teâlâ'nın izniyle o zafer günleri sırası bize gelmiştir ve zafer günlerimiz çok yaklaşmıştır.

Şeriatı Davet Vazifemizdir

Şimdi burada yeri gelmişken çoğumuzun dikkatinden kaçırdığı çok büyük bir gerçeği, çok büyük bir sorumluluğu, çok büyük bir vazifeyi açıkça ifade edelim. O da İslam'a, onun aziz şeriatına davet görevidir. Madem İslam ve onun aziz şeriatı bu kadar kıymetlidir ve dünyanın olmazsa olmazıdır, öyleyse insanları ona en güzel bir şekilde davet etmek gerekmektedir.

Bu büyük bir mes'uliyet ve çok sevaplı bir vazifedir. Müslümanların en temel amaçlarından biridir aynı zamanda. Yani Müslüman olmamz bunu gerektirmektedir.

Bunu açıklayıcı bir kıssayı anlatmak isteriz; Allah Rasûlünün (s.a.v) güzel bir adeti vardı. Seferden her geldiğinde evine inmeden mescide girerek iki rekât namaz kılmak ve Müslümanlarla sohbet et-

---

75 Âl-i İmran, 140.

mek hoşuna giderdi. Sonra kızı Hz. Fatıma'nın halini sorar, sonra zevcelerine gider, en sonunda dinleneceği odaya çekilirdi.

İşte bir gün yine böyle bir seferden dönmüştü. Mescide girerek iki rekât namaz kıldı. Mescitten sonra hanımlarının evlerine gitmeden önce Hz. Fatıma'nın yanına vardı. Fatıma (r.anha) onu kapıda karşıladı. Onun yüzünü gözünü öpüyor ve ağlıyordu. Rasûl-i Ekrem:

“Niçin ağlıyorsun?” diye sorunca Hz. Fatıma:

“Ey Allah'ın Rasûlü! Seni rengin solmuş ve elbiselerin çürümüş olarak görüyorum. Bundan dolayı ağlıyorum” dedi. Resûl-ü Ekrem ona:

“Ey Fatıma! Ağlama, Cenab-ı Hak senin babanı öyle bir işle vazifelendirmiştir ki yeryüzünde çamurdan yapılmış hiçbir ev, kıldan yapılmış hiçbir çadır ve hiçbir otağ kalmayacaktır ki Allah o işle oraya ya izzeti veya zilleti sokacaktır. Öyle ki gecenin vardığı gibi o noktaya varacaktır.”⁷⁶

Evet, bu din dünyanın her bir yanına ulaştırılacaktır. Sorumluluk budur!

Mademki Sevgili Peygamberimiz vefat etmiştir, bir daha Resul de gelmeyecektir, öyleyse kim yapacaktır şimdi bu dini duyurma işini?

Cevap bellidir aslında: Ümmeti. Yani biz.

Konu ile ilgili ayet açıktır:

“Siz, insanların iyiliği için ortaya çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz; iyiliği emreder; kötülükten meneder ve Allah'a inanırsınız.”⁷⁷

Bizim de insanlığın da kurtuluş için başka çaresi yoktur:

76 Muhammed Yusuf Kandelevi, *Hayatu's-Sahabe*, Akçağ Yayınları, 1/47-48.

77 Âl-i İmran, 110.

“Sizden, hayra çağırın, iyiliği emredip kötülüğü meneden bir topluluk bulunsun. İşte onlar kurtuluşa erenlerdir.”⁷⁸

Müslümanlara hem kendi içlerinde, hem de bütün dünyaya karşı iyiliği emreden, kötülükten alıkoyan güçlü bir kurumun kurulması ve işinde ehliyetli bir alimler kadrosunun bulundurulması farz-ı kifayedir.

Farz işte ortada, peki ama biz neredeyiz?

Biz şimdi cehaletin kör kuyularında birbirimizi yemekle meşgulüz. Alimlerimizin etleri herhalde daha tatlı ki, daha çok da onların etini yemekle meşgulüz. Ama unutmayalım, onların eti zehirlidir, yiyen iflah olmaz.

Bu kör kuyulardan tek kurtuluş yolu, Allah Teâlâ'nın bizi kurtarmak için sarkıttığı “habl-i metin” olan Kur'an'a “i'tisam,” yani sıkı sıkı sarılmadır. Geçmişte bizi kaç defa yar başından alan, uçurumun kenarından kurtaran bu ip, bir kere daha bizi kurtarabilir sıkı sıkı sarıldığımızda. Yiğit bin yaşar, fırsat bir düşermiş. Malum, ömür fırsatı da bir kere veriliyor. Akıllı, nefsini ölçen biçen, değerlendirendir. Ahmak ise “Allah kerim” diyerek vazifesini yapmadığı halde kendini boş yere avutandır. Allah aklımızın hayrını gösterebilir. Amin!

Başta Müslümanlar olmak üzere bütün bir insanlığa İslam Dinini anlatanlar, bu ilahî vazifeyi yaparlarken bilmelidirler ki, bugün kendileri, dünün Peygamberlerinin vazifelerini yapmaktadırlar. Bu davet, irşat, tebliğ ve öğretme işi, işte bu kadar büyük, bu kadar sevaplı ve şerefli bir iştir. Elbette bunun ödülü, işlerini yaparken yaşayacakları zahmetlerden kat be kat fazla olacaktır.

---

78 Âl-i İmran, 104.

Öyleyse bu dine, şeriata davet, irşat, tebliğ ve öğretme işini yapanlar, “Peygamber Görevi” yapmanın bilincinde olarak sürekli insanları uyarmaya, her halükârda, her şart ve vaziyette İslam Dinine davet etmeye ve belletmeye devam etmelidirler.⁷⁹

Neden mi?

Çünkü Şeriat Allah’ın en büyük ikramlarındandır.

---

79 Davet, tebliğ, irşat gibi konularda daha önce yazılmış kitaplarımızda bir çok yazımız varsa da özellikle “*İnsana Ulaşmak*” kitabımız başlı başına bu konuyu işlemektedir. Aynı mevzuda yazımı bitmiş ama henüz basılmamış kitaplarımız ve daha bitmemiş çalışmalarımız vardır. Bu, kanaatimize göre çağımızın en ciddi ve en önemli konusudur.

ŞERİATI İNKÂR VE AŞAĞILAMA KÜFÜRDÜR

Şeriatı İnkâr ve Aşağılama Küfürdür

Evet, İslam akaidine göre, Kur'an ve mütevatir sünnetin belirlediği bir dini esası inkar etmek küfürdür. Öyleyse Kur'an'ın emir ve yasakla, yani kanun ve devletle ilgili ayetlerini inkar etmek küfürdür, dinden çıkmadır, mürted değildir.

Hatta akaid kitaplarımız, “alay etme, küçük görme, faydasız görerek beğenmeme de, aynen inkar gibi kişiyi dinden çıkarır” diyor. Biz bu önemli konuyu çok kitabımızda gündeme getirerek inceledik. Özellikle de “İnançta Arınma” kitabımız bunu anlatır. Yine bu konuda “İmanın Kıymeti ve Korunması” gibi basılmış, “İslam Toplumlarında Kafirleşme Sorunu” gibi henüz basılmamış kitaplarımız da vardır. Bütün bunları konunun ehemmiyetini ifade sadedinde söylüyorum. Buna rağmen hala inanmayanlar olursa, Diyanetin ilmihaline açık bakabilirler. Ya da “alo fetva” hattına açar telefonu sorabilirler.

Bakınız siz Allah Teâlâ'nın dahi buyruğunu almayarak ya da takmayarak “özgürlükçü” geçinenler, eğer siz uygar, çağdaş ve özgürlükçü insanlarsanız, önce inanca saygıyı öğrenirsiniz. Adam Allah'a mı tapar, ineğe mi tapar, Budist mi olur, şeriatçı mı olur, ne sizi, ne de başkalarını ilgilendirmez.

Din ve vicdan özgürlüğü diye, düşünce ve ifade özgürlüğü diye bir şey duydunuz mu siz bay ”gerçek özgürlükçü” karanlık aydınlar? İşte ona dayanarak söylüyoruz ne söylüyorsak.

Herkes bilsin ki şeriat despotizm değildir. O, her çağın ihtiyacını karşıladığı gibi, çağdaş insanların da ihtiyaçlarını en güzel bir şekilde karşılayacak bir sistemdir.

Kabul eder veya etmezsiniz, bireysel bir tercihtir, kimse karışmaz. Merak eden okur, araştırır. Gerçekten ilim peşinde olanlara bizim sitelerimiz bile yeterlidir.⁸⁰ Daha geniş mi öğrenmek istiyorsunuz? Tıklarsınız alimlerin veya dinî kurumların sitesini, öğrenirsiniz. Ya da alırsınız külliyatları, okursunuz.

Burada çağdaş ve gerçek özgürlükçü olduklarını söyleyenlere son bir sorum var: “Diyelim ki biz, sizin “dogma” ve “despotizm” dediğiniz şeriata, “insanın gerçek özgürlüğü” diye inandık, iman getirdik, peki o zaman biz, temel insan haklarından faydalanamayacak mıyız? Sizin insanlık, özgürlük ve hak anlayışınız bu mudur?”

Yani kim sizin gibi düşünüyorsa o “insan”dır ve “hakları” vardır. Değilse insan değildir ve ona hak mak yoktur, öyle mi?

Hani Anayasa Mahkemesi eski başkanı Yekta Güngör Özden bir zamanlar “laik olmayan adam olamaz” demişti. Tam bir hukukçu saçması değil mi?

Çağdaşlık, özgür ve aydın olmak bu mudur sizce?

Yere batsın eğer buysa!

İkrah Halinde Şeriatı İnkâr

Bu yüzden bir insanın “kalbinde şeriat olduğu halde” bazı mecburiyetler sebebiyle “dilinde ve azalarında şeriatın başka kanunlar varsa” bakılır; eğer ortada bir “ikrah-ı mülci,” yani can veya bir organ iptali gibi ciddi bir baskı, tehdit ve tehlike varsa, bu tehlike geçene kadar bundan sorumlu olmaz. Çünkü İslam cana ve bedene değer verir.

80 <http://cemalnar.com/> : <http://ilimistan.com/>

Fakat böyle ciddi bir tehlike yoksa, büyük günahkar olur. Çünkü imanın asıl mekânı kalptir. Bir insanın kalbinde İslam Şeriatını tasdik varsa, gereğince amel etmese bile, zayıf da olsa bir imanı vardır demektir, bu kimseyi tekfir etmek hatadır.

Hamdi Döndüren “Şamil İslam Ansiklopedisi”nde konu hakkında güzel bilgiler verir. Biz şunları hatırlatalım istedik: İslâm’da, insana din, inanç ve vicdan özgürlüğü tanınmış; iradeyi baskı altına almak ve insanı rızası olmayan işlere zorlamak yasaklanmıştır. İkna etme, güzel öğüt, toleranslı davranış ve en güzel irşad ve eğitim metodunu bulup uygulamak İslâm’ın amacıdır. Kur’an-ı Kerim’de şöyle buyrulur:

“Ey Peygamber! İnsanları Rabbinin yoluna hikmetle ve güzel öğütle davet et. Onlarla en uygun şekilde mücadele et. Şüphesiz ki Rabbin, yolundan sapanı da, doğru yolda yürüyenleri de çok iyi bilir.”⁸¹

“Dinde zorlama yoktur. Hak yol, bâtıl yoldan ayrılmıştır. Kim tâğutu inkâr edip Allah’a iman ederse, muhakkak ki o, kopmayan sağlam bir kulpa sarılmıştır. Allah, her şeyi çok iyi işiten ve çok iyi bilendir.”⁸²

Ayetin inme sebebi şu olaydır. Huseyn el-Ensari’nin, Müslüman olmayan iki oğlu Ensar’dan bazılarıyla birlikte yiyecek almak üzere Medine’ye gelmişlerdi. Babaları; “Müslüman olmadan sizi bırakmam” dedi. Oğulları İslâm’a girmek istemeyince, Hz. Peygamber’e başvurdu ve; “Ben bakıp dururken, benden bir parça olan çocuklarım ateşe mi girsin?” dedi. Bunun üzerine yukarıdaki ayet nâzil oldu.⁸³

81 Nahl, 125.

82 Bakara, 256.

83 Taberî, *Câmiu'l-Beyân*, Mısır 1388/1968, 3/14.

Başka bir ayette iradesi zorlanan kimse için bazı kolaylıklara işaret edilir: “Mü’minler mü’minleri bırakıp da, kâfirleri dost ve idareci edinmesinler. Kim bunu yaparsa, ona Allah’tan hiçbir şey (yardım) yoktur. Meğer ki, onlardan gelebilecek bir tehlikeden dolayı sakınmış olasınız. Allah size, asıl kendinden korkmanızı emrediyor. Nihayet gidiş de ancak O’nadır.”⁸⁴

Bu ayetteki; “meğer ki onlardan gelebilecek bir tehlikeden dolayı sakınmış olasınız” hükmünün tefsirini İbn Abbas şöyle yapar. “Bu, kalbi iman ile dopdolu olduğu halde, diliyle küfür kelimesini söyleyip, işkence ve ölümden kurtulmuş olmasıdır. Böyle yapan kimse hem hayatını kurtarır, hem de o anda günahı kaldırdığı için, sorumlu olmaz.”⁸⁵

İbn Kesîr, bu konudaki ruhsatı şöyle açıklar: “Bazı yer ve zamanlarda inkârcıların şerrinden korkanlar, niyyet ve kalblerinden değil de, dış görünüş bakımından kendilerini koruyacak şekilde davranabilirler.”⁸⁶

Hanefilere göre, ölüm tehlikesi ve bir uzvun koparılması söz konusu olunca, bir kimsenin, diliyle küfür kelimesini açığa vurmasında bir sakınca yoktur. Hz. Peygamber’in Ammar b. Yâsir’e verdiği müsaade, bu konuda en büyük delildir. Ammar’ın ana ve babası inançlarından vazgeçemedikleri için Kureyş müşriklerince şehit edilmiş, kendisi de dayanılmaz işkence karşısında, müşriklerin söylenmesini istediği küfür sözlerini söylemiştir.

Ammâr’ın durumu Hz. Peygamber’e ulaştınca, kendisine, küfür kelimelerini söylerken kalbinin durumunu sormuştur. Ammâr b. Yâsir; “iman ile mutmain olarak buldum” cevabını verince, Re-

84 Âl-i İmrân, 3/28.

85 Kurtubî, *el-Câmi’ Li Ahkâmi’l-Kur’an*, Kâhire 1967, 4/57.

86 İbn Kesîr, *Tefsîr*, Beyrut 1969, 1/357.

sulullah (s.a.s) “Eğer yine aynı işkenceyi yaparlarsa, onların istedikleri sözleri söyleyip kurtulabilirsin” buyurmuştur. Bunun üzerine şu ayet-i kerîme inmiştir:

“Kalbi iman üzere sabit ve bununla mutmain olduğu halde, ikrâha uğratılanlar müstesna olmak üzere, kim imanından sonra Allah’ı inkâr eder, küfre göğsünü açarsa, işte Allah’ın gazabı o gibilerin başıdır. Onların hakkı en büyük azaptır.”⁸⁷

Hz. Peygamber; “Şüphesiz Allah, ümmetimden hata, unutmaya ve üzerine zorlandıkları şeyin hükmünü kaldırmıştır” (Buhâri, Talâk, 11, İlim, 44, Şurût, 12, Enbiya, 27) buyurmuştur.

Bu duruma göre, zor altında iken, dil ile küfür kelimesini söylemek, imanın zail olmasına sebep teşkil etmez. Zira kalbî tasdik mevcuttur. O şartlarda dahi; küfrü gerektiren bir söz söylemekten ve kâfirlerin dediklerini yapmaktan kaçınmak, ölümü göze almakla mümkündür. Bu sebeple, ikrah altında iken küfrü gerektiren söz söylemek caiz olur. Fakat mü’min sabreder, küfür kelimesini söylemez ve bu sebeple katledilirse, büyük sevap kazanır.

Zira Ashab-ı Kirâm’dan Hubeyb b. Adıyy küfür kelimesini, bütün işkencelere rağmen söylemedi ve onu idam ettiler. Resul-i Ekrem (s.a.s) Hubeyb’e “Seyyidü’ş-Şüheda” (şehitlerin efendisi) ismini verdi ve buyurdu ki: “O, cennette benim arkadaşımdır.”

Çünkü o halde dahi; küfür kelimesini söylemenin haramlığı baki-dir. İslâm’ı aziz kılmak için kâfirlerin isteklerini yerine getirmekten kaçınmak azimettir. Küfür kelimesini söyleyip kurtulmak bir ruhsattır.⁸⁸

87 Nahl, 106.

88 İbnü'l-Hümâm, *Fethu'l-Kadir*, Beyrut 1317, 7/299-300; Molla Hüsrev, *Dürrü'l-Hukkâm*, İstanbul, 1/307, 2/270-271; es-Serahsî, *Şerhu's-Siyerü'l-Kebîr*, Kahire 1971, 1/227. Bkz. Hamdi Döndüren, *Şamil İslam Ansiklopedisi*, “ikrah” md.

Şeriatı İnkâr ve İlga

Şeriat Allah'ın Kur'an'da bildirdiği kanunlar olunca ona iman her mü'mine farzdır ve her Müslüman haliyle şeriatçıdır. Bir kimse şeriatı biraz önce yazdığımız zor kullanma, yani ikrah hali dışında inkâr etse, onu ilga etse, yani yürürlükten kaldırsa ve gereğini bilerek ve inkâr ederek yapmasa, kesinlikle dinden çıkar, mürted olur. Yani dinden dönen bir kafir olur. Bunda hiçbir alimin şüphesi yoktur. Çünkü onu inkâr, Kur'an-ı Kerim'in ayetlerini inkardır. Oysa onun bir ayetini inkâr, tamamını inkâr gibidir, aynı cezaya çarptırılır. Onu alaya almak, hakaret edip aşağılamak, faydasız görerek gıcık kapmak da aynen inkâr gibidir, kişiyi dinden çıkarır.

Bütün bunlar bilinince, haliyle içtenlikle, yani kalben de tasdik ederek, şeriata aykırı kanunlar koymak veya ona aykırı kanunları yabancılardan alarak ülkeye adapte edip uygulamak, İslam açısından "ulûhiyette Allah'a ortak koşmak" kabul edildiğinden, hem din açısından yanlışır, hem de dine aykırı olduğu için reddedilmiştir.

Ne acıdır ki çağımızda bu gerçekler mirasyedi Müslümanlar tarafından yeteri kadar bilinmemektedir. Bu yüzden bilmeden şeriata karşı çıkarak imanlarını kaybeden birçok Müslüman vardır. Öyle ise bu zamanda cihadın en büyüğü, insanlara bu gerçekleri anlatarak imanlarını kurtarmada onlara yardımcı olmaktır.

Şeriat Cahili Sözde Aydınlar

Din ve şeriat bilinmeyince ortalığa ne fecaatler ve komiklikler çıkmaktadır biliyorsunuz. Medyada aydın geçinen ama kendi dine, tarihine, kültür ve medeniyetine düşman o kadar aydın geçinen karanlık cahiller var ki, yazılsa yüzlerce kitap eder.⁸⁹

89 Biz örnekleri ile bir kısmını "*Aydınların Karanlığı*" adıyla yazdık ama henüz bu kitabı bastıramadık. İnşallah gerçekleşir.

Bunlardan bazıları vardır ki nüfus cüzdanlarının din hanesinde “İslam” yazılıdır. Kendilerini de “Müslüman” olarak tanımlarlar sorarsanız. Ama onların hayatında İslam’ın hiçbir etkisi, fonksiyonu, misyonu, değeri yoktur. Yani “gayri müslimiz” deseler de değişen bir şey yoktur yaşamalarında.

Onlara göre din vazifesini bitirmiş folklorik bir kurumdur. Yeniden hayata dönmesi de sakıncalıdır. Onlara göre dinin sosyal ve kamusal alanda yeri de, gereği de, değeri de yoktur. Din ve vicdan özgürlüğü adı altında istenilenlerin de aslında bir değeri yoktur. Verilmemelidir de.

Mesela onlara göre mesai saatinde namaz, oruç gibi düzenlemelere izin verilmemelidir. Onlara göre tesettür ve başörtüsüne hayat hakkı tanınmamalıdır. Mesela okullarda din öğretilmemelidir. Bu anlayışa göre hatta namaza da, oruca da, hacca da, kurbanı da, zikre de, Kur’an okumaya da... hayat hakkı verilmemelidir. Çünkü bunlar da şeriatın emridir. Bunlar yapılırsa ülkeye bir gün muhakkak şeriat gelir.

İmam hatiplere de geçit verilmemelidir. Kur’an kurslarına da. Camileri de yıkmalı, ya da depo yapmalı. Çünkü buralar dolarsa, şeriat gelir...

“Mesela”ları çoğaltabiliriz. “Ama neden?” dersanız, cevabı çok basittir. Çünkü “onlara buna şuna hayat hakkı verirseniz, sonunda şeriat gelir ve herkesi dini yaşamaya mecbur eder.”

Gördünüz mü, şeriat nasıl da en temel haklarımızın gasbedilmesinin yasal mazereti oldu çıktı? Birçok aklı evveller de “doğru yahu” diye bu saçmalığa destek ve cevaz verirler.

Neymiş?

Endişeleri varmış gelecek adına! Korkuyorlarmış!

Yahu bırak sen endişeyi, korkuyu, şimdiden adamın haklarını bilfiil gasbetmeden suçlusun, sen hangi endişeden bahsediyorsun? Senin gelecek adına korktuğunu adama şimdiden yaşatmaya utanmıyor musun?

Neden Şeriata Karşılar?

Onlara “Şeriat nedir ki bu kadar korkuyorsunuz?” dersenez, cevapları hazırdir: “Despotizm, dogma, dikta, tek tip insan yetiştirme, başka din ve fikirlere hayat hakkı tanımama, zulmetme.”

Peki senin istediğin ve yaptığın ne?

“Despotizm, dogma, dikta, tek tip insan” dediğini, yani “Kemalist rejimin resmî ideolojisini kabullenmiş tek tip cumhuriyet insanını” yetiştirmek değil mi? Yani gelecekte olmasından korktuğunu “tek tip insan yetiştirme baskısını” şimdiden uygulamak değil mi? Yani özgürlüklerin katli değil mi?

Ama o ne yaparsa yasaldır, hoştur. Çünkü birinci sınıf insandır bu ülkede. Onlar olmasa şeriat gelir zaten.

Peki onlar bu konumu nerden kazanmışlar?

Hani herkes eşitti ve aynı hak ve sorumluluklara sahipti?

Hani herkes birinci sınıf vatandaştı?

Bu ülkede bazıları beyaz da, bazıları zenci mi?

Bilerek mi Karşılar?

Peki, size başka bir soru soralım. Siz karşı olduğunuz bu şeriati biliyor musunuz? Nedir şeriat?

“Evet” diyorsanız ilk sorum şu, “nerde öğrendiniz?”

Evet, ciddi bir sorudur bu. Nerde öğrendiniz?

Gidip biz de öğrenelim bari oradan. Çünkü onun öğrenimi yasağ bu ülkede. Biz öğrenmek istedik ama yeteri kadar öğrenemedik. Çünkü mektebi yok, hocası yok, ders kitabı yok. Kaçak göçek öğretmenleri de tutukluyorlar “tevhid-i tedrisat kanununa uymuyor” diyerek. Çok merak ettik doğrusu, siz nasıl becerdiniz bunca yasağa rağmen onu öğrenmeyi?

Bir soru daha; “şeriat bu ülkede hiç uygulandı mı?”

“Evet, uygulandı.”

“Peki o zaman gayr-i müslimlere bir baskı yapıldı mı? Kiliseler, havralar yıkıldı mı? Yahudiler, Hristiyanlar, Rumlar, Ermeniler kılıçtan geçirildi mi?”

“Hayır. Hiç olmadı bunlar.”

“Peki bu iftira niye?”

İşte Bir Aydın Daha

Laikçilerin yaman silahşörü Oktay Ekşi diyor ki: “İslam tektir. Üstelik o sadece din değildir. Aynı zamanda bir devlet yönetimi sistemidir.

Kabul et, etme... Gerçek budur.

O nedenle bir insanın saf olmadıkça, aptal ve cahil olmadıkça... Bir ihtimal daha var, -hadi yumuşatarak söyleyelim- Şah dönemi İran'ında Humeyni'yi “özgürlükçü” sanan hayalci aydınlar gibi (...) olmadıkça böyle bir tablo içinde “türbanı serbest bırakmak, özgürlükçü anlayışın gereğidir” demek mümkün değildir.”

Bunlara göre türbana izin vermeyi istemek ne oluyormuş anlaşılıyor mu? “Safılık, cahillik, aptallık, hayalcilik...”

Bu ülkede “türban yasağı kalksın” diyen milyonlarca insan var. Meğer memlekette ne kadar da saf, cahil, aptal ve hayalci varmış...

Aziz Nesin de bir zamanlar böyle demişti de adamı düdüğe koyup öttürmüşlerdi. Bay Ekşi'ye kimse bir şey demedi. Usandılar mı dersiniz?

Devamında da şöyle diyor:

“Bu kardeşlerimize göre bizler, gereksiz yere korkular üreten, bu korkuları insanlara aşılamaya çalışan -ve bir takım aptallara göre de aslında din düşmanı olan- insanlarız. Oysa hem domokratik düzeni hem de laik sistemi savunan o nedenle de gerçek özgürlükçü olan bizleriz.”⁹⁰

Peki biz ne yapalım şimdi Sayın Ekşi?

Siz laik ve özgür kalasınız diye biricik dinimiz olan İslam'dan vaz mı geçelim?

İslam olarak kalmak, onu öğrenmek ve yaşamak, bizi “şeriat despotizmine” götürecekseniz, söyler misin biz ne yapalım?

Atalım mı bu İslam'ı?

Sizin gibi “özgür” mü kalalım?

İslam aynı zamanda devlet dini ise, biz de ona bağlı kaldıkça laik ve özgür olamayacaksak, İslam'ı atmaktan ve kafir olmaktan başka ne kalır geriye?

Ama siz, sizi “dini atmış” gören “aptallara” da kızılıyorsunuz. Yoksa şöyle mi demek istiyorsunuz: “Ben dini attım ama, ona düşman değilim. Siz de düşman olmayın ama, sonu “şeriat despotizmi”ne varan İslam'ı atın”

Bunu mu diyorsunuz?

Nedir öneriniz?

Hadi siz söyleyin, ne yapalım şimdi biz?

---

90 (<http://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/7369746.asp?yazarid=1>)

Nerdesin Ey Akıl?

Bunlara gayet haklı olarak bazı sorular soracağım ama sormıyorum. Hem terbiyem müsaade etmiyor, hem de ortamı germenin hikmete uygun olmaması izin vermiyor...

“İleride zorla başımızı örterler diye başörtüsüne izin vermiyoruz” diyorlar mesela.

Ne için izin vermiyorlarmış?

Yoksa şeriat gelirmiş de ileride bize baskı yaparlar diyeymiş.

Peki, şimdi ne yapıyorlarmış?

Baskı yapıyorlarmış.

Yani kendin için ileride olması olası bir hayalî baskı olmasın için, sen şimdi hayalî değil sahici baskı yapıyorsun.

Baskı sana olunca çirkin.

Baskı bana olunca güzel.

Bu, mantık mı?

Aklınız başınızda mı sizin?

Hukuk sana lazım da bana değil mi?

Hukuk her insana lazım.

Niye, siz insansınız da biz sürü müyüz?

Yoksa siz “sahip”siniz de biz “Kunta Kinte” miyiz?

İleride bir hakkını kaybetmemek için, benim hakkımı şimdi kaybediyorsun.

Haksızlık haksızlıktır, ha sana ha bana.

Baskı çirkindir ve yasaktır, ha sana ha bana.

Varsa da hepimiz için, yoksa da hepimiz için.

Sevgili Peygamberimiz “Kendiniz için istediğinizi kardeşleriniz için de istemedikçe, mü’min olamazsınız” buyuruyor.

Bu size bir şey ifade ediyor mu?

Sizin için bir anlamı var mı bu güzel sözün?

Nerdesin ey akıl, nerdesin ey iz'an, nerdesin ey erdem?

Nerdesin insanlık?..

Şeriat Dogma mı?

Bu ülkede laikçi cephenin en vurucu hukuk adamlarından birisi olan Sabih Kanadoğlu, “Cumhuriyetin kuruluş felsefesinin laik, hukuk ve ulus devlet ilkesine bağlandığını belirterek, seçimlerde aldıkları oy yüzdesiyle 4 yıllık iktidara gelenlerin istediklerini yapamayacaklarını, anayasanın belirlediği sınırlar içinde kalma zorunlulukları olduğunu söyledi. Kanadoğlu, öncelikle anayasa değişikliğinin gerekli olduğu ancak sorun anayasa değişikliğinin gerekliliğinden ziyade, değişikliğin zamanı mıdır sorusu olduğunu savundu.”⁹¹

Sabih Kanadoğlu ve cümle o taife İslam Hukukuna, yani şeriata neden karşıları hatırlıyor musunuz?

Şundandı, “güya o hukuk ilahî olunca insan inanmak zorunda kalır. Onu asla değiştiremez. O zaman o dogma olur. Dogmalar değiştirilemez. Değiştirilmesi teklif bile edilemez.”

Bu yüzden cumhuriyet ve demokrasi “değişmez kanun” kabul etmez. Hakimiyet halkındır, iradesi nasıl tecelli ederse, kanunlarını öyle yapar. Bugün yapar, yarın yıkar. İstedğini istediği gibi değiştirir.

Bu düşünce ne kadar doğru, ne kadar yanlış?

O uzun hikaye. Şeriatın Kur'anla sabit hükümlerini inkar etme ve aşağılayarak reddetme Müslüman insanı dinden çıkarır ve ka-

91 http://www.habervaktim.com/haber/114464/aym_baskani_kilica_keci_benzetmesi.html

fir eder, o belli. Biz ona “münzel şeriat” diyorduk hani. Ama bir de “müevvel şeriat” vardır, müctehitlerin kaidelerine uyararak yaptıkları icthatlara dayalı şeriat yani. Bunların ne kadarı değişir, ne kadarı değişmez, bir çok fakih, müftî ve İslam hukukçusu ömrünü bunları anlatmakla tüketti, ama anlamak istemeyenlere ne yapabilir ki?

O yüzden bunu bir kenara koyalım şimdilik ve soralım:

“Sizin görüşünüze göre mevcut anayasanın şeriatından farkı nedir? Bak onu da değiştiremiyorsunuz işte?”

Baksanıza ne diyorsunuz:

1- “Cumhuriyetin bir kuruluş felsefesi var. O da laik, hukuk ve ulus devlet ilkelerine bağlılıktır.”

2- “Seçimlerde aldıkları oy yüzdesiyle 4 yıllık iktidara gelenlerin istediklerini yapamayacaklarını, anayasanın belirlediği sınırlar içinde kalma zorunlulukları olduğu.”

3- “Anayasanın baştan 4 maddesi asla değiştirilemez. Değiştirilmesi teklif dahi edilemez.”

Önce basit bir iki soru: “anayasa ve şeriat, her ikisi de değiştiremezse, ben şeriatımdan niye vaz geçeyim?”

“Değiştirilemeyen dogma oluyorsa, bu bakımdan anayasanın şeriatından farkı ne?”

TDK Türkçe Sözlük'e göre dogma,

“1- Belli bir konuda ileri sürülen bir görüşün sorgulanamaz, tartışılmaz gerçek olarak kabul edilmesi. 2. fel. Doğruluğu sınanmadan benimsenen, bir öğretinin veya ideolojinin temeli yapılan sav, nas, inak.”

Ve de aynı takımdan bir misal sunmuş: “Dogmaların en geçerli olduğu alan din alanıdır, burada yalnızca inanılır.” (M. C. Anday.)

Siz bunun aslı var mı, varsa ne kadardır düşünerdun, biz bir soru daha soralım: Biz niye “cumhuriyetin kuruluş felsefesine” mahkum olalım? Onlar da insandı, Müslümanlarına Allah rahmet eylesin, gayr-ı müslim olanlarının toprağı bol olsun, yapmışlar bir iyilik. Teşekkür ederiz. Ama kıyamete kadar biz onların felsefesine niye mahkum olacağız?”

Siz düne kadar demiyor muydunuz, “Hayat gelişerek devam ediyor, yerinde sayanlar, değişime ayak uyduramayanlar yok oluyor” diye?

Peki ben niye yok olacak bir yolu tutayım ki?

Nere gitti sizin çağdaşlık?

Biz ille de bir felsefeye mahkum olacaksak, o zaman bu felsefenin güya tenkit ettiğiniz şeriatın farkı nedir?

O zaman bizi niye çağdışı ilan ediyorsunuz?

Hem nereye gitti hakimiyetin hem de kayıtsız şartsız millette oluşu?

Millet istese dahi değiştiremeyecek yasa olur mu demokrasi-lerde?

“Evet” dersiniz bizden farkınız nedir?

Biz hiç olmazsa bizim gibi fanilerin değil, bâkî olan ve öldükten sonra tekrar dirilerek huzurunda hesap vereceğimiz Allah Teâlâ'nın kanunlarına inanıyoruz. Daha karlı değil mi?

Ne dersin sayın aydınlar?

Peygambere İnan, Şeriatına İnanma, Olur mu?

Böyle saçmalık mı olur? Peygamberler Allah ile kulları arasındaki iletişimi sağlamak için görevlendirilmiş seçkin kullardır. Biz bir

Müslüman olarak Kur'an'dan bildiğimiz bütün peygamberlere iman eder, aralarında ayırım gözetmeyiz.⁹²

Fakat bir gerçek de vardır ki son Peygamber⁹³ dinin en son ve en olgun haliyle bize gelmiştir.⁹⁴ Artık herkese düşen, onun getirdiği din ve şeriata tabi olmaktır. Yani ona göre inanmak ve itaat etmektir.⁹⁵

Bu anlamda kendimize soralım, biz o din ve o şeriata iman edip boyun eğiyor muyuz?

Kızmadan, darılmadan bir daha soralım kendimize, biz o son peygambere ve öncekilere iman ediyor muyuz?

“Elbette” gibi kolay bir cevaba kaçmadan, lütfen üstünde biraz düşünelim, biz bu anlamda gerçekten mü'min miyiz?

Bunu neden mi soruyoruz?

Kur'an, insanların çoğunun, kendilerine Allah (azze ve celle) tarafından gönderilen peygamberleri yalanladıklarını, onlardan uzaklaştıklarını, onları alaya aldıklarını, hakaret ve işkencede bulunduk-

---

92 “Peygamber, Rabbi tarafından kendisine ne indirildi ise ona iman etti, mü'minler de. Onlardan her biri Allah'a, meleklerine, kitaplarına ve resüllerine iman etti. 'O'nun resüllerinden hiçbirini diğerinden ayırt etmeyiz' dediler ve eklediler: İşittik ve itaat ettik ya Rabbena, affını dileriz, dönüşümüz Sanadır.” (Bakara, 285)

93 “Muhammed, sizin erkeklerinizden hiçbirinin babası değildir. Fakat o, Allah'ın Resülû ve peygamberlerin (nebilere) sonuncusudur. Allah her şeyi hakkıyla bilendir.” (Ahzab, 40)

94 “İşte bugün sizin dininizi kemâle erdirdim ve üzerinizdeki nimetimi tamamladım. Sizin için din olarak İslamı beğendim.” (Maide, 3)

95 “Ey iman edenler, Allah'a itaat edin, peygambere de itaat edin de yaptıklarınızı boşa çıkarmayın!” (Muhammed, 33); “İman edin de Allah'a itaat edin, peygambere de itaat edin. Eğer aksine giderseniz bilin ki Resulümüzün görevi açık bir tebliğden ibarettir.” (Tegabün, 12); “Kim Allah'a ve Peygamber'e itaat ederse işte onlar, Allah'ın kendilerine nimet verdiği peygamberlerle, sıddıklarla, şehitlerle, salihlerle/iyilerle birlikte dir. Bunlar ne güzel arkadaşları!” (Nisa, 69)

larını, hatta bir kısmını inkar ederek öldürdüklerini anlatır muhtelif sûrelerin birçok ayetinde.

Mesela Yasin sûresinin ayetleri de böyle başlar, böyle devam eder bir süre. Kavimleri tarafından öldürülen elçileri ve bu cinayetleri işleyenlerin acı akıbetini anlattıktan sonra şu hükmü verir:

“Ne kadar acınacak durumdadırlar kullar!

Çünkü onlara bir peygamber gelmeye dursun, onlar, ille de onunla alay etmeye kalkışır (ve bu yüzden gerçekten acıklı durumlara düşerler.)⁹⁶

Çağımız insanı “bizim zamanımızda peygamber yok. Böyle bir macera ve kötü akıbet, bizden uzak” diyebilirler mi?

Asla!

Peygamberler niçin gelmişti?

İslam’ı tebliğ için!

İnsanlar, aslında Allah’ın biricik dini olan İslam’ı inkar ettikleri için azap görüyorlardı. Peygamberlerin şahsına itirazları yoktu yani. Onlar davalarından –olmaz ya- vazgeçselerdi, cemiyetin en itibarlı insanları olurlardı. Onların derdi, Allah (azze ve celle) ile idi, Allah’ın dini ile idi. Acınacak azaplara inkar yüzünden düşmüşlerdi velhasıl.

Meselenin bam teli şudur:

Resullerle istihza, alay, inkar ve mücadele ile, onların getirdiği din ve şeriatla istihza, alay, inkar ve mücadele arasında hiçbir fark yoktur.

Öyleyse çağımızda İslam’la ve onun iman, ahlak, ibadet ve hukukuyla, yani fıkhiyla, yani şeriatıyla alay, inkar ve mücadele edenler, aynen geçmişte peygamberlerle mücadele edenler gibidirler ve dünya ahiret aynı acıklı azaba mahkumdurlar.

---

96 Yasin, 30.

Ey çağımızın inkarcıları, Kur'an'ı masal kitabı gibi okumayınız!
O, bugün indirilmiş gibi taze ve canlı bir kitaptır.

Bakmayınız siz, o Firavun der, Nemrut der, Karun der, Haman der, ama aslında seni, beni, bizi, hepimizi anlatır; kışanın maksadını iyi anlayınız!

O geçmişte yaşamışlardan "Ad" der, "Semud" der, "Mısır" der, ama aslında Mısır'ı, Türkiye'yi, Suriye'yi, Avrupa'yı, Amerika'yı anlatır.

İsimlere ve ülkelere bakmayınız siz, öze bakınız. Öze, yani iman ya da inkara!

Eğer, siz de peygamberlerin şeriatını alaya alıyor ve inkar ediyorsanız, peygamberi alaya alıyor ve inkar ediyorsanız demektir ve akıbetiniz felakettir, inananları bile acındıran felaket!

Evet, bugün peygamberin getirdiği din, iman ve şeriatı alaya alan ve aşağılayan adamın, o gün eline taş alarak peygamberin başını yaran adamdan hiç farkı yoktur.

Artık şunu anlamalıyız; kendini Müslüman sanmak başkadır, gerçekten Müslüman olmak başkadır.

Bunu kavramak için de ilim gerekmektedir.

Öyleyse ya okuyarak, ya da sorarak, ama mutlaka dinimizin temel ilke ve esaslarını öğrenmeliyiz.

Bu bir iman borcudur.

III. BÖLÜM:
İŞTE ŞERİAT

İLKELERDE ŞERİAT

Kur'an'la İnen Şeriat

Bilindiği gibi insan içtimaî bir varlıktır, bir toplum ve yönetim/ devlet içinde yaşamak zorundadır. Böyle olunca da hiç şüphesiz o toplum içerisinde herkesin uyması gereken bir kısım kurallar ve kanunlar olacaktır. Bu kanunlar, kişi ve kurumları etkin veya edilgen olarak haksızlık ve hukuksuzluktan koruyacak, zulüm ve sömürüden kurtaracak, mutlu ve huzurlu yaşamalarını sağlayacaktır. Bunun tam olarak gerçekleşmesi ise, hem bu kanun ve kuralların amacı gerçekleştirebilecek kadar iyi olmalarını gerektirirken, aynı zamanda insanları da bu kanunlara gönüllü olarak uymaya sevk edecek kadar terbiye edip ahlaki olgunluğunu sağlayabilir olması gerekmektedir. İşte ilahi hukuk da diyebileceğimiz din ve şeriat, bunu sağlamak için vardır.

Din bir taraftan Allah ile insan arasında temeli iman, itaat, saygı ve sevgiye dayanan gönüllü bir bağ oluştururken, diğer taraftan temeli ahlak ve terbiyeye dayanan insanlar arası ilişkileri de düzenleyen canlı bir sosyal sistemdir. Kur'an'ın getirmiş olduğu bireysel iman ve sosyal ahlak bilinci kendini siyasi, iktisadi ve hukuki süreçlerde gerçekleştirmeye muvaffak olmuştur. Kur'an yirmi küsur senelik iniş tarihinde eğittiği toplulukla, kendi mesajına özden bağlı örnek bir toplum yetiştirdi ve çok sağlıklı bir düzen oluşturmayı başardı. Toplumsal düzenin bir taraftan savunulan inanç, hukuk ve ahlak değerlerine dayanması,

diğer taraftan da bu inanç, hukuk ve ahlak değerlerinin düzenin koruyucu zarfı veya zırhı olması, o toplumsal düzen için büyük başarıları beraberinde getiren bir özellik olmuştur.

Kur'an'ın çerçevesini çizdiği toplumsal nizam, tabii olarak yedinci yüzyılın Arap toplumunun tarihsel, toplumsal, siyasal ve kültürel şartlarını dikkate alarak oluşturulmuştur. Cahiliye döneminden bazı kanunları aynen, çoğunu da değiştirerek, ıslah ederek almıştır. Kur'an'ın öncülüğünde Resulullah'ın (s.a.v) Medine'de gerçekleştirdiği bu ilk tecrübe, Kur'an tarafından "örnek bir toplum," "vasat ümmet" olarak sunulmuştur. Daha sonraki İslam toplumları tarafından "Asr-ı Saadet" yani "mutluluk çağı" olarak nitelenmiş olduğu bu dönem, Kur'an hukukunun bir başarıdır.

Çağımızda "laiklik" veya "sekülerizm" ifadeleri ile dinin topluma olumlu müdahalesini görmemek, kanun ve kuralları dinde tali, detay ve ikincil bir mesele olarak algılamak, aslında İslam dinini, bu dinin şeriatını anlamamaktır. Dini salt akide nizamı olan, soyut bir tasavvur ve ahlak anlayış ile yorumlayan ve onu da vicdanlara hapseden kimseler, çok yanılmaktadırlar.

Öte yandan tarihin herhangi bir döneminde oluşturulmuş toplumsal bir düzeni ve hukuk yapısını değişmez asıl olarak kabul edip de bütün insanlığı bu yapının içine sokmaya çalışmak da, dini şartlara göre değişen ve sorun çözen birkurum olmaktan çıkartmaktır. Onu, müzede saygı duyulan bir program haline getirir. Bu dine saygı değil, dini katletmektir.

Kur'an her şeyden önce bir yol gösteren kılavuz kitaptır. Dinî ve ahlakî ilkeler ve uyarılar kitabıdır. Doğrudan bir hukuk kitabı değildir. Buna rağmen sünneti de yanına alarak Medine'de kurulan toplumun hukuk ihtiyaçlarını karşılamayı de hedeflediği tarihi bir

gerçektir. İslam toplumunun daha sonraki dönemlerdeki hukuk ihtiyaçlarını gidermeyi amaçlayan fıkıh ve usul-i fıkıh disiplinleri ise İslam alimleri tarafından Kur'an ve Sünnetteki yasamalar dikkate alınarak ortaya konmuştur.

Kur'an ve Sünnete dayalı yasama faaliyeti ise toplumsal hayatı oluşturan ahlak, siyaset, hukuk ve iktisat gibi alanların bütününe kapsamaktadır. Kur'an'ın indirildiği dönemde yasama yetkisi bütünüyle Allah'a ve Rasulüne aitti. Bunun dışında sadece Hazreti Peygamber'in, valilerini, buldukları bölge için bu konuda yetkili kıldıklarını biliyoruz.

Böyle bir girişten sonra şimdi biz asıl amacımız olan bu meselelerin temellerini Kur'an-ı Kerim'den tesbit etmeye başlayabiliriz.

Kur'an Anayasamızdır

Bazı iyi niyetlerinden şüphe etmediğimiz kardeşlerimiz, "Kur'an-ı Kerim Anayasamızdır," "Kur'an-ı Kerim kanun kitabımızdır" gibi cümlelere itiraz etmektedirler. Gerekçeleri şöyle: "Kanun veya Anayasa dediğimiz zaman sadece düzenlenmiş hukuk ve yasalar akla gelir. Oysa Kur'an-ı Kerim sırf bir hukuk, hüküm, kanun kitabı değildir. Onda iman, ibadet, ahlak gibi dini konular kadar tarih, coğrafya, uzay, bitkiler ve hayvanlar da vardır. Bu söylem Kur'an'ı yanlış algılamaya götürür."

Evet, biz de biliyoruz öyle olduğunu. Ama bizim de vurgulamak istediğimiz iki şey vardır. İlki, Allah Teâlâ'nın Kur'an-ı Kerim'deki kanunlar varken ona aykırı bir kanunu almamız mümkün değildir. O kanun koyma ve yasamada temel ilkeleri koyduğu için aynı zamanda Anayasadır. İkincisi, zamanımızda bu imana karşı çıkan laikçi, seküler bir anlayış vardır. Bunun ret ve inkarındaki kesin kararlılığımızı

böyle bir ifade ile ortaya koymak istememizdir. Ta ki kafirler veya onların uşakları, kavgayı göze almadan bize laik hukuku dayatmayı asla düşünmesinler.

Nihayet bu usluba Kur'an-ı Kerim'in de onay verdiğini şu ayetten çıkarabiliriz: "Allah'ın sana gösterdiği şekilde insanlar arasında hükmedesin diye sana Kitab'ı hak ile indirdik; hainlerden taraf olma!"⁹⁷

Bu ve öncesindeki ayetlerde insanların arasında meydana gelen anlaşmazlıklar, davalar, tartışmalar karşısında Hz. Peygamber'in ve daha ziyade onun şahsında ümmetinin takınmaları gereken tavır, oynamaları gereken rol ve uygulamaları gereken muamele şekli açıklanmaktadır.

Nedir bu?

"İnsanlar arasında hükmedesin diye sana Kitab'ı hak ile indirdik" cümlesindeki gerçektir. Kur'an-ı Kerim bu amaçla indirilmişken, bir Müslüman, nasıl olur da başka bir kitabın kanunları ile çözmeye çalışır insanların arasında meydana gelen anlaşmazlıkları? Bir Müslüman için olacak şey midir bu?

"Allah'ın sana gösterdiğine göre hükmedesin diye..." ifadesi "hakkı içeren kitabı indirme"nin gerekçesini de açıklamaktadır. Kitabın hakkı içermesi, gerçekleri, olanı ve olması gerekeni bildirmesi, "usul öğretme, genel ve özel hükümler koyma, bilgiler verme" şeklinde gerçekleşmektedir. "Allah'ın öncelikle peygamberine, sonra da onun aracılığı ile insanlara gerçeği öğretmesi" birinci derecede bu şekilde, yani Kur'an vahyi ile olmaktadır. İkinci derecede gerçeğin kaynağı sünnettir. Sünnet hem mâna ve hükmün Allah tarafından bildirilmesi, hem de Hz. Peygamber'in bütün tasarruflarının ilâhî denetim altında bulunması bakımından bu özelliği taşımaktadır.

---

97 Nisa, 105.

Kur'an-ı Kerim, bir çok ayetinde adalete vurgu yapıyor, kitapta gösterilen usule göre ve hükümlere uygun olarak hükmedilmesini istiyor, mahkemeye getirilen davalarda hain ve haksız olduğu anlaşılan tarafı tutmamak ve savunmamak gerektiğini bildiriyor; bir suç veya günah işleyenin bunu başkasına atmasını, iftira ve bühtanda bulunmasını yasaklıyor. Bütün bunları bilmede, anlamada ve yeri geldiğinde hadiselerle uygulamada Hz. Peygamber yanılmaz. Allah bunları göstermiştir, bildirmiştir, o da bunlara göre hükmeder.

Daha sonra müctehitler ihtiyaca binaen yeni konularda yeni kanunlar yaparken, iki asıl delil, ilahî kaynak olan Kur'an-ı Kerim ve Sünnet-i Seniyye'ye bakarak, fıkıh usulünde belirtilen çerçevede yaparlar. Sonuçta bunlar da İslam Şeriatının zenginliğini teşkil ederler.

Bütün bunlar düşünüldüğünde başta belirtilen itirazın yersizliği kendiliğinden ortaya çıkar. Neticede ayetin anlamı gayet açıktır: "Gerçekten biz sana insanlar arasında Allah'ın sana vahyettiği ve bildirdiği hükümlerle hükmetmen için varsa vahiyle hükmetmen, açık bir vahiy yoksa ictihatla hükmetmen için bu Kur'an'ı haberinde, talebinde ve hükmünde hakkı gerçekleştirme ve beyan etme vasıflarıyla hak olarak indirdik.

O halde insanlar arasında Allah'ın şeriatı ile hükmet. Sen kendine hainlik eden kimseyi müdafaa ederek, O'ndan hakkı isteyen reddederek hain kimsenin savunucusu olma. Husumette hasmın mücadele kuvvetinden etkilenerek hakkı araştırma hususunda gevşeklik gösterme."

İslam'a göre adaleti bir yana atarak haksızı haklı çıkarmak ne kadar büyük bir zulüm ise, Allah Teâlâ'nın kanunları duruken başka kanunlar ile hükmetmek de en az o kadar, belki ondan kat be kat daha büyük bir zulümdür. Çünkü onun kanunundan başkası adaleti

gerçekleştiremez: “Rabbinin sözü, doğruluk ve adalet bakımından tamamlanmıştır. O’nun sözlerini değiştirecek kimse yoktur. O işitendir, bilendir.”⁹⁸

Bu ayette Allah Teala kendi kelâmının, diğer bütün üstün nitelikleri de kapsayan dört temel niteliğine işaret etmiştir: Tam ve mükemmel oluşu, doğru ve gerçek oluşu, âdil oluşu, değiştirilemez ve tahrif edilemez oluşu. Artık Allah Teâlâ’nın sözünün üstüne söz koymak, küfür değildir de nedir?

Şeriat Allah’ındır

Allah Teâlâ her Resul ile insanlara İslam Şeriatını sunmuş, bazılarına “Kitap” vererek onda şeriatını bildirmiş ve insanların ona uymasını kesinlikle istemiş, bunu bir iman şartı kılmıştır. Şimdi burada üç peygamberden, üç kitaplı bir örnek sunalım.

“Din konusunda onlara açık deliller verdik. Ama onlar kendilerine ilim geldikten sonra, aralarındaki çekememezlik yüzünden ayrılığa düştüler. Şüphesiz Rabbin, ayrılığa düştükleri şeyler hakkında kıyamet günü aralarında hüküm verecektir.

Sonra da seni din konusunda bir şeriat sahibi kıldık. Sen ona uy; bilmeyenlerin isteklerine uyma.

Çünkü onlar, Allah’a karşı sana hiçbir fayda vermezler. Doğrusu zalimler birbirinin; Allah da takvâ sahiplerinin dostudur.

Bu (Kur’an), insanlar için basiret nurları, kesin olarak inanan bir toplum için hidayet ve rahmettir.”⁹⁹

Kureyş ileri gelenleri Hz. Peygamber’i devamlı olarak atalarının dinine dönmeye çağırıyor ve bunda ısrar ediyorlardı. Yahudi ve Hı-

98 En’am, 115.

99 Casiye, 18-20

ristiyanlar da kendi dinlerine uymadıkça sapıklık içinde olacaklarını söylüyordu. Ayet-i kerime, uyulacak dinin İslam olduğunu ve başka isteklere kapılmamak gerektiğini hatırlatmaktadır.

“Allah dilediği gibi hükmeder, O'nun hükmünü bozacak kimse yoktur. Ve O hesabı çabuk görendir.”¹⁰⁰

“İşte O, Allah'tır. O'ndan başka ilah yoktur. Önünde de, sonunda da hamd O'nundur, hüküm O'nundur. Ve ancak O'na döndürüleceksiniz.”¹⁰¹

“Allah'ın hükmü budur. Aranızda O hükmeder. Allah bilendir, hikmet sahibidir.”¹⁰²

Yasama Yetkisi Allah'ındır

İslam yasama/teşri' yetkisini bütünüyle Allah'a vermiştir. Peygamber Efendimizin (s.a.v) yetkisi dahi Allah Teâlâ'nın izniyle ve O'nun denetimi altındadır. Asr-ı Saadet'te Medine'de İslam toplumu böyle şekillendi. O toplumun siyaset, hukuk, iktisat ve ahlak faaliyetlerinin ve düzenlemelerinin tamamı Kur'an-ı Kerim'in ve Sünnet-i Seniyye'nin etkisiyle gerçekleştirilmiştir. Diğer bölgelere giden vali veya idarecilerin de aynı anlayışta olduklarını, Muaz b. Cebel'in Yemen'e giderken söyledikleri göstermektedir. Hayat geliştikçe ve işler yeni hukukî düzenlemeler gerektirdikçe, bunların fıkıh ve fıkıh usulü ilminin kaide ve kurallarıyla yapılan icihatlarla karşılandığını biliyoruz.

Evet, yasama yetkisi bütünüyle Allah Teâlâ'nındır. Bu mana bizde “hüküm Allah'ındır,” “Hakimiyet Allah'ındır” şeklinde formüle edilmiştir. Nitekim Kur'an-ı Kerim'in ifadesi de aynen böyledir:

---

100 Ra'd, 41.

101 Kasas, 70.

102 Mümteherine, 10.

“Hüküm ancak Allah’a aittir.”¹⁰³

Ayet-i kerimenin devamı şöyledir:

“O size kendisinden başkasına ibadet etmemenizi emretmiştir. İşte dosdoğru din budur. Fakat insanların çoğu bilmezler.”¹⁰⁴

Bu ayet-i kerimelerin tefsirinde Seyyid Kutub şöyle söyler: “Hüküm koyma yetkisi, sadece ve sadece Allah’ın olmalıdır. İlahlığının her şeye egemen olması gereğince hüküm, sadece Allah’a özgüdür. Zira egemenlik tanrılığın niteliklerindedir. Egemenliğin kendisine ait olduğunu ileri süren, ister bir birey, bir sınıf, bir parti, ister bir grup, bir ulus, isterse uluslararası bir örgüt şemsiyesi altında tüm insanlar olsun- uluhiyyetin/tanrılığın nitelikleri noktasından- herkesten önce Allah’a savaş açmış demektir. İlah olmanın baş niteliği durumundaki egemenlik noktasında yüce Allah’a savaş açan ve egemenliğin kendisine ait olduğunu ileri süren her kişi ve kurum, yüce Allah’ı apaçık bir biçimde inkâr etmiştir. Böyle bir kimsenin kâfir olduğu noktasında dinin kesin hükmü için, sadece bu ayetteki ifade bile yeterlidir!

Kişiyi dosdoğru dinin çerçevesinin dışına çıkararak, ilah olmanın baş niteliği konusunda Allah’a savaş açmış bir konuma getiren böylesi bir iddia için, sadece putperestlikte tek bir kalıp yoktur. Bir başka deyişle böylesi bir iddiaya kalkışan kişinin ille de, “Sizin için, kendimden başka bir tanrı tanımıyorum!” ya da -tıpkı Firavun gibi açıkça- “Sizin en yüce Rabbiniz benim!” demiş olması şart değildir. Sadece, Allah’ın şeriatını egemen kılmayıp, bir kenara iterek, yasaları başka bir temele dayandırmak, ya da sadece Allah dışında egemen konuma gelmiş makamdakileri, otoritenin kaynağı olarak görmek bile, bu türden bir iddiaya kalkışmış bir konuma sürüklenmeye ye-

103 Yusuf, 40.

104 Yusuf, 40.

terlidir. Bunu yapan, tüm ulus ya da bir grup insan da olsa, durum değişmemektedir.

İslâm sisteminde ümmet, kendine bir yönetici seçerek ona Allah'ın şeriatının hükümlerini uygulama yetkisini verir. Ancak bu, yasalara meşruluk kazandıran egemenliğin temelinde ümmetin bulunduğu anlamına gelmez. Tam tersine egemenliğin kaynağı sadece Allah'tır. Ne var ki, İslâm araştırmacılarından bile pek çok kimse, hükümet eden, yani yöneten ile otorite kaynağını birbirine karıştırmaktadır.

İnsanlar bir bütün olarak, hakimiyet/egemenlik, yani hüküm koyma hakkına sahip değildirler. Bu hak sadece, bir olan Allah'a aittir. İnsanlar sadece, Allah'ın şeriatında bildirdiği hükümleri uygulamak durumundadırlar. Allah'ın şeriatında yer almayan bir hükmün ne doğruluğu söz konusudur, ne de meşruluğu! Doğru olan, sadece Allah'ın olduğu hükümlerdir.”

Şimdi kendi kafalarından “şu helal, şu haram. Şunu yap, bunu yapma” diyenlere Allah Teâlâ'nın sorusu çok açıktır:

“De ki: Allah'ın size indirdiği rızıktan bir kısmını helâl, bir kısmını da haram kılmanıza ne dersiniz? De ki: Allah mı size izin verdi, yoksa Allah'a iftira mı ediyorsunuz?”¹⁰⁵

İşte benzeri birkaç ayet-i kerime:

“Yoksa onların, Allah'ın izin vermediği bir dini getiren ortakları mı var? Eğer erteleme sözü olmasaydı, derhal aralarında hüküm verilir. Şüphesiz zalimlere can yakıcı bir azap vardır.”¹⁰⁶

Bu ne müthiş bir soru? Dini Allah Teâlâ'nın gönderdiği malumdur. Din, hayat tarzıdır, yaşama biçimidir. Allah Teâlâ'nın dini de bellidir. Peki o dinden başka din kabul edenler, başka helal haram, başka

105 Yunus, 59.

106 Şûrâ, 21.

kanun kabul edenler, Allah Teâlâdan başka tanrıya mı inanıyorlar? O tanrıları kendilerinin mi ortağı, yoksa Allah Teâlâ'nın mı -haşa- ortağı kabul ediyorlar? Hangisi olursa olsun bu bir küfür değil midir?

Bütün ilâhî dinlere karşı çıkıp, laiklik adı altında dinle bağıni koparmış sapkınlık ve inkarcılık önderlerinden yeni bir din sayılan kanunları, bize göre "şirk dinini" almaları, çağın küfrüdür. "Çağdaşlık," "laiklik," "sekülerizm," "aydınlanma" da sonuçta böyle bir küfürün ifadesinden başka bir şey değildir. Ayette soru ifadesinin kullanılması, bir yandan Allah'ın izin vermediği dinî kurallar konmasını kınama, diğer yandan da şirki bir tür din olarak empoze edenleri eleştirme anlamı taşımaktadır.

Ayette bir soru vardır, ama yapılabildiği kadar reddeden, azarlayan ve aşağılayan bir sorudur bu. Âdeta şöyle denmektedir: "Onlara kendileri için şirk dinini meşru kılanlar hakkında şu soruyu sor: Yoksa bu din, kanun, helal haram koyan kişiler -taptıkları putlardan başka- bir de kendilerini tanrılıkta Allah'ın ortakları mı kabul ediyorlar? Allah'ın insanlar için din koyduğu gibi, onlar da kendilerini "din koymaya" yetkili mi görüyorlar?"

Öyleyse böyle bir "din koyma," yani "şunu yap, bunu yapma, bu helal, şu haram" gibi ifadeler, Allah Teâlâ'nın dinini inkar olduğu gibi, aynı zamanda Allah Teâlâ'ya iftira da olur. İşte bunu açıkça beyan eden ayet-i kerime:

"Dillerinizin uydurduğu yalana dayanarak "Bu helâldir, şu da haramdır" demeyin, çünkü Allah'a karşı yalan uydurmuş oluyorsunuz. Kuşkusuz Allah'a karşı yalan uyduranlar kurtuluşu eremezler."¹⁰⁷

Dün bir kısım Araplar, kendi kendilerine bazı şeyleri helal, bazılarını da haram sayıyorlardı. Bazı hayvanları erkeklere mahsus gö-

---

107 Nahl, 116.

rüyolar, kadınlara yasaklıyorlardı. İşte yukarıdaki ayet, onların bu durumlarına işaret ederek, Allah'ın yasakladığı şeylerden başka bir şeyin haram olmayacağını bildirmektedir.

Bugünkü laikçiler daha da beterini yaparak, güya kendilerince Allah Teâlâ'nın elinden bütün bütün kanun koyma, helal haram belirleme yetkisini alarak bunu belli kişi ve kurumlara vermişlerdir. Görüldüğü gibi bugünkü cahiliye, dünkü cahiliyeye parmak ısırttırmıştır.

Söylemeye gerek yok ki, müctehitlerimizin yaptığı ile bunların yaptığı arasında dağlar kadar fark vardır. Yer yer açıkladığımızdan şimdi bu farkı tekrar yazmayacağız.

Şeriat Bağlayıcıdır

Allah Teâlâ'nın kanunları, insanlar için çizdiği sınırlardır, hudutlardır. Nasıl ki yabancı bir ülkeye izinsiz girilmezse, hudutlardan kaçak geçmek, ya mayına basarak, ya bir kurşun yiyerek ölmek veya yaralanmak, sakat kalmak ise, ya da tutuklanıp uzun müddet hapis kalarak hürriyeti yitirmekse, yani bir bedeli, bir cezası varsa, aynen öyle de, Allah Teâlâ'nın hududunu izinsiz aşmak, sınırı çiğneyip geçmek, cezayı ve azabı gerektirir:

“Bunlar, Allah'ın (koyduğu) sınırlardır. Kim Allah'a ve Peygamberine itaat ederse Allah onu, zemininden ırmaklar akan cennetlere koyacaktır; orada devamlı kalıcıdırlar; işte büyük kurtuluş budur.

Kim Allah'a ve Peygamberine karşı isyan eder ve sınırlarını aşarsa Allah onu, devamlı kalacağı bir ateşe sokar ve onun için alçaltıcı bir azap vardır.”¹⁰⁸

İşte bunlar Allah'ın hudududur. İşte bunlar, gerek bu mîras ayetleri, gerekse mirasın dışında Allah Teâlâ'nın koyduğu kanunlar,

---

108 Nisa, 13-14.

Allah'ın hudududur. Haram helâl hududunu, aile hukukunun hududunu, kılık kıyafetin hududunu, kazanma ve harcama hududunu, kadın erkek ilişkileri hududunu, tüm hayatın hududunu tespit etme hakkı sadece Allah'a aittir. Bu konuda Rabbimiz hiç kimseye yetki vermemiştir. Sadece kitabında açıklamadığı ve açıklanmasını kendisine bıraktığı konularda Rasulullah Efendimiz söz söyleme yetkisine sahiptir. O zaman Rabbimizin verdiği yetkiyle onu da dinlemek zorunda olacağız elbette. Resulsüz bir kitap, Resulsüz bir din kabul edemeyeceğimize göre, onun direkt Allah'tan aktardıklarına evet dediğimiz gibi, kendisinden söylediklerine de evet diyeceğiz.

Öyleyse hem bu konuyu gündeme getiren, bu konunun yasasını koyan Kur'an ayetlerini, hem de bu ayetlerin vermediği detayı, veya bu ayetlerin uygulamasını, pratiğini, yahut da bu ayetlerde gündeme getirilmeyip de Rabbimizin bir tür vahiyle Rasulullah Efendimize açtığı, bildirdiği ve bize de öylece bildirmesini istediği Rasulullah Efendimizin beyanlarını, sünnetini, uygulamasını da içine almak kaydıyla Allah'ın hududu kabul ediyor ve öylece iman ediyoruz. Çünkü Rabbimiz genel yasaları belirler ama onun detaylarını, iç tüzüklerini peygamberine bırakır. Onun da ötesinde icthah vardır.

İşte bunlar Allah'ın hudutlarıdır ve kim bu konuda, veya her konuda, Allah ve Resûlüne itaat edip gönülden bağlanırsa, Allah ve Resûlünün bu yasalarına riâyet ederse, Allah ve Resûlünün hukukuyla amel ederse, Rabbi onu zemininden ırmaklar akan cennetlerine idhal buyurur. Evet Allah ve Resûlüne iman eden, Allah ve Resûlünün hayatına karıştığına inanan, Allah ve Resûlünün belirlediği bir hayat programını yaşayan, malı konusunda, hayatı konusunda Allah ve Resûlünü söz sahibi kabul eden, Allah ve Resûlünün kendisi adına seçimini seçim kabul eden kimseler için Rabbimiz altlarından bal

ırmakları, süt ırmakları, şarap ve su ırmakları akan cennetler hazırlamıştır. Gözlerin görmediği, kulakların duymadığı, akıl ve hayallerin bile ihata edemeyeceği güzellikte razı olacakları, razı edilecekleri cennetler onları beklemektedir. Elbette dünyada Allah'tan razı olan, Allah'ın yasalarından razı olan, Allah'ın hayat programından razı olan ve Allah için bir hayat yaşayan mü'minleri Rabbimiz da orada razı edecektir. Onlar orada, o cennetlerde ebediyen kalıcıdırlar. İşte budur en büyük başarı. İşte budur en büyük kurtuluş.

“Kim Allah'a ve Peygamberine baş kaldırır ve yasalarını aşarsa, onu, temelli kılacağı cehenneme sokar. Alçaltıcı azab onadır.”

Ama kim de Allah ve Resûlüne isyan ederse, hayatını Allah ve Resûlüne sormadan yaşarsa, Allah ve Resûlüne rağmen, Allah'ın kitabı ve Resûlünün sünnetine rağmen kendi hevâ ve heveslerine uyarsa, ya da hayatta Allah ve Resûlünden başka yasa belirleyiciler kabul ederek onların yasalarını uygulamaya kalkışırsa, “ben mîras konusunda da, başka konularda da Allah ve Resûlünü dinlemiyorum” derse, bunu bir can korkusu olmadan, gönüllü yaparsa, Allah ve Resûlünün hatırını bir dünya menfaatine satarsa, üç kuruşluk bir dünya menfaati için Allah ve Resûlünün kendisine takdir ettiğine razı olmayıp hududu aşarsa, azgınlık yaparsa; Allah onu da öyle bir cehenneme, öyle dayanılmaz, öyle çılgın bir ateşe sokar ki, o da ebediyen, hiç çıkmamacasına orada kalır gider. Üstelik onun için orada “mühiyn” bir azap, “alçaltıcı, aşağılayıcı, onu insanlıktan çıkarıcı” bir azap vardır unutmayalım.

Evet, Rabbimiz bir mîras yasasını anlattıktan sonra burada bir değerlendirmede bulunuyor. Cenneti ve cehennemiyile bir uyarıda bulunuyor. Rabbimizin belirlediği tüm hayat kuralları için geçerli bir uyarıdır bu. Genelde tüm hayat programı, özelde de burada gün-

deme getirilen mîras yasasıyla alâkalı bir değerlendirme yapıp öteki ayetlere geçelim inşallah.

“Siz bilirsiniz” diyor Allah Teala. “Ben sizi cennet ve cehennemle uyardım. İsterseniz kul olduğunuzu, benim tarafımdan yaratıldığınızı, varlığınızı ve varlığınızın devamını bana borçlu olduğunuzu unutmadan yaratıcınızın yasalarını uygulayarak bir hayat yaşayıp cennete gidersiniz, dilerseniz de kendinizin tanrılığınızı iddia ederek, kendi hevâ ve heveslerinize göre, ya da hayatın yasalarını Allah’tan daha iyi bildiğine inandığınız bir kısım azgın tâğutların istedikleri biçimde bir hayat yaşayarak cehenneme gidersiniz. Dilediğinizi tercih edebilirsiniz. Ama unutmayın ki yaşadığımız hayatın hesabını bana ödeyeceksiniz” diyor Rabbimiz.¹⁰⁹

İtaat edene ebedî cennet, isyan edene de ebedî cehennem vardır. Bu konuda hiçbir mâzeret de geçerli değildir. Çünkü insanlar her konuda sadece Rablerine karşı sorumludurlar:

“(Resûlüm!) De ki: Eğer Allah’ı seviyorsanız bana uyunuz ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah son derece bağışlayıcı ve esirgeyicidir.

De ki: Allah’a ve Resûlü’ne itaat edin. Eğer yüz çevirirlerse bilsinler ki Allah kâfirleri sevmez.”¹¹⁰

Enfal sûresinden şu ayetleri peş peşe okuyalım, belki kalbimiz yumuşar da söz dinler hale gelir:

“20. Ey iman edenler! Allah’a ve Resûlüne itaat edin, işittiğiniz halde O’ndan yüz çevirmeyin.

21. İşitmedikleri halde işittik diyenler gibi olmayın.

109 Bkz. Ali Küçük, Basairu’l-Kur’an, ilgili ayetlerin tefsirinden.

110 Al-i İmran, 31-32.

22. Şüphesiz Allah katında hayvanların en kötüsü, düşünmeyen sağırlar ve dilsizlerdir.

23. Allah onlarda bir hayır görseydi elbette onlara işittirirdi. Fakat işittirseydi bile yine onlar yüz çevirerek dönerlerdi.

(Bu ayetler, Allah Resulünün sözlerini işitip de ehemmiyet vermeyen kimselere ihtaradır. Bunlar zahirde işittiklerini gerçek manada işitmedikleri için söz anlamayan sağır ve dilsiz hayvanlara benzetilmişlerdir. Bunlarda hayır istidadı yoktur. Eğer hayra kabiliyetleri olsaydı, Allah onlara sözlerinin gerçek manasını işittirirdi.)

24. Ey inananlar! Hayat verecek şeylere sizi çağırdığı zaman, Allah ve Resûlüne uyun. Ve bilin ki, Allah kişi ile onun kalbi arasına girer ve siz mutlaka onun huzurunda toplanacaksınız.”

(İnsanlara hayat verecek şey Allah ve Resulünün emir ve yasaklarıdır. Şüphesiz ki O'nun her emrinde bir hikmet ve hayat vardır. Onun için O'ndan gelen her emri kabullenmek ve yerine getirmek gerekir. Ayette “Allah kişi ile kalbi arasına girer” buyuruluyor. Bu durumu tasvirinden aciziz. Ancak başka bir ayette “Biz insana şah damarından daha yakınız” buyurulmuştur. Allah insanın kabiliyetine göre kalbini dilediği tarafa çevirir. Peygamberimiz şöyle dua ederdi: “Ey kalbleri çeviren Allah! Benim kalbimi senin dinin üzerinde sabit kıl!”)

25. Bir de öyle bir fitneden sakının ki o, içinizden sadece zulmedenlere erişmekle kalmaz (umuma sirayet ve hepsini perişan eder). Biliniz ki, Allah'ın azabı şiddetlidir.”

Velhasıl “toplum şöyle istiyor” diye, “âdetler böyledir” diye, “yasalar bunu gerektiriyor” diye insanın şu veya bu şekilde Allah'ın yasalarını çiğneyerek birilerinin hakkını yemesi, birilerine zulmetmesi, birilerinin malını çalıp çırpması asla ona mâzeret hakkı tanımaz. Çünkü işte Allah her şeyi ayetleriyle açıklıyor. “Ne yapalım toplum

düzeni böyledir. Ne yapalım bu yönetim biçiminde böyle düzenlemişler. Ne yapalım yöneticilerimiz böyle karar vermişler. Bu kararın suçluları da onlardır” diyerek hiç kimse böyle bir mâzeretin arkasına saklanamaz. Suçu hiçbir zaman başkalarının üzerine atıp bu işten kurtulamaz.

Öyleyse niye yamukluk yapmaya çalışıyoruz? Niye bir kısım sudan mâzeretlerin arkasına saklanarak Allah yasalarını diskalifiye yolları arıyoruz? Halbuki Allah ne demişse, Rasulullah nasıl buyurmuşsa bir Müslüman ona teslim olup boyun bükme zorundadır. Allah ve Resûlünün hükmüne karşı inandım diyen insanların muhayyerlik hakkı yoktur. Bu konuda birbirimizi uyaralım da dünyamızı da âhiretimizi de berbat etmeyelim inşallah.

“Allah ve Resûlü bir işe hüküm verdiği zaman, inanmış bir erkek ve kadına o işi kendi isteklerine göre seçme hakkı yoktur. Her kim Allah ve Resûlüne karşı gelirse, apaçık bir sapıklığa düşmüş olur.”¹¹¹

Kur’anda adı geçen tek sahabi olan zat, Zeyd b. Harise’dir. Çocukluğunda esir düşmüş, Hz. Hatice onu köle olarak satın almıştır. Hz. Hatice’nin kendisine hediye ettiği bu çocuğu, Peygamberimiz azad edip evlat edinmişti. Resulullah, Zeyd’i çok severdi, ona, halasının kızı Zeyneb bint-i Cahş’ı nikahlamıştı. Fakat Zeyneb, Zeyd ile geçinemedi. Zeyneb, asil bir aileden geldiği için bir köle azadlısı ile evlenmek istememişti, ancak bu yönde yukarıdaki ayet-i kerime gelince onunla evlenmişti. Çünkü emir böyleydi. Bizim alacağımız ders de budur.

Fakat bu hikaye burada bitmez. Ama onu başka kitaplarımızda anlatmıştık, bizim için tekrar olur. Hatırlamayan okuyucularımız ayetin tefsirine baksınlar, ayette kimseye haksızlık yoktur. Bunun de-

---

111 Ahzab, 36.

vamında da herkese çok büyük mükafatlar veren ilahî bir plan vardır. Okuyucularımız araştırsın görsünler inşallah.

Şeriat Adıldır

Evet, Allah Teâlâ'nın adaletle hükmettiğinde şüphe mi var? Asla ve kat'a!

“Allah, adaletle hükmeder. O'nu bırakıp taptıkları ise, hiçbir şeye hükmedemezler. Şüphesiz Allah, hakkıyla işiten ve görendir.”¹¹²

Birçok insan cehaletine kurban giderek hem bu dünya hayatını Cehenneme çevirir, hem de ahirette Cehenneme düşer. Çünkü Allah Teâlâ hakkındaki bilgisi eksiktir. Bu da onu inkar ve küfre götürerek mahveder. Özellikle de çağımızda böyle bir yanlış anlayış vardır. Bu anlayışa göre Allah vardır, birdir, yaratıcıdır, o kadar. Ötesi yoktur.

Olur mu hiç? Bunlar hiç Kur'an-ı Kerîm okumuyorlar mı?

Oysa Kur'an-ı Kerîm, kendinden başka ilâh olmayan Allah hakkında iki kısım bilgi verir:

1. Allah vardır, birdir; bilgisi, kudreti, hükümlerliği gibi niteliklerinde eşsiz ve mükemmeldir.

2. Allah aynı zamanda insanlar için dinî, ahlâkî planda yasa koyucudur; buyrukları ve yasaklarıyla bireylerin ve toplumların hayatlarına, iradesine uygun bir düzen vermek ister. Nihâî planda bütün insanları âhirette âdil bir şekilde yargılayıp hükümlerine uyanları ödüllendirecek, uymayanları cezalandıracaktır.

İşte laikçiler buna inanmıyorlar. Böyle bir Allah Teâlâ'yı kabul etmiyorlar. Onlar, kendi hayatlarına karışan bir tanrı istemiyorlar. Bunu

---

112 Mü'min, 20.

da açıkça ve saygısızca şöyle ifade ediyorlar. “Varsa vardır. Yarattıysa yaratmıştır. Ama gökte otursun, bizim hayatımıza karışmasın!”

İşte laiklik budur, Allah Teâlâyı özel ve kamu hayatına karıştırmamak, hayat tarzına müdahale ettirmemek, bildiği gibi keyfince yaşamaktır.

Hiç şüphesiz böyle düşünmek, böyle inanmak, böyle söylemek ve böyle yaşamak kesinlikle kafirliktir. Daha önce Müslüman ise kesinlikle dinden çıkıp mürted olmaktır. Bunun küfür olduğunda şüphe etmek de küfre düşmek demektir.

Şu ayeti onların yüzüne çarpmak gerek:

“Allah, hüküm verenlerin en üstünü değil midir?”¹¹³

Şeriatın Kaynakları

Teşri’in, yani şeriat koymanın, yani ilahî yasamanın kaynağı Kur’an-ı Kerîm ve Sünnet-i Seniyye’dir. Eğer burada insanların sorunlarını çözecek bir ayet ve hadis bulunmazsa, işte o zaman icthad etmeye yetkili olan müctehit alimler icthad ederler. İşte bunu öğretten ve emreden ayet-i kerime:

“Ey iman edenler! Allah’a itaat edin. Peygamber’e ve sizden olan ülülemlere (idarecilere) de itaat edin. Eğer bir hususta anlaşmazlığa düşerseniz, Allah’a ve ahirete gerçekten inanıyorsanız onu Allah’a ve Resûle götürün (onların talimatına göre halledin); bu hem hayırlı, hem de netice bakımından daha güzeldir.”¹¹⁴

Bu ayet Müslümanların bilgi ve hüküm kaynaklarını sıralamıştır. Önce “Kitap” ve “Sünnet,” sonra da “İcma” ve “Kıyas,” “edille-i şer’iyye/şeriatın delilleri”ni oluşturmuştur. Buna örf ve adet, istihsan,

113 Tîn, 8.

114 Nisa, 59.

maslahat vs. gibi bazı tali deliller de eklenmiştir. Fıkıh usulü ilminde formüleleştirilen kaynakların temelini görüldüğü gibi Kur'an ve sünnet koymuş, anlaşmazlık çıkarsa çözümün bu kaynaklara başvurularak aranmasını emretmiştir.

İctihadın aslını beyan eden bu formülü hadiste şöyle görüyoruz: Resulullah (s.a.v) Efendimiz Muaz bin Cebel'i Yemen'e genel idareci olarak gönderirken bir hayli nasihattan sonra ona şöyle sordu: "Sana bir dâva getirilip insanlar arasında hüküm verirken ne ile hüküm vereceksin?" Hz. Muaz bin Cebel: "Allah'ın kitabı (Kur'an-ı Kerim) ile hüküm veririm" dedi. "Ya onda açıkça bulamazsan?" buyurunca, "Peygamber'in (s.a.v.) sünneti ile hükmederim" dedi. "Ya onda da açıkça bulamazsan" buyurunca, "İctihâd ederek, anladığımla hükmederim" dedi.

Peygamberimiz (s.a.v.) Muaz bin Cebel'in bu cevabından dolayı çok memnun kalarak mübârek elini onun göğsüne koyup "Elhamdülillah! Allah Teâlâ, Resûlünün elçisini, Resûlullah'ın rızasına uygun eyledi." buyurdu.

Allah'a itaat, "O'nun Kur'an-ı Kerim'de ve elçisinin tebliğ mahiyetindeki söz ve davranışlarında ortaya çıkan emir ve iradesine uymak" demektir. Resûlullah'a itaat, öncelikle tebliğ ettiği Kur'an'a ve vahye dayalı sünnete uymaktır. Ancak "ve" bağlacı ile yetinilmeyip "itaat ediniz" emrinin "Resûlullah" için de tekrar edilmesi ona itaatın, "Kur'an'dan ibaret olan vahyin tebliğine uyma"yı aştığını, kaide olarak bütün davranışlarının örnek edinilmesini, bütün buyruklarının yerine getirilmesini içine aldığını göstermektedir.

Sahabe, Resûlullah'ın "dinî veya bağlayıcı olmadığını bildirdiği, ya da karineler yoluyla böyle olduğunu anladıkları emirleri" dışındaki bütün emir ve isteklerini, "O'na itaat dinî bir görevdir" şuuru

içinde yerine getirmişlerdir; bunu yaparken de itaat hakkındaki ayet ve hadislerle Allah elçisinin gönderiliş amacına, kendisine verilen vazifelere ve O'nun örnekliliğini bildiren naslara dayanmışlardır.

“İtaat ediniz” emri tekrarlanmadan “ulu’l-emre de” denilmesi, bunların itaat yükümlülüğü bakımından Allah ve Resulü gibi olmadıklarına, emirleri meşru (Allah ve Resulünün talimatına uygun) olmadıkça kendilerine itaat edilmeyeceğine işaret etmektedir. Nitekim bazı hadisler bu kaideyi açıkça ifade etmektedir:

“Hiçbir mahlûka, Allah emrine uymadığı takdirde itaat edilemez.”

“Ancak mâruf (meşru) olan emre itaat edilir.”

“Allah’a itaatsizlik sayılan emre itaat edilmez.”¹¹⁵

Ortaya çıkan meselenin “Allah’a götürülmesi” Kur’an’a, “Resule götürülmesi” ise sünnete başvurmayı gerektirir. Anlaşmazlık konusunda bu iki kaynaktan çözüm ve hüküm var ise bu, bütün ümmet için bağlayıcıdır ve gereğine uyularak anlaşmazlık çözüme kavuşturulur. Bu iki kaynaktaki çözüm her zaman nokta tayini şeklinde değildir. Kıyamete kadar ortaya çıkacak bütün anlaşmazlıkların konu konu, parça parça çözümü Kitap ve Sünnet’te bulunmaz, Ancak bütün anlaşmazlıkların çözümüne ışık tutan ilkeler, işaretler, delâletler, örnek ve emsal çözümler vardır. Bilindiği gibi bunlardan yararlanarak çözüm ve hüküm bulma işine ictihad denir. İctihad bilinmeyenleri, açıkça belli olmayanları, anlaşmazlıkları Kitaba ve Sünnet’e başvurarak (götürerek) çözüme metodunun ve çabasının adıdır; Resûlullah tarafından sahabeye öğretilmiş, daha sonraki nesiller de bunu, onlardan alarak kullanmış ve geliştirmişlerdir.

¹¹⁵ Buhârî, Ahkâm, 4; Megazî, 59; Müslim, İmâre, 39.

“Eğer bir hususta anlaşmazlığa düşerseniz...” şeklindeki cümle yapısı umum (genellik) ifade eder. Buna göre mü’minlerin hayatında ihtilâf konusu olan her şey çözümü Kur’andan ve Sünnet’ten alacak, başka bir deyişle çözüm, bu iki kaynağa başvurularak aranacaktır. Hem hâkim (hüküm koyan, hukuk vazedenden) hem de mâbud (kendisine ibadet edilen) yalnızca Allah’tır. Allah’a mahsus bulunan bu sıfat ve salâhiyetlerin -aynı mahiyette olmak üzere- mesela meclis, parlamento, hukuk komisyonları gibi bir başka merci veya şahsa tanınması şirk, bu merci ve şahsın da Kur’andaki adı, Nisa 60. ayette zikredildiği üzere tâguttur.¹¹⁶

Şimdi gelelim o ayet-i kerime’ye...

Şeriatsız Ümmet Yoktur

“Biz, her ümmete, uygulamakta oldukları bir ibadet tarzı gösterdik. Öyle ise onlar (ehl-i kitap) bu işte sizinle çekişmesinler. Sen, Rabbine davet et. Zira sen, hakikaten dosdoğru bir yoldasın.

Eğer sizinle münakaşa ve mücâdelele girişirlerse: “Allah yaptığınızı çok iyi bilmektedir” de.

Allah kıyamet gününde, ihtilâf etmekte olduğunuz konulara dair aranızda hüküm verecektir.”¹¹⁷

Ayette her ümmet için “dinî kurallar,” yani “şeriat” belirlenmiş olduğuna değinilmiştir. Daha önce de gördüğümüz gibi Allah tarafından toplumların şartlarına ve beşerî gelişmelere göre farklı dinî hükümlerin bildirilmiş olduğu bir gerçektir ve buna dikkat çekilmektedir.

Bu gerçeğin göz önünde bulundurulması halinde ne Mekke putperestlerinin, ne de Yahudi ve Hıristiyanların Hz. Muhammed’in

¹¹⁶ Bkz. *Kur’an Yolu*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları: II/66-68

¹¹⁷ Hac, 67-69.

peygamberliğini yadığamamaları ve bu noktadan hareketle bir tartışmaya girmemeleri gerekirdi. Ama onlar nefislerine uyararak aldandılar ve saptılar.

Bari bugün biz Müslümanlar olsun, nefsimize uyup kafirleri taklit ederek Allah Teâlâ'nın indirdiği şeriatı atıp da sapıtmayalım. Ona sıkı sıkı sarılarak Rabbimizin rızasını kazanıp kendi mutluluğumuzu gerçekleştirelim.

Milletlere Şeriat Uyarısı

Tıpkı din gibi bütün ümmetlere de dinin bir şubesi olan şeriat verilmiştir. Bu verilmeden hesap sorulması, ilahî hikmete aykırı sayılmıştır. Nasıl ki her ümmete kendi lisanıyla bir peygamber gönderilmiştir, aynen öyle de, din gönderilmeden hesaba çekilip azap edilmemiştir. İşte delilleri:

“Kim hidayet yolunu seçerse, bunu ancak kendi iyiliği için seçmiş olur; kim de doğruluktan sapsa, kendi zararına sapsa olur. Hiçbir günahkâr, başkasının günah yükünü üslenmez. Biz, bir peygamber göndermedikçe (kimseye) azap edecek değiliz.”¹¹⁸

“(Allah'ın emirlerini) onlara iyice açıklasın diye her peygamberi yalnız kendi kavminin diliyle gönderdik. Artık Allah dilediğini saptırır, dilediğini de doğru yola iletir. Çünkü O, güç ve hikmet sahibidir.”¹¹⁹

Her peygamberin ancak kendi kavminin diliyle gönderilmiş olması, bütün insanlardan tek bir dil ile, mesela Arapça ile anlaşmalarının, yalvarıp niyazda bulunmalarının istenmediğini gösterir. Zaten bir ayet-i kerimede konuşulan diller, Allah Teâlâ'nın varlığına, birli-

---

118 İsra, 15.

119 İbrahim, 4.

ğine, güç ve kuvvetine olan delillerinden sayılmıştır. Bunun yanında bu ayet-i kerimenin işaret ettiği önemli noktalardan birisi de, Hakk'a davet ile uğraşanların, içinde buldukları toplumun dilini çok iyi bilmeleri gerektiği hususudur.

Her ne ise, şimdi biz üç büyük millete yapılan ikaz ve uyarıyı görmeye çalışalım.

Hız. Musa ve Kavmine

“İçinde hidayet ve nûr olan Tevrat'ı biz indirdik. Kendilerini Hakka teslim eden nebiler, Yahudilerle ilgili meselelerde onunla hükmederlerdi. Alimler ve mürşitler de Allah'ın o Kitabını koruma ile görevlendirilmeleri sebebiyle yine onunla hüküm verirlerdi. Hepsi de Kitabın hak olduğunun şahitleri idiler. O halde ey hakimler, insanlardan korkmayın, benden korkun. Ayetlerimi az bir menfaat karşılığında satmayın. Kim Allah'ın indirdiği ahkâm ile hükmetmezse işte onlar tam kâfirdirler.”¹²⁰

Din bilginlerinin o kitabı ve şeriatı koruma görevleri vardı, fakat Kur'an bu görevi eksiksiz yaptıklarını bildirmiyor. Kitabı önemsemeyerek, onu inkâr ederek onunla hükmetmeyenler kâfirdirler. Çünkü bu, Yahudilerin tahrifleri sebebiyle söylenmiştir.

“Hem Tevrat'ta onlara şu hükmü de farz kıldık: Cana can, göze göz, buruna burun, kulağa kulak, dişe diş karşılıktır. Hülâsa bütün yaralamalar birbirine kısas edilir. Fakat kim bu kısas hakkından feragat edip bağışlarsa bu, kendi günahları için keffaret olur. Kim Allah'ın indirdiği ahkâm ile hükmetmezse işte onlar tam zalimdirler.”¹²¹

---

120 Maide, 44.

121 Maide, 45.

Kıyas, şeriat sahibinin bir hakkı olarak değil, hayatın dokunulmazlığını temin etmek için meşrû kılınmıştır. Yani can almak için değil, cana dokundurmak için hükmedilmiştir. Onun içindir ki hak sahibi kişi kıyastan vazgeçerse, kıyas yapılmaz. Zira kıyas, sırf insanlar için vaz' edilmiştir. (Tevrat'da kıyas hükmü için bakınız: Levililer, 24,19-21; Çıkış, 21,23-26)

Ayetin son cümlesini isterseniz bir kere daha okuyunuz.

Hız. İsa ve Kavmine

“Kendinden önce gelen Tevrat'ı doğrulayıcı olarak peygamberlerin izleri üzerine, Meryem oğlu İsa'yı arkalarından gönderdik. Ve ona, içinde doğruya rehberlik ve nûr bulunmak, önündeki Tevrat'ı tasdik etmek, sakınanlara bir hidayet ve öğüt olmak üzere İncil'i verdik. İncil'e inananlar, Allah'ın onda indirdiği (hükümler) ile hükmetsinler. Kim Allah'ın indirdiği ile hükmetmezse işte onlar fâsıklardır.”¹²²

“Allah'ın indirdiği hükümler ile hükmetmeyenlere” üç noktadan bakılmıştır; O'nu inkar manası taşıdığı için “kafir”; Allah'ın hükmü adalet, onun zıddı zulüm olduğundan “zalim” denilmiştir. 47. ayette ise Allah'ın emrinden çıkış ve sapış manası gözönüne alınarak “fasık” denilecektir.

Hız. Muhammed (s.a.v) ve Kavmine

“Sana da, daha önceki kitabı doğrulamak ve onu korumak üzere hak olarak Kitab'ı (Kur'an'ı) gönderdik. Artık aralarında Allah'ın indirdiği ile hükmet; sana gelen gerçeği bırakıp da onların arzularına uyma. (Ey ümmetler!) Her birinize bir şeriat ve bir yol verdik. Allah dileseydi sizleri bir tek ümmet yapardı; fakat size verdiği (yol ve

¹²² Maide, 46-47.

şeriatlerde) sizi denemek için (böyle yaptı). Öyleyse iyi işlerde birbirinizle yarışın. Hepinizin dönüşü Allah'adır. Artık size, üzerinde ayrılığa düştüğünüz şeyleri(n gerçek tarafını) O haber verecektir.”¹²³

Semavî kitaplar genel itikadî esaslarda aynı olmakla birlikte şeriatlarında değişiklikler olmuş ve sonra gelen öncekinin bazı hükümlerini yürürlükten kaldırmıştır. Maide 46 ve 47. ayetlerden anlaşıldığına göre Hz. İsa genel ilkelerde önceki peygamberlerin izine tâbi olmakla beraber bağımsız bir şeriata sahiptir. Kur'an gelinceye kadar Hıristiyanlar İncil'le mutlak olarak, Tevrat'la da İncil'in tasdik ettiği çerçevede amel etmek ve bu çerçevede verilen hükümleri kayıtsız şartsız kabullenmek mecburiyetindedirler. Allah'ın indirdiği ile hükmetmedikleri takdirde itikadî durumlarına göre kâfirler, zalimler veya fâsıklar zümresine dahil olurlar; yani Allah'ın hükmüne iman etmekle beraber onunla amel etmeyen kimse isyankâr fâsık olur; Allah'ın hükmüne inanmadığı veya onu küçümsediği için onunla amel etmeyen kimse ise kâfir ve fâsık olur.¹²⁴ Ancak Kur'an geldikten sonra mü'minler onunla amel etmekle yükümlüdürler. Çünkü "... aralarında Allah'ın indirdiği ile hükmet..." buyrulmaktadır ve Kur'an en son ve en mükemmel kitaptır, kendinden önceki kitapların büyük bir bölümünü yürürlükten kaldırmıştır.¹²⁵

Şeriata Uymamak Azaptır

Allah Teâla şöyle buyuruyor: “(Sana şu talimatı verdik): Aralarında Allah'ın indirdiği ile hükmet ve onların arzularına uyma. Allah'ın sana indirdiği hükümlerin bir kısmından seni saptırmamalarına dikkat et. Eğer (hükümden) yüz çevirirlerse bil ki (bununla)

123 Maide, 48.

124 Elmalılı, 3/1695.

125 Diyanet Tefsiri, *Kur'an Yolu*, 2/228.

Allah ancak, günahlarının bir kısmını onların başına belâ etmek ister. İnsanların birçoğu da zaten yoldan çıkmışlardır.¹²⁶

Allah'a inanmış, peygamberlere ümmet olmuş dünya insanları, farklı görüşler, politika ve menfaatler yüzünden birbirleriyle uğraşacak, birbirini yiyecek yerde peygamberlerinin çağırdığı hayırlı hedeflere varma yolunda yarış içinde olmalıydılar. Bu ise şeriatı yaşamakla olur.

Şeriatı uymamak günahtır. Günahların dünyada başa bela olması ise anarşi, katil, sürgün, esaret gibi musibet, felaket ve ibtilalarda kendini göstermektedir. Allah Teala şeriatına uymamakla işlenen günahları bu bela ve musibetlere sebep kılmaktadır. Günahkarlıklarına rağmen refah içinde olanlara gelince, bunlar da manevi yönden sıkıntı ve bunalım içinde hayatın tadını kaybetmişler, insan onuruna yakışmayan çılgınlıklarla ömürlerini perişan etmişlerdir. Üstelik bunların bütün cezaları ahirete kalmaktadır. Orada çok can yakıcı ve aşağılayıcı bir azaba atılacaklardır. Bunda hiç şüphe yoktur inanan insan için.

Rivayete göre Yahudilerin ileri gelenlerinden bir grup Hz. Peygamber'i yanıltmak ve ona yanlış hüküm verdirmek maksadıyla şöyle demişlerdi:

“Ey Muhammed! Bilirsin ki biz Yahudilerin bilginleri ve eşrafıyız. Biz sana tâbi olursak bütün Yahudiler sana tâbi olur. Şimdi bizimle hasımlarımız arasında bir dava var, davayı sana getirelim, sen de bizim lehimize hüküm ver. Böyle yaparsan sana iman eder ve seni tasdik ederiz.”

Hz. Peygamber ahlâka aykırı olan bu teklifi reddetmiş, olay üzerine bu ayet inmiştir.¹²⁷ Yüce Allah, Yahudilerin ve başkalarının tuzağına düşmemeleri için Hz. Peygamber'in şahsında mü'minleri de

126 Maide, 49.

127 İbn Kesîr, 3/122; Şevkânî, 2/46.

uyarmakta, kendisine dava getirdikleri takdirde onların isteklerine göre değil, Allah'ın indirdiği Kur'an'a göre hükmetmesini, onların şaşırtmalarına aldanıp da Allah'ın indirdiği hükümlerden herhangi birini ihmal etmemesini emretmekte; Yahudiler Hz. Peygamber'in vereceği hükmü kabul etmeyip ondan yüz çevirdikleri takdirde bundan dolayı başlarına felâketlerin geleceğini Resûlullah'a haber vermektedir.

Çünkü Hz. Peygamber'in verdiği hükümden yüz çevirmek "adaleti kabul etmeyip haksızlığa ve zulme yönelmek" demektir. Adaletin saptırılması ise toplumu felâketlere sürükler.

Medine Yahudileri her fırsatta İslâm'a karşı tavrı aldıkları ve Müslümanlara ihanet ettikleri için başlarına belâ açmışlar; bir kısmı öldürülmüş, bir kısmı da sürgün edilmiştir.¹²⁸ Yüce Allah olup bitenlerden ibret almayan insanların birçoğunun fâsık olduğunu yani O'nun hükmünü kabul etmeyip O'nun kanunlarının dışına çıktığını haber vermektedir.¹²⁹

Dün Allah Teâlâ'nın indirdiğine yanaşmadıkları için bela ve musibet göyerek cezalandırılan günahkar Yahudiler ve Hristiyanlar, bugün de Müslümanları Allah Teâlâ'nın indirdiği şeriatı saptırarak onları laik, beşerî kanunlara zorlamaktadırlar.

Bunun karşılığı ayetlerde görüldüğü gibi kafir, zalim ve fâsık olarak dinden çıkmaktır. Cezası ise dünya ve ahirette acı ve azap çekmektir. Böyle olduğu halde bir Müslümanın şeriatı reddederek batılları taklit ile onlardan kanun alması açıkça küfürdür. Çünkü şeriatın dışındaki insan yapısı din dışı laik kanunlar Kur'ana göre "cahiliyye/küfürdür."

128 Buhârî, Megâzi, 14.

129 Kur'an Yolu, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2/230-231.

Beşeri Kanunlar Küfürdür

“Yoksa onlar (İslâm zıddı) cahiliye hüküm ve idaresini mi arıyorlar? İyi anlayan bir topluma göre, hükümranlığı Allah’tan daha güzel kim vardır?”¹³⁰

Burada câhiliye terimi ile yalnızca İslâm’dan önceki tarihsel zaman dilimi değil, o dönemin insanlar arasında farklı uygulamalar doğuran haksız ve zalim zihniyetine, kişisel ve toplumsal olguların sadece menfaat açısından yararlı olup olmadığı endişesinin karakterize ettiği ahlâkî eksikliğe dikkat çekilmektedir. Özellikle Araplar’dan etkilenerek Tevrat’ın hükmünü bırakıp onlarda mevcut olan eşitsizlik ve üstün ırk anlayışını Yahudi kabileleri arasında dahi uygulayan Nadîroğullan’a işaret edilmekte ve onlar kınanmaktadır.

Allah’tan daha üstün bir hâkim ve O’nun verdiği hükümden daha güzel ve daha âdil bir hüküm yoktur. Bunu ancak hakka, adalete ve eşitliğe inanan toplumlar anlayabilirler. Kalplerinde hastalık olup ahlaken sapmış olanlar bunu anlayamazlar. Dolayısıyla, haksızlığı ve zulmü hakka ve adalete tercih edebilirler. Bu tür ahlâkî sapmalar daima ortaya çıkabileceği için Hz. Peygamber, câhiliye dönemine geçmişte kalan bir zaman dilimi olarak bakmamış, aksine bu dönemdeki anlayışın her fırsatta tekrar ortaya çıkabileceğini düşünerek uyanlarda bulunmuştur.¹³¹

Küfrün Sonu Yamandır

Artık Allah Teâlâ’nın sözünün üstüne söz koymanın acı neticesini Kur’an başka bir yerde şöyle açıklıyor:

130 Maide, 50.

131 Buhârî, Cenâiz, 39-40, Menâkıb, 8. Bkz. *Kur’an Yolu*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2/231-232.

“Ey Ademoğulları! Size kendi içinizden ayetlerimi anlatacak peygamberler gelir de kim onlara karşı gelmekten sakınır ve kendini ıslah ederse, onlara korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir.

Ayetlerimizi yalanlayanlar ve büyükenip onlardan yüz çevirenler var ya, işte onlar ateş ehlidir. Onlar orada ebedî kalacaklardır.

Allah’a iftira edenden ya da ayetlerini yalanlayandan daha zalim kimdir! Onların kitaptaki nasipleri kendilerine erişecektir. Sonunda elçilerimiz (melekler) gelip canlarını alırken “Allah’ı bırakıp da tapmakta olduğunuz tanrılar nerede?” derler. Onlar da “Bizden sıvışıp gittiler” derler. Ve kâfir olduklarına dair kendi aleyhlerine şahitlik ederler.

Allah buyuracak ki: “Sizden önce geçmiş cin ve insan toplulukları arasında siz de ateşe girin!” Her ümmet girdikçe yoldaşlarına lânet edecekler. Hepsi birbiri ardından orada (cehennemde) toplanınca, sonrakiler öncekiler için, “Ey Rabbimiz! Bizi işte bunlar saptırdılar! Onun için onlara ateşten bir kat daha fazla azap ver!” diyecekler. Allah da: Zaten herkes için bir kat daha fazla azap vardır, fakat siz bilmezsiniz, diyecektir.

Öncekiler de sonrakilere derler ki: Sizin bize bir üstünlüğünüz yok. O halde siz de yaptıklarınıza karşılık azabı tadın!

Bizim ayetlerimizi yalanlayıp da onlara karşı kibirlenmek isteyenler var ya, işte onlara gök kapıları açılmayacak ve onlar, deve iğne deliğine girinceye kadar cennete giremeyeceklerdir! Suçluları işte böyle cezalandırırız!”¹³²

Toplumunu yanlış yolda yürüten, yani şeriat varken başka başka kanunlarla yasama, yürütme ve yargılamada onlara hükmeden liderlere, hem kendi kafirlikleri sebebiyle, hem de başkalarını doğru

---

132 A’raf, 35-40.

yoldan saptırdıklarından ötürü; bunların peşinden gidenlere de hem kafir olduklarından, hem de sapık liderleri taklit etmelerinden dolayı iki kat azap edilecektir.

Bu ayetteki “cemel/deve” kelimesini, meşhur olmayan kıraat şekillerine dayanarak Kur’an’daki edebi tasvire uygun düşmediğini, “deve” ile “iğne deliği” arasında bir münasebet bulunmadığını ileri sürenler vardır. Bunun için kelimenin diğer kıraattaki “kalın ip” yani halat manasını tercih ederler. Ancak, ayetin mealini yapanlar umu- mun kıraatı göz önüne alınarak “deve” manası tercih etmişlerdir. İyi de etmişlerdir. Çünkü sanıldığıının aksine her yeri eğri büğrü olan devenin iğne deliğinden geçmesi, imkansızlık bildirmede daha başarılı bir ifade biçimidir. Aynen bizdeki “balık kavağa çıkarsa,” “ense kökünü görürsen” gibi güzel bir deyim ve teşbihtir. Buna göre ayetin manası: “Onlar asla cennete giremezler” demektir.

Neden giremezler?

Şeriatı red ve inkar ettikleri, aşağıladıkları için.

Ne diyelim, kendi düşen ağlamazmış. “Zalimler için yaşasın cehennem!”

Laik Kanunlar Küfürdür

Şeriatın kaynaklarını az önce “Kitap, Sünnet, İcma ve Kıyas” şeklinde görmüştük. Laik kanunların kaynağı ise insandır. İnsanın Allah Teâlâ’nın kanunlarından başkasını ortaya koyması ve uygulaması İslam açısından küfürdür. İşte ayet-i kerime:

“Sana indirilene ve senden önce indirilenlere inandıklarını ileri sürenleri görmedin mi? Tâğut’a inanmamaları kendilerine emrolunduğu halde, Tâğut’un önünde muhakemeleşmek istiyorlar. Halbuki şeytan onları büsbütün saptırmak istiyor.

Onlara: Allah'ın indirdiğine (Kitab'a) ve Resûle gelin (onlara başvuralım), denildiği zaman, münafıkların senden iyice uzaklaştıklarını görürsün.”¹³³

Ayet-i kerimede geçen “tağut,” Hakkı tanımayıp azan ve sapan her kişi, kurum ve güce verilen genel isimdir. Şeytana da bu yüzden “tağut” denmiştir. Bu ve müteakip beş ayetin, yukarıda zikredilen nüzul sebebi bu kelimenin anlamını belirlemede yardımcı olur.

Bir önceki ayette “Allah'a ve âhirete gerçekten iman edenlerin, anlaşmazlıkları Allah'a ve Resulüne götürecekleri” ifade buyurulmuştu. Bu ayette ise “inandım” dedikleri halde gerçekten inanmayanların (münafıklar) anlaşmazlık çıktığında nasıl hareket ettikleri anlatılıyor ve onların şahsında âdeta bir iman testi yapılıyor. Hz. Peygamber'in Medine hayatı başladığında bazı Yahudiler menfaatleri icabı İslâm'ı kabul etmiş gibi göründüler. İlk münafıklar arasında bunlar da bulunduğu için “... senden önce indirilenlere inandıklarını ileri sürenler” ifadesi kullanılmıştır.

Ayet için birkaç nüzul sebebi rivayet edilmiştir. İbni Abbas'tan şöyle bir rivayeti vardır: Bu ayet münafıklardan bir adam hakkında nazil oldu. Onunla bir Yahudi arasında bir dava vardı. Yahudi “Hadi Muhammed'e gidelim” dedi. Münafık ise “Hayır, Ka'b b. el-Eşref'e gidelim” dedi. Allah Teâlâ Ka'b'a “tağut” adını takmıştır. Yahudi, Resulullah (s.a.)'tan başkasının muhakeme etmesine razı olmadı. Onun ısrarı üzerine münafıkla beraber Rasul-i Ekrem (s.a.)'in hakemliğine baş vurdular. Resulullah (s.a.) dava sonunda Yahudi lehine hükmetti. Onun huzurundan çıktıktan sonra münafık Yahudiyi bırakmadı ve “Ömer b. el-Hattab'a gideceğiz” dedi.

---

133 Nisa, 60-61.

H. Ömer'in yanına varınca Yahudi dedi ki: Ben ve bu Muhammed'in hakemliğine baş vurduk, o da bunun aleyhine hükmetti. Fakat bu razı olmadı, senin hakemliğine gideceğini iddia ederek beni bırakmadı, beraberce sana geldik.

H. Ömer, münafığa "öyle mi?" diye sorunca o da "evet" dedi. Bunun üzerine H. Ömer "Biraz bekleyin, dışarı geliyorum" dedi.

İçeri eve girdi, abasının altına kılıcını koydu. Sonra yanlarına geldi ve kılıcı çekerek münafığın boynunu vurup öldürdü ve "Allah'ın hükmüne ve Resulullah'ın hükmüne razı olmayan hakkında ben de işte böyle hükmederim" dedi.

Yahudi de oradan kaçtı. Ardından bu ayeti indiren Cebrail (a.s.) "Muhakkak Ömer hak ile batıl arasını tefrik etmiş, ayırmıştır" dedi. H. Ömer'e de o manaya gelmek üzere "el-Fârûk" adı verildi.¹³⁴

Bu konuda başka rivayetler de vardır. Onların tamamında ortak olan unsur, mü'min olduğu veya mü'min görüldüğü halde anlaşmazlığı Allah'a ve Resulüne götürerek çözmeye razı olmamak, bir başkasını (tâgutü, meselâ Kâ'b b. el-Eşref'i veya kâhin Ebû Bürde el-Eslemî'yi) onların yerine koymak ve onun çözümüne rızâ göstermektir.¹³⁵

Dünün münafıkları neyse, günümüzün münafıkları da odur. Yani şeriat dururken başka kanunları kabul ve tasdik ederler. Bunlar hem Müslümanları hem de kafirleri, yani zıt tarafları idare etmeye çalışırken çoğu defa açık verirler, sahtekârlıkları ortaya çıkar, bu defa cezadan ve tecrid edilmekten kurtulmak üzere te'villere kalkışır,

134 Ahmed, Ebu Davud, Tirmizî, İbni Adıyy, Taberî, Dârimî ve Beyhakî rivayet etmişlerdir. Ayrıca bkz. Vehbe Zuhayli, *et-Tefsîrü'l-Münir*, Risale Yayınları, 3/111-114.

135 Bkz. *Kur'an Yolu*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2/69.

yanarmak istedikleri tarafı iyi niyet ve samimiyetlerine ikna etmeye çalışırlar. Bütün bunlara rağmen zahirde inanır görünmeleri, açıkça inkâra sapsamamış olmaları sebebiyle onlara karşı Müslüman imişler gibi davranılması, gerçek imana kavuşmaları için kendilerine öğüt verilmesi; arıza kalplerinde, içlerinde olduğu için oraya girecek, orayı etkileyecek sözler söylenmesi emredilmiştir.

Peygamber İtaat İçin Vardır

Yine ayet-i kerimede “Biz her peygamberi -Allah’ın izniyle- ancak kendisine itaat edilmesi için gönderdik.”¹³⁶ buyrulur. Allah Teâlâ peygamberlerini, iş olsun, hikaye anlatsın diye değil, kendilerine itaat edilsin diye göndermiştir; çünkü onlar Allah’ın elçileridir, peygamberlere itaat, Allah’a itaat demektir.

Münafıklar olsun, günahkâr, âsi, itaat etmeyen fasık mü’minler olsun bu davranışlarıyla Allah Teâlâ’ya zarar veremezler. O’nun kullarına verdiği sıkıntılar da, kulların vereceği müsbet, meşru tepkilere göre dünyada ve âhirette lehlerine olabilecektir. Şu halde Allah’a ve Resulüne itaat etmeyenlerin kötülükleri, zulümleri, zararları eninde sonunda kendilerine dönmekte, kendilerine dokunmaktadır. Bu mânada “kendilerine kötülük edenler” için de tövbe kapısı açıktır. Allah Teâlâ tövbeleri hemen kabul edeceğini, içtenlikle tövbe edenlerin daha öncesine ait kirli sicillerini tertemiz kılacağını vaad etmiştir.

Şeriati kabul etmeyerek nifak ve isyana sapanlar kendilerini temize çıkarmak için çıkmaz yollara girmek, tutarsız te’villere başvurmak yerine samimi olarak pişman olmalı, bağışlaması için Allah’a yalvarmalıdır.¹³⁷

¹³⁶ Nisa, 64.

¹³⁷ Bkz. *Kur’an Yolu*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2/69-70.

Şeriat Teslimiyet İster

“Hayır, Rabbine andolsun ki aralarında çıkan anlaşmazlık hususunda seni hakem kılıp sonra da verdiği hükümden içlerinde hiçbir sıkıntı duymaksızın (onu) tam manasıyla kabullenmedikçe iman etmiş olmazlar.”¹³⁸

İman kuru bir sözden ibaret değildir; gönülden bağlanmak, inanmak ve kabullenmektir. Hem “Allah ve Resulü’ne inandım” deyip, hem de hükümlerine razı olmamak tipik münafıklık alametidir. “Şeriatın kestiği parmak acımaz” denilmiştir. Parmağın derisi ve eti kesilir, kan damlar, kemik kırılır da acımaz mı? Evet, acır ama acımaz. Çünkü Allah Teâlâ’nın kanunlarına teslim olan Müslüman der ki, “demek bu kesilmeyi hak etmiştir. Ben buna itiraz ve itaatsizlik edemem. Gönül rızası ile katlanırım.” Görülüyor ki müminin kalbinde o acıyı unutturacak kadar büyük bir iman vardır.

Zübeyr b. Avvâm ile bahçe komşusu arasında su yüzünden bir anlaşmazlık çıkmıştı. Hz. Peygamber’e başvurular; o da “Zübeyr! Bahçeni suladıktan sonra suyu sal ki komşun da sulasın” buyurdu. Komşu (bu hükmün din kuralı koyma değil, sulhetme mahiyetinde olduğunu düşünmüş olmalı ki) Hz. Peygamber’e, Zübeyr’in tarafını tuttuğunu ima etti. Bunun üzerine Hz. Peygamber adamın tutumundan hoşnut olmadı ve bu defa Zübeyr’e normal hakkını kullanmasını söyledi. Medineli komşunun bu davranışı sebebiyle 65. ayet nazil oldu.¹³⁹

Buna göre gerçek iman sahiplerinin iki temel vasfı olmalıdır:

Aralarında bir anlaşmazlık çıktığında Resûlullah’ı hakem kılmak, onun hükmüne başvurmak.

¹³⁸ Nisa, 65.

¹³⁹ Müslim, Fezâ’îl, 129.

2- Hz. Peygamber bir hüküm verince bunu benimsemek, âdil olduğuna inanmak, itiraza kalkışmamak.

Allah'ın dininin hükmü demek olan Resûlullah'ın hükmüne başvurmak ve bunu gönülden benimsemek iman alâmeti olmakla beraber, insanların beşeriyet icabı menfaatlerine uygun gördükleri ve istedikleri hükmü elde edememeleri karşısında üzüntü duymaları da küfür veya nifak alâmeti değildir; yeter ki, verilen hükmün haklı ve âdil olduğuna inansınlar!¹⁴⁰

Sonuçta Allah Teala'nın veya Rasul'ünün emirlerinden bir şeyi reddeden kimse kafir olur, İslam dışına çıkar. O sebepten Ashab-ı Kiram (r.a.) zekat vermeyenlerin irtidadına (dinden çıktığına) hükmetmişlerdir. Aynı şekilde, verdiği hüküm hakkında Resulullah (s.a.v)'i itham eden kişi de kafirdir. Ayetin iniş sebebinde anlatılan hadise, Yahudinin bir Müslüman ile olan davasında, İslam hakim ve idarecisinin hükmüne baş vurduğunu göstermektedir.

Müslümanların, Kur'anda ve sabit Sünnet-i Nebeviyyede hakkında nas bulunan bir hükmü tenfiz ve tatbik etmeleri icap eder. Ama hakkında vahiy yoluyla bir hüküm belirtilmemiş bir meselede, müctehidlerin şeriatın genel kaidelerinden çıkarttığı ve umumun maslahat ve menfaatine de uygun olacak şekildeki görüşü ile amel olunur.

Allah'ın koyduğu hükümden, şeriaten ya da Rasul'ünün verdiği hükümden, kanundan, şeriaten kasten yüz çeviren kimse münafık olur, İslam ile bir bağı kalmaz. Bu ayetlerin inmesi Hz. Ömer (r.a.)'in davranışını teyit etmiştir. O sebepten Cebrail (a.s.) inmiş ve "Muhakkak ki Ömer hak ile batıl arasını ayırmıştır" demiş, ondan sonra Hz. Ömer'e "el-Faruk" adı verilmiştir.

140 *Kur'an Yolu*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2/70.

“Müslümanım” dediği halde “şeriatı” kabul etmeyen ve aşağılayan münafıklar, yaptıklarına derhal dünyada pişman olacaktır, ahirette pişmanlık artık fayda vermeyecektir. Özür dileyecekler, fakat özürleri de kabul edilmeyecektir.

Münafıkların bu arlandırıcı, hor tavırlarına doğrusu hiç de imrenilmez. Çünkü hiçbir şeyin kendisine gizli kalmayacağı Allah Teala tarafından rezil ve kepaze edilmişlerdir. O yüzden onları yalanlayarak Cenab-ı Hak “Allah öylelerinin kalplerinde olanı bilir” buyurmuştur.

Buraya kadar gördük ki hakimiyet Allah’ındır, hüküm ancak O’nundur.¹⁴¹ Allah’ın kimseye haksızlık edeceği düşünülemez.¹⁴² Çünkü herkes O’nun kuludur. Onlardan Allah Teâlâ’ya bir kar veya zarar gitmez. Bu yüzden O’nun çizdiği sınırlar içinde kalınmalı, haddut aşılmamalıdır.¹⁴³ Allah sınırı aşan haddini bilmez şımarıkları sevmez.¹⁴⁴ Allah Teâlâ şeriatında adildir ve insanlara da adil olmayı emretmiş,¹⁴⁵ bir kavme olan düşmanlığın insanı adaletten uzaklaştırması için uyarmıştır.¹⁴⁶

Bütün bunlar hakkındaki ayetlerin mealini tek tek yazmak mümkünse de biz sûre ve ayet rakamlarını vermekle yetiniyor, bu kadarın maksadı izaha kafi olduğuna kanaat getiriyoruz.

Şeriatla İlgili Ayetler

Bu konunun sonuna bir Kur’an fihristinden aldığım sûre ve ayet rakamlarını, belki kıyas yaparak yeni fikirlere ulaşmak, belki de araştırmak için birilerine gerek olabilir diye aktarmak istiyorum.

141 Maide, 50.

142 Âl-i İmran, 108, 182; Nisa, 40, Yunus, 44; Sâd, 26.

143 Bakara, 187, 229; Maide, 87; Talak, 1.

144 Bakara, 229; Nisa, 14; Hud, 9-10; Taha, 45.

145 Nisa, 40; Fussilet, 46.

146 Maide, 8.

A- Şeriat Kelimesinin Kökü “Ş-r-a” Kelimesi ve Türevlerinin Geçtiği Ayetler (5 Ayet): 5/Mâide, 48; 7/Ârâf, 163; 42/Şûrâ, 13, 21; 45/Câsiye, 18.

B- Hüküm Kelimesi ve Türevlerinin Geçtiği Ayetler (210 Ayet): 2/Bakara, 32, 113, 129, 129, 151, 188, 209, 213, 220, 228, 231, 240, 251, 260, 269, 269; 3/Âl-i İmrân, 6, 18, 23, 48, 55, 58, 62, 79, 81, 126, 164; 4/Nisâ, 11, 17, 24, 26, 35, 35, 54, 56, 58, 58, 60, 65, 92, 104, 105, 111, 113, 130, 141, 158, 165, 170; 5/Mâide, 2, 38, 42, 42, 42, 43, 43, 44, 44, 45, 47, 47, 48, 49, 50, 50, 95, 110, 118; 6/En'âm, 18, 57, 62, 73, 83, 89, 114, 128, 136, 139; 7/Ârâf, 7, 87, 87; 8/Enfâl, 10, 49, 63, 67, 71; 9/Tevbe, 15, 28, 40, 60, 71, 97, 106, 110; 10/Yunus, 1, 35, 109, 109; 11/Hûd, 1, 1, 45, 45; 12/Yûsuf, 6, 22, 40, 67, 80, 80, 83, 100; 13/Ra'd, 37, 41, 41; 14/İbrâhim, 4; 15/Hicr, 25; 16/Nahl, 59, 60, 124, 125; 17/İsrâ, 39; 18/Kehf, 26; 19/Meryem, 12; 21/Enbiyâ, 74, 78, 78, 79, 112; 22/Hacc, 52, 52, 56, 69; 24/Nûr, 10, 18, 48, 51, 58, 59; 26/Şuarâ, 21, 83; 27/Neml, 6, 9, 78; 28/Kasas, 14, 70, 88; 29/Ankebût, 4, 26, 42; 30/Rûm, 27; 31/Lokman, 2, 9, 12, 27; 33/Ahzâb, 1, 34; 34/Sebe', 1, 27; 35/Fâtır, 2; 36/Yâsin, 2; 37/Saffât, 154; 38/Sâd, 20, 22, 26; 39/Zümer, 1, 3, 46; 40/Ğâfir, 8, 12, 48; 41/Fussilet, 42; 42/Şûrâ, 3, 10, 51; 43/Zuhuf, 4, 63, 84; 44/Duhân, 4; 45/Câsiye, 2, 16, 21, 37; 46/Ahkaf, 2; 47/Muhammed, 20; 48/Fetih, 4, 7, 19; 49/Hucurât, 8; 51/Zâriyât, 30; 52/Tür, 48; 54/Kamer, 5; 57/Hadid, 1; 59/Haşr, 1, 24; 60/Mümtehine, 5, 10, 10, 10; 61/Saff, 1; 62/Cuma, 1, 2, 3; 64/Teğâbün, 18; 66/Tahrîm, 2; 68/Kalem, 36, 39, 48; 76/İnsan, 24, 30; 95/Tin, 8.

C- Şeriat Konusuyla İlgili Ayet-i Kerimeler:

Allah'ın Şeriatı: 5/Mâide, 48; 42/Şûrâ, 13, 21; 45/Câsiye, 18.

Allah'ın Şeriatına Uymak: 45/Câsiye, 18.

Her Ümmete Amel Edecekleri Bir Şeriat Verilmiştir: 22/Hac,
67.

Şeriatlerin Muhtelif Olmasıyla İmtihan: 5/Mâide, 48.

UYGULAMADA ŞERİAT

Hz. Peygamber Devrinde Şeriat

Biz kitabımızın sonuna “şeriat nedir?” sorusuna “şeriat İslam’dır” cevabımızı tasdik edici bir ek bölüm koyalım istedik. Bunun için ahkam ayetlerini fıkıh ilmi fihristindeki gibi yazmak istedik. Bilindiği gibi bu ayetleri toplu olarak yazan hukuk tarihçilerimiz olduğu gibi, bu ahkam ayetlerini özel olarak derleyip tefsir eden kitaplarımız da vardır ve genellikle bunlar “Ahkamu’l Kur’an” ismini alırlar. Bizde Konyalı Mehmet Vehbi ve Celal Yıldırım’ın “Ahkamu’l-Kur’an” isimli eserleri meşhurdur. Arapça eserler içinde son dönemde yazılan M. Ali Sabunî ile eskilerden Cassas’ın aynı isimli eserleri çok meşhur ve yaygındır.

Biz böyle düşünürken Hayrettin Karaman’ın, “İslâm Hukuk Tarihi”¹⁴⁷ kitabında “Hz. Peygamber Devrinde Fıkıh” diye bir bölüm açtığını ve orada kısaca şeriatın iniş tarihine göre sıralamasını yaptığını hatırladık. Bizim kitabımız için çok faydalı olan bu bahsi, biraz özetleyerek oradan almak istedik. Malum, eskiden bir kitap yazılırken bunun sebepleri anlatılırdı. Bu sebeplerin başında “bazı eserlerin çok uzun, çok büyük olduğu, bu yüzden bir kolaylık olması için ihtisar edildiği, veya bazılarının çok muhtasar olup, anlaşılması için şerh edildiği” ifade edilirdi. Biz de bu geleneğe uyarak o çalışmanın bizimle ilgili bölü-

147 İz yayıncılık, İstanbul 1999.

münü ihtisar ettik, yani kısaltıp özetini çıkardık. Müellifine teşekkür ederken, okuyucularımıza da faydalı olmasını dileriz.

Hız. Peygamber (s.a.v)'in devri fıkıh/şeriat devrelerinin en önemlisidir. Çünkü vahye dayanan teşri' faaliyeti bu devre içinde tamamlanmış, sonraki devirlere de temel teşkil etmiştir. Hız. Peygamber devrini ayırtedici özellikleri bakımından iki kısma ayırmak gerekir: Mekke ve Medine dönemi.

Mekke Dönemi: Hız. Peygamber M. 610 yılında vahye muhâtap olmuş, vazifesi icâbı dini tebliğ başlanmış ve 622 yılına kadar Mekke'de kalmıştır. Bu müddet içinde (13 yıla yakın) Kur'ân-ı Kerim'in üçte birinden az eksikî nâzil olmuştur.

Bu devrede Allah Resûlünün (s.a.) tebliği daha çok inanç ve ahlâk sahasına yönelmiştir. Zaten ibadet ve hukukî münasebetler bu iki temel üzerine oturmaktadır. Mekke'de fıkıh hükümleri hem azdır, hem de umûmî, küllî bir karakter arz etmektedir.

Medine Dönemi: "Hicret" ile başlar. Allah Teâlâ Peygamberine izin verince Yesrib'e göç edildi. Burası onu ve Mekkeli Müslümanları bağrına basmaya hazır; "Medînetü'n-Nebî" adıyla İslâm'ın yeni merkezi oldu. Artık bu genç devletin siyâsetini ve bu çekirdek İslâm cemiyetinin ictimâî hayatını tanzim edecek kaidelere ihtiyaç vardı. Teşrii/yasama da bu alanlara yönelerek ferdî ve ictimâî hayatı düzenlemeye koyuldu. Bir taraftan ibâdetler, cihâd, aile, miras ile alâkalı, diğer taraftan da anayasa, cezâ, muhâkeme usûlü, muâmelât ve devletler arası münasebetlerle ilgili kâideler, esaslar vazedildi. Bunların ortaya çıkışı, devre uygun özellikler arz ediyordu. Ferdî ve ictimâî hayatın, çeşitli münâsebetlerini tanzim eden kâide ve hükümler iki şekilde ortaya çıkıyordu:

1- Bir hüküm gerektiren hâdiseler oluyor, yahut da sahâbeyi, Hz. Peygambere başvurup sorular sormaya sevkeden problemler doğuyordu. Bu durumlarda ya ayet nâzil oluyor (Kur'an), veya hüküm ve mâna Hz. Peygamber'e vahyediliyor; o da kendi üslûbıyla hüküm açıklıyordu (Sünnet). Bazı durumlarda ise hüküm, onun icthadlarına bırakılıyordu. Ayetlerin nüzûl sebeplerinden (esbâbu'n-nüzûl) bahseden kitaplarda hüküm gerektiren birçok hâdis nakledilmiştir. Kur'an-ı Kerim'de "senden soruyorlar" ifâdesi onbeş defa zikredilmiştir. Ve bunların sekizi fıkıhla alâkalıdır.¹⁴⁸

İki defa da "senden fetvâ istiyorlar" sözü geçmiştir.¹⁴⁹

Hükümün vaz'ını gerektiren bir soru veya problem bahis mevzûu olmadan da zamanı geldikçe hüküm ve kaide vazediliyordu. Bu kısımda zamanın geldiğini Şâri' (kaideyi vazedenden) takdir ediyordu. İslâm sadece duyulan ihtiyaçları karşılamak için değil, yeni bir fert, cemiyet ve devlet yaratmak için gelmiştir. Şûrâ, zekât nisabları, aile ve ceza hukuku ile alâkalı bazı kâideler bu kısım içinde yer alır.

Sonraki dönemlerde Fıkh'ın "usûl" ve "fürû" şeklinde iki ana kısma ayrıldığını biliyoruz. Usûl kısmı, dini hükümlerin kaynakları ile bu kaynaklardan hüküm çıkarma metodlarını, fürû kısmı ise bu kaynaklardan belli metodlarla çıkarılan, elde edilen hükümleri, dinî-amelî kaide ve talimatı ihtiva etmektedir.

Bilindiği üzere inananlara yol gösteren, bağlayıcı hükümler koyan, şeriat (kanun) vazedenden Allah'tır (el-En'âm, 57; Yûsuf, 40, 67). Allah'ın hükmü bize, ya Kitâb'ı (Kur'an-ı Kerim), ya Peygambe-

¹⁴⁸ İnfak (el-Bakara, 215); mukaddes aylarda savaş (el-Bakara, 217); lçki ve kumar (el-Bakara, 219); İnfak (el-Bakara, 219); yetimler (el-Bakara, 220); hayız (el-Bakara, 222); helâl kılınan şeyler (el-Mâide, 4); ânîmetler (el-Enfâl, 1).

¹⁴⁹ Kadınlar (en-Nisâ, 127); Miras-kelâle (en-Nisâ, 176).

ri (Sünnet), ya bunlar üzerinde düşünülerek ictihad etmek (kuyâs, istidlâl), yahut da bunlardan birine dayalı ittifak (icmâ) yoluyla intikal etmektedir. Fıkh'ın birinci devrinde bu kaynaklardan ilk ikisi tamamlanmış, Kur'ân-ı Kerîm baştan sona birçok hâfız tarafından ezberlenmiş ve ayrıca yazılmış, Sünnet kısmen yazılmış ve hâfızalarda muhâfaza edilmiş, diğer kaynaklar ise ya kullanılmış, ya da ileride kullanılabilceği açıklanmıştır. Fıkh'ın fûrû kısmı ile ilgili bu devre ait hüküm ve örnekler ise sayılamayacak kadar çoktur.

Şimdi bu ön bilgileri verdikten sonra “Hz. Peygamber Devrinde Fûrû” başlıklı asıl konumuza geçebiliriz.

MEKKE DÖNEMİNDE ŞERİAT

Rasûlullah'ın yaşadığı Fıkıh Devresi, Mekke ve Medîne dönemlerine ayrılır. Birinci dönemde inanç, düşünce ve ahlâk prensiplerine daha çok önem verilmiş, gelen ayetlerin çoğu bu konularla ilgili olmuştur. Fıkh'ın gerek ibâdet ve gerekse hukuk kısımlarını konu alan ayetler ise daha azdır. Hicretten önce olup Mekke dönemine ait bulunan, fakat hangi yılda konduğu belli olmayan başlıca hükümler şunlardır:

1. Daha önce Araplar arasında yaygın bulunan “kız çocuklarını öldürme” âdetinin kesin olarak yasaklanması (Tekvîr, 8)

2. Allah adına hüküm uydurarak kendilerine yasak ettikleri temiz yiyeceklerin helal kılınması (Mâide, 103)

3. Şu ayetlerin ihtivâ ettiği hükümler:

a) “De ki: Bana vahyolunanda (Kur’ân’da), onu yiyecek kimse için leş veya akıtılmış kan, yahut domuz eti -ki pisliğin kendisidir- ya da Allah’tan başkası adına kesilmiş bir hayvandan başka haram edilmiş bir şey bulamıyorum. Ama kim çaresiz kalırsa hakka tecavüz etmemek ve sınırını aşmamak üzere (bunlardan yiyebilir); çünkü Rabbin bağışlayan ve esirgeyendir.” (En’âm, 145)

b) “De ki: Geliniz, Rabbinizin size neyi haram kıldığını okuyayım: O’na hiçbir şeyi ortak koşmayın, ana-babaya iyilik edin, fakirlik korkusuyla çocuklarınızı öldürmeyin; sizin de onların da rızkını biz

veririz. Kötülüklerin açığına da gizlisine de yaklaşmayın ve haksız yere Allah'ın yasakladığı cana kıymayın. İşte şu size anlatılanları Allah (emir ve) tavsiye etti. Umulur ki düşünüp anlarsınız. Ergenlik çağına erişinceye kadar yetimin malına, sadece en güzel bir maksatla yaklaşın; ölçü ve tartıyı düzgün yapın. Biz herkese ancak gücünün yettiği kadarını yükleriz. Söz söylediğiniz zaman, yakınlarınız dahi olsa adâleti gözetin; Allah'a verdiğiniz sözü tutun. İşte Allah size, iyice düşünesiniz diye bunları emretti.” (En'âm, 151-152)

c) Üzerine Allah'ın adı anılmadan kesilen hayvanlardan yemeyin; çünkü onu yemek günahdır...” (En'âm, 121)

Mekke dönemine ait olup tarihi bilinen hükümler de vardır:

1- Namaz

Beş vakit namaz farz kılınmadan önce Peygamberimiz (s.a.v), peygamberlik geldiği günlerden itibaren sabah ve akşam olmak üzere günde iki vakit namaz kılmıştır. Bu arada kendisine gece namazı da farz kılınmış, sonra bu namaz gecenin üçte biri kadar bir müddete indirilmiştir.

Hz. Âişeden nakledilen “Farz namazlar önce ikişer rek'at şeklinde farz kılındı, sonra yolcunun namazında bu sayı değiştirilmedi, yolcu olmayanın namazında ise -ikişer rek'at- arttırıldı.”¹⁵⁰ şeklindeki rivâyet de namazın hicretten önce, azdan çoğa doğru arttırılarak farz kılındığına delalet etmektedir.

Beş vakit namazın mirac hadisesi ile birlikte farz kılındığında ittifak vardır. Mirac da hicretten yaklaşık bir yıl önce olmuştur. Mirac gecesini takip eden günlerde Cebrâil gelip Hz. Peygamber ile birlikte bir gün beş vakit namazı ilk vakitlerinde, ikinci gün ise son vakitle-

150 Buhârî, Salât 1, Taksîr, 5; Müslim, Salâtu'l-müsâfirîn, 1, 3.

rinde kılmış ve böylece namazların vakitlerinin başlangıç ve sonunu açıklamıştır.¹⁵¹

2- Temizlik: Gusül, abdest ve necasetten tahâret:

Araplarda İslâm'dan önce de cünüplükten dolayı yıkanma adeti vardı. Mekke döneminde farz namaz kılınınca cünüb olanların yıkanmadıkça namaz kılamayacakları bildirildi ve Peygamberimizin fiili ile guslün şekli öğrenildi. “İyice temizlenmiş olmayanlar ona (Kur’ân’a) dokunamaz.” (Vâkıa, 79) meâlindeki ayet de Mekke’de nazil olmuştur ve burada geçen “iyice temizlenmekten maksat” gusüldür. Hz. Ömer’in Müslüman olması olayında kızkardeşi, gusül etmedikçe Kur’ân sayfasına dokunmasına izin vermemiştir; bu olay da guslün Mekke dönemine ait olduğunu göstermektedir.

Abdestin hangi dönemde farz kılındığı konusunda iki görüş vardır. İbn Abdilberr’e göre Peygamberimiz hiçbir zaman abdestsiz namaz kılmamıştır; şu halde namaz gibi abdest de Mekke döneminde gerekli kılınmıştır.

İbn Hazm’a göre abdest Medine’de farz kılınmıştır; çünkü abdesti ve teyümmümü anlatan ayetin Medine’de nazil olduğu kesin olarak bilinmektedir. İşte o ayet: “Ey iman edenler! Namaz kılmaya kalktığınız zaman yüzlerinizi, dirseklerinize kadar ellerinizi ve başlarınızı meshedip, topuklara kadar ayaklarınızı yıkayın. Eğer cünüb oldunuz ise boy abdesti alın. Hasta, yahut yolculuk halinde bulunursanız, yahut biriniz tuvaletten gelirse, yahut da kadınlara dokunmuşsanız (cinsî temas yapmışsanız) ve bu hallerde su bulamamışsanız temiz toprak ile teyemmüm edin de yüzünüzü ve (dirseklere kadar) ellerinizi onunla meshedin...” (Mâide, 6)

¹⁵¹ Müslim, Mesâcid, 176, 179.

Buna karşı bazı hadislerde, daha Mekke döneminde iken abdestten bahsedildiği ileri sürülmüş,¹⁵² bazıları da abdestin Mekke döneminde teşvik edildiğini (mendub olduğunu) Medîne’de ise farz kılındığını ileri sürerek bu iki görüşü uzlaştırma yoluna gitmişlerdir.

“Giysilerini temiz tut” (Müddessir, 4) meâlindeki ayet namaz kılabilmek için elbiselerin necaset sayılan şeylerden temizlenmiş bulunması gerektiğini ifade etmektedir ve Mekke’de nazil olmuştur. Şu halde necasetten taharet Mekke döneminde farz kılınmış bir ibâdet hazırlığıdır.

3- Cuma namazı

Müslümanlar Medîne’ye hicret etmeye başlayınca Hz. Peygamber (s.a.v), Ensâra İslâm’ı öğretmesi için Mus’ab b. Umeyr’i görevlendirmiş, Mus’ab’ın talebi üzerine de cuma namazını kıldırması için izin vermişti. Kendileri henüz Medîne’ye hicret etmeden burada cuma namazı kılındığı için bu ibâdetin başlangıcı da Mekke dönemine rastlamaktadır.

---

152 İbn Hacer, *Feth*, 1/233 (Selefiyye tab’i).

Medine Döneminde Şeriat

Şimdi de Medine döneminde yıllar içinde geliş sırasına göre şeriatımızı görelim inşallah.

Birinci Yıl

1. Hutbe

Hz. Peygamber Medîne'ye hicret edince ilk hutbesini Kubâ Mescidi'nde (bir rivayete göre de Medîne'deki Peygamber Mescidi'nde) irad buyurmuş ve bundan sonra hutbe, cuma vb. namazların bir parçası haline gelmiştir.

2. Ezân

Medîne'de hicretten hemen sonra Müslümanları beş vakit namaza dâvet etmek için bir çare aranmış, Rasûlullah (s.a.) ashâbı ile bu konuyu istişare etmiştir. Hristiyanlar gibi çan çalınması, yahudiler gibi boru öttürülmesi, ateş yakılması vb. vasıtalar teklif edilmiş ise de Peygamberimiz bunları beğenmemiş ve meclis dağılmıştır. Hazrec kabilesinden Abdullah b. Zeyd isimli zat rüyasında bir kişinin ezan okuyarak namaza dâvet ettiğini ve kamet getirerek de cemâate çağırıldığını görmüş, uyanınca rüyasını Rasûlullah'a anlatmıştır. Rasûlullah "Bu ilâhî bir rüyadır" buyurduktan sonra sesi müsait olan Bilâl'e emretmiş, Bilâl'in Peygamber Mescidine yakın yüksekçe bir evin üstünde başlattığı ezan-ı Muhammedî, kıyâmete kadar, dalga dalga dünyaya

yayılmak üzere güzel bir sünnet ve şîâr olmuştur. İlk ezanı duyunca koşarak gelen Hz. Ömer de aynı rüyayı gördüğünü ifade etmiştir.¹⁵³

3. Nikâh:

İslâm dini câhiliye devrinde yapılan evlenme akdi çeşitlerinden bugün bildiğimiz evlenme akdi şeklini ibka etmiş ve gerekli ıslâhatı yapmıştır. Hicretin birinci yılında Abdurrahman b. Avf evlendiği zaman Peygamberimiz kendisine “Eşine mehir olarak ne verdin” diye sormuş, o da “Bir çekirdek altın” demiştir (bir gramdan biraz fazladır). Peygamberimiz bu cevabı aldıktan sonra “Bir koyun keserek bile olsa bir de ziyafet ver” buyurmuştur.¹⁵⁴

Mehir, düğün ve ziyafet gibi unsurlar ile başlayan aile müessesinin kuruluşu ve ıslâhı, çeşitli zamanlarda gelen “eş sayısının sınırlandırılması, karşılıklı hakların tesbiti, anlaşmazlıkların çözümü” gibi hükümlerle tamamlanarak devam etmiştir.

4. Cihad

Müslümanlar önce Habeşistan’a, sonra da Medîne’ye hicret ettikleri halde Mekkeli müşriklerin zulmünden kurtulamamışlar, bilhassa Mekke’de kalan kadın, çocuk ve yaşlılar, çeşitli baskı ve işkencelere maruz kalmışlardı. Müşrikler bununla da yetinmiyor, İslâm’ın yayılmasını önlemek için ellerinden geleni geri koymuyorlardı. Böylece zulmü ortadan kaldırmak, din ve vicdan hürriyetini sağlamak için düşmanın saldırısına karşı koymak kaçınılmaz hale gelmiş, ashab da bunu ısrarla talep eder olmuştu.

Allah Teâlâ: “Kendilerine karşı savaş açılanlara, zulme uğramış olmaları sebebiyle mukabele etme konusunda izin verildi. Şüphe yok

153 Buhârî, Ezan, 1; Tirmizî, Mevâkît, 27; Müslim, Nikâh, 79 vd.

154 Buhârî, Nikâh, 7, 54, 56.

ki Allah onlara yardım etmeye hakkıyla kadirdir.” (Hac, 39) buyurarak Müslümanların savaşmalarına izin verdi.

Daha sonra gelen ayetler savaşın amacına da ışık tutuyordu: “Fitne tamamen yok oluncaya ve din de yalnızca Allah için (benimsenir) oluncaya kadar onlarla savaşın. Fitne çıkarmadan vazgeçerlerse, zalimler ve aşırı gidenler hariç, saldırma ve düşmanlık yoktur. Haram aya karşılık haram aydır. İşlenen suçlara karşılık da kısas vardır. Kim size saldırırsa siz de ona misilleme ölçüsünde saldırın. Allah’tan korkun; biliniz ki Allah, sakınanlarla beraberdir.” (Bakara: 2/193-194).

“Size ne oldu da Allah yolunda ve ‘Rabbimiz! Bizi, halkı zalim olan bu şehirlerden çıkar; bize tarafından bir sahip gönder, bize kaptandan bir yardımcı yolla’ diyen zavallı erkekler, kadınlar ve çocuklar uğrunda savaşmıyorsunuz?” (Nisâ, 75)

Bu izinle başlayan cihad, gerekçesi buldukça kıyamete kadar sürmek üzere meşru kılınmış, Peygamberimiz on yıllık Medîne hayatında yirmi beş civarında büyük, küçük gazâ yapmıştır.

5. Belediye nizamı:

“İnsanlardan alırken ölçüp tarttıklarında tam, onlara vermek için ölçüp tarttıklarında ise noksan yapan hilekârlara yazıklar olsun!” (Mutaffifin, 1-3) meâlindeki ayetler çoğunluğa göre Mekke’de, bazılarına göre ise Medîne’de nazil olmuştur ve bu ayetleri ihtiva eden sûre, Medîne’de gelen ilk sûredir. Bu rivayete göre belediye nizamının temeli de Medîne’de ilk yıldan itibaren atılmış olmaktadır.

İkinci Yıl:

1. Oruç:

Allah Teâlâ buyurur: “Ey iman edenler! Sizden öncekilere yazıldığı gibi oruç size de yazıldı (farz kılındı); umulur ki korunursunuz.

Oruç size sayılı günler olarak yazıldı. Sizden her kim hasta, yahut yolcu olursa, tutamadığı günler kadar diğer günlerde oruç tutar... Ramazan ayı, insanlara yol gösterici ve doğruyu eğriden ayırmanın açık delilleri olarak Kur'ân kendisinde indirilen aydır. Sizden her kim hilâli görürse oruç tutsun..." (Bakara, 183-185)

2. Bayram namazları:

Medîne'de halkın eğlenip neşelendiği iki günleri vardı. Peygamberimiz burayı teşrif ettikten sonra "Allah bunların yerine size daha iyi ikisini verdi; fitır bayramı ve kurban bayramı" buyurarak bu iki bayramı koydu ve halka bayram namazlarını kıldırdı.¹⁵⁵

3. Fıtır sadakası:

Ramazan ve bayramda fakirleri sevindirmek ve geçimlerine katkıda bulunmak için Ramazan bayramına erişen zengin kişiye fıtır sadakası aynı yılda Peygamberimiz tarafından konmuştur.

4. Kurban:

Peygamberimiz namazgâhta, halka kurban bayramı namazını kıldırdıktan sonra hazırladığı iki boynuzlu koçun birisini kendisi ve ailesi için, diğerini de ümmeti için kurban etti, sonra da "Allah'ım bu sendendir ve sanadır" dedi.¹⁵⁶

5. Zekât:

Hicri beşinci yılda Peygamberimize gelen Dımâm b. Sa'lebe "Bu sadakayı zenginlerimizden alıp fakirlerimize dağıtmanı sana Allah mı emretti?" sorusu ile zekâtтан bahsetmesinden¹⁵⁷ bu ibâdetin bu yılda farz kılındığı anlaşılmaktadır.

155 Nesâî, İydeyn, I., Ahmed, 3/103.

156 Şevkânî, Neyl, 5/117 vd.

157 Buhârî, Adâhî, 4, 7, 12; Müslim, Adâhî, 10; İman, 10.

Kays b. Sâd “Rasûlullah bize, zekât ayeti inmeden önce fitır sadakasını emretti” demiştir.¹⁵⁸ Kastedilen ayet ise “Mallarından, onları temizleyeceğin ve ruhlarını yücelteceğin bir sadaka (zekât) al” meâlinedir. (Tevbe, 103)

6. Kiblenin değıştirilmesi:

Müslümanlar Mekke döneminde namaz kılarken Kudüs'teki Beyt-i Makdis'e yöneliyor, Kâbe'yi de önlerine aldıkları için aynı zamanda hem Kâbe'ye, hem de Beyt-i Makdis'e dönerek namaz kılmış oluyorlardı. Medîne'ye hicret edince bu imkân ortadan kalktı ve yalnızca Beyt-i Makdis'e yönelerek namazlarını kıldılar. Peygamberimizin arzusu da Kabenin kible olması idi ama bunu Allah Teâlâ'nın işine karışmama edep ve hayasından dile getirmiyordu. Derken şu ayetler indi:

“Doğu da, Batı da Allah'ındır, hangi tarafa dönerseniz, orada Allah'a itaat ve ibadet ciheti vardır. Muhakkak ki Allah'ın lütfu ve rahmeti geniştir, ilmi her şeyi kuşatır.” (Bakara, 115)

“ (Ey Muhammed!) Biz senin yüzünün göge doğru çevrilmekte olduğunu (yücelerden haber beklediğini) görüyoruz. İşte şimdi, seni memnun olacağın bir kibleye döndürüyoruz. Artık yüzünü Mescid-i Haram tarafına çevir. (Ey Müslümanlar!) Siz de nerede olursanız olun, (namazda) yüzlerinizi o tarafa çevirin.” (Bakara, 144)

Böylece Müslümanların ebedî kibleleri belirlenmiş oldu. Bu olay hicri ikinci yılın Receb ayında vukubulmuştur.

7. Ganîmetler ve taksîmi:

İslâm'dan önce Araplar savaşta ve talanda elde ettiklerini güç ve soy esasına göre dağıtırlar, aslan payını da kabile reisleri alırdı. İslâm

¹⁵⁸ Nesâi, Zekât, 31, 33; İbn Mâce, Zekât, 21.

savaşın sebeplerini makul ve zaruri boyutlara indirdiği gibi savaş ganimetlerini de âdil bir şekilde paylaşma esasını getirdi. Hicretin birinci yılında sınır boylarına gönderilen ilk akıncı grubu, Abdullah b. Cahş'ın grubu idi. Akıncılar bu hareket esnasında ganimet elde etmişler ve komutan Abdullah ganimeti beşe ayırmış, beşte birini Resûlullah'a getirmiş, geri kalan kısmını gazilere eşit olarak paylaş-tırmıştı.

İkinci yıl Bedir savaşında gelen ayet, Abdullah'ın bu ichtihadını tasvib ediyor ve ilk düzenlemeyi yapıyordu: "Eğer Allah'a ve hak ile batılın ayrıldığı gün, iki ordunun birbiri ile karşılaştığı (Bedir) günü kulumuza gönderdiğimiz şeye iman ediyorsanız, bilin ki, ganîmet olarak aldığınız herhangi bir şeyin beşte biri Allah'a, Rasûlüne, O'nun akrabasına, yetimlere, yoksullara ve (yolda kalmış) yolculara aittir. Allah her şeye hakkıyla kadirdir." (Enfâl, 41)

Enfâl sûresinin başında "Allah ve Resûlüne ait" olduğu bildirilen "enfâlî" de müfessirlerin çoğu, ganîmet mânasına almışlardır. Şu halde önce her şey gibi ganîmetin de Allah ve Rasûlüne ait olduğu bildirilmiş, sonra da yine Allah'ın iradesi ve Rasûlünün rızâsı ile bunun nasıl dağıtılacağı açıklanmış olmaktadır. Buna göre ganîmetin beşte dördü gazilere dağıtılmakta, beşte biri de yine beş kısma ayrılarak ayette sayılan sınıflara verilmektedir. Allah ve Rasûlüne ait olan kısım Rasûlullah tarafından alınır ve pek azı ailesine, çoğu ise muhtaç Müslümanların ihtiyaçlarına sarfedilirdi. Rasûlullah'ın akrabasına ayrılan hisse (beşte birin beşte biri) mahrum edildikleri zekâtın bedeliydi. Bilindiği üzere onun yakınlarının -muhtaç olsalar dahi- zekât almaları caiz değildir.

Hicrî ikinci yılda vuku bulan Bedir savaşı ile başlayan savaş hükümleri Uhud ve onu takip eden diğer savaşlarda tamamlanarak

devam etmiş ve bu hükümler mükemmel bir Devletler Hukuku'na temel teşkil etmiştir.

Üçüncü Yıl

1. Miras hükümleri:

İslâm'dan önce Araplar kız çocuklarına mirastan hisse vermezlerdi, miras erkek çocuklara kalırdı, bunun dışında mal bırakılmak istenen kimseler için vasiyet edilirdi. Buhârî'nin İbn Abbâs'tan şu rivayeti miras hukukunun tarihine de ışık tutmaktadır: “Mal erkek çocuğa ait idi, ana-babaya vasiyet yoluyla mal bırakılırdı, Allah Teâlâ bu uygulamadan dilediği kısmı neshederek kaldırdı, erkeğe iki kadın hissesi kadar verdi, ana-babadan her birine altıda bir ve -bazı durumlarda- anaya üçte bir verdi, karıya sekizde veya dörtte bir, kocaya ise yarı veya dörtte bir verdi.”¹⁵⁹

Buhârî'nin bahsettiği değişiklik şöyle gerçekleşti: Hicrî üçüncü yılda, Uhud savaşıdan sonra, ensârdan Sa'd b. er-Rabî'in eşi Peygamberimize gelerek “Ya Rasûlullah şu iki kız, Uhud'da sizin maiyetinizde şehit olan Sa'd'ın kızlarıdır, amcaları bu ikisinin malını ellerinden aldı?” dedi. Hz. Peygamber (s.a.): “Bu konuda Allah hükmünü verecektir.” buyurdu. Bunun üzerine “Allah çocuklarınızın mirası hakkında size şunu emir ve tavsiye eder...” (Nisâ, 11-12) meâlindeki uzun miras ayetleri geldi. Peygamberimiz çocukların amcalarına birini gönderip çağırıtı ve kendisine şöyle buyurdu: “Sa'd'ın iki kızına mirasın üçte ikisini ver, analarına sekizde bir ver, geri kalan mal da senin hakkındır.”¹⁶⁰

159 Buhârî, Vasâyâ, 6.

160 Tirmizî, Ferâiz, 3; Ahmed, 3/352.

Miras hukukunun büyük bölümü bu ayetlere dayanmaktadır. Geri kalan hükümleri de, daha sonra gelen birkaç ayet ile hadîsler ve icthad tamamlamıştır.

2. Boşanma:

Bu yıl içinde boşama hükümleri konmuş ve “Talâk” ismini taşıyan sûre inmiştir: “Ey Peygamber! Kadınları boşamak istediğiniz zaman onları iddetleri içinde (iddetlerini gözeterek) boşayın ve iddeti iyi hesap edin. Rabbiniz Allah’tan korkun. Apaçık bir hayasızlık yapmadıkça onları evlerinden çıkarmayın, onlar da çıkmasınlar...” (65/1)

Hz. Peygamber (s.a.)’in eşi Hafsa’yı boşaması, sonra da Cebrâil’in bırakmamasını tavsiye etmesi üzerine geri dönmesi (rec’at) bu sûrenin nüzul sebebi olarak gösterilmiştir.¹⁶¹ Daha sonra diğer sûrelerde ve hadîslerde boşama ile ilgili birçok hüküm gelmiş, Allah’ın sevmediği, fakat zaruret halinde başvurulması gereken bu tasarruf detaylarıyla anlatılmıştır.

Dördüncü Yıl:

1. Yolculukta namazın kısıtılması ve korkulu durumlarda namaz:

Nisâ sûresinin 101-103 ayetleri, yolculukta ve savaş vb. hallerde namazla ilgili kolaylıklar getirmektedir: “Yeryüzünde sefere çıktığınız zaman, kâfirlerin size kötülük etmelerinden çekinirseniz, namazı kısaltmanızda size bir günah yoktur. Şüphesiz kâfirler sizin apaçık düşmanınızdır...”

Ayette anlatılan korku namazını biz tam olarak almadık. Çünkü çağın silahları değişmiştir. Uzakları vuran ateşli silahlar varken

¹⁶¹ Kurtubî, *Tefsîr*, 18/148. Hadîs için bak. İbn Mâce, *Talâk*, 1.

düşmanın gözünün önünde cemaatle namaz kılmak artık mümkün değildir.

Hadisler ve uygulama, yolculuk vb. durumlarda namazın, dört rek'atlı farzlarının ikiye indirilerek kılınması ruhsatının, korku ve tehlikeli durumlara bağlı olmadığını, normal yolculuklarda da bu kolaylığın söz konusu olduğunu ortaya koymuştur.

2. Recm cezası:

Yahudi bir erkek, yine Yahudi bir kadınla zina ederken yakalanmış ve Hz. Peygamber'e getirilmişlerdi. Peygamberimiz suçlulara, kendi dinlerine göre cezalarının ne olduğunu sormuş, onların yalan söylemeleri üzerine Abdullah b. Selâm'ın yardımı ile Tevrat'ta mevcut recm hükmünü bulmuş ve suçlulara uygulamıştı. Aynı hüküm, sünnete dayalı icmâ ile İslâm'a da intikal etmiş ve bu suçu işleyen evli şahıslara -az da olsa- uygulanmıştır.¹⁶²

3. Arâzî ıktâ':

Hz. Peygamber (s.a.v) hicretin ilk yılında muhâcirlere, Medîne evlerini ıktâ eylemiş; yani başkanlık sıfatına dayanarak bedelsiz tahsis eylemişti; fakat bu ıktâ, evin mülkiyetini değil, intifâ hakkını vermekten ibaret idi. Dördüncü yılda ez-Zübeyr b. el-Avvâm'a vererek başlattığı toprak ıktâ ise mülkiyeti intikal ettiren bir ıktâdır. Nitekim Hz. Esmâ'nın, Buhârî'de yer alan "Zübeyr'in arâzîsinden -ki bunu ona Rasûlullah ıktâ eylemişti- hayvan yemi hurma çekirdeği taşırdım..."¹⁶³ şeklindeki ifadesi de arâzînin ona intikal ettiğini göstermektedir.

4. Teyemmüm ile ilgili tamamlayıcı hükümler ve ay tutulması sebebiyle namaz:

¹⁶² Buhârî, Hudûd, 24 vd.

¹⁶³ Buhârî, Nikâh, 107; Humus, 19

Bunlar da dördüncü yılda meşrû kılınan ahkâm arasındadır.

5. İffete iftira cezası (haddü'l-kazf):

Kadınların namuslarına dil uzatılmasını engellemek maksadına yönelik “iftira cezası” yine bu yıl, Hz. Âişe’ye yöneltilen bir iftirâ sebebiyle vazedilmiştir.¹⁶⁴ Bu cezayı getiren ayetin meâli şöyledir:

“Namuslu kadınlara zina isnadında bulunup, sonra (isbat için) dört şahit getiremeyenlere seksener sopa vurun ve artık onların şahitliğini hiçbir zaman kabul etmeyin...” (Nur, 4)

6. Örtünme ve evlere izin alarak girme hükümleri:

Enes b. Mâlik, Hz. Peygamber’e on yıl hizmet etme saâdetine ermiş bir sahâbi olarak “örtü ve perde arkasında bulunma ayetinin gelmesini ve buna sebep olan hâdiseyi en iyi ben bilirim” diye başladığı bir hadîste olayı detaylarıyla anlatmıştır:

“Hz. Peygamber (s.a.) Zeyneb b. Cahş ile evlendiklerinde davetli ashâb, zıfâ yapılabilecek odada, uzun boylu kalmışlar, Peygamberimiz de bundan rahatsız olmuş, hatta birkaç kere çıkıp girerek oradakilerin artık gitmelerini îma etmişti. Daha önce de Hz. Ömer’in, örtünme konusu ile ilgili teklifleri olmuştu.¹⁶⁵ Buna son olay da eklenince -ilâhî plândaki zaman gelmiş olduğu için- şu mealdeki ayet nazil oldu:

“Ey iman edenler! Siz zamanını gözetlemeksizin, bir yemeğe dâvet edilmedikçe, Peygamberin evlerine girmeyin. Ancak dâvet edildiğiniz vakit girin. Yemeği yediğinizde hemen dağılın, konuşmaya dalmayın. Çünkü bu davranışınız Peygamberi üzüyor, fakat o (bunu size söylemekten) utanıyordu. Ama Allah, gerçeği söylemekten çekinmez. Peygamberin hanımlarından bir şey istediğiniz zaman

¹⁶⁴ Buhârî, Teyemmüm, 1; Tevbe, 56...

¹⁶⁵ Buhârî, İstizân, 10; Nikâh, 67

perde (hicâb) arkasından isteyin. Bu, hem sizin kalbleriniz, hem de onların kalbleri için daha temiz bir davranıştır. Sizin, Allah'ın Rasûlünü üzmeniz ve kendisinden sonra onun hanımları ile evlenmeniz asla caiz olamaz; çünkü bu, Allah katında büyük bir günahtır. (Ahzâb, 53)

Ayette iki önemli hüküm vardır:

1. Başkalarının evine dâvetsiz ve izinsiz girmemek.

2. Hz. Peygamber'in hanımları ile perde arkasından görüşmek. Bunlardan birincisi "isti'zân," ikincisi de "hicâb" terimleri ile meşhur olmuştur.

Rasûlullah (s.a.)'in eşleri, mü'minlerin anneleridir. (Ahzâb, 6) Soy ve doğum bağına dayanmasa bile anne annedir; anne ile evlâdı arasında düşünülebilecek kötü (şehevî) duygu, yabancılar arasında olandan daha ağır ve çirkin olduğu için Allah Teâlâ, hem O'nun eşlerini, hem de mü'minleri korumak için -Hz. Peygamber'in hanımlarına mahsus olmak üzere- hicâb emrini göndermiş, gerektiğinde konuşmanın perde arkasından olmasını istemiştir.

Sefer sırasında da onlar için, develer üzerine küçük evcikler (mahfeler) yapılır, böylece perde emrine uyulurdu. Aynı yıl, diğer mü'min kadınlar için de örtünme emri gelmiştir (Nûr, 30-31) Buna göre mü'min kadınlar, ihtiyaç gereği açılan el, yüz ve ayakları dışında kalan yerlerini, uygun giysilerle örteceklerdir.

İstîzân emri de yalnızca Hz. Peygamber'in hanelerine mahsus olarak kalmamış, bütün evlere teşmil edilmiştir:

"Ey iman edenler! Kendi evlerinizden başka evlere geldiğinizi farkettiler (izin alıp) ev halkına selâm vermedikçe girmeyin. Bu sizin için daha iyidir; herhalde düşünüp anlarsınız./Orada kimseyi bulmadınızsa size izin verilinceye kadar oraya girmeyin. Eğer size "geri

dönün” denilirse (girmenize izin verilmezse) hemen dönün; çünkü bu, sizin için daha temiz bir davranıştır. Allah yaptığınızı bilir.” (Nûr, 27-28)

7. Hac ve umre:

Hac ve umre ibâdetleri, İslâm'dan önce de bilinen ve Araplarca yapılan bir ibâdet idi. Bu ibâdetin Hz. İbrâhîm zamanına kadar uzandığını gösteren ayetler vardır:

“Bir zamanlar İbrâhîm'e evin (Kâbe'nin) yerini hazırlamış ve ona (şöyle demiştik): Bana hiçbir şeyi eş tutma; tavaf edenler, ayakta ibâdet edenler, rukû ve secdeye varanlar için evimi temiz tut./İnsanlar için hacca ilân et ki, gerek yaya olarak ve gerekse, nice uzak yoldan gelen yorgun argın develer üzerinde, kendilerine ait bir takım faydaları yakinen görmeleri, Allah'ın kendilerine rızık olarak verdiği kurbanlık hayvanlar üzerine belli günlerde Allah'ın ismini anmaları (kurban kesmeleri) için sana (Kâbe'ye) gelsinler. Artık ondan hem kendiniz yiyin, hem de yoksula, fakire yedirin./Sonra kirlerini giderin; adaklarını yerine getirsinler ve o eski evi tavâf etsinler.” (Hac, 26-29)

Araplar, Hz. İbrâhîm'in öğrettiği hac ibâdetini kısmen değiştirmişler; Arafe vakfesini, Safa ile Merve arasında sa'yi terketmişler, hac aylarını da işlerine geldiği gibi ayarlamışlardı. Hicretin dördüncü yılında hac farz kılınmış olmasına rağmen Hz. Peygamber ancak onuncu yılda meşhur vedâ haccını îfa buyurmuşlardır. Bundan önce altıncı yılda yapmak istedikleri umre, Mekkeli müşrikler tarafından engellenmiş, yapılan anlaşma gereğince ertesi yıl yapılmıştır.

Haccın dördüncü yılda farz kılınmış olduğunu ortaya koyan delillerin en güçlüsü Dımâm b. Sa'lebe hadisidir. Kabilesini temsilen Hz. Peygamber'e (s.a.v) gelen bu zat, oldukça sert, açık ve samimi

sorular sormuş, sonunda Müslüman olmuştu. Bu sorular arasında, diğerleri yanında hac ibâdeti de geçmektedir.¹⁶⁶

Daha sonra gelen ayetler ile (Bakara, 196-199; Tevbe, 37) ve özellikle Rasûlullah'ın (s.a.v) “Hac ibâdetini benden öğrenin” diyerek ifâ buyurdıkları hac ile bu ibâdetin kaide ve hükümleri tamamlanmış, bozulan tarafları ıslâh edilmiştir.

Beşinci yıl:

1. Yağmur duâsı namazı:

Bu yıl içinde Hz. Peygamber, ashâbı ile birlikte yağmur duâsı edip namaz kılmış, bunun üzerine Allah Teâlâ bol miktarda yağmur vermiştir.¹⁶⁷

2. Îlâ:

Îlâ, kocanın karısına yaklaşmamak, onunla cinsî temasta bulunmamak üzere yemin etmesidir. Cahiliye devrinde Araplar böyle yaparak kadınlara tahakküm eder, sonunda onları terkederlerdi; yani bu yemin de evlilik bağına çözen sebeplerden biri idi.

Ayet: “Kadınlara yaklaşmamaya yemin edenler dört ay beklerler; eğer (bu müddet içinde kadınlarına dönerlerse şüphesiz Allah çokça bağışlayan ve esirgeyendir./Eğer boşamaya karar verirlerse Allah (her şeyi) iştir ve bilir.” (Bakara, 226-227) buyurarak, önce bu yeminin doğrudan boşama meydana getirmediği, istenirse tekrar normal ilişkiye dönülüp keffâret verilebileceği ifade buyurmuş, sonra da -bu yoldan kadına zulmedilmesin diye- dört ay yaklaşılmaması halinde evlilik bağının sona ereceği kaidesi getirilmiştir.

¹⁶⁶ Müslim, İmân, 10.

¹⁶⁷ Nesâî, İstisqâ, 3, 4, 13

Altıncı yıl:

1. Hudeybiye ve Anlaşma kaideleri:

Rasûl-i Ekrem (s.a.v) ashâbı ile beraber, hicrî altıncı yılda umre ibâdeti yapmak üzere Mekke'ye hareket etmişti. Mekke yakınlarındaki Hudeybiye mevkiinde Kureyş müşrikleri yolunu keserek Mekke'ye sokmayacaklarını söylemişlerdi. Arada elçiler gidip geldi, bir ara savaş ihtimali belirdiği için ashâb Rasûlullah'a bağlılık sözü verdiler (bey'atu'r-ridvân yapıldı), sonra, ilk bakışta Müslümanların aleyhine gibi gözüken, fakat sonraki gelişmelerin, isâbetini ortaya koyduğu şartlar dahilinde bir anlaşmaya varıldı ve o yıl Medîne'ye geri dönüldü. Bu hâdise çerçevesinde, milletlerarası ilişkiler, harb ve sulh, müzâkere usûlü vb. ile ilgili önemli kaideler konmuş, örnekler verilmiş oldu.

2. Hac ve umre yolunda engellenme:

Yine Hudeybiye olayı sebebiyle niyet ettikleri halde umreyi yapamadıkları için şu ayet nazil oluyor ve bu duruma düşenlerin ne yapmaları gerektiğini açıklıyordu:

“Haccı ve umreyi Allah için tamam yapın. Eğer bunlardan alıko-nursanız kolayınıza gelen kurbanı gönderin. Kurban yerine varınca-ya kadar başlarınızı tıraş etmeyin...” (Bakara, 196).

3. Alkollü içkilerin ve şans oyunlarının yasaklanması:

Alkollü içkilerin yasaklanması birden olmamış, bu köklü alışkanlığı ârızasız ortadan kaldırmak için “yasaklamayı zaman içine yayma ve sindirme” metodu takip edilmiştir.

İlk ayette hurma ve üzümün faydalarından bahsedilirken bunların sarhoş olmak için de kullanıldığı zikredilmiş (Nahl, 96), ikinci ayette içki ve kumarın faydaları da bulunmakla beraber zararlarının

daha büyük olduğu anlatılmış (Bakara, 219), üçüncü ayette sarhoşların namaz kılmaları yasaklanmış (Nisâ, 43), konu ile ilgili son ayette ise alkollü içkiler ve şans oyunları kesin olarak yasaklanmıştır:

“Ey iman edenler! Şarap, kumar, dikili taşlar (putlar), fal ve şans okları birer şeytan işi pisliktir, bunlardan uzak durun ki, kurtuluşa eresiniz.” (Mâide, 90)

Bu yasaklamanın tarihi konusunda çeşitli rivayetler ve tesbitler vardır. Bunlardan birisi ve kuvvetli olanı da yasaklamanın Hudeybiye yılında olduğudur.¹⁶⁸

4. Zihâr:

Cahiliye döneminde bir Arap, karısına “senin sırtın bana, anamın sırtı gibi olsun” deyince kadın ona haram ve boş olurdu. İslâm’dan sonra, hicrî altıncı yılda Evs b. es-Sâmit, eşi Havle için bu tabiri kullanmış, Havle de Hz. Peygamber’e başvurmuştu. Rasûlullah (s.a.) önce, muhtemelen Hz. İbrâhîm’den kalan bir uygulamayı onlar için de geçerli saymış, arkasından şu mealdeki ayet gelince taraflara yeni hükmü tebliğ etmiştir:¹⁶⁹

“Kocası hakkında seninle tartışan ve Allah’a şikâyetinde bulunan kadının sözünü Allah işitmiştir. Allah sizin konuşmanızı işitir; çünkü Allah işitendir, bilendir. İçinizden zihar yapanların kadınları, onların anaları değildir, onların anaları, ancak kendilerini doğuran kadınlardır. Şüphesiz onlar çirkin bir söz ve yalan söylüyorlar ve şüphesiz Allah affedici, bağışlayıcıdır.” (Mücâdele, 1-2)

Müteakıp ayetlerde zihâr yapanların, tekrar normal evlilik hayatına dönmek istediklerinde “bir köle azâd etmeleri, bunu yap-

¹⁶⁸ İbn Hacer, *Fethu'l-Bârî*, 12/127.

¹⁶⁹ Nesâî, Talâk, 33.

mayanların iki ay aralıksız oruç tutmaları, bunu da yapamayanların altmış fakiri doyurmaları” keffâret olarak istenmiştir.

5. Vakıf:

Hayber’den elde edilen ganimet dağıtılınca Hz. Ömer, kendi hissesini, Allah rızâsı için vakfetmek üzere Rasûlullah ile istişâre etti, O’nun “istersen aslını bırakır, menfaatini tasadduk edersin” buyurması üzerine Hz. Ömer, “satılmamak, hibe edilmemek, mirasçılara kalmamak üzere; fakirler, akraba, köleler, müsafirler ve yolcular için” bu değerli toprağı vakfetti. Rivayetlerden birine göre İslâm’da ilk vakıf uygulaması bu olmuştur.¹⁷⁰

6. İsyân ve haydutluğun cezâsı:

Hicrî altıncı yıl ile yedinci yıl arasında Hz. Peygamber’e etraf kabilelerden bazı kimseler, Müslüman olduk diyerek sığınmışlardı, zayıf oldukları için Medîne sıtmasına yakalandılar, Hz. Peygamber de onları hem tedâvî olsunlar, hem de beslensinler diye Medîne hariçinde, zekât develerinin bulunduğu yere gönderdi. Bu şahıslar orada iyileşip güç kazanınca irtidat ettiler, deve çobanlarını tüyler ürperten işkencelerle öldürdüler, develeri de alıp gittiler. Rasûlullah bunların peşinden takipçi birlik gönderdi, yakalanıp getirildiler, cezaları hakkında şu ayetler nazil oldu:

“Allah ve Rasûlüne karşı savaşanların ve yeryüzünde düzeni bozmaya çalışanların cezası, ancak, ya acımadan öldürülmeleri, ya asılmaları, yahut el ve ayaklarının çaprazlama kesilmesi, yahut da buldukları yerden sürülmeleridir. Bu onların dünyadaki rüsvaylığıdır. Onlar için âhirette de büyük azâb vardır.” (Mâide, 33)

¹⁷⁰ Şevkânî, *Neylu’l-Evtâr*, 6/22-35.

Hız. Peygamber bu iğrenç nankörlüğü -âyetin öngördüğü şekilde- cezalandırmış, bu arada suçluların, çobanlara yaptıklarını da onlara uygulatmıştı. Bilâhare misilleme yoluyla da olsa işkence yasaklandığı için yalnızca belli cezalar kalmıştır.

Buhârî'nin bu olayı nakleden hadîsinin râvisi Katâde, bu hususu şöyle açıklamaktadır: “Bu olaydan sonra Rasûlullah (s.a.v)'ın, devamlı olarak, fukaraya yardımını teşvik ettiği ve işkenceyi de yasakladığı haberi bize ulaştırılmıştır.”¹⁷¹

Yedinci yıl:

1. Bazı yiyeceklerin yasaklanması:

Hayber savaşında ehlî eşeklerin azalması üzerine durumu Rasûlullah'a (s.a.v) iletmışlerdi, O da ehlî eşek etinin yenmesini kesin olarak yasakladı.¹⁷² Cahiliye devri Arapları hemen bütün hayvanları yerlerdi. Bunlardan bir kısmını Kur'ân-ı Kerîm, bir kısmını da (köpek dişi ile parçalayan etoburlar ile pençesiyle avlayan kuşlar vb.) sünnet yasaklamıştır.

2. Zirâi ortaklık:

Câhiliye devrinde toprağı üç sîfatla işlemek ve ekmek mümkün oluyordu: sahibi olmak, menfaati bağışlanmış olmak, nakit karşılığında kiralamak.

İslâm bunlardan ilk ikisini ibka eyledi, üçüncü şekil üzerinde yasaklayıcı hadisler bulunduğu için görüş ayrılıkları vardır.

Rasûlullah'ın (s.a.v), Hayber fethinden sonra getirdiğı yeni şekil “ortaklık”tır. Bu yeni uygulama gereğı Hayber toprakları sahiplerinin

171 Buhârî, Meğâzî, 36.

172 Buhârî, Zebâih, 24 vd.; İbn Kayyım haram kılınış sebebinin “pis, rics” olmasını tercih ediyor; *Zâdu'l-Me'âd*, Beyrut 1987; 3/342.

ellerinde bırakılmış ve mahsûlün yarısı kendilerine ait olmak üzere ortak ekip biçmeleri istenmiştir.¹⁷³

Sekizinci yıl:

1. Mekke'nin kutsiliği ve dokunulmazlığı:

Mekke ve Medîne mukaddes, mübârek ve müstesna birer şehirdir. Bu iki şehre saygı gösterilmesi, bu şehirlere mahsus bazı dokunulmazlıklara riâyet edilmesi, Allah ve Rasûlü tarafından istenmiştir.

Mekke'nin bu özelliğinin hem tarihini hem de mânasını Buhârî'nin bir rivayetinde açıkça görmek mümkündür: Muâviye ve oğlu Yezîd zamanlarında Mekke valiliği yapan Amr b. Sa'îd (v. 70/690), Mekke'de düzeni sağlamak için birlikler gönderip dururken Ebû Şurayh bir gün ona şunları söylemişti:

“Ey vali! Bana izin ver de sana, Rasûlullah'ın Mekke fethinin ertesi günü yaptığı, gözlerimle gördüğüm ve kulaklarımla işittiğim hitabeyi nakledeyim. Allah Rasûlü Rabbine hamd u senadan sonra şöyle buyurdu:

“Şüphesiz Allah Mekke'yi dokunulmaz kıldı, fakat insanlar buna riâyet etmediler. Allah'a ve âhîret gününe iman eden bir kimseye orada kan dökmek, oranın ağacını kesmek helal değildir. Eğer birisi çıkar da orada Allah Rasûlünün savaştığını öne sürerek kendisine destek ararsa ona şöyle deyin: Allah, Rasûlüne izin vermiştir, fakat size izin vermiyor, Allah orada bana, gündüzün kısa bir bölümünde izin verdi, bugün ise oranın dokunulmazlığı, dün olduğu gibidir, bunu burada olanlar, olmayanlara ulaştırırsın.”

¹⁷³ İbn Mâce, Ruhûn, 14; Müslim, Buyû', 85-100, İbn Kayyım, age., 3/144, 345.

Râvi Ebû Şurayh'ın anlattığına göre vali Amr, kendisine şu mukabelede bulunmuş: “Ben bu hususu senden daha iyi biliyorum; (Harem-i şerîfin dokunulmazlığı vardır) fakat orası devlete isyan edene, kan dökene, fesat çıkarana sığınak olamaz.”¹⁷⁴

Sonradan müctehidler bu hadis ve anlayışlar üzerine yorumlar yapacaklar, bazıları ne sebeple olursa olsun Harem bölgesinde çatışma olamayacağı, kısas cezası bile uygulanamayacağı; buranın, iç ihtilâflar bakımından tarafsız ve askerden arındırılmış bir bölge olacağı görüşünü savunurken, bazıları başka çare bulunmaması halinde, buraya sığınan bazı suçluların cezalandırılmasının caiz olduğunu ileri süreceklerdir.¹⁷⁵

2. Kısâs:

Kısâs ile ilgili ayetler (Bakara, 178, 179; Mâide, 45; İsrâ, 33) gereği Mekke'de Rasûlullah (s.a.v), Hüzeyl kabilesinden bir şahsı, Süleym kabilesinden birisini öldürdüğü için kısas ile cezalandırmıştır.

Fetih'ten sonra îrad buyurdıkları hutbede de şu ifâdeye yer vermişlerdir: “Bir yakını öldürülen kişinin önünde iki seçenek vardır; ya kendisine tazminat ödenir, ya da -bunu kabul etmezse- katil kısas olunur...”¹⁷⁶

3. Alkollü içki satışının yasaklanması:

Rasûl-i Ekrem (s.a.v), alkollü içkilerin içilmesinin yasaklanmasından bir müddet önce şöyle buyurmuştu: “Ey insanlar! Allah, şarapla ilgili işaretlerde bulunuyor, umarım bu konuda ayetler gönderecektir, kimin yanında bundan bir miktar varsa hemen satsın ve bedelinden faydalansın.”

174 Buhârî, Meğâzi, 51.

175 İbn Kayyim, age., 3/434-458

176 Buhârî, Diyât, 8.

Râvî Ebû Sa'îd el-Hudrî ekliyor: Aradan çok uzun zaman geçmeden Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Allah şarabı (alkollü içkileri) kesin olarak yasakladı, bu ayeti duyan ve yanında bunlardan bulunan kimse ne içsin, ne de satsın.”

Alkollü içkilerin satımının yasaklanmasının tarihi konusunda iki hadîs bilgi vermektedir. Bunlardan birincisi Câbir b. Abdullah'ın rivâyet ettiği hadîstir. Burada Câbir, Rasûlullah'ın, fetih yılında Mekke'de, şöyle buyurduğunu işittim diyor: “Allah ve Rasûlü, şarap, murdar et, domuz ve put satışını kesin olarak yasaklamışlardır.”

İkinci hadîs, Hz. Âişe tarafından rivayet edilmektedir. Burada da Hz. Âişe, Bakara sûresinin sonlarındaki ribâ ile ilgili ayetler gelince Rasûlullah'ın (s.a.v) Mescid'e çıktığını ve şarap ticaretini yasakladığını naklediyor.¹⁷⁷

Bu hadîsleri birlikte göz önüne alırsak, şarap ticaretinin yasaklanmasının fetih yılında olduğunu söylemememiz gerekecektir; Ebû Sa'îd el-Hudrî hadîsinden, içme yasağı ile satış yasağının arka arkaya olduğunu anlamak da mümkündür; ancak diğer iki hadîs tarih konusunda açık olduğu için, Ebû Sa'îd hadîsini de bu çerçevede değerlendirmek gerekecektir. Buna göre Ebû Sa'îd birkaç yıl içinde gelen iki hükmü arka arkaya anlatmış olmaktadır.

4. Müddetli evlenmenin yasaklanması:

İslâm'da evlenme akdi, geçici bir zaman için, müddetli olarak değil, devamlı olmak üzere yapılır. İkinci bir tasarruf ile evlenme bağı çözülmedikçe akit taraflardan birinin ölümüne kadar devam eder.

Hayber savaşına kadar, savaş hali zaruri kıldığı için Müslümanların, belli bir müddet için akit yaparak evlenmelerine de izin veril-

¹⁷⁷ Müslim, Mûsâkât, 67-72.

mişti. Mut'a nikâhı denilen bu nevi evlenme, nihâi hükme Müslümanların intibaklarını kolaylaştırmak üzere, önce Hayber savaşında yasaklandı. Sonra bir müddet daha serbest bırakıldı ve sünnilerin çoğunluğuna göre Mekke'nin fethi seferinde kesin ve devamlı olmak üzere kaldırıldı.¹⁷⁸

5. Hukuk karşısında eşitliğin ilânı:

Mekke fethi seferinde Mahzûm kabilesinden bir kadın hırsızlık yapmış, kadına hırsızlık cezasının uygulanma ihtimali Kureyş mensuplarının zoruna gitmiş ve çare aramaya koyulmuşlardı. Hz. Peygamber'in çok sevdiğini bildikleri Üsâme b. Zeyd'i aracı kıldılar. Üsâme, Rasûlullah'tan, cezayı uygulamamasını isteyince, Allah Rasûlünün yüzü sararmış ve Üsâme'ye: "Allah'ın koyduğu bir cezayı uygulamayayım diye aracılık mı ediyorsun?" diyerek serzenişte bulunmuş ve akşam üzeri insanları toplayarak onlara şu hitabede bulunmuştur:

"Sizden öncekilerin helâk olup gitmelerine sebep ancak şudur ki, içlerinden asâlet sahibi birisi hırsızlık ederse ona dokunmaz, serbest bırakırlardı, zayıf birisi hırsızlık ederse onu cezalandırırlardı. Allah'a yemin ederim ki eğer Muhammed'in kızı Fâtıma hırsızlık etseydi, onu da aynı şekilde cezalandırırdım."

Bu hitabeden sonra emretmiş, kadına ceza uygulanmıştır. Hz. Âiş'e'nin nakline göre kadın sonradan samîmi olarak tevbe etmiş, islâh-ı nefseylemiş ve Hâne-i saâdete gelip gidenler arasına girmişti.¹⁷⁹

Bu olay, hırsızlık cezasının, muhtemelen ilk uygulamasının, Mekke fethi sırasında yapıldığına delâlet etmesi yanında, ondan da önemli olarak, gerek kanunda ve gerekse uygulamada insanların

178 Müslim, Nikâh, 22; İbn Kayyim, *Zâdu'l-Me'âd*, 3/342, vd.

179 Buhârî, Hudûd, 12; Müslim, Hudûd, 8-11.

“hukuk önünde eşit oldukları” prensibini getirmekte, bunu canlı bir şekilde ortaya koymaktadır.

6. Kabir ziyaretine izin verilmesi:

İslâm'ın getirdiği tevhîd inancı yerleşme döneminde iken, Allah'tan başka bir varlığa tapınmanın izlerinin silinmesi, bu konuda en küçük bir tavîze yer verilmemesi gerekiyordu. Bu sebeple, faydalı tarafları bulunmasına rağmen kabir ziyaretleri de yasaklanmıştı. Rasûlullah (s.a.v) Mekke'yi fethedince annesinin kabirini ziyaret etmeyi arzulamış ve bunun için Rabbinden izin istemişti. Allah'ın izin vermesi üzerine şöyle buyurdular:

“Kabirleri ziyaret edin; çünkü kabirler âhireti hatırlatır.”

Bir başka hadîslerinde de

“Sizi, kabirleri ziyaretten menetmiştim; artık ziyaret edin; çünkü bunlar size âhireti hatırlatır.”¹⁸⁰

Dokuzuncu yıl:

1. Çıplak tavâfın yasaklanması:

Araplar, İslâm'dan önce genellikle Kâbe'yi çıplak tavâf ederler, içinde günah işledikleri elbise ile tavâfı caiz görmezlerdi. Bundan ancak Kureyş mensupları ile, bunların tavâf için elbise verdiği diğer kabile mensupları müstesna idi.

Vedâ haccından bir yıl önceki hac mevsiminde, Rasûlullah (s.a.), Hz. Ebû-Bekir'i hac emîri tayin etmişlerdi. Emîr, aldığı talimat gereği, bayram günü halka şunu ilân etmişti:

“Duyduk duymadık demeyin! Bu yıldan sonra hiçbir müşrik hacedemiyecek ve hiçbir çıplak da Kâbe'yi tavâf edemeyecektir.”¹⁸¹

180 Müslim, Cenâiz, 105, 108.

181 Buhârî, Hac, 67.

Hız. Peygamber'in açıklama ve uygulamalarından anlaşıldığı üzere erkek ve kadınların avret (kapanması gereken) yerlerini açmaları haramdır ve bunları açan kişi, kısmen giyimli de olsa çıplak sayılır.

Kâbe'yi tavâf eden kadınların el, yüz ve ayakları dışında kalan yerleri, erkeklerin ise diz kapakları ile göbekleri arasındaki kısımları örtülmüş olacaktır.

2. Mulâ'ane:

Mulâ'ane, karşılıklı lânetleşme, birbirine lânet okuma demektir. Aslında Müslümanların birbirine lânet okumaları yasaktır. Ancak karısına zina isnad edip de bunu isbat edemiyen kişi ile karısı arasında, hâkimin huzurunda başvuru olan mulâ'ane caiz görülmüştür.

Bu usûlün başlangıcı da hicrî dokuzuncu yılda, Rasûlullah'ın Tebûk seferinden dönmelerini takip eden günlerde olmuştur. Sefer'den dönenler arasında bulunan Uveymir el-Aclânî hanımının hamile olduğunu görünce çocuğun kendinden olduğunu inkâr etmiş ve Rasûlullah'a başvurmuştur. Bir müddet sonra hâdiseye ile alâkalı vahiy geldiği için Peygamberimiz çifti çağırılmış ve mulâaneyi icra etmiştir.¹⁸² İlgili ayet şöyledir:

"Eşlerine zina isnadında bulunup da kendilerinden başka şahitleri olmayanlara gelince, onların her birinin şahitliği, kendisinin doğru söyleyenlerden olduğuna dair dört defa Allah adına yemin ederek şahitlik etmesi, beşinci defa da, eğer yalan söyleyenlerden ise Allah'ın lânetinin kendi üzerine olmasını dilemesidir..." (Nûr, 6-9)

Koca bunu yapmakla iftira cezasından kurtulmakta ve hâkim, mulâane sonunda çifti ayırmaktadır.

¹⁸² Dârekutnî, *Sünen*, Medine, 1966, 3/277.

Onuncu yıl:

1. İnsan haklarının ilânı:

Vedâ haccına kadar, çeşitli vesilelerle, ayetler ve hadisler, insanların temel hak ve hürriyetlerini açıklamış, İslâm toplumundan bunlara riâyet edilmesini istemiş, hatta dünyada hak ve adâletin gerçekleşmesi, zulmün ortadan kalkması için mücadeleyi (cihadı) onlar için mukaddes görev haline getirmişti.

Bu cümleden olarak Râsulullah (s.a.v) daha hicretin ilk yılında Medîne'deki yahûdîler ile andlaşma yapmış, hazırladığı anayasaya onların da hak ve hürriyetlerini dercetmiş; kendilerine din ve vicdan hürriyeti yanında adlî muhtariyet de bahşetmişti. Daha sonra Necran hristiyanlarıyla yaptığı sulh andlaşmasında aynı hakları -daha da fazlasıyla- onlara da tanımış, bunların süresiz olarak korunmasını istemişti.

Kur'ân-ı Kerîm der ki: “Yeryüzünden fitne (baskı ve zulüm) kalkıncaya ve din tamamen Allah için oluncaya (korkuya ve baskıya dayalı dindarlık ortadan kalkıncaya) kadar onlarla (baskı ve zulüm yapanlara karşı) savaşın.” (Bakara, 193)

“Dinde zorlama yoktur, doğru eğriden ayrılmış, ortaya çıkmıştır.” (Bakara, 256)

Kur'ân böylece din ve vicdan hürriyetini, daha önce naklettığımız naslarla da, kanun ve kazâ önünde eşitlik, mesken dokunulmazlığı, fırsat eşitliği vb. hakları ilân etmişti. Rasûl-i Ekrem (s.a.v) vedâ haccında toplanan büyük kalabalığı fırsat bilerek bu hak ve hürriyetleri, yeni bazı hükümlerle beraber ilân etmek istemiş, bunun için Arefe günü tarihi bir hitâbede bulunmuştu. Hitâbenin üslûbu, Hucurât sûresinde, İslâm'ın insanlık ve toplum anlayışını ortaya ko-

yan ayetin (49/13) üslûbuna benziyordu. Ayet, “Ey insanlar! Doğrusu biz sizi bir erkekle bir dişiden yarattık ve birbirinizle tanışmanız için küçük büyük guruplara ayırdık. Şüphesiz Allah katında en değerli ve üstün olanınız en müttaki olanınızdır (Allah’ın haklarına en fazla saygı gösterenlerinizdir); şüphesiz Allah bilendir, haberdar olandır.” diyordu.

Rasûlullah da hutbesine “Ey insanlar!” diye başlamış, Hucurât sûresindeki eşitlik ve fazilet (üstünlük) prensibine işaret etmiş ve sonra da -özetle- şunları söylemişti:

“Şu mukaddes şehrinizde, mukaddes ayınızda, mukaddes gününüz ne kadar mukaddes ve dokunulmaz ise kanlarınız (hayatlarınız), mallarınız, namus ve şerefleriniz de o kadar birbirinize haramdır, dokunulmazdır. Herkes duysun, cahiliye devrinden kalan her şey ayaklarımın altındadır. Cahiliye devrinden kalan kan dâvaları kaldırılmıştır... Cahiliye devrinden kalan faiz borçları kaldırılmıştır... (Bu iki konuda ilk uygulamayı da kendi yakınlarından başlatmıştır). Kadın hakları konusunda Allah’tan korkun. Onları Allah’ın emâneti olarak aldınız, Allah’ın kanunu gereği onlarla karı-koca oldunuz... Size, sarıldığınız müddetçe doğru yoldan sapmayacağınız bir şey bıraktım: Allah’ın Kitâbı!.. Benden sonra, birbirinizin boynunu vuran kâfirler olmayın.”

Rasûlullah hutbesinden sonra “vazifemi yerine getirdim mi, aldığım talimatı tebliğ ettim mi?” diye sormuş, halkı ve Allah’ı buna şahit tutmuştur.¹⁸³

Allah Rasûlü bir başka hadîslerinde, hutbede geçen dokunulmazlık ve dayanışma prensiplerini şöyle açıklamışlardır:

183 Müslim, Hac, 147; Buhârî, Hac, 132.

“Çekemezlik etmeyin, haksız rekabette bulunmayın, birbirinize darılmayın, sırt çevirmeyin, birbirinizin satım akitlerini bozmayın ve Allah’ın kulu kardeşler olun. Müslüman Müslümanın kardeşidir; ona haksızlık etmez, yüzüstü bırakmaz, onu küçümsemez. (Üç kere kalbini işaret ederek) takvâ şuradadır! (İyi davranışlar gönülden gelmelidir, Allah rızâsına dayanmalıdır.) Bir Müslümana kötülük olarak, Müslüman kardeşini küçük görmesi yeter! Müslüman bütünüyle, diğer Müslümana haramdır; kanı, malı, namus ve şerefi.”¹⁸⁴

Hicrî onuncu yılda ikmâl ve ilân edilen hak ve hürriyetleri bütünü ile ele alıp değerlendirdiğimiz zaman karşımıza şöyle bir tablo çıkmaktadır:

İslâmın öngördüğü toplum yapısında insanlar; aynı ana-babadan gelme kardeşler, Müslümanlar ise buna ek olarak, aynı imanı ve değer hükümlerini paylaşan kardeşlerdir, insanların büyük küçük guruplara ayrılması (kabile, kavim, millet, ümmet oluşları), “iradeye bağlı olmayan özelliklere” dayanarak üstünlük taslamak ve başkalarına hor bakmak için değil, tanışmak ve bütünleşmek içindir, insan ilişkilerinde merhamet, fazilet, eşitlik, dayanışma ve adâlet hâkim olacaktır. Bunlar, toplum yapısının temel taşlarıdır.

Devlet, hak için halka hizmet maksadıyla var olan bir hukuk devletidir; ferd, toplum ve devletin bağlı bulunduğu, yazılı bir mukaddes metin vardır: Allah’ın Kitâbı. Bu metinde, daha çok çerçeve hükümler vardır, bunların zaman ve zemine göre uygulanmasını sünnet, sahâbe tatbikatı ve ictihad sağlayacaktır; anayasadan yönetmeliklere kadar bütün mevzûat bu kaynaklara dayanacaktır; nitekim Rasûlullah’ın Medîne Site devleti anayasası, Ana Kitaba dayalı ilk ana-kanun örneği olmuştur, insanların temel hak ve hürriyetleri,

184 Müslim, Birr, 32.

Kitabullah'a dayanmakta ve Allah'ın himayesi altında bulunmaktadır, Allah'ın himayesini yeryüzünde O'nun kullarının oluşturduğu toplum (ümme) temsil etmektedir ve ümme bunun için teşkilatlanacak, bunlar uğruna mücadele verecektir.

2. Vasiyet, neseb, nafaka ve borçla ilgili hükümler:

Bundan önceki bahiste gördüğümüz meşhur Vedâ hutbesi daha ziyade amme hukuku ile ilgili prensipleri ihtiva etmektedir. Rasûlullah bu hutbede, hususi hukuk sâhasına giren hükümler ve kaideler de tebliğ etmiştir; hutbe uzunca ve önemli hükümleri muhteva olduğu için bir râvi tamamını nakledememiş, çeşitli râviler tarafından parça parça rivayet edilmiştir. Tirmizî'de, Ebû Umâme'den gelen bir rivayet şöyledir: Vedâ Haccı'nda Rasûlullah'ın, hutbesinde şöyle dediğini işittim:

“Şüphesiz Allah Teâlâ, hak sahibi her mirasçıya hakkını vermiştir, artık vârise vasiyet (ile mal vermek) yoktur, doğan çocuk yatağa (yatak sahibi nikâhlı kocaya) aittir, zina edene ise mahrumiyet (ve ceza) vardır, bunların hesaba çekilmeleri Allah'a aittir (ayrıca âhirette Allah'a karşı sorumlulukları vardır), babasından başkasını baba bilen, sahiplerinden başkasını sahip bilen kişi üzerine, kıyamete kadar sürecek Allah'ın lâneti vardır (her çocuk, gerçek babasının soy adını taşıyacak ve ailenin soyunu devam ettirecektir, evlat edinmek yoktur), kocasının izni olmadan hiçbir kadın, kocasının malvarlığından bir şeyi sadaka olarak vermesin.

“Yiyecek de vermesin mi yâ Rasûlullah?” diye soruldu,

“O, mallarımızın en kıymetlisidir” cevabını verdi.

“Eğreti alınan şey sahibine geri verilecek, ürününden istifade edilsin diye verilen nesne -zamanı gelince sahibine- iade edilecektir,

borç ödenecektir, bir borca kefil olan -borçlu ödemedede bulunmazsa borcu- ödeyecektir.”¹⁸⁵

Cahiliye devrinde kadınlara, kızlara mirastan pay verilmez, ayrıca vasiyet yoluyla, mirasçı olsun olmasın herkese istenildiği kadar mal bırakılırdı. İslâm kızlar ve kadınlar da dahil olmak üzere bütün akrabaya, mirastan âdil ölçüde paylar ayırmış, bunun dışında vasiyet yoluyla mirasçıya mal bırakılmasını yasaklamıştır. Cahiliye döneminde âdet haline gelen evlat edinme de yasaklanmış; yetim, kimsesiz çocukların, aileleriyle soy ilişkileri ve hukuk bağları kesilmeksizin, alınıp himaye edilmesi, bakılıp beslenmesi, cemiyete kazandırılması teşvik edilmiştir. Sadaka iyreti verme, borç verme gibi dayanışma örneklerinde bunların kötüye kullanılmaması, hak ve emanetlere riayet edilmesi istenmiştir.

3. Cezanın şahsîliği prensibi:

Vedâ haccında, Arafat'da îrad edilen hutbe, Amr b. el-Ahvas ri-vayetinde şu ilâveyi de ihtiva etmektedir: “...Hiçbir suçlu, kendisinden başkası aleyhine (başkasını suçlu kılan) bir suç işleyemez; suçlu, çocuğu aleyhine; çocuk, babası aleyhine suç işleyemez (kişinin işlediği suç kendisini bağlar ve sorumlu kılar). Şunu bilin ki, şeytan, sizin şu ülkenizde kendisine tapınılmaktan ümidini kesmiştir; fakat küçümse-dığınız işlerinizde ona itâatınız olacak, bu da onu hoşnut kılacaktır!”¹⁸⁶

Kur’ân-ı Kerîm “Suç işleyip ceza çeken, başkasının cezasını çekmez.” (En’âm, 164) ayetiyle cezanın şahsîliği prensibini açık olarak getirmiş, Rasûlullah da hutbelerinde bu prensibi açıklayarak ilân etmişlerdir.

185 Tirmizî, Vasâyâ, 6; *Avnu'l-Ma'bûd*, 6/309.

186 Tirmizî, Fiten, 2.

Birçok eski hukukta, suçun cezasını yalnızca suçlu çekmez, onun yakınları da cezadan paylarını alırlardı. “Cezâyı yalnızca suç işleyenlerin ve ona yardım edenlerin çekmesi gerektiği, diğer masum kişilerin, suçlu ile yakınlıkları olsa dahi ceza çekmelerinin adâlete aykırı olduğu” şeklinde ifade edebileceğimiz “cezanın şahsiliği” ancak Fransız İhtilâlinden sonra, Batı Hukuklarına, bir prensip olarak girmiştir. İslâm Hukuku ise başından beri bu prensibi ilân etmiş ve titizlikle uygulamıştır.

4. Vasiyetin üçte birle sınırlandırılması:

Vârise vasiyet yasaklandığı gibi, yabancılara vasiyet yoluyla mal bırakma da, terekenin üçte biri ile sınırlandırılmış, geri kalan mal, verese için mahfuz hak olarak bırakılmıştır. Sa'd b. Ebî-Vakkâs hasta olmuş, Rasûlullah'ın (s.a.v) kendisini ziyareti sırasında malını, hayır ve hasenat için vasiyet edeceğini söylemişti. Rasûlullah, “Vârislerini varlıklı bırakman, insanlara el açan yoksullar olarak bırakmandan daha iyidir” buyurmuş, vasiyetini, malının üçte biri ile sınırlandırmasını istemiştir.¹⁸⁷

5. Faizin yasaklanması ve akitlerin serbest bırakılması:

Onuncu yılda nâzil olan Mâide sûresi “Ey iman edenler! Akitle-ri îfa ediniz.” ayeti ile başlıyordu. Burada akitler, kayıtsız ve sınırsız olarak zikrediliyor, yasaklananlar dışında kalan akitlerin müteber olacağı anlatılıyor, bu sebeple onların îfa edilmesi, gereğinin yerine getirilmesi isteniyordu.

Şüphesiz İslâm'dan önce de Arabistan'da ve özellikle Hicaz bölgesinde bilinen birçok akit çeşidi vardı. İslâm bunların ahlâka ve adâlet prensiplerine aykırı olanlarını yasakladı, geri kalanlarını ya aynen,

¹⁸⁷ Buhârî, Vasâya, 2, 3; Müslim, Vasiyyet, 5, 7, 8, 10.

yahut da gerekli islâhatı yaparak kabul etti, gerektilçe her birinin kuruluş, şart ve hükümlerini açıkladı. Bu ayette ise bilinen (isimli) akitler yanında, o gün bilinmeyen, fakat kıyâmete kadar insanların ihtiyaç duyup icad edecekleri akitlerin genel hükmünü beyan etti: “Akitler bir takım borçlar doğurur, bu borçları yerine getiriniz.” Cahiliye devrinde akitler, ancak bir takım şekil şartları ile gerçekleşiyor ve borç doğuruyordu. İslâm bunların da çoğunu -amme menfaati ve nizamının gerekli kıldığı şartlar dışında kalanları- kaldırdı ve akdin kuruluşunu karşılıklı rızâya bağladı: “Ey iman edenler! Sizin karşılıklı rızânıza dayanan ticaret olmadıkça mallarınızı, aranızda, bâtil yollar ile (elde edip) yemeyin.” (Nisâ, 29)

Bu batıl yollardan biri de faiz geliri idi. İslâm'dan önce Araplar arasında çok yaygın olan faizciliği İslâm, zaman içine yayarak (tedricen) yasakladı, önce faizin en zalimi olan “katlı faizi” yasakladı:

“Ey iman edenler! Üstüste katlanmış olarak faizi yemeyin, Allah'tan korkun ki kurtuluşa eresiniz; kâfirler için hazırlanmış bulunan ateşten sakının.” (Âl-i İmrân, 130)

Sonra faiz mahiyetinde olan bazı muâmeleleri yasakladı. Rasûlullah (s.a.) vedâ hutbesinde eskiden kalma faiz borçlarını iptal etti ve bunun ilk uygulamasını da kendi yakınlarından faiz alacaklıları olanlar üzerinde yaptı. Bütün bunlardan sonra faizin bütün çeşitlerini, sınırsız ve kayıtsız olarak yasaklayan şu ayetler geldi:

“Faiz yiyenler, şeytan çarpmış kimselerin cinnet nöbetinden kalktığı gibi kalkarlar. Bu hal onların, “alım-satım tıpkı faiz gibidir” demeleri yüzündendir. Halbuki Allah, alım-satımı helal, faizi haram kılmıştır. Bundan sonra kime Rabbinden bir öğüt gelir de (Rabbin öğüdünü dinler de) faizden vazgeçerse, geçmişte olan kendisindedir, artık onun işi Allah'a aittir. Kim de tekrar faize dönerse, işte onlar

cehennemliktir, orada devamlı kalırlar. Allah faizi tüketir, (faiz önce servetleri, sonra kendini yer bitirir), sadakaları ise bereketlendirir. Allah küfürde ve günahıta ısrar eden hiçbir kimseyi sevmez... Ey iman edenler! Allah'tan korkun; eğer gerçekten iman ediyorsanız, halen mevcut faiz alacaklarınızı terkedin. Şayet bunu yapmazsanız, Allah ve Rasûlü tarafından size açılan savaştan haberiniz olsun. Eğer tevbe edip vazgeçerseniz, sermayeniz sizindir; ne haksızlık etmiş, ne de haksızlığa uğramış olursunuz.” (Bakara, 275, 276, 278, 279)

Yirmi üç yıl içinde Rasûlullah'a gelen vahiy (Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet) prensipler, ana kaideler, çerçeveler bakımından dini tamamlamıştı. Bundan sonra kıyamet gününe kadar ortaya çıkacak olan mesele ve problemler, bu kaynaklara, genel ve çerçeve hükümlere bakılarak, icthad yoluyla çözülecek, dinin hayata intibakı sağlanacaktı.

İşte bu sebeptendir ki yine vedâ haccında Allah Teâlâ şanlı Rasûlüne şu ayeti vahyetmişti: “Bugün size dininizi tamamladım, size olan nimetimi ikmâl ettim ve sizin için din olarak İslâm'a razı oldum (sizin için razı olduğum din İslâm'dır).” (Mâide, 3)

ŞERİATIN GENEL ÇERÇEVESİ

İslâm inanç ve amelle ilgili hükümleri, yani ilke, yasa, kanun, emir ve yasakları içerir. İnanç ahkamı, akaid ve kelam ilmi içinde incelenir. Uygulamaya dönük amelî hükümler ise fıkıh kitaplarımızda üç başlık altında incelenir: “**ibâdetler**,” “**muâmeleler**” ve “**ukûbât**.”¹⁸⁸ Bunları kısaca görmekte, İslam hakkında kapsamlı ve kuşatıcı bir bilgi ve şuur edinme için faydalar vardır.

¹⁸⁸ Birinci bölümde “Şeriatın Bölümleri” başlığı altında bu bilgileri görmüştük, bakılabilir.

1- İbâdetler:

Taharet, teyemmüm, mesh, hayız, nifas, necasetler, namaz, zekât, fıtır sadakası, oruç, itikâf, hac,

2- Muâmeleler:

Alış-verişler.

İkâle: Karşılıklı rıza ile akdi bozma.

Riba: Faiz konusu.

Selem: Para peşin misli mal veresiye satışı

Sarf: Altın, gümüş ve döviz satışı

Rehin: Borca karşı teminat sayılan para veya eşya

Hacr: Kısıtlılık ve hükümleri.

İkrar: İtiraf ve iddiayı kabul etme.

İcâre: Kiralama işlemleri.

Şüfa: Önalım, öncelikli alımlar.

Şirket: İki veya daha fazla kişilerin emek veya sermayelerini birleştirerek kurdukları birlik.

Vekâlet: Hukuken birisini temsil etme ve işlerini yürütme.

Kefâlet: Kefil olma, birisinin borcunu ödemeye güvence ve söz verme.

Havale: Bir alacağı başkasına devretme

Sulh: Bir ihtilafı tarafların anlaşarak sona erdirmesi.

Hibe: Karşılıksız bağış.

Vakf: Bir malı Allah için toplum yararına terk ve tahsis etme.

Gasb: Zorla alma ve yağmalama hükümleri.

Vedîa: Emanet bırakılan şey

Âriyet: İğreti verilen

Lakît: Sokağa bırakılmış buluntu çocuk

Lukâta: Buluntu eşya.

Me

Ölü toprağın ihyası:

Me'zun: İzinli kılma:

Müzaraa: Ziraat ortaklığı

Müsâkat: Bağ-bahçe ortaklığı

Nikâh: Evlenme hükümleri.

Talak: Boşanma hükümleri.

Ric'a: Boşandığı eşine dönme

İ'lâ: Eşine yaklaşmama yemini

Hul': Bedel karşılığında boşanma

Zihar: Eşini bir yakınına benzetme yolu ile haram kılma

Lian: Zina ithamı ile yeminleşme

Nafaka: Temel ihtiyaçlarını karşılama sorumluluğu.

Hıdâne: Çocuğun bakım ve terbiyesi

İstilâd: Bir erkeğin, eşinden çocuk istemesi, çocuğun nesebinin belirlenmesi

3- Ukûbât:

Cezalar: Kanunları çiğneyenlere verilen ve uygulanan, para vermeden ölüme kadar giden yaptırım.

Diyetler: Öldürme ve yaralamalarda ödenen maddi değer. Kan veya organ bedeli.

Kasâme: Yeminleşme. Katili bilinmeyen bir ölünün bir yerde bulunması halinde o yerde oturan elli erkeğin yemine çekilmesi hükümleri.

Hadler: Şûrb/İçki içene; Kazf/namuslu insana zina iftira edene ; Sirkat/ hırsızlık yapana verilen belli cezalar.

Avcılık ve hayvan kesimi.

Kurban.

Yeminler:

Dava: Hakkını aramak için devlet mahkemelerine baş vurma.

Şehadet: Bir olay hakkında gördüğüne, bildiğine tanıklık yapma.

Kısmet: Malların paylaşırılıp bölüştürülmesi.

İkrah: Birisini istemediği bir işe korkutarak zorlama.

Siyer: Devletler hukuku:

Buğat: Yasal düzene başkaldırımlar.

Hazer ve ibâha: Sakıncalı ve mübah olan şeyler.

Vasiyetler: Ölüme bağlı olarak yapılan tek taraflı işlemler, tasarruflar.

Ferâiz: İslâm miras hukuku:

Günümüz İslâm hukuku araştırmalarında muamelat; medeni hukuku ve borçlar hukukunu kapsamaktadır. Bundan başka ahkam-ı sultaniyye veya siyaset-i şer'iyye adı ile "anayasa, idare ve kısmen ceza hukuku"; siyer adı ile de "devletler umumi veya hususi hukuku" ile ilgili hükümler incelenmektedir.¹⁸⁹

Bir başka ifadeyle yukarıda genel kapsamını yaptığımız İslam hukuku, günümüzdeki yaygın kullanımıyla "kamu hukuku, özel ve borçlar hukuku" olarak da işlenebilir. Nitekim Hayrettin Karaman,

---

¹⁸⁹Hamdi Döndüren, "Delilleriyle İslam İlmihali, 2. Baskı, s. 811'de Fıkıh kitaplarımızın ilklerinden sayılan Kuduri'yi asıl olarak daha geniş bir tasnif yapmıştır. Aslında bütün fıkıh kitaplarının "içindekiler" fihristi aynı vazifeyi görür. Biz burada konuları biraz daha azaltarak verdik.

çağımızda laik hukukla yetişenlerin şeriatı anlamalarına kolaylık sağlaması için, “Mukayeseli İslam Hukuku” isimli eserinde bu yolu takip etmiştir.

Bu kavramlar İslam Şeriatının konu başlıklarıdır. Ne anlama geldiklerini görüldüğü gibi kısaca yazdık, detaylarına girmedik. Çünkü ayrıntılara girmek, kısa bir fıkıh kitabı yazmak demektir. Oysa bizim amacımız bu değildir. Fakat bu vesile ile tahdis-i nimet kabilinden söyleyelim ki bizim bu konuda da yazılmış muhtasar bir kitabımız vardır ama henüz basılmamıştır. Dualarınız vesile olur da o da basılır inşallah. Her halükarda konuyla ilgilenecek olanlar bu bilgileri kitaplardan zaten öğrenmek zorundadır. Bizim buradaki söyleyeceğimiz bir şey varsa o da şudur.

Görülüyor ki fıkıh, bir başka ifadeyle İslam Hukuku, o meşhur adıyla şeriat, hayatın her alanını kapsamaktadır. Asla bir boşluk bırakmamaktadır. Bu yüzden başka bir hukuka ihtiyacı da yoktur. Öyleyse bir Müslüman için laiklik, bırakın kabul edilmeyi, asla düşünülemez bile. Çünkü onun hayatında laikliğin dolduracağı bir boşluk, bir gereklilik, bir ihtiyaç yoktur. Kaldı ki insan İslam Şeriatını bütünüyle atmadan ve İslam’ı inkar edip dinden çıkmadan asla laik olamaz. Onu attığı zaman da zaten Müslüman kalamaz. Maalesef bu sırada anlaşılmayan bir konu vardır, o da, insan tamamen dinsiz, tanrı tanımaz olmadan laik olamaz.

Şeriat Karşısında İnsanlar

İşte Sevgili Peygamberimiz (s.a.v) Efendimizin risaletinin başından beri buraya kadar saydığımız İslam’ın ahkamı, yani hükümleri, yani kanun ve şeriatı, yani ilahî yasalarıdır. Bunlar genel çerçevesini Allah Teâlâ’nın çizdiği huduttur, sınırlardır. Bu sınırlar içinde şeriate uya-

rak yaşayanlar, bunun fert ve devlet olarak mükafatını bu dünyada da ahirette de görecek, mutlu ve huzurlu bir hayatla ödüllendirileceklerdir. Bu sınırları aşanlar mutlaka fert ve cemiyet olarak dünyada ve ahirette azap görenek cezalarını çekeceklerdir. Allah Teâlâ'nın bu aziz, parlak ve yararlı şeriatına uymayanlar, neden uymadıklarına göre isim ve ceza alırlar. Bunları sayalım mı?

1- Allah Tealanın bu şeriatına inkar ederek uymayanlar, kafir olurlar. Dünyada hor ve hakir, mutsuz ve huzursuz oldukları gibi, ahirette de ebediyen cehennemde yanacak ve oradan asla çıkamayacaklardır. Tövbe ederek iman ederlerse, geçmişteki yaptıkları silinir, bunlardan sorumlu tutulmazlar. Yeni bir defter açılır kendilerine.

2- Allah Teala'nın bu şeriatını inkar etmeseler de, aşağılayarak, hakaret ederek, beğenmeyerek, faydasız bularak, çirkin görerek uymayanlar, aynen inkar edenler gibi yine kafir olurlar. Dünyada hor ve hakir, mutsuz ve huzursuz oldukları gibi, ahirette de ebediyen cehennemde yanacak ve oradan asla çıkamayacaklardır. Tövbe ederek yeniden iman ederlerse, o başka.

3- İnkâr ve aşağılama olmadan şeriata itaat etmeyenler, dinden çıkmasa da fasik ve günahkardırlar. Derhal tövbe ederek itaate dönmelidirler. Allah Teâlâ'nın tövbe edenleri sevdiğini ve kötülüklerini iyiliklere çevirdiğini biliyoruz

4- Şan ve şereflerini yâd için bir kere daha başta söylediğimiz gibi ona iman ederek, aleyhlerindeki konularda bile “şeriatın kestiği parmak acımaz” diyerek ona bütün bütün teslim olarak yaşayanlar. Yeryüzünün yüzakı insanlarıdır bunlar. Bu “Allah dostları veli kullara ne mutlu!

Selam olsun onlara...

Sonsöz

Şimdi kitabın sonuna gelirken şöyle bir başımızı kaldırarak düşünelim; buraya kadar neler gördük?

Kabaca sayarsak şeriatın tanımını, kaynaklarını, kısımlarını, amaç, hikmet ve faydalarını, beşeri hukuka karşı üstünlüklerini, yaşama, yürütme ve yargıda bir Müslüman için olmazsa olmaz gerekliliklerini, terkinin nasıl bir küfür ve irtidat olduğunu, ama maalesef son asırlarda onu kamu yönetiminden nasıl kaybettiğimizi, bunun maddî ve manevî alanlarda başımıza açtığı bireysel ve toplumsal sıkıntı, bela, musibet ve felaketleri, bireysel ve toplumsal çekilen eziyet ve işkenceleri, ona dayalı olarak yaşanan darbeleri, ülkeye verilen idari, iktisadi, hukuki, ticari, eğitim ve sosyal terbiyedeki zarar ve ziyanları... gördük.

Fakat bütün bunlara rağmen yeniden onu duyuş, düşünüş, özleyiş ve ona dönüşün haz ve heyecanını da yeteri kadar anlatmanın mutluluğunu yaşıyoruz çok şükür. Uzun yıllar gurbette kalan bir garibin silya yaklaştıkça uzaktan evini görüp bacasının tüttüğünden haz alıp heyecan duyması gibi, şimdi bu kitap biterken ben de karma karışık duygularla ağlıyorum. İçim hasretle, özlemlerle, sevgiyle kıpır kıpır.

Ancak bu çok önemli konular, daha önce yazdığımız kitaplarda, özellikle de “İnançta Arınma” kitabımızda çok geniş olarak işlenmiştir. Aynı bilgilerin tekrarından kaçındığımız için, burada yazılması

beklenen bazı konular bulunamamışsa, merak edenler, o kitabımıza bakmalıdırlar. Bunu özellikle hatırlatırız.

Yeni bir dirilişin eşiğinde “Yeniden İslam’a” diye haykıran gariplerden birisi olarak derim ki, boynunu uzatan ve ilgi duyanlara selam olsun. Çağın gariplerine selam olsun. Önden giden ve arkadan gelen şeriata mü’min ve Müslüman kardeşlerime selam olsun. “Kardeşlerimi özledim” diyerek ötelerde bizi bekleyen Sevgiliye (s.a.v.) selam olsun...

Son sözümüz de ilk sözümüz gibi olsun: “Hamd olsun âlemlerin Rabbi Allah Teâlâ’ya.”

Temel Kaynaklar

Kur'an-ı Kerim,

Kütüb-ü Tis'a, Buharî, Müslim, Ebu Davud, Tirmizî, Neseî, İbn Mace, Malik, Darimî, Ahmed, Çağrı yay., İstanbul.

Ali Ünal, *Sosyal Bilimler Ansiklopedisi*, Risale Yayınları, 1/1-2.

İbrahim Canan, Kütüb-ü Sitte Muhtasarı Tercüme ve Şerhi, I-XVIII, Akçağ yay., Ankara.

Hayrettin Karaman, Mukayeseli İslam Hukuku, I-III, İrfan yay., İstanbul 1974.

Hayrettin Karaman, İslâm Hukuk Tarihi, İz yayıncılık, İstanbul 1999.

M. Zeki Pakalın, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, I-III., Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1971.

D. Mehmet Doğan, Büyük Türkçe Sözlük, İz yay., 11. Baskı, İst. Ekim 1996.

Ali ŞAFAK, Hukuk Terimleri Sözlüğü, Rehber yay., Ankara 1992.

Ömer Demir, Mustafa Acar, Sosyal Bilimler Sözlüğü, Vadi yay., Ankara 1997.

DİA, Şeriat md., XXXVIII., 571. İstanbul 2010.

Mehmet Yaşar Soyalan, Elmalılı Tefsirinde Kur'anî Terimler ve Deyimler, Ağaç Yayınları, 302 (4317).

Ramazan Pak, *Delil ve Hükümleriyle İslam İlmihali*, Ukde yay., Lazer Ofset, Ankara 1997.

Yusuf el-Kardavî, *İslam Hukuku Teori Pratik*, Bir yay., İstanbul 1983.

